

การวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

นางสาวเอมอัชฌา สิลมัฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

AN ANALYSIS OF ARTISTIC EXPTESSION OF UPPER SECONDARY SCHOOL
STUDENTS WITH HEARING DEFICIENCY BASED ON WOLFFLIN'S THEORY

Miss Aime-acha Silamut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎี
ของวูล์ฟลิทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มี
ความบกพร่องทางการได้ยิน

โดย

นางสาวเอมอัชฌา สิลมัฐ

สาขาวิชา

ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.ชนบพร วัฒนสุขชัย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. วชิรินทร์ ฐิติอดิศัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. ชนบพร วัฒนสุขชัย)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

เอมอัชมา สิลมัฐ: การวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

(AN ANALYSIS OF ARTISTIC EXPRESSION OF UPPER SECONDARY SCHOOL
STUDENTS WITH HEARING DEFICIENCY BASED ON WOLFFLIN'S THEORY)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร. ขนบพร วัฒนสุขชัย, 209 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 5 ด้าน คือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ
และ 5) รายละเอียด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของ
โรงเรียนโสตศึกษา 4 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวนทั้งหมด 53 คน คือ 1) เศรษฐเสถียร
ในพระราชูปถัมภ์ 2) โสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ 3) โสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี และ 4) โสตศึกษาจังหวัดนครปฐม
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ประกอบด้วยแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ
และแบบสังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินทั้ง 5 ด้าน โดยมีการ
แสดงออกและวิเคราะห์ภาพวาดได้ดีกว่าภาพที่เป็นรูปประติมากรรม แตกต่างกันตามความรู้พื้นฐานทางศิลปะ
และประสบการณ์ส่วนบุคคล นอกจากนี้นักเรียนทั้งหมดยังมีการแสดงออกในรายละเอียดเกี่ยวกับภาพศิลปะที่
เป็นรูปแบบตะวันออกและตะวันตกทั้งหมด จำนวน 4 ภาพ ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้
1) เส้น (Liner) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงออกทางศิลปะด้านเส้นและพื้นภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
ได้ 1 ภาพ คือ ภาพกัวร็อง (The Scream) 2) มิติ (Dimension) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงออกทาง
ศิลปะด้านระนาบและความลึกตามเกณฑ์มาตรฐานได้ 1 ภาพ คือ ภาพกัวร็อง 3) รูปทรง (Form) พบว่านักเรียน
ส่วนใหญ่สามารถแสดงออกทางศิลปะด้านรูปทรงปิดและรูปทรงเปิดตามเกณฑ์มาตรฐานได้ 2 ภาพ คือ ภาพ
กัวร็อง และภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ (The Great Wave off Kanagawa) ส่วนด้านรูปทรงปิด นักเรียน
สามารถแสดงออกทางศิลปะได้ 2 ภาพ คือ ภาพขลุ่ยทิพย์ (Musical Rhythm) และภาพดาวิด (David)
4) องค์ประกอบ (Composition) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงออกทางศิลปะด้านเอกภาพและพหุภาพ
ตามเกณฑ์มาตรฐานได้ 1 ภาพ คือ ภาพกัวร็อง 5) รายละเอียด (Details) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถ
แสดงออกทางศิลปะด้านความชัดเจนทั้งภาพตามเกณฑ์มาตรฐานได้ 3 ภาพ คือ ภาพขลุ่ยทิพย์ ภาพคลื่นยักษ์
แห่งคานากาวะ และภาพดาวิด ด้านการแสดงออกทางพฤติกรรมในภาพรวมพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะให้ความ
สนใจในรายละเอียดและรู้จักภาพที่นำมาวิเคราะห์มากกว่าความสามารถในการตอบคำถามเรื่องความแตกต่าง
ระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตกที่มีผลต่อผลงานทัศนศิลป์

ภาควิชา...ศิลปะ, ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา...ลายมือชื่ออนิสิต.....

สาขาวิชา.....ศิลปศึกษา.....ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา..... 2554.....

5383440827: MAJOR ART EDUCATION

KEY WORDS: ARTISTIC EXPRESSION/ WOLFFLIN'S THEORY/ HEARING DEFICIENCY

AIME - ACHA SILAMUT: AN ANALYSIS OF ARTISTIC EXPRESSION OF UPPER
SECONDARY SCHOOL STUDENTS WITH HEARING DEFICIENCY BASED ON
WOLFFLIN'S THEORY. ADVISOR: KHANOBHORN WATTANASUKCHAI, PH.D.,
209 pp.

The objective of research was to study of artistic expression of upper secondary school students with Hearing Deficiency based on Wolfflin's Theory 5 parts are 1) Liner 2) Dimension 3) Form 4) Composition and 5) Details.

The participants was 53 Hard of Hearing high school students of 12 grades from 4 different schools for the deaf in Bangkok and peripheral which are Setsatian School for the Deaf Under the Royal Patronage of His Royal Highness Crown Prince Maha Vajiralongkorn, Thungmahamek School for the Deaf, Nonthaburi School for the Deaf and Nakhon Pathom School for the Deaf. Equipment used in the evolution of artistic expression and observation skills. The equipment could be analyzed by finding average values and standard deviations.

From the results, it was found that all students could perceive and express the artistic expression based on Wolfflin's Theory 5 parts are better painting than sculpture. Their knowledge of art was varied; depend on their basic knowledge and their experience. The results were as follow; 1) Liner; it was found that most student could perceive linear and painterly expression only one picture (The Scream). 2) Dimension; it was found that most student could perceive plane and recession expression only one picture (The Scream). 3) Form; most students could perceive the opened form in 2 pictures (The Scream and The Great Wave off Kanagawa) and the closed form in 2 pictures (Musical Rhythm and David) 4) Composition; most students could perceive unity and multiplicity expression only one pictures (The Scream). 5) Details; most students could perceive the absolute clarity 3 pictures (Musical Rhythm, The Great Wave off Kanagawa and David) In addition, behavior of expression shown that most students were interested in details of artworks and analyzed the artworks. Moreover, they could answer the different questions of the artworks between Eastern art and Western art.

Department:Art Music and Dance Education... Student's Signature.....

Field of Study: ..Art Education..... Advisor's Signature.....

Academic Year:2011.....

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงไปด้วยความช่วยเหลือของบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัย
 ยากจะขอบพระคุณบุคคลเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ โดยผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์
 ดร. ขนบพร วัฒนสุขชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูงซึ่งให้คำแนะนำที่ดีและให้ความ
 ช่วยเหลือในทุกๆด้านแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอบพระคุณอาจารย์ ดร. วชิรินทร์ ฐิติอดิศัย ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วย
 ศาสตราจารย์ ดร. สุลักษณ์ ศรีบุรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเสนอแนะ
 ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนตรวจสอบให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้อง
 สมบูรณ์ และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม รองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ดีจงกิจ ผู้ช่วย
 ศาสตราจารย์ ดร. เกษร วงศ์ก้อม อาจารย์อัมพร พันธุ์พานิชย์ และอาจารย์ภคดล วิรุฬห์ชาติ
 พันธุ์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์อัมพร พันธุ์พานิชย์ อาจารย์นวลทิพย์ ตีรสวรรณ และอาจารย์
 ศิริลักษณ์ ศิริวงศ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคะแนน ตลอดจนอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน
 ตามโรงเรียนต่างๆทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้นำมาใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ในสาขาวิชาศิลปศึกษาทุกท่าน และนิสิตศิลปศึกษารุ่นพี่ รุ่นน้อง
 ทุกๆท่านที่ได้มอบความรู้และสาระอันจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้
 ศึกษาอยู่ในสถาบันแห่งนี้

และสุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพ่อแม่ ลุง ป้า น้า และยายที่ได้สนับสนุนในการศึกษา
 และช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมีกำลังใจในการดำเนินการวิจัยจนประสบผลสำเร็จได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ท
สารบัญแผนภูมิ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ตอนที่ 1 วิทยุและ การพัฒนาการ.....	8
ตอนที่ 2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.....	16
ตอนที่ 3 ทฤษฎีการรับรู้และการแสดงออก.....	34
ตอนที่ 4 การจัดการศึกษาสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	54
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	62
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	62
การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	79
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสถานภาพของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์.....	81
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออก ทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยด้วยภาษามือที่ แปลออกมาเป็นภาษาไทยเขียน.....	83
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออก ทางศิลปะ ตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ.....	92
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลรวมแบบประเมินการแสดงออก ทางศิลปะตอนที่ 1 ประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ.....	118
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระดับด้านทักษะของนักเรียน.....	123
ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม.....	131
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	139
สรุปผลการวิจัย.....	142
อภิปรายผลการวิจัย.....	143
ข้อเสนอแนะ.....	149
รายการอ้างอิง.....	151
ภาคผนวก.....	166
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา.....	167
ภาคผนวก ข กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน.....	169
ภาคผนวก ค ตารางวิเคราะห์บทที่ 5.....	171
ภาคผนวก ง ตารางการวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะ.....	173
ภาคผนวก จ การพัฒนาเกณฑ์การคัดเลือกภาพ และกรอบการเก็บข้อมูลตามทฤษฎี.....	183
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย.....	189

	หน้า
ภาคผนวก ซ ภาพการกิจกรรมระหว่างประเพณีการแสดงออกทางศิลปะ.....	201
ภาคผนวก ซ รายชื่อโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทย.....	205
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	209

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การแบ่งระดับความสูญเสียทางการได้ยินทางการแพทย์ไว้ 6 ระดับ.....	17
2	ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ศ 1.1 ระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6.....	55
3	ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ศ 1.2 ระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6.....	56
4	การจัดลำดับคำถามของการวัดความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะบน พื้นฐานของศิลปวิจารณ์.....	65
5	สังเคราะห์ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระทัศนศิลป์ ระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อสร้างเกณฑ์การคัดเลือกภาพ.....	68
6	เกณฑ์การคัดเลือกภาพ 4 ภาพแทนทฤษฎีวูล์ฟฟลินทั้ง 5 ด้าน.....	72
7	ข้อมูลจากสภาพปัจจุบันและสถานภาพของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์.....	81
8	ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนการ แสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือและแปล ออกมาเป็นภาษาเขียน.....	84
9	ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผล คะแนนการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือ และแปลออกมาเป็นภาษาเขียน.....	86
10	ภาพ “กูว์อง” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนการ แสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือและแปล ออกมาเป็นภาษาเขียน.....	88
11	ภาพ “ดาวิด” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนการ แสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือและแปล ออกมาเป็นภาษาเขียน.....	90
12	ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามผล การประเมินจากแบบสำรวจทักษะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน ของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	94

ตารางที่	หน้า	
13	ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของ วูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด.....	96
14	ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามผลการประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของ วูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	99
15	ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามของผลประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด	101
16	ภาพ “กุ๊ร้อง” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	105
17	ภาพ “กุ๊ร้อง” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด.....	107
18	ภาพ “ดาวิด” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของ วูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	111
19	ภาพ “ดาวิด” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด.....	113
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนจากการประเมินภาพโดยทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ.....	116
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะการประเมินภาพของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	118

ตารางที่	หน้า	
22	ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะโดยนักเรียนทั้งหมด 53 คน.....	121
23	ค่าความถี่และค่าร้อยละของระดับการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ของเขียน ยิ้มศิริ.....	123
24	ค่าความถี่และค่าร้อยละของระดับการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ของคาซึชิเกะ โสกุไซ.....	125
25	ค่าความถี่และค่าร้อยละของระดับการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “กู๋ร้อง” ของเอ็ดเวิร์ด มุนซ์.....	127
26	ค่าความถี่และค่าร้อยละของระดับการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “ดาวิด” ของไมเคิล แองเจโล.....	129
27	ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน 4 โรงเรียน.....	131
28	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน 4โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ.....	133
29	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน 4โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ภาพกู๋ร้อง.....	135
30	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน 4โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ภาพดาวิด.....	137
31	ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด 10 ข้อ.....	172
32	การวิเคราะห์การรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ.....	174
33	วิเคราะห์แนวคิดการแสดงออก.....	177
34	วิเคราะห์ทฤษฎี.....	180
35	ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระทัศนศิลป์.....	184
36	กรอบการมองภาพ และอธิบายทฤษฎีให้นักเรียนเข้าใจ.....	185

ตารางที่	หน้า
37	เกณฑ์การให้คะแนนการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิทในช่วง การสัมภาษณ์ช่วงที่ 1 และสัมภาษณ์ช่วงที่ 2..... 193

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะ McFee's Perceptual Deliation Theory และ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 6 ประการ.....	40

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การเกิดกระบวนการรับรู้.....	35
2	เทคนิค การรับรู้และวัฒนธรรมทางศิลปะ.....	50
3	ภาพ“ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยของผลประเมินภาพจากแบบประเมิน ตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน ของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	95
4	ผลการประเมินภาพ“ขลุ่ยทิพย์” ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียน ทั้งหมด แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีช่วงความเชื่อมั่น อยู่ที่ 95% (95%CI).....	97
5	ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าเฉลี่ยของผลประเมินจากแบบประเมิน ตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	100
6	ผลการประเมินภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ตามทฤษฎีศิลปะของ วูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน โดยมีช่วงความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95%CI).....	102
7	ภาพ “กูร์อง” ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเอง ด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน ของนักเรียน 4 โรงเรียน.....	106
8	ผลการประเมินภาพ “กูร์อง” ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียน ทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีช่วงความ เชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% CI).....	108
9	ภาพ “ดาวิด” ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการ แสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน..	112
10	ผลการประเมินภาพ “ดาวิด” ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียน ทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีช่วงความ เชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% CI).....	114

แผนภูมิที่	หน้า
11	ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการ แสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดย ผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของ นักเรียนทั้งหมด 124
12	ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบ ประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทาง ศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทาง ศิลปะของนักเรียนทั้งหมด 126
13	ภาพ “กูรูอง” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากผลรวมคะแนนจากแบบ ประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทาง ศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทาง ศิลปะของนักเรียนทั้งหมด 128
14	ภาพ “ดาวิด” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมิน การแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดย ผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ของนักเรียนทั้งหมด..... 130

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการศึกษาปัจจุบันในประเทศไทย มีระบบการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป และระบบการศึกษาสำหรับบุคคลพิเศษ หรือ บุคคลพิการ เช่น หูหนวก แขนขาขาด หรือ พิการทางปัญญา หรือ ทางสมอง การศึกษาพิเศษมีไว้เพื่อนำนักเรียนพิการได้มีโอกาสเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป เพราะการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพของบุคคล ดังนั้นบุคคลพิการต้องได้รับการศึกษาให้เหมือนกับบุคคลทั่วไป เพื่อสามารถดำรงชีวิตกับสังคมกว้างๆได้อย่างปกติและมีความสุข (เกษุร วงศ์ก้อม, 2548)

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียน ให้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการเรียนร่วม รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น (ราชกิจจานุเบกษา, 2551)

หลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรสำหรับการศึกษาที่เน้นทางด้านความรู้ ความสามารถ ความคิด มีคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง และมีศักยภาพ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ สามารถฝึกคิดเป็น ปฏิบัติคุณธรรมที่ดี และคุณลักษณะไว้ใน 8 กลุ่มของสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ซึ่งชมความงาม ความมีคุณค่า จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง เช่นการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม จนถึงการพัฒนาลักษณะแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจตนเอง และแสดงออก พัฒนาการรับรู้ทางศิลปะ การสังเกตรายละเอียดจนถึงภาพรวม ซึ่งค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ โดยมีความรับผิดชอบต่อระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันกับบุคคลทั่วไปได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2551)

สาระการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 คือ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าทางทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 1.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ส่วนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย สามารถใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ อธิบายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์ วิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิด เทคนิควิธีการการแสดงผลของศิลปินทั้งไทยและสากล ตลอดจนใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการออกแบบสร้างสรรค์งานที่เหมาะสมกับโอกาส สถานที่ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพสังคมด้วยภาพล้อเลียนหรือการ์ตูน ตลอดจนการประเมินและวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ด้วยหลักทฤษฎีวิจารณ์ศิลปะ วิเคราะห์เปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก เข้าใจอิทธิพลของมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาระหว่างประเทศ ที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

หลักสูตรการเรียนการสอนของคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักสูตรเหมือนกับเด็กปกติ แต่มีเนื้อหาบางส่วนจะต้องปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นพื้นฐานวิชาชีพที่มีความหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเอง ได้ตามความถนัดของนักเรียน จากนั้นสามารถเลือกแผนการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (หยาดนภา สลาม, 2548) ซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการของคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้านกระบวนการรับรู้ภาษา การแปลความหมาย โดยแสดงออกใน 3 รูปแบบลักษณะ คือ การสื่อสารการใช้ภาษามือ และวัฒนธรรมสำหรับคนหูหนวก (มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2549)

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะมีความบกพร่องต่างจากคนทั่วไปโดยเฉพาะการรับฟังเสียง จนเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถรับฟังเสียงได้เหมือนคนปกติ ความบกพร่องนี้มีส่งผลต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ทำให้ไม่สามารถรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น ศึกษาร่วมกับคนปกติได้ (ละออ ชูติกร, 2530) ดังที่กิตติศักดิ์ อุบล (2528) กล่าวว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะเริ่มมีการเรียนรู้ล่าช้ามากกว่าเด็กปกติ ตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล คืออายุ 3-5 ปี และต้องใช้เวลาฟังเป็นส่วนสำคัญในการรับรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประสาท

สัมผัสด้านการฟังเสียงไม่อาจใช้เป็นประสาทนำได้เท่ากับประสาทตา จึงต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตามาช่วยอย่างมาก และการรับรู้จากการสัมผัสก็มีส่วนช่วยเช่นกัน ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรมีความยืดหยุ่น มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย (รุ่งระวี ดิษฐ์เจริญ, 2549)

แผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2520 ข้อ 18 กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อจัดให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ เด็กพิเศษเป็นบุคคลที่มีความเจริญเติบโต และพัฒนาการในด้านต่างๆ บกพร่อง และแตกต่างจากเด็กปกติในวัยเดียวกัน ความบกพร่องนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ให้ไม่สามารถรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้นๆ ศึกษาร่วมกับคนปกติได้ จึงต้องใช้วิธีการพิเศษช่วยในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเหล่านี้ ความบกพร่องต่างๆ แบ่งตามลักษณะดังนี้ คือ ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางกาย ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางสายตา ความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ การมีปัญหาในการเรียนรู้ ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมอย่างรุนแรง รวมทั้งปัญหาทางภาษาและการพูด (ละออง ชูติกร, 2530)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กหูหนวก เป็นการจัดการศึกษาพิเศษประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากโรงเรียนปกติ หรือโรงเรียนสอนเด็กพิเศษประเภทอื่น เด็กหูหนวกมีความผิดปกติจากเด็กทั่วไปในด้านการรับฟังเสียงและการสื่อสาร วิธีการสอน และการสื่อความหมายให้เด็กเกิดความเข้าใจ จึงต้องใช้วิธีการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสายตาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในการสื่อสารของเด็กหูหนวกมีอยู่ 3 ประการดังนี้ (Willis and Faubion, 1979) 1) ปรักษณาการสอนพูด (Oralists) ซึ่งคำนึงถึงว่าเด็กหูหนวกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมปกติ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการสอนทักษะการสื่อสารด้านการพูดและการฟังให้กับเขา เพื่อให้เขาสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมปกติได้ 2) ปรักษณาการสอนด้วยมือ (Manualists) เชื่อว่าวิธีการสอนพูด (Oral teaching) ไม่เหมาะกับเด็กหูหนวก แต่เชื่อว่าวิธีการสอนที่เหมาะสมก็คือการใช้มือ ซึ่ง Mindel and Vernon (1971) ได้กล่าวว่าปรักษณานี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับเด็กหูหนวก ถึงแม้ว่าการใช้มือจะดูไม่เป็นธรรมชาติ แต่ก็เป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 3) ปรักษณาการสอนด้วยระบบรวม (Total Communication) แนวทางนี้เป็นการรวมแนวทางที่กล่าวมาทั้งหมด มาผสมผสานเข้าด้วยกัน แล้วใช้ทุกวิธีที่จะให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นวิธีที่โรงเรียนสอนคนหูหนวกในประเทศไทยใช้อยู่ด้วย

สำหรับประเทศไทย จัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบรวม (Total Communication) เป็นหลักในการสอนในโรงเรียนสอนคนหูหนวก โดยรวมวิธีการติดต่อสื่อความหมายทุกประเภทเข้ามาไว้ด้วยกันอย่างครบถ้วน เช่น การใช้ภาษาท่าทางโดยธรรมชาติ (Gestures) ภาษามือ

มาตรฐาน (Conventional Sign language) การสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ (Finger Spelling) การฝึกฟังและพูด (Auditory Training and Speech Training) การอ่านริมฝีปาก (Lip Reading) ตลอดจนการอ่านและการเขียนอย่างธรรมชาติ (มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2520) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Greene and Hasselbring (1981) กล่าวว่า การสอนภาษาสำหรับเด็กหูหนวกโดยใช้ภาพ ได้ผลดีกว่าการสอนเด็กปกติ เนื่องจากความรู้ที่เด็กหูหนวกได้รับจะอยู่ในส่วนของความจำระยะยาว ทำให้สามารถนำไปใช้ในการเรียนและแสดงออกด้านการใช้ภาษาได้

Lowenfeld (1975) ศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และการเจริญเติบโตทางสมองของเด็ก พบว่าศิลปะเป็นวิธีที่จะส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านนี้ เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก และผลที่ตามมาเป็นสิ่งสำคัญอันดับรอง โลเวนเฟลด์ได้แสดงความคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีผลต่อเด็กในความเป็นมนุษย์ การขาดความรู้สึกปลอดภัยทางด้านใดด้านหนึ่ง จะมีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็กทั้งหมด เพราะสิ่งที่แสดงออกมาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ และมีผลกับเด็กทั้งสิ้น โลเวนเฟลด์ยังกล่าวอีกว่า “ศิลปะศึกษาจะรวมความคิดของเด็ก ด้วยความรู้สึกการรับรู้เข้าเป็นสิ่งที่เดียวกันทั้งหมด” เปรียบเสมือน ศิลปะมีส่วนส่งเสริมให้เด็กได้ถ่ายทอดจินตนาการ และเด็กสามารถนำไปใช้ในการเรียนด้านรูปแบบและเนื้อหาสาระดีขึ้น (จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร, 2531) และสามารถแสดงความรู้สึกต่างๆ ในความงาม โดยให้เด็กมีการฝึกกระบวนการคิด การศึกษา สังเกต ค้นคว้า วิเคราะห์ สืบค้น เปรียบเทียบ ทดลองและแก้ปัญหา โดยนำเทคนิคต่างๆ มาสร้างสรรค์ และแสดงออกทางศิลปะ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2539)

นอกจากนี้ แนวคิดด้านการแสดงออกทางศิลปะของ Wolfflin (1950) ยังกล่าวถึงการแสดงออกจากการรับรู้งานศิลปะไว้ 5 แบบ คือ 1) Linear and Painterly เป็นการรับรู้ภาพที่เห็นจากเส้นรอบรูปและพื้นภาพ 2) Plane and Recession เป็นการรับรู้เรื่องระนาบและความลึกของภาพ 3) Closed Form and Open Form เป็นความรู้สึกรวมตัวเข้าหากันในลักษณะของรูปทรงปิดและความรู้สึกเป็นอิสระที่จะเคลื่อนตัวไปในทิศทางต่างๆ ในลักษณะของรูปทรงเปิดของภาพ 4) Multiplicity and Unity เป็นองค์ประกอบทั้งหมดของภาพรวมตัวกันทำให้เกิดความงาม 5) Absolute Clarity and Relative Clarity เป็นการรับรู้ถึงความสวยงามจากรายละเอียดความคมชัดของภาพ หรือจากภาพที่ไม่ชัดเจน แต่มีรูปแบบรวมที่สวยงาม ทั้งนี้ จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร (2531) ยังศึกษาพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะมีการรับรู้ทางศิลปะด้านรายละเอียดของสิ่งที่เห็น มากกว่าเด็กปกติร้อยละ 10 นอกจากนี้ ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2535) ยังศึกษาพบว่าเด็กกลุ่มนี้มีความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์อยู่ในระดับมากกว่าเด็กปกติ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยทั่วไป จะใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลตามสภาพแวดล้อม

จากหนังสือตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย ที่พบว่าการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกสังกัด พระราชบัญญัติการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ที่มีระบบสนับสนุนการเรียนการสอนที่คนพิการสามารถ เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จะช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนการสอน และช่วยให้เด็กที่มีความ บกพร่องทางการได้ยิน สามารถเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะเด็กหูหนวกที่ต้องใช้ ประสาทสัมผัสทางสายตา และการใช้รูปภาพสำหรับสื่อความหมายเป็นหลักในการรับรู้ ด้วยเหตุ นี้จึงสมควรที่จะศึกษาถึงการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้สามารถ ตอบสนองความต้องการและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน เพื่อศึกษาต่อระดับสูง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอน ปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 5 ด้าน คือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน เลือกศึกษาเฉพาะ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2553 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประเภทโรงเรียน โสตศึกษา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์ 2) โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ 3) โรงเรียนโสตศึกษานนทบุรี และ 4) โรงเรียนโสตศึกษานครปฐม ไม่รวมโรงเรียนโสตศึกษาในจังหวัดอื่น เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่อง การใช้ภาษามือในการสื่อสารซึ่งมีความแตกต่างกันตามลักษณะของแต่ละท้องถิ่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน หมายถึงการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิดทางศิลปะของนักเรียนเพื่อให้ผู้สอนเข้าใจและคล้อยตาม ในการวิจัยนี้จะเป็นการแสดงออก ของนักเรียนตามบทสรุปของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ 1) Linear and Painterly คือการรับรู้ภาพที่เห็น จากเส้นรอบรูปและพื้นภาพ (ด้านเส้น) 2) Plane and Recession คือการรับรู้เรื่องระนาบและ ความลึกของภาพ (ด้านมิติ) 3) Closed Form and Open Form คือความรู้สึกรวมตัวเข้าหากัน

ในลักษณะของรูปทรงปิด และความรู้สึกเป็นอิสระที่จะเคลื่อนตัวไปในทิศทางต่างๆ ในลักษณะของรูปทรงเปิดของภาพ (ด้านรูปทรง) 4) Multiplicity and Unity คือองค์ประกอบทั้งหมดของภาพรวมตัวกันทำให้เกิดความงาม (ด้านองค์ประกอบ) 5) Absolute Clarity and Relative Clarity คือ การรับรู้ถึงความสวยงามจากรายละเอียดความคมชัดของภาพ หรือจากภาพที่ไม่ชัดเจน แต่มีรูปแบบรวมที่สวยงาม (ด้านรายละเอียด)

ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงรุนแรง (71 dB) ถึงระดับหูหนวก (ตั้งแต่ 91 dB ขึ้นไป) เป็นนักเรียนหูตึงหรือนักเรียนหูหนวกที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนโสตศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลทั้ง 4 แห่ง ซึ่งเป็นสภาพที่อวัยวะเกี่ยวกับการได้ยิน ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์เป็นปกติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปะที่ส่งเสริมความสามารถในการแสดงออกเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. เป็นแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สำหรับผู้สนใจในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์การแสดงผลทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ 15-18 ปี

- **นักเรียนปกติ**
 - วาดภาพได้โดยมีรายละเอียดจากการใช้แสงเงา มีความสามารถวาดภาพคนให้เหมือนจริงได้
 - แสดงออกในสิ่งที่ไม่เป็นความจริงตามธรรมชาติ แสดงความรู้สึกผ่านการแสดงออกทางสีหน้าได้ดี
 - วาดภาพได้ใกล้เคียงความเป็นจริง มีสติปัญญาในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงนามธรรม
 - สามารถเป็นผู้รับรู้ถึงการแสดงผลทางศิลปะของนักเรียน และเป็นผู้วิจารณ์ผลงานทางศิลปะ (Lowenfeld, 1976 และ วูล์ฟ วัฒนสิน, 2541)
 - การแสดงผลทางศิลปะ เป็นตัวกระตุ้นประสาทสัมผัสให้ทำงาน เพราะมือไม่สามารถนำดินสอให้วาดภาพได้เอง ถ้าเราไม่มีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของภาพนั้นมาก่อน (Micheal, 1983)
- **นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน**
 - พัฒนาการโดยทั่วไปเหมือนนักเรียนปกติ
 - พัฒนาการในการวาดภาพช้ากว่าเด็กปกติ เพราะขาดจินตนาการ และความคิดเชิงนามธรรม สามารถเก็บรายละเอียด และสะท้อนให้เห็นถึงความจำทางการเห็นที่ดีได้มากกว่าเด็กปกติ
 - เรียนและรับรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆโดยไม่มีสัมผัสพันธ์ได้ดีกว่าการใช้ภาษาพูด (ศรียา นิยมธรรม, 2550)
 - มีความสามารถ ในการรับรู้ การตีความการแปลความหมาย
 - มีความสามารถในจดจำสารจากสื่อโทรทัศน์ได้ และมีการแสดงผลทางอารมณ์ ไม่ชัดเจน ด้อยกว่าคนปกติ (จุฑารัตน์ สมจริง, 2551)

<p>คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน <ul style="list-style-type: none"> - เด็กหูหนวก: สูญเสียการได้ยิน และไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางกรได้ยิน - เด็กหูตึง: ได้ยินเสียงบ้าง สามารถรับข้อมูลผ่านทางกรได้ยิน โดยใส่เครื่องช่วยฟังเพื่อช่วยให้ได้ยินมากขึ้น (คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา, 2543) • กระบวนการรับรู้ <ul style="list-style-type: none"> - ด้านสติปัญญา: เรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติ เนื่องจากต้องใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งไม่เกี่ยวกับระดับสติปัญญา เช่น ภาษามือ, การสื่อสารแบบอวัจนภาษา - ด้านอารมณ์: มีปัญหาเรื่องการปรับตัว มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กปกติ - ด้านสังคม: มีปัญหาด้านการปรับตัวเข้ากับสังคม บางคนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเด็กปกติได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2523) - ข้อจำกัดทางภาษาและถ้อยคำทั้งด้านการรับรู้และการแสดงออก <ul style="list-style-type: none"> - มีความจำกัดด้านการเชื่อมโยงคำเข้ากับประสบการณ์ - มีความจำกัดด้านทักษะการพูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่น (คารณีย์ อุทัยรัตนกิจ, 2538) - รับรู้ในเรื่องราวที่เป็นรูปธรรมทำให้เด็กมีข้อจำกัดอยู่แต่โลกของสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Myklebust and Brutten, 1953) - ขาดประสบการณ์แต่ไม่นานก็ตามทันได้เมื่อถึงวัยผู้ใหญ่หรือในเงื่อนไขบางอย่างที่เขาเข้าใจภาษาที่สื่อความกัน (Furth, 1964) - การรับรู้ของเด็กหูหนวกว่าในด้านปริมาณอาจเท่ากับเด็กปกติ แต่ด้านคุณภาพจะด้อยกว่า คือความคิดที่เป็น "รูปธรรม"มากกว่า "นามธรรม" (Myklebust, 1964) 	<p>ทฤษฎีการรับรู้และการแสดงผลทางศิลปะ</p> <ul style="list-style-type: none"> • การแสดงผลจากการรับรู้ 5 ด้าน <ul style="list-style-type: none"> - เส้นรอบนอกสู่พื้นภาพ (Linear and Painterly) "การรับรู้เส้นรอบนอก" (ข้อที่ 1) คือการมองที่มุ่งความสนใจไปที่เส้นรอบๆ วัตถุ (Contoured and Outline) เป็นการสัมผัสเชิงกายภาพที่เรามีต่อวัตถุต่างๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับพื้นผิวของวัตถุนั้น ไปสู่ "การรับรู้พื้นภาพ" (ข้อที่ 2) เป็นการรับรู้หรือการแสดงผลที่มุ่งให้ความสำคัญกับมวลและปริมาตรของสิ่งต่างๆบนพื้นภาพ เป็นการรับรู้ความต่อเนื่องของวัตถุมากกว่าความแตกต่างของวัตถุ <ul style="list-style-type: none"> - ระนาบสู่ความลึก (Plane and Recession) คือการมองจากแนวระนาบที่มีแต่ความกว้างและยาว (ข้อที่ 1) ไปสู่ความมีมิติของรูปภาพ (ข้อที่ 2) คือความลึก - รูปทรงปิดสู่รูปทรงเปิด (Closed Form and Open Form) "รูปทรงปิด" (ข้อที่ 1) ลักษณะของความรู้สึกถึงการรวมตัวเข้าหากัน ไปสู่ "รูปทรงเปิด" (ข้อที่ 2) ลักษณะของการรับรู้ทางด้านนี้ เป็นความรู้สึกเป็นอิสระที่จะเคลื่อนตัวไปในทางทิศทางต่างๆ - พหุภาพสู่เอกภาพ (Multiplicity and Unity) เอกภาพ (Unity) เป้าหมายสำคัญของการสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิด เป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสมดุลของส่วนประกอบต่างๆที่อยู่ ทั้ง 2 ข้างให้เท่ากัน ซึ่งเราเรียกว่าการสร้างเอกภาพจากพหุภาพ (Multiplicity) เอกภาพเป็นผลที่เกิดจากการรวมตัวของส่วนประกอบส่วนใหญ่และส่วนย่อย หรือเกิดจากการจัดความสำคัญ ให้แก่กลุ่มของส่วนประกอบต่างๆ ทำให้พหุภาพรวมตัวกันเป็นเอกภาพ <ul style="list-style-type: none"> - ความชัดเจนทั้งภาพสู่ความชัดเจนสัมพัทธ์ (Absolute Clarity and Relative Clarity) "ความชัดเจนทั้งภาพ" (ข้อที่ 1) คือการได้เห็นรูปทรงทั้งหมดอย่างเด่นชัด โดยทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในรูปทรงนั้นจะเผยตัวออกมาให้เห็นทั้งหมด เกิดเป็นเอกภาพของส่วนใหญ่และส่วนย่อย ไปสู่ "ความชัดเจนสัมพัทธ์" (ข้อที่ 2) คือการที่รูปทรงแสดงตัวเองออกมาอย่างมีไหวพริบ ไม่โจ่งแจ้ง เหมือนความชัดเจนทั้งภาพ (Wolfflin, 1950)
--	--

การแสดงผลทางศิลปะตามทฤษฎีวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือเส้น: การมองเห็นภาพลักษณะเส้นและพื้นภาพ, มิติ: การมองเห็นภาพลักษณะระนาบและความลึก, รูปทรง: การมองเห็นภาพลักษณะรูปทรงเปิดและรูปทรงปิด, องค์ประกอบ: การมองเห็นภาพลักษณะพหุภาพและเอกภาพ, รายละเอียด: การมองเห็นภาพลักษณะความชัดเจนทั้งภาพและความชัดเจนสัมพัทธ์ ตามมาตรฐานการสร้างสรรคผลงานศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิจัยรุ่นและพัฒนาการ

ตอนที่ 2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ตอนที่ 3 ทฤษฎีการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ

ตอนที่ 4 การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 วิจัยรุ่นและพัฒนาการ

1.1 พัฒนาการของเด็กวิจัยรุ่น

องค์การอนามัยโลกให้ความหมายของคำว่าวิจัยรุ่น ว่าหมายถึงช่วงชีวิตซึ่งมีพัฒนาการด้านร่างกายตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศ จนกระทั่งถึงมีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการทางด้านจิตใจ โดยเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพการพึ่งพาทางเศรษฐกิจไปสู่การพึ่งตนเอง ช่วงชีวิตระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนและซับซ้อนร่วมกันหลายด้านในระบบต่างๆ ของร่างกายรวมทั้งระบบเพศ ด้านจิตใจ อารมณ์สังคม สติปัญญาและจริยธรรม ซึ่งมีจุดเริ่มต้นและการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (สายพิณ ยานะ, 2550)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรีนรี (2545) ได้แบ่งช่วงวิจัยรุ่นซึ่งอยู่ในอายุระหว่าง 10-19 ปี ออกเป็น 3 ระยะ คือ

อายุวิจัยรุ่นตอนต้น หญิง 10-13 ปี ชาย 12-14 ปี

อายุวิจัยรุ่นตอนกลาง หญิง 13-16 ปี ชาย 14-17 ปี

อายุวิจัยรุ่นตอนปลาย หญิง 16-19 ปี ชาย 17-20 ปี

คำว่า “วัยรุ่น” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Adolescence ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Adolescere หมายถึงการเจริญเติบโตสู่ความเป็นผู้ใหญ่ (growth to adulthood) ดังนั้นนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุตรงกับวัยรุ่น จึงอาจนิยามได้ว่า “นักเรียนมัธยมศึกษา คือ ผู้ที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ (Geraldine and Other, 1978) เพราะฉะนั้น นักเรียนมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียน คือเด็กที่มีอายุระหว่าง 12- 18 ปี และเป็นผู้ที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่

วัยรุ่น คือผู้ที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี ส่วนใหญ่เรียนระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม. 3) อายุระหว่าง 12-15 ปี และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4- ม.6) อายุระหว่าง 16-18 ปี ลักษณะคนที่ตัดสินใจจะเลือกอาชีพที่เหมาะสม และเป็นช่วงเวลาที่ จะมีความผูกพันใกล้ชิด (intimacy) กับเพื่อนต่างเพศ สภาพทางร่างกายเปลี่ยนแปลงเติบโตโดยสมบูรณ์เต็มที่ และบรรลุนิติภาวะ พัฒนาการของวัยรุ่นสามารถสังเกตเห็นในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม และพัฒนาการทางศิลปะดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

การที่เด็กผู้ชายผู้หญิงเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นเร็วช้าต่างกัน โดยที่เด็กผู้หญิงจะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายก่อนเด็กผู้ชายประมาณ 2 ปี ซึ่งจะทำให้ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายหรือชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะพบว่าวัยรุ่นหญิงจะมีร่างกายสูงใหญ่เป็นสาวน้อยแรกรุ่ง ในขณะที่พวกเด็กผู้ชายยังคงดูเป็นเด็กชายตัวเล็กๆ ทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความสับสนและวิตกกังวลได้ เด็กผู้หญิงอาจกังวลว่าตนเองไม่หยุดสูง ในขณะที่เด็กผู้ชายก็เกิดความกังวลว่าทำไมตัวเองจึงไม่สูงใหญ่ ลักษณะทางเพศขั้นที่สองเจริญเติบโตขึ้น โดยเพศหญิงจะมีรูปร่างเปลี่ยนไป มีหน้าอก สะโพก ก้น และต้นขา มีขนขึ้นตามที่ร่างกาย เพศชายมีกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น มีพลังกำลังมากขึ้น (สุชา จันทร์เอม, 2536)

พัฒนาการทางสติปัญญา

Piaget (1977) กล่าวว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กจะมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ เริ่มจากอายุ 11- 15 ปี โดยมีขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) ในขั้นนี้ พัฒนาการสติปัญญาและความคิดของเด็กจะเป็นขั้นสูงสุด คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดเป็นผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กจะสิ้นสุดลง เด็กสามารถที่จะคิดหาเหตุผล นอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถที่จะคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ สามารถที่จะตั้งสมมุติฐาน และทฤษฎี และเห็นว่าความเป็นจริงที่เห็นด้วยการรับรู้ สำคัญเท่ากับความคิดกับสิ่งที่อาจจะเป็นไปได้ เด็กวัยนี้มีความคิดนอกเหนือไปจากสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่ง

ทุกอย่าง และมีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่เป็นตัวตนหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม จนกระทั่งถึงวัยรุ่นจึงเริ่มสามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยอาศัยเหตุผลทางสติปัญญา เป็นความคิดที่มีเหตุผลแบบต่างๆ มีสมาธิในเรื่องที่ตนเองสนใจ มีความคิดกว้างหน้ากว้างไกล พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถของตนเอง มีจินตนาการมากจนบางครั้งอาจเหมือนเพ้อฝัน ซึ่งมักเกี่ยวกับเรื่องเพื่อนต่างเพศ และสามารถแก้ปัญหาโจทย์ซับซ้อนได้ การสื่อความหมายและภาษาของวัยรุ่นจะพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงสามารถอ่านเอาใจความ เขียนตามคำบอก สกศดคำได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง และเรียบเรียงเรื่องราวได้ สามารถใช้วิจารณ์ญาณในการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ และสามารถนำความรู้และทักษะทางภาษาไปใช้ในชีวิตรประจำวัน การศึกษาต่อเนื่องและการประกอบอาชีพได้ (นุชลดดา โจรจนประภาพรรณ, 2541)

ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) วัยนี้จะเริ่มมีความสามารถในการรับรู้ตนเองด้านต่างๆ ดังนี้ 1) เอกลักษณ์ (identity) วัยรุ่นจะเริ่มแสดงออกถึงสิ่งตนเองชอบ สิ่งตนเองถนัด ซึ่งจะแสดงถึงความเป็นตัวตนของเขาที่โดดเด่น ได้แก่ วิชาที่ชอบเรียน กีฬาที่ชอบเล่น กลุ่มเพื่อนที่ชอบและสนิทสนม โดยจะเลือกคบคนที่มีส่วนคล้ายคลึงกัน หรือเข้ากันได้ เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อน ทั้งแนวคิด ค่านิยม ระบบ จริยธรรม การแสดงออก และการแก้ปัญหาในชีวิต จนกลายเป็นเอกลักษณ์ด้านต่างๆ 2) ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self image) คือ การมองภาพของตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ หน้าตา รูปร่าง ความสวยหล่อ ข้อดี ข้อด้อยทางร่างกายของตนเอง จะสนใจหรือให้เวลาเกี่ยวกับรูปร่าง ผิวพรรณมากกว่าวัยอื่นๆ ถ้าตัวมีข้อด้อยกว่าคนอื่นจะเกิดความอับอาย 3) ความภาคภูมิใจตนเอง (Self esteem) เกิดจากการที่ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและคนอื่นได้ รู้สึกตนเองมีคุณค่า เป็นคนดีและมีประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) ความเป็นตัวของตัวเอง (independent) วัยนี้จะรักอิสระเสรีภาพ ไม่ค่อยชอบอยู่ในกฎเกณฑ์ กติกาใดๆ ชอบคิดเอง ทำเอง ฟังตัวเอง เชื่อความคิดตนเอง ความอยากรู้อยากเห็นอยากลองจะมีสูงสุดในวัยนี้ ทำให้อาจมีพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่ายถ้าวัยรุ่นขาดการยับยั้งที่ดี 5) การควบคุมตนเอง (Self control) วัยนี้เรียนรู้ที่จะควบคุมความคิด การรู้จักยั้งคิด การคิดให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้ความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (พนม เกตุมาน, 2550)

พัฒนาการด้านอารมณ์

Roger (1972) ได้กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง จึงได้ชื่อว่า “วัยพายุบูแคม” ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของวัยรุ่นมีผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของเด็ก อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่ายและรุนแรง ลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ที่พบบ่อยในวัยรุ่น คือ ความกลัว ความโกรธ ความรัก ความอิจฉาริษยา ความอยากรู้อยากเห็น และความวิตกกังวล

พริ้มเพรา ดิษยวณิช (2545) กล่าวว่า อารมณ์คือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพียงบางส่วนจากสภาวะของร่างกายที่ถูกยั่วยุ อาจเป็นความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ อารมณ์ยังเป็นสิ่งที่คนเราแสดงออกมาด้วยน้ำเสียง คำพูด สีหน้า หรือท่าทาง

พัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคม คือความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น หรือความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น นุชลดา โจรนประภาพรธน (2545) กล่าวว่าวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางสังคมดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์วัยเด็กที่ผ่านมา วัยรุ่นต้องการความอิสระจากครอบครัว การรวมกลุ่มทำให้ได้รู้สึกอบอุ่นใจ และกล้าแสดงความคิดเห็น ในกรณีที่รู้สึกว่ามีพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ไม่ยุติธรรม และเริ่มคบกับเพื่อนต่างเพศ สนใจในการสมาคมมากขึ้น ดังนั้น การจัดสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีงามจะเป็นประโยชน์แก่เด็ก

พัฒนาการด้านคุณธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์

รัชนก ศษไกร (2541) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าการมีชีวิตของตนเองและผู้อื่น วัยรุ่นจะมีโอกาสได้เรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี ได้ความรักและเอื้ออาทรจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อน ประสบความสำเร็จในการปรับตัว จนสามารถยอมรับนับถือตัวเองได้ โดยวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับคุณธรรม สามารถแยกแยะความดี-ชั่วจากผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลและสังคม จึงมีความรู้สึกสำนึกในหน้าที่ตนเอง Piaget (1977) พบว่าพัฒนาการทางคุณธรรมของวัยรุ่นจะอยู่ในลักษณะการเชื่อมโยงหาเหตุผล (Relative) โดยคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำมากกว่า ทั้งนี้จากพัฒนาการทางสติปัญญาและสังคมจะช่วยให้วัยรุ่นมองเหตุการณ์และการกระทำในเวลาเดียวกัน แล้วตัดสินด้วยคุณค่า ค่านิยม เป็นที่ยอมรับของสังคม

สุวรี ศิวะแพทย์ (2549) ได้กล่าวว่า พัฒนาการวัยรุ่นเป็นพัฒนาการที่ข้ามจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น โดยเริ่มเข้าสู่วัยนี้ประมาณอายุ 10-12 ปี และสิ้นสุดลงในช่วงอายุ 18-22 ปี วัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็วทั้งน้ำหนักและส่วนสูง ลักษณะเด่นของวัยนี้คือความต้องการเป็นอิสระ การคิดเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น เข้าใจนามธรรมและแนวคิดต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว

วรัญญา วงศ์สุรภักซ์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่าพัฒนาการวัยรุ่น (Adolescence) จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นระยะที่เด็กวัยรุ่นค้นหาลักษณะประจำ และบทบาทที่แท้จริงของตนทั้งที่บ้านและโรงเรียน แต่ถ้าวัยรุ่นหาลักษณะประจำตนไม่ได้ และไม่ทราบว่ามีบทบาทที่แท้จริงของตนคืออย่างไร จะเกิดความสับสนในบทบาท และจะปรับตัวไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเพศและอาชีพดังนี้ 1) พัฒนาการทางกาย

ร่างกายของเด็กวัยนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่ เริ่มพิถีพิถันในเรื่องความงาม เด็กจะสนใจรูปร่างหน้าตาและการแต่งกายมาก เด็กวัยรุ่นที่รูปร่างหน้าตาดี แต่งตัวสวยงาม จะเป็นที่รู้จักและชื่นชอบในหมู่วัยรุ่นด้วยกัน 2) พัฒนาการทางอารมณ์ วัยนี้ต้องการอิสรภาพมากขึ้น มักจะแสดงอาการแข็งกร้าวเมื่อถูกจำกัดเสรีภาพ มักมีอารมณ์เพื่อฝันเกี่ยวกับอนาคต เด็กวัยนี้จะปรับตัวได้ดีขึ้น อารมณ์สุขุมเยือกเย็น กล้าเผชิญความจริงมากขึ้น 3) พัฒนาการทางสังคม เด็กวัยนี้พอใจที่จะอยู่ในกลุ่มเพศเดียวกัน และมักจะทำตามกลุ่ม นิยมและคลั่งไคล้อะไรที่เหมือนกัน เริ่มสนใจเพศตรงข้าม และการเตรียมตัวสำหรับอาชีพต่อไป 4) พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสมองเกือบเท่าผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เริ่มมีแนวทางชีวิตสำหรับตัวเอง มักจะสนใจเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยาและด้านการเมือง แต่ก็ยังไม่สามารถตัดสินใจอะไรได้ เนื่องจากขาดประสบการณ์ เป็นวัยที่แสวงหาลักษณะประจำตนเพื่อเลือกและเตรียมตัวสำหรับอาชีพ

จากพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงตามอายุ วัยรุ่นตอนปลายจะมีพัฒนาการด้านต่างๆ สมบูรณ์แบบ พัฒนาการด้านอารมณ์ ความคิดและสติปัญญาอย่างเต็มที่ พยายามที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม เริ่มคิดและตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ช่วงนี้มักแสดงความคิดเห็นต่อหน้าผู้ใหญ่เพื่อให้เห็นว่าพร้อมจะเป็นผู้ใหญ่ขึ้น

1.2 พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัยรุ่น

ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกทางภาษา เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยเชื่อมโยงความคิด ความเข้าใจต่อกันของมนุษย์ได้

พัฒนาการทางศิลปะ คือกระบวนการแสดงออกทางศิลปะโดยเฉพาะลักษณะของเด็ก ที่มีผลงานจากการวาดภาพ ระบายสี การปั้น ฯลฯ และในแต่ละวัยจะมีพัฒนาการแตกต่างกันไปอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการทางศิลปะจะพัฒนาช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความสนใจและความสามารถทางศิลปะที่ติดตัว ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมของเด็ก พัฒนาการทางศิลปะจะมีลักษณะเป็นสากล เด็กทุกคนจะมีลักษณะการแสดงออกคล้ายๆ (ศรียา นิยมธรรม, 2550)

Lowenfeld (1975) ศึกษาเรื่องพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (Stages of Creative Development) ที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นรากฐานในการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับอายุ โดยแบ่งพัฒนาการการแสดงออกเป็นขั้นต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (Scribbling stage) อายุ 2-4 ปี ลักษณะเป็นเส้นที่ซับซ้อนไม่เป็นระเบียบ ซึ่ง Rhoda Kellogg ได้รวบรวมและสรุปจากรูปแบบเส้นที่เด็กขีดเขียนว่ามี 20 ลักษณะ ประกอบด้วยเส้นแนวตั้ง เส้นแนวนอน เส้นทแยงมุม เส้นโค้ง เส้นวงกลม เส้นที่เป็นคลื่น ส่วนการ

จัดวางตำแหน่งนั้น สรุปว่าตำแหน่งที่เด็กชอบขีดเขียน มี 17 แบบ และแบบที่เด็กชอบมากที่สุดคือ การเขียนภาพแนวทแยงมุม และเว้นว่างไว้ 2 มุม

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนสัญลักษณ์ (Preschematic stage) อายุ 4-7 ปี เป็นระยะเริ่มต้น ในระดับอนุบาล และประถมศึกษาตอนต้น เด็กเริ่มค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างการเขียนภาพ อย่างมีความหมาย การขีดเขียนจะปรากฏเป็นรูปร่างขั้นสัมพันธ์กับความจริงของโลกภายนอกมากขึ้น การวาดคล้ายกับพยายามเรียงเรียงสิ่งที่ตนรู้จักลงในภาพ มักตั้งชื่อสัญลักษณ์ที่ตนสร้างสรรค์ ส่วนมากเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากที่สุด มีการใช้รูปร่างเรขาคณิตในการสื่อความหมายถึงการวาด

ขั้นที่ 3 ขั้นสัญลักษณ์ การเขียนภาพอย่างมีความหมาย (Schematic stage) อายุ 7-9 ปี เด็กวัยนี้จะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เริ่มขีดเขียน คล้ายของจริง และความเป็นจริง มีการพยายามสร้างสัญลักษณ์ที่จะสื่อความหมายที่สะท้อนถึง ความคิดรวบยอดของสิ่งต่างๆ เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ของตัวเองและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มเหมือนจริง (The Drawing Realism) อายุ 9-12 ปี มีลักษณะการ วาดภาพจากสภาพการณ์เห็นจริง เด็กหญิงมักสนใจเรื่องแต่งกาย งานรื่นเริง เด็กผู้ชายมักเขียน เรื่องของกิจกรรมผาดโผน การเดินทาง ดังนั้น การขีดเขียนจะแสดงออกถึงเรื่องราวที่เด็กสนใจตาม ช่วงพัฒนาการ

ขั้นที่ 5 ขั้นเหตุผล (The Age of Reasoning) อายุ 12-14 ปี การวาดภาพจะเริ่ม แสดงออกถึงรายละเอียดตามสภาพจริง และเป็นเหตุเป็นผลกัน เช่น ภาพฝนตก เสื้อผ้าจะมี ลักษณะเปียกอย่างเห็นได้ชัด เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาทางศิลปะที่แสดงออกถึงความรู้สึกทาง กายภาพทั้งภายในและภายนอก ให้ความสำคัญของคนมากกว่าสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 6 ขั้นตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้นศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art) อายุ 14-17 ปี การแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัยนี้จะแสดงออกด้วยตนเองอย่างมีจุดหมาย และมีความพยายามในการพัฒนาทักษะ เป็นพัฒนาการทางศิลปะที่มีความสมบูรณ์ การควบคุม การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ทางศิลปะจึงทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กจะมีอิสระจาก ผู้ใหญ่ เริ่มความสนใจและความรักในเพศตรงข้าม การวาดภาพมีความใกล้เคียงกับธรรมชาติ และ แสดงการกระทำ เช่น เสื้อผ้ามีรอยยับรอยย่นในขณะเคลื่อนไหว เด็กที่มีความถนัดเชิงทัศนียภาพ จะวาดคนที่มีสัดส่วนถูกต้องมากขึ้น มีแสงเงา เด็กสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของความคิด รวบยอด การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และหาเหตุผลในการวิเคราะห์งานได้ งานศิลปะของ เด็กวัยนี้มีลักษณะดังนี้ 1) มีความสนใจในการทำงานศิลปะยาวนานขึ้นและเป็นไปตาม จุดมุ่งหมาย เด็กจะถ่ายทอดตามที่เห็น คือถ่ายทอดตามที่เห็นจริงตามธรรมชาติ จะสร้างภาพด้วย

การวาดเค้าโครงแล้วจึงใส่รายละเอียดแสง-เงา โดยคำนึงถึงสัดส่วนด้วย ส่วนเด็กที่ถ่ายทอดโดยยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Haptic Type) จะถ่ายทอดการสร้างภาพ โดยตามอารมณ์ ความรู้สึกและประสบการณ์ของตน 2) มีทักษะในการวาดสิ่งต่างๆ มากขึ้น สำหรับการให้พื้นที่ในการวาด มีการจัดวางภาพซับซ้อน วาดภาพมีมิติ มีระยะใกล้-ไกล มีความลึก มีการตกแต่งภาพให้มีความกลมกลืน 3) การวาดภาพคน เด็กสามารถเข้าใจถึงเรื่องของกายวิภาค มีการศึกษาลักษณะอากัปกริยาตามความเป็นจริง มีรายละเอียดการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกัน ภาพคนของเด็กวัยนี้มีการเน้นรายละเอียดเกินจริง และการวาดภาพแบบล้อเลียน 4) การใช้สี เนื่องจากเด็กเข้าใจเกี่ยวกับความใกล้-ไกล มิติต่างๆ และสภาพแวดล้อม การใช้สีจึงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัตถุที่อยู่ใกล้และไกล ตลอดจนมีการใช้สีตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ

สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงวัยรุ่น จัดอยู่ในขั้นที่ 6 คือ ขั้นตัดสินใจลักษณะในการวาดลายเส้น (Drawing Characteristic) เด็กสามารถวาดภาพโดยมีรายละเอียดด้านแสงเงาได้ จึงพัฒนาทักษะทางศิลปะมากขึ้น ควบคุมให้การวาดภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย สำหรับการให้พื้นที่ว่าง (Space Representation) สามารถใช้หลักทัศนียภาพ (Perspective) และให้ความสนใจต่อการสร้างบรรยากาศในภาพทิวทัศน์ สามารถแสดงออกในสิ่งที่ไม่ใช่ความเป็นจริงในธรรมชาติ เช่นการแสดงออกของความรู้สึกทางสีหน้า และมีการเปลี่ยนแปลงหรือตัดทอนพื้นที่ว่างได้ ส่วนการวาดภาพคน (Human Figure Representation) เด็กสามารถวาดภาพคนเหมือนจริง มีสัดส่วน ท่าทางและรายละเอียดถูกต้อง วาดภาพที่มีขนาดใหญ่เกินความจริงในส่วนที่ต้องการเน้นได้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) กล่าวว่าเด็กมีพัฒนาการในการแสดงออกทางศิลปะแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงวัย พัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไปทั้งด้านการมองเห็น การรับรู้สิ่งแวดล้อม ความคิดภายในและการแสดงออก ทำให้รูปแบบและเนื้อหาของงานศิลปะแตกต่างกันไปตามรายละเอียดดังนี้

อายุก่อน 2 ปี ชอบเขียนภาพในลักษณะขีดเขียน เส้นสับสน วนไปวนมา แล้วจึงค่อยๆ ควบคุมการขีดเขียนนั้นให้มีระเบียบมากยิ่งขึ้น มีท่าทีคล้ายการออกแบบ รูปทรงง่าย ๆ การพัฒนาขั้นนี้จะต่อเนื่องไปจนอายุประมาณ 3-4 ปี

อายุ 3-4 ปี เริ่มเขียนภาพในลักษณะการสร้างสัญลักษณ์มากขึ้น เป็นการออกแบบง่าย ๆ ที่สื่อสารเฉพาะเด็ก การจะทำความเข้าใจกับสัญลักษณ์ที่เด็กสร้างขึ้น ต้องอาศัยการสอบถามพูดคุยอย่างเป็นกันเอง รูปทรงง่าย ๆ ของเด็กอาจจะหมายถึง รถ บ้าน คน สัตว์ ดวงอาทิตย์ นก

แมว ตามสภาพการรับรู้และความเข้าใจของเด็กแต่ละคน การเขียนภาพในลักษณะแสดงสัญลักษณ์ จะพัฒนาสูงสุดในช่วงอายุประมาณ 7-9 ปี

อายุ 7-9 ปี เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงที่เด็กจะเริ่มพัฒนาจากสัญลักษณ์ที่แสดงออกในแบบของตน เป็นความพยายามที่จะเลียนแบบรูปร่างของสิ่งของต่างๆ เมื่อประสบความสำเร็จในการเลียนแบบนี้ การวาดภาพของเด็กจะพัฒนาเพิ่มขึ้นไปจนเปลี่ยนไปสู่การวาดภาพแสดงสภาพตามธรรมชาติของวัตถุ

อายุ 11-13 ปี ในช่วงนี้ เด็กจะพัฒนาสู่วัยรุ่น นอกจากจะสนใจในการวาดภาพตามสภาพธรรมชาติของวัตถุและสิ่งแวดล้อมแล้ว เด็กยังต้องการสิ่งที่เป็นเหตุผล จึงสนใจสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตของตนเอง และเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว แล้วจึงนำมาถ่ายทอดลงในผลงานศิลปะ

ดังนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กในวัยต่างๆ จึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็ก และความเข้าใจเกี่ยวกับความสนใจและความรู้สึกนึกคิดของเด็กเป็นสำคัญ พัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะเหมือนเด็กทั่วไป จากการที่เด็กต้องใช้สายตาเป็นประสาทนำในการเรียนรู้ ทำให้เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กช่างสังเกต และเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม พัฒนาการทางศิลปะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในการวาดภาพจะช้ากว่า เพราะขาดจินตนาการและความคิดเชิงนามธรรม แต่สามารถเก็บรายละเอียด และสะท้อนให้เห็นถึงความจำทางการเห็นที่ดีได้มากกว่าเด็กปกติ เด็กมักชอบวาดภาพสัตว์ประหลาดจากภาพยนตร์ หรือเหตุการณ์ที่ตื่นเต้น มากกว่าความอ่อนโยน ซึ่งนักจิตวิทยาสันนิษฐานว่าอาจเกิดจากสาเหตุของการมีปัญหาทางอารมณ์ ความกลัว ความไม่เข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่เด็กที่ได้รับการส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะ สามารถพัฒนาความสามารถด้านนี้ไปใช้สื่อสารกับผู้อื่นด้วยการวาดภาพได้ งานศิลปะและการเรียนรู้เรื่องมิติสัมพันธ์เป็นสิ่งที่เด็กกลุ่มนี้ทำได้ดีกว่าการเรียนรู้ในด้านอื่นที่ต้องใช้ภาษาพูดเป็นหลัก ดังนั้น การส่งเสริมด้านทัศนศิลป์ที่ถูกต้อง จะช่วยพัฒนาศักยภาพของเด็กกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี (ศรียา นิยมธรรม, 2550)

เด็กหูหนวกจะมีความสามารถในการรับรู้ การแปลความหมาย และการจดจำสารจากสื่อโทรทัศน์ได้ และมีการแสดงออกทางอารมณ์แต่ไม่ชัดเจนนัก ทั้งนี้ในกลุ่มคนหูหนวกที่มีอายุน้อยมีความสามารถในการรับรู้ การจดจำ การตีความและการแปลความหมายดีกว่าคนปกติ แต่ในกลุ่มคนหูหนวกที่มีอายุมาก จะไม่แตกต่างจากคนปกติ (จุฑารัตน์ สมจริง, 2551)

ตอนที่ 2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา (2543) ได้สรุปความหมายของผู้พิการที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Hearing Impairment) ว่าหมายถึงคนที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับรุนแรง จนถึงระดับเล็กน้อย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

คนหูหนวก หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินมาก ต้องได้ยินเสียงที่ดังมากกว่า 90 เดซิเบลขึ้นไป จนถึงไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังก็ตาม

คนหูตึง หมายถึง คนที่มีการได้ยินเสียงเหลืออยู่พอเพียงที่จะรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน โดยทั่วไปจะต้องใส่เครื่องช่วยฟังเพื่อช่วยในการได้ยิน คนหูตึงจะเริ่มได้ยินเสียงที่ดังมากกว่า 26 เดซิเบลขึ้นไป จนถึง 90 เดซิเบล อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้

หูตึงเล็กน้อย	26-40	เดซิเบล
หูตึงปานกลาง	41-45	เดซิเบล
หูตึงมาก	56-70	เดซิเบล
หูตึงรุนแรง	71-90	เดซิเบล

ในอดีต ประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษได้ใช้คำแทนบุคคลที่มีปัญหาทางการได้ยินประเภทหูหนวก หูตึง ว่า “Hearing Impaired person” หรือ “คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” ซึ่งหมายถึงสภาพที่อวัยวะทางการได้ยินของบุคคลผู้นั้นไม่สามารถจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ เป็นปกติ ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถรับรู้โดยผ่านการฟังได้เหมือนคนทั่วไป ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “Deaf person” or “Hard of Hearing person” คือ “คนหูหนวก” หรือ “คนหูตึง” เนื่องจากคำว่า “บกพร่องทางการได้ยิน” ใช้สำหรับคนที่สูญเสียการได้ยินไม่มาก หรือคนที่มีอาการหูหนวกเกิดขึ้นเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้ว ในทางตรงกันข้าม คนที่อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมคนหูหนวกจะไม่ยอมรับคำว่า “บกพร่องทางการได้ยิน” (Hearing Impaired) ซึ่งมีความหมายเป็นนัยว่าหูหนวกเป็นอาการของโรคชนิดหนึ่ง (Pathological Condition) (Ladd, 2003)

พระราชบัญญัติการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ปี 1990 (Individuals with Disabilities Education Act, 1990) กล่าวถึงความหมายของหูหนวกและความบกพร่องทางการได้ยิน ว่า

หูหนวก (Deafness) หมายถึงการด้อยค่าในการได้ยินที่ร้ายแรงมากจนกระทั่งเด็กไม่สามารถใช้การได้ยินจากภาษาพูดในการรับและส่งข่าวสาร ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานด้านการศึกษามาก

ความบกพร่องทางการได้ยิน (Hearing impairment) หมายถึงการด้อยค่าในการได้ยิน ไม่ว่าจะถาวรหรือมีความผันผวน ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานด้านการศึกษาของเด็ก แต่ในที่นี้ไม่ได้รวมอยู่ภายใต้ความหมายของอาการหูหนวก

Davis & Silverman (1970) กล่าวว่า การแบ่งระดับความสูญเสียทางการได้ยินทางการแพทย์ มี 6 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 การแบ่งระดับความสูญเสียทางการได้ยินทางการแพทย์ 6 ระดับ

ระดับ	ปริมาณของความพิการ	ค่าเฉลี่ยความไว ณ ตำแหน่ง 500 1,000 – 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ดีกว่า		ความสามารถในการได้ยินและเข้าใจคำพูด
		มากกว่า	ไม่มากกว่า	
ระดับ 27 DB.	หูปกติ	-	27 DB.	ปกติ
ระดับ 40 DB.	หูตึงน้อย	27 DB.	40 DB.	ไม่ได้ยินเสียงพูดเบาๆ
ระดับ 55 DB.	หูตึงปานกลาง	40 DB.	55 DB.	พูดดังปกติแล้วไม่ได้ยินพูดดังมาก
ระดับ 70 DB.	หูตึงมาก	55 DB.	70 DB.	พูดดังมากแล้วไม่ได้ยิน ต้องใช้เครื่องช่วยฟัง
ระดับ 95 DB.	หูตึงรุนแรง	70 DB.	95 DB.	ต้องตะโกนหรือใช้เครื่องช่วยฟัง ได้ยินไม่ชัด
ระดับ 100 DB.	หูหนวก	90 DB.	-	ตะโกนพูดแล้วไม่ได้ยิน ใช้เครื่องช่วยฟังไม่ได้

การสูญเสียการได้ยินมักจะมีกรอธิบายโดยใช้ระดับเดซิเบลต่ำสุดที่คนสามารถได้ยิน Moores (1987) ใช้ระดับเดซิเบลในลักษณะนี้เพื่อกำหนดอาการหูหนวกและหูตึงดังนี้

1) "คนหูหนวก (Deaf person (มักจะเท่ากับ 70 DB. หรือสูงกว่า))" คือ คนที่การได้ยินสูญเสียในขอบเขตที่หมดโอกาสจะมีความเข้าใจในการพูด ผ่านการได้ยินทางหูเพียงอย่างเดียวโดยไม่ต้องหรือมีการใช้เครื่องช่วยฟัง 2) "คนหูตึง (Hard of hearing person (มักจะอยู่ระหว่าง 35-69 DB.))" คือ คนที่มีการได้ยินสูญเสียในขอบเขตที่ทำให้ลำบากที่จะเข้าใจในการพูด ผ่านการได้ยินทางหูเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีหรือมีเครื่องช่วยฟัง

2.1 ประเภทของความบกพร่องทางการได้ยิน

การแบ่งประเภทของความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของความบกพร่อง และลักษณะระดับการได้ยิน โดยคิดอัตราความบกพร่องเป็นหน่วย เดซิเบล (Degree of Hearing Impairment) การที่จะระบุว่าบุคคลใดมีความบกพร่องทางการได้ยิน จะต้องกล่าวถึงสองลักษณะควบคู่กันไป

Morlet (2012) และ ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2538) กล่าวถึงการจำแนกประเภทของความบกพร่องทางการได้ยินเป็น 4 ประเภท คือ

1. การนำเสียงเสีย (Conductive Hearing Loss) เป็นการสูญเสียการได้ยินที่มีสาเหตุมาจากความผิดปกติที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของหูชั้นนอกและหูชั้นกลาง ซึ่งเป็นส่วนของการนำเสียง เด็กส่วนมากที่สูญเสียทางด้าน Conductive จะมีความสูญเสียกับ mild และ เกิดขึ้นเป็นชั่วคราว และสามารถรักษาได้

2. ประสาทหูเสีย (Sensorineural Hearing Loss) เกิดจากความผิดปกติที่หูชั้นในหรือประสาทหูรับเสียง เพราะ tiny hair cell ถูกทำลายไป หรือ มีความเสียหาย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระดับความสูญเสีย เด็กอาจจะได้ยินเสียงบางเสียง (บางความถี่) หรือไม่ได้ยินทุกเสียง (ทุกความถี่) ที่พบบ่อยได้แก่กรรมพันธุ์ มารดาติดเชื้อ หรือได้รับสารพิษขณะตั้งครรภ์หรือระหว่างคลอด Sensory loss นี้จะเกิดขึ้นเป็นถาวร และเด็กสามารถพูดได้ปกติ แต่อาจจะส่งผลกระทบต่อประสาทหูเสีย

3. ความบกพร่องทางการได้ยินแบบผสม (Mixed Hearing Loss) คือ Conductive Hearing Loss ผสมกับ Sensorineural Hearing Loss มีความผิดปกติอยู่ที่หูชั้นนอก หูชั้นกลาง หูชั้นใน หรือประสาทหู ความพิการแบบนี้มีทั้งที่เป็นมาตั้งแต่เกิด (Congenital Hearing Loss) หรือเกิดขึ้นภายหลัง (Acquired Hearing Loss) ดังนั้นความสูญเสียทางด้านการได้ยินแบบผสมที่นำข้อความ (Messages) จากชั้น Cochlea ไปยังสมอง จะถูกทำลายไป

4. ความผิดปกติของสมองส่วนกลาง (Central Hearing Loss) ตรงตำแหน่งที่ทำหน้าที่แปลความหมายเสียงที่ได้ยิน (Warwick Area) ซึ่งจะอยู่ที่ด้านข้างของศีรษะ ในกรณีนี้ เสียงที่ส่งมาจากหูผ่านมาทางประสาทหู (Acoustic Nerve) เมื่อมาถึง Warwick Area แล้วจะแปลความหมายไม่ได้ และยากต่อการรักษา

2.2 สาเหตุและที่มาของอาการความบกพร่องทางการได้ยิน

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1991) กล่าวถึงสาเหตุของอาการความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งมี 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เกิดจากกรรมพันธุ์ ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของความบกพร่องทางการได้ยิน Gearheart and Weishahn (1976) ได้ทำการสำรวจเด็กหูหนวกใน 3 มลรัฐของอเมริกา พบว่า 1/3 ของเด็กหูหนวกทั้งหมดมีสาเหตุมาจากกรรมพันธุ์ การสูญเสียการได้ยินอาจจะเกิดขึ้นก่อนคลอด หลังคลอด หรือตอนโตแล้วก็ได้
2. เกิดจากการติดเชื้อก่อนคลอด ระหว่างที่อยู่ในครรภ์ เด็กอาจได้รับเชื้อโรคหรือไวรัสบางชนิดจากมารดา ไวรัสที่ทำให้เกิดการสูญเสียการได้ยินในระหว่างที่เด็กอยู่ในครรภ์มากที่สุด คือ หัดเยอรมัน
3. เกิดจากอุบัติเหตุระหว่างคลอด สาเหตุระหว่างคลอดที่ทำให้เด็กเกิดมาสูญเสียการได้ยินนั้นมีน้อย อาจจะเป็นไปได้ในกรณีที่เด็กได้รับบาดเจ็บระหว่างคลอด
4. เกิดจากสาเหตุอื่นๆ หลังคลอด เช่น เด็กที่มีพ่อแม่หูหนวก อาจจะเริ่มสูญเสียการได้ยินเมื่อใดก็ได้ อุบัติเหตุอาจจะทำให้หูหนวก เสียงดังมาก ความชรา ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การได้ยินเสื่อมลง โรคติดเชื้อบางชนิดก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สูญเสียการได้ยิน

2.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

รจนา ทรรทรานนท์ และคณะ (2526) ได้กล่าวถึงลักษณะทางจิตวิทยาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ว่าการที่เด็กมีความบกพร่องทางการได้ยิน มีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจเช่นเดียวกับพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางการพูด ฯลฯ ผลจากการที่หูไม่ได้ยิน และพูดไม่ได้ ทำให้เด็กขาดภาษาที่จะสื่อความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเองแก่ผู้อื่น เมื่ออายุมากขึ้น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินก็จะยังมีปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์และจิตใจที่เกี่ยวข้องกับความคิดคำนึงเกี่ยวกับตัวเอง เพิ่มขึ้นจากปัญหาเดิมที่เกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่

ผดุง อารยะวิญญู (2523) ได้กล่าวถึงลักษณะทางจิตวิทยาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไว้ดังนี้ 1) ด้านสติปัญญา ยังไม่มีการสรุปที่แน่นอนว่าเด็กหูตึงหรือหูหนวกมีระดับสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ แต่การเรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติ เนื่องจากมีภาษาจำกัด ซึ่งไม่เกี่ยวกับระดับสติปัญญาแต่อย่างใด 2) ด้านอารมณ์ มีผลงานวิจัยที่พบว่าเด็กเหล่านี้มีปัญหาทางด้านอารมณ์ ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากปัญหาในเรื่องการปรับตัว จึงมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำกว่าปกติ 3) ด้านสังคม มีปัญหาในด้านการปรับตัวทางสังคม บางคนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเด็กปกติได้ 4) ปัญหาทางการพูด การพูดเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ (2545) กล่าวว่าพัฒนาการทางภาษาที่สำคัญขึ้นอยู่กับหู และการได้ยิน โดยเฉพาะพัฒนาการทางภาษาภายใน (Inner Language) คือ การสื่อสารภายในสมองของมนุษย์ (Internal Communication) คนปกติที่มีประสาทสัมผัสครบทั้ง 5 ประการ จะใช้ประสาทสัมผัสรับความรู้เข้ามาเก็บไว้ในสมอง Inner Language เพื่อเป็นองค์ประกอบของความจำที่สำคัญ คือ เป็นความคิดที่อยู่ในสมอง คนหูหนวกแต่กำเนิดจะเสียเปรียบคนทั่วไป เพราะขาดการรับรู้ทางหู

การอธิบายลักษณะพฤติกรรมเกี่ยวกับสังคม อารมณ์ และพฤติกรรมของนักเรียนที่หูหนวกหรือหูตึง โดยทั่วไปจะขึ้นอยู่กับการทำแบบทดสอบมาตรฐานของนักเรียนทั่วไป แต่การทดสอบเหล่านี้ไม่เหมาะสมที่จะใช้กับนักเรียนกลุ่มนี้ Moores (1987) อธิบายถึงมุมมองเกี่ยวกับสังคม อารมณ์ และพฤติกรรมของบรรดาผู้ที่หูหนวกหรือหูตึงไว้ 2 ด้าน หนึ่งคือคนที่มีความบกพร่องในการได้ยิน จะมีลักษณะแปลกแยกและประสบปัญหามากกว่าคนปกติ อีกด้านหนึ่งคือ คนที่มีความบกพร่องในการได้ยินแต่ละคนจะแตกต่างกัน และมีความจำเป็นในการดูแล สนับสนุน การพัฒนาที่ดีที่สุดแก่พวกเขา Moores วิจัยและรวบรวมข้อมูลพบว่าการปรับตัวทางสังคมและอารมณ์ของคนหูหนวกจะคล้ายกับคนปกติ โดยจะแตกต่างกันไปในแต่ละคน คนที่หูหนวกส่วนใหญ่จะรับมือกับความเปราะบางของอาการหูหนวกและดำเนินชีวิตปกติ จากความจริงเรื่องนี้ สนับสนุนในข้อที่ว่าอาการหูหนวกไม่มีผลกระทบโดยตรงทั้งทางลบหรือบวก ต่อการพัฒนาการที่ดีของสุขภาพจิตในแต่ละบุคคล

นิรันดร์ สันติตระกูล (2527) กล่าวว่าพฤติกรรมของคนหูหนวกทั่วไป สรุปได้ดังนี้ คือ ขอบใจ อึดอัด ระวังสงสัย ก้าวร้าว หัวดี้อ ขาดความมั่นใจตนเอง ไม่รู้จักประมาณตน ขาดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษา, การเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมที่ต่างกับสังคมทั่วไป บุคคลพิการเหล่านี้ไม่มีโอกาสการรับรู้ในการได้ยิน จึงส่งผลไปถึงความคิดอย่างมีเหตุผล ขาดความคิด ด้านนามธรรมและจินตนาการ จึงทำให้มีการใช้ภาษามีจำกัด ทำให้เกิดความคับข้องใจ ขาดการควบคุมตัวเอง ดังนั้นการให้การอบรมเลี้ยงดู และการยอมรับในสังคมเป็นสิ่งสำคัญ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวด้วย

2.4 การรับรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การรับรู้ หมายถึง การแปลหรือตีความของการสัมผัสหรืออาการสัมผัสที่คนได้รับ ออกมาเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายหรือที่รู้จักเข้าใจกัน โดยมีประสบการณ์เดิมเป็นเครื่องช่วย เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น ประสาทสัมผัสด้านการฟังเสียงไม่อาจใช้เป็นประสาทนำได้

เท่ากับประสาทตา ต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตามาช่วยในการรับรู้อย่างมาก และการรับรู้จากการสัมผัสก็มีส่วนช่วยเช่นกัน

การรับรู้ทางสายตา เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อน เกิดจากการทำงานทางสายตาและสมอง คือการมองเห็นและการตีความสิ่งที่เห็น บวกกับการเรียนรู้ พัฒนาการในการรับรู้ทางสายตาขึ้นอยู่กับอายุ วุฒิภาวะ สิ่งแวดล้อม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การรับรู้ทางสายตามีความสำคัญยิ่งต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ เพราะต้องใช้สายตาในการเรียนรู้ภาษาแทนการฟังหรือประกอบกับการได้ยินที่เหลืออยู่ เพื่อสื่อสารกับผู้อื่นเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อสติปัญญาด้านความคิด จากการได้เปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง และเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ ดังที่นักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น Johnson (1955), Feldman (1961) ได้กล่าวว่า การรับรู้ทางสายตา มีความสัมพันธ์กับสติปัญญาและการคิดทางเหตุผล

Benton, Graham and Kendall (1969) พบว่าคนหูหนวกที่ขาดโอกาสทางการได้ยิน ทำให้ขาดการสื่อสารด้วยคำพูด แต่คนหูหนวกจะใช้การรับรู้ทางสายตา เช่นการใช้ภาษามือ และภาษาเขียน ดังนั้น สื่อที่ควรนำไปใช้สำหรับคนหูหนวก ควรจะเป็นสื่อทางการรับรู้ทางสายตาเป็นส่วนใหญ่ เช่นรูปภาพ ดังนั้นสื่อการสอนดังกล่าวจึงมีบทบาทสำคัญ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ใช้สายตาในการรับรู้สาระอย่างเต็มที่ และเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

Robbins (1981) ศึกษาเรื่องเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของเด็กหูหนวกวัยรุ่น ที่มีคำบรรยายโดยมีภาษามือประกอบและไม่มีภาษามือประกอบ พบว่าความเข้าใจในการอ่านคำบรรยายพร้อมกับการประกอบภาษามือดีกว่าไม่มีภาษามือ Gilman, Davis and Raffin (1980) พบว่าความเข้าใจความหมายจากภาษา เช่นการใช้คำศัพท์ที่ใช้เป็นประจำ พร้อมมีภาพบรรยาย เด็กคนหูหนวกจะรับรู้และนำไปสื่อสารโดยใช้คำศัพท์นั้นๆ ด้วยความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การรับรู้ทางสายตาจึงมีปฏิสัมพันธ์ต่อวิธีการนำสิ่งแวดล้อมเข้าไปเสนอ และมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กหูหนวกด้วย

ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชื่อว่า Hear-It ถูกสร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านบกพร่องทางการได้ยิน ก่อตั้งโดยสมาคมผู้มีความบกพร่องทางการได้ยินนานาชาติและสมาคมนักโสตสัมผัสวิทยาแห่งยุโรป (Teaching hearing-impaired children, 2008: online) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำเป็นต้องได้รับการอธิบายถึงสิ่งต่างๆอย่างละเอียด และเป็นขั้นตอน ซึ่งรวมถึงการอธิบายถึงกิจกรรมต่างๆที่เด็กกำลังจะทำ เช่น กำลังจะทำอะไร หรือ กำลังจะไปไหน สิ่งเหล่านี้ใช้เวลาอย่างมากแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เด็กพิการเหล่านี้ต้องการความ

ช่วยเหลือเป็นพิเศษ เมื่อเริ่มเรียนคำและความคิดรวบยอด สำหรับสิ่งของที่จับต้องหรือมองเห็นได้ ไม่เป็นอุปสรรคมากในการเรียนรู้ แต่ในเรื่องของความคิดรวบยอด สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เรื่องของ เวลา ความรู้สึก และความคิด สิ่งเหล่านี้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะเข้าใจได้ยาก นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งที่บุคคลอื่นสามารถอธิบายได้ยากขึ้นอีกด้วย ดังนั้นเมื่อสอนเด็กเหล่านี้ จึงควรอธิบายให้สั้น ชัดเจน บางทีอาจใช้การวาดรูป หรือใช้รูปภาพประกอบ จะทำให้เด็กเข้าใจได้มากขึ้น

Myklebust (1964) แสดงความคิดเห็นในสาระสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและการเขียนภาษาที่ผิดหลักไวยากรณ์ ที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Booth ที่กล่าวว่า ความคิดของบุคคลเป็นอิสระและมีการแสดงออกในรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ความคิดและภาษานั้นเป็นกระบวนการที่แยกจากกัน แนวคิดดังกล่าวจึงไม่ได้อยู่ที่ว่าคนหูหนวกจะคิดเป็นคำหรือท่าทาง แต่คำหรือท่าทางจะมาก่อนความคิด เมื่อคนหูหนวกแสดงออกทางภาษา ซึ่งสอดคล้องกับ Myklebust and Brutten (1953) ที่กล่าวว่าคนหูหนวกมักรับรู้ในเรื่องราวที่เป็นรูปธรรมได้มากกว่านามธรรม ทำให้เด็กมีข้อจำกัดอยู่แต่โลกของสิ่งที่เป็นรูปธรรม อิทธิพลจากแนวคิดของ Myklebust เป็นที่กล่าวขวัญกันในการศึกษาของคนหูหนวกว่าเด็กหูหนวกคิดเป็น "รูปธรรม" มากกว่า จึงเป็นข้อสงสัยว่าในธรรมชาติทั่วไป อะไรคือรูปธรรมหรือนามธรรม Brown (1958) ศึกษาเรื่องดังกล่าวโดยละเอียด โดยเฉพาะแนวโน้มของการใช้รูปธรรมเพื่อจัดหมวดหมู่ โดยไม่ต้องอธิบายหรือนิยาม พบว่าสิ่งที่เรียกว่า "นามธรรม" นั้น คือสิ่งที่ใช้เรียกสิ่งที่เป็นคุณภาพของความคิด และ "รูปธรรม" คือความคิดทั้งหมด ดังนั้น ทั้งสองคำจึงสามารถนำมาใช้เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้มากกว่าจะเอาไปใช้อ้างอิง เพราะทั้งรูปธรรมและนามธรรมเป็นพฤติกรรมทุกชนิดที่เราเป็นผู้กระทำ จึงกล่าวได้ว่าจิตใจหรือแนวคิดของคนที่ยังไม่เจริญมักนั้นเป็นรูปธรรมตรงข้ามกับผู้ที่เจริญแล้ว และสุขภาพดี มักจะมีจิตใจที่เป็นนามธรรม

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีข้อจำกัดทางภาษาและถ้อยคำ ทั้งด้านการรับรู้และการแสดงออก ประการแรก เด็กมีความจำกัดในการเชื่อมโยงคำกับประสบการณ์ และประการที่สอง เด็กมีความจำกัดในทักษะการพูดที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเข้ากับผู้อื่น เนื่องจากเด็กมีความจำกัดในการรับข้อมูลเข้า ส่งข้อมูลออก และขาดประสบการณ์ทางด้านภาษาและการพูด เด็กที่บกพร่องทางการได้ยินจึงไม่สามารถเรียนรู้ความหมาย สัญลักษณ์ และมโนทัศน์ได้ในแนวทางเดียวกับที่เด็กปกติเรียนรู้ เด็กเรียนรู้ความหมายของคำได้ค่อนข้างยาก นอกจากนั้น คำในภาษาพูดยังมีความสัมพันธ์กับคำในภาษาเขียน นั่นคือการเรียนรู้ภาษาพูดเป็นความจำเป็นพื้นฐานก่อนที่เด็กจะเรียนอ่านและเข้าใจในการอ่าน (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2538)

มีการศึกษาจำนวนที่เกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบ Bender Gestalt test of Visual – Motor Skills ให้เห็นว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในวัยเรียนนั้นได้คะแนนน้อยกว่าเด็กปกติในการวาดที่ไม่ใช้การพูด (Clarke and Leslie, 1971, Gilbert and Levee, 1967, Keogh, Vernon and Smith, 1970) ข้อบกพร่องที่พบเสมอๆ ก็คือการขาดแรงจูงใจในการทำงานอย่างรอบคอบ การขาดการวางแผนในการทำงานตามวัย การขาดวุฒิภาวะ ข้อผิดพลาดต่างๆ ที่พบจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น มักจะถูกวินิจฉัยว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อีกด้วย แต่ก็ยังต้องอาศัยงานวิจัยเพิ่มเติมในสมมติฐานนี้

จากงานวิจัยทั้งหมด สรุปได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำเป็นต้องใช้การรับรู้ทางสายตาเป็นสิ่งสำคัญ การบกพร่องทางภาษาส่งผลถึงการประมวลข้อมูล และก่อให้เกิดการขาดประสบการณ์ และส่งผลถึงพัฒนาการ และการพัฒนาความคิดรวบยอด แม้ว่า Furth (1973) จะกล่าวว่า ภาษาจะไม่ส่งผลต่อความคิด แต่จะมีผลต่อความคิดในระดับที่เป็นรูปธรรมและขั้นปฏิบัติการ แต่ความเกี่ยวข้องกับประสาทการรับรู้และเคลื่อนไหวน้อย และเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ใช้ความคิดก่อนปฏิบัติการที่อยู่ในเรื่องนามธรรมอาจมีความจำที่มีการรับรู้ทางภาษา สัญลักษณ์ จากการพูด หรือภาษาท่าทาง (Kesner and Baker, 1980)

2.5 ความสามารถในการสื่อสารและปัญหาของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีปัญหาในการฟัง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งทำให้มีผลต่อการรับรู้เช่นกัน จากการศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่าเด็กหูหนวกเริ่มเรียนช้ากว่าเด็กปกติตั้งแต่ชั้นอนุบาล และความล่าช้านี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อต้องเรียนในชั้นที่สูงขึ้นไป โดยเด็กหูหนวกมักล่าช้าในวิชาการทางด้านภาษาและการติดต่อกับบุคคลทั่วไป (สุชา จันทน์เอม, 2525) โดยเฉพาะคนหูหนวกจำเป็นต้องเรียนรู้และใช้การสื่อสารด้วยภาษามือ เนื่องจากคนหูหนวกยอมรับในการใช้ภาษามือเป็นภาษาแรก และภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง แต่ภาษาไทยมีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตของคนหูหนวกในสังคมทั่วไป เนื่องจากพัฒนาการทางภาษาที่สองน้อยกว่าคนปกติ โดยส่วนใหญ่มักมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านและการเขียน เนื่องจากคนหูหนวกมีข้อมูลเกี่ยวกับคำศัพท์ที่จำกัด ขาดความเข้าใจในคำศัพท์ที่มีความหมายหลากหลาย คำศัพท์ที่เกี่ยวกับนามธรรม และการเขียนประโยคที่ผิดโครงสร้างไวยากรณ์ เช่น คนหูปกติเขียนคำว่า “ฉันทานอาหาร” แต่คนหูหนวกมักจะเขียนสลับคำเช่น “อาหารฉันทาน” ดังนั้น คนหูหนวกจะมองวัตถุ หรือ

กรรมที่ถูกกระทำก่อนประธานและกริยา เพื่อเห็นภาพโดยรวมก่อนว่า กล่าวถึงอะไรเป็นหลัก และจะทำอะไร (Schirmer,2001; Blachowiz,1984)

ผดุง อารยะวิญญู (2539) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดในการสื่อสารของคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งมี 2 ด้าน คือ 1) การพูด คนพิการทางการได้ยินมีปัญหาการพูด อาจพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด ซึ่งอยู่ที่ระดับการสูญเสียการได้ยิน 2) ภาษา คนพิการทางการได้ยินมีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงประโยคที่ผิดหลักภาษา ไม่เข้าใจกับประโยคยาว เป็นต้น การสื่อสารระหว่างบุคคลอาจเป็นไปได้ทั้งการสื่อสารเชิงวัจนะ (ใช้การพูด) และเชิงอวัจนะ (ไม่ใช้การพูด) ในการสนทนานั้นมักมีการสื่อสารทั้งสองอย่างคู่กันไปเสมอ โดยอาจทำหน้าที่เพื่อประกอบกับคำพูด ขยายความ หรือเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบการสื่อสาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามเนื้อหาในการสนทนา เช่น การแสดงสีหน้า หรือการหลบสายตาคู่สนทนา เป็นต้น หรือมีการออกท่าทางเพื่อเสริมความเข้าใจในสิ่งที่พยายามพูด เช่น การทำท่าทางประกอบ ทั้งนี้การสื่อสารของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือคนหูหนวก ทำได้โดยการใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะ เป็นส่วนใหญ่ ภาษามือเป็นภาษาหลักของคนหูหนวก เพราะไม่สามารถได้ยินสิ่งที่คู่สนทนาพูดด้วยได้ และจะต้องใช้และสังเกตการสื่อสารเชิงอวัจนะอื่นๆเพื่อเสริมความเข้าใจในเนื้อหาที่คู่สนทนาพยายามสื่อเมื่อทำการสื่อสารกับคนหูหนวก ซึ่งมักเป็นไปในลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคล (วรารวรรณ คงคล้าย, 2539)

2.6 การสื่อสารสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

Hiskey (1956) ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ทางสายตาของคนหูหนวก ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบกับความสามารถในการรับรู้ทางสายตาด้านความจำของเด็กปกติ กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความสามารถในการรับรู้ด้านความจำไม่ดีเท่าเด็กปกติ แต่จะมีความสามารถในการจำเกี่ยวกับภาพเคลื่อนไหวได้ดีกว่าเด็กปกติ

ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม (2519) ระบุว่า การสื่อสารของมนุษย์ มีภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายในการสื่อสาร ดังนั้น ภาษาจึงรวมเอาวิธีการทุกอย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมาย หรือเพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นทั้งหมด ภาษาจึงมีทั้งการพูด การเขียน การทำท่าทางประกอบ การใช้ภาษาใบ้ การแสดงสีหน้า และการแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นนามธรรมต่อกัน

การได้ยินและการเห็นมีความแตกต่างกัน คือ การเห็นนั้นอาศัยภาพ หรือ วัตถุ มาปรากฏต่อหน้าบุคคลนั้นในระยะที่สายตาจะมองเห็น แต่การได้ยินนั้นไม่จำกัดระยะและทิศทาง

นักจิตวิทยาที่สนใจเรื่องประสาทสัมผัส ข้อสังเกตว่าการได้ยินเป็นประสาทสัมผัส ส่วนการมองเห็นเป็นประสาททางสายตানা

เนื่องจากผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีสายตาที่ดีมาก จึงสามารถรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะไม่ปรากฏให้เห็นทางสายตา เช่นความสั่นสะเทือน ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถใช้สายตาและประสาทสัมผัส เพื่อมองหาและรับความรู้สึกที่ส่งมาจากแหล่งที่มาของแรงสั่นสะเทือนนั้นได้อย่างรวดเร็วกว่าคนปกติ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมักจะมีปัญหาด้านการสื่อความหมายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อความหมายระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้วยกันเอง หรือการสื่อความหมายกับคนปกติ เด็กจึงต้องมีวิธีการสื่อความหมายที่เหมาะสมกับลักษณะของความบกพร่อง ดังที่สอดคล้องกับผดุง อารยะวิญญู (2533) ได้รวบรวมวิธีสื่อความหมายสำหรับเด็กพิเศษ ดังนี้

1. การพูด (Speech) เป็นการสื่อสารที่เหมาะสมสำหรับเด็กหูตึงเล็กน้อยไปถึงหูตึงปานกลาง แต่ระดับหูหนวกหรือหูตึงรุนแรงจะไม่ใช้วิธีการสื่อสารด้วยการพูด
2. ภาษามือ (Sign Language) เหมาะสำหรับเด็กหูตึงรุนแรงหรือหูหนวก เนื่องจากเด็กไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ด้วยการพูด จึงจำเป็นต้องใช้ภาษามือแทน ผู้ที่จะเข้าใจภาษามือได้ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษามือและวิธีใช้ ภาษามือเป็นระบบการสื่อสารของคนหูหนวก "ผู้พูด" จะใช้มือทั้งสองข้างแสดงท่าทาง หรือแสดงการวางมือในตำแหน่งต่างๆ กัน แต่ละตำแหน่งของมือมีความหมายแตกต่างกัน เมื่อ "ผู้พูด" ต้องการสื่อความหมายเป็นประโยค จะแสดงท่ามือหลายๆ ท่าตามประโยคนั้นๆ
3. การสะกดตัวอักษรนิ้วมือ (Finger spelling) เป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก โดยจะทำมือแทนแต่ละสัญลักษณ์ 1 ตัวในภาษาไทย ตั้งแต่พยัญชนะ ก-ฮ และสระ เมื่อต้องการจะสะกดคำหรือประสมอักษร "ผู้พูด" แสดงท่ามือของตัวอักษรเหล่านั้นติดต่อกันจนจบคำ การสะกดตัวอักษรด้วยมือส่วนมากใช้มือข้างเดียว และมักจะสะกดคำที่ไม่มีในภาษามือเท่านั้น เช่นชื่อคน ชื่อสถานที่ เป็นต้น
4. การอ่านริมฝีปาก (Lip-reading) หมายถึงผู้ฟังอ่านคำพูดโดยการดูจากลักษณะการเคลื่อนไหวริมฝีปากของผู้พูด เพื่อให้เข้าใจความหมายตรงกันในเรื่องที่ผู้พูดกล่าวถึง บางครั้งต้องสังเกตลักษณะท่าทาง ตลอดจนการเคลื่อนไหวมือ เท้า และลำตัวของผู้พูดด้วย เพื่อให้เข้าใจ

ความหมายของคำพูดได้ดีขึ้น การสังเกตการเคลื่อนไหวของผู้พูดในลักษณะนี้ ประกอบกับการเคลื่อนไหวของริมฝีปาก เรียกว่า อ่านคำพูด (Speech reading)

5. ทำแนะนำคำพูด (Cued speech) เป็นวิธีการสื่อสารชนิดหนึ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใช้ในการสื่อสาร ประกอบด้วยท่ามือ 8 ท่า แทนเสียงพยัญชนะ ตำแหน่งของมือ 4 ตำแหน่ง คือ บริเวณข้างใบหน้า คอ คาง และปาก แทนเสียงสระ เพื่อให้ผู้มีความบกพร่องทางการได้ยินสังเกตท่ามือเหล่านั้นประกอบกับการอ่านริมฝีปากของผู้พูดไปพร้อมๆ กัน

6. การสื่อสารรวม (Total communication) เป็นการสื่อสารโดยใช้ภาษามือรวมกับคำพูดหรือภาษาท่าทางอื่นๆ ซึ่งผู้พูดใช้ภาษามือไปพร้อมกับการพูด ในขณะเดียวกันอาจแสดงความรู้สึกทางสีหน้าและการใช้ท่าทางอื่นๆประกอบ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายในการแสดงออก

การใช้การสื่อสารรวมกันตั้งแต่สองวิธีขึ้นไป เรียกว่าการสื่อสารภาษามือไทย (Thai Sign Language หรือ ThSL) เป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับชุมชนคนหูหนวกในประเทศไทย เป็นภาษาหนึ่งที่มีโครงสร้างทางภาษาและไวยากรณ์เป็นของตนเอง และมีความแตกต่างกับภาษาไทยอย่างสิ้นเชิง ซึ่งลักษณะที่สำคัญคือการแสดงด้วยท่ามือ การแสดงสีหน้า ตลอดจนการโยกศีรษะ ดังนั้น ความเข้าใจในภาษาสื่อสารจะเกิดจากการมองเห็นเท่านั้น ไม่สามารถสื่อสารโดยการได้ยินได้ ความชัดเจนของท่าทางจึงสำคัญสำหรับการสื่อสารของคนหูหนวกมาก

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

จิตประภา ศรีอ่อน (2543) กล่าวว่า ภาษามือเป็นภาษาหนึ่งที่มีคุณสมบัติทางภาษาศาสตร์ครบถ้วน เช่นเดียวกับภาษาอื่นทั่วไปที่มีในโลก ภาษามือจะมีความแตกต่างกันตามพื้นที่ของแต่ละประเทศชาติ เช่นประเทศอังกฤษ ใช้ภาษามืออังกฤษ หรือ BSL ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ภาษามืออเมริกัน หรือ ASL และประเทศออสเตรเลียใช้ภาษามือออสเตรเลีย หรือ Auslan ส่วนประกอบของภาษามือ มีอยู่ 5 อย่าง คือ 1) ท่ามือ (Hand Shape) 2) ระดับของมือ (Position) 3) ทิศทางการหันของมือ (Location) 4) การเคลื่อนไหวของมือ (Movement) และ 5) การแสดงสีหน้า (Facial Expression)

การสื่อสารด้วยภาษามือของคนหูหนวก เป็นการสื่อสารที่คนหูหนวกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้เหมือนคนทั่วไป แต่มีคนส่วนน้อยที่ใช้ภาษามือในการสื่อสาร ในต่างประเทศพบว่ามีคนหูหนวก 90% ที่พ่อแม่เป็นหูปกติ และในประเทศไทยมีคนหูหนวกถึง 99% ที่พ่อแม่เป็นหูปกติ เช่นกัน และมีความสามารถในการใช้ภาษามืออยู่ในระดับต่ำมาก จำเป็นต้องมีล่ามภาษามือ คือ เป็นผู้ที่ใช้ภาษามือและภาษาพูดได้ดี สามารถแปลภาษามือเป็นภาษาพูด และแปลจากภาษาพูดเป็นภาษามือได้ และสุดท้าย เป็นผู้อธิบาย ขยายความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่ายขึ้น

(หนึ่งฤทัย ต่อสุวรรณ, 2546)

ภาษาท่าทาง เป็นลักษณะหนึ่งของการสื่อสารแบบอวัจนภาษา ภาษาท่าทางหมายถึงการใช้ท่าทางเป็นเครื่องมือสื่อความหมาย การสื่อสารด้วยภาษาท่าทางมีขอบเขตของการแสดงออกกว้างขวางมาก คือ สามารถสื่อสารได้หลายวิธี เช่น การแสดงออกทางสีหน้า สายตา การขยับร่างกาย (J. Ruesch and W. Kees, 1971) เรียกการสื่อสารประเภทนี้ว่าการสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาพูด ซึ่งรวมถึง 1) ภาษาสัญลักษณ์ (Sign Language) เช่นการใช้ภาษามือของคนหูหนวก การใช้ท่าทางต่างๆ ในการเล่นกีฬา ที่เป็นที่เข้าใจกันเองระหว่างผู้เล่นทีมเดียวกัน 2) ภาษาการกระทำ (Action Language) หมายถึงการกระทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ที่ก่อให้เกิดการสื่อความหมายแทนคำพูด เช่น การรับประทานอาหารอย่างรวดเร็ว ไม่เรียบร้อย อาจจะมีหมายความว่าบุคคลนั้นหิวจัด หรือไม่ได้รับการอบรม 3) ภาษาวัตถุ (Object Language) รวมถึงการแสดงออกทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจในการใช้หรือแสดงวัตถุต่างๆ เช่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ การจัดบ้าน เป็นต้น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาท่าทาง ต้องพิจารณาถึงทางด้านจิตวิทยา มานุษยวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) เข้าประกอบด้วย (สุมิตร คุณานุกร, 2523) เพราะความหมายของแต่ละท่าทางนั้นถูกกำหนดขึ้นโดยวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป นอกเหนือไปจากภาษาท่าทางเบื้องต้นที่มีลักษณะเหมือนกันทั่วโลก ด้วยพื้นฐานความเป็นมนุษย์ นักจิตวิทยาสองกลุ่มได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารและภาษา โดยกลุ่มแรกเชื่อว่าการสื่อสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นรากฐานซึ่งนำไปสู่ความสามารถที่จะสื่อสารด้วยภาษาท่าทาง กล่าวคือ เมื่อคนเราได้เรียนรู้อะไรบางอย่างที่เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ แล้วจะสามารถรับรู้และเข้าใจได้ ต่อเมื่อเราแปลสัญลักษณ์เหล่านั้นออกเป็นลักษณะของภาษาที่คนใช้พูดและเขียนก่อน แต่นักจิตวิทยาอีกกลุ่มที่สอง ซึ่งมีความคิดเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นทุกวัน เชื่อว่าในการสื่อสารนั้น สมองคนเรารับรู้ความหมายและอารมณ์ของผู้อื่น โดยอาศัยพื้นฐานของทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง

การสื่อสารด้วยท่าทางเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่เริ่มต้น คือยังไม่ได้พัฒนาภาษาพูดและภาษาเขียน การสื่อสารนี้มาจากความรู้สึกนึกคิดมากกว่าภาษาพูด ทำให้ภาษาท่าทางนั้นมีขอบเขตกว้างขวางมาก คือการส่งภาษาให้คนอื่นรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด ต้องการของตนเองโดยไม่ใช้ภาษาพูด แต่ใช้วิธีแสดงออกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวทางสีหน้า การแสดงออกเป็นภาษาเงิบ เป็นภาษาที่แสดงออกมาโดยตรง ซึ่งจะ

ช่วยให้ผู้ที่เรากำลังสื่อสารอยู่ด้วยและคนอื่นรอบข้าง สามารถประเมินบางอย่างเกี่ยวกับตัวเราได้ (จรรยาบรรณ คงคล้าย, 2539)

การสื่อสารความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความจำเป็นต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน โรงเรียน และสภาพความบกพร่องของตนเองเป็นสำคัญ เพราะบุคคลที่สูญเสียการได้ยินแตกต่างกันย่อมมีวิธีการสื่อสารที่ต่างกันไป อย่างไรก็ตาม วิธีการสื่อสารรวม (Total communication) นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก มีการเรียนการสอนแบบสองภาษา (Bilingual Education for the Deaf) โดยใช้ภาษามือร่วมกับภาษาของคนปกติทั่วไป เฉพาะในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ส่วนเด็กที่การได้ยินอยู่ในระดับหูหนวก ในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา ที่ผู้สอนไม่สามารถใช้ภาษามือในการสื่อสารได้เต็มที่ ล่ามภาษามือจะเป็นผู้ช่วยสื่อสารที่มีความสำคัญในชั้นเรียนมาก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสิ่งที่ผู้สอนต้องการถ่ายทอดให้ได้มากที่สุด

โดยสรุป เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่เพียงแต่จะมีปัญหาทางด้านอารมณ์ และสังคม แต่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา หากเด็กกลุ่มนี้ได้รับการสอนที่ตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับความบกพร่องรายบุคคล จะมีแนวโน้มในการเรียนรู้ มีพัฒนาการในการอยู่ร่วมกันในสังคมกับคนหูหนวกและคนหูปกติได้อย่างมีความสุข

2.7 การจัดการศึกษาพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2542) และ วารี ธีระจิตร (2537) กล่าวถึงการศึกษาศึกษาพิเศษคือการศึกษาศึกษาที่จัดสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (สุขภาพ) เช่นหูหนวก ตาบอด แขนขาพิการ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้ำซ้อน ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ

วารี ธีระจิตร (2537) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการศึกษาศึกษาพิเศษดังต่อไปนี้ 1) การจัดการศึกษาศึกษาพิเศษโดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อหรือหลักปรัชญาดังต่อไปนี้ คือ ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็คนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่คนปกติแล้ว ควรจัดการศึกษาแก่เด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้แก่เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ 2) เด็กพิการควรได้รับการศึกษาควบคู่

กับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการในทุกด้าน 3) การจัดการศึกษาพิเศษ ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เด็กพิเศษนั้นมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรงจนไม่สามารถเรียนร่วมได้ อย่างไรก็ตาม ควรให้เด็กพิเศษได้มีโอกาสสัมผัสกับสังคมคนปกติด้วย 4) การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กพิเศษ โดยใช้แนวทางการศึกษาของเด็กปกติ 5) การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมให้แก่รายบุคคล ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างอาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการคล้ายคลึงกัน 6) การจัดโปรแกรมการศึกษาพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก และให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าเด็กปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น 7) การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจ ยอมรับตนเองมีความเชื่อมั่น ช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 8) การศึกษาพิเศษ ควรจัดทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิด และควรเน้นเรื่องพื้นฐานทางอาชีพด้วย

การศึกษาพิเศษจัดขึ้นเพื่อให้เด็กนอกระดับ เป็นการศึกษาที่ได้ดัดแปลงแก้ไข และเพิ่มเติมให้เหมาะสม เพื่อที่จะนำมาใช้กับเด็กนอกระดับ หรือเด็กพิเศษในแต่ละประเภท โดยมีจุดมุ่งหมายโดยทั่วไป 6 ประการดังนี้ 1) เพื่อให้เด็กพิเศษได้มีโอกาสรับสิทธิทางการศึกษาตามควร เช่นเดียวกับสังคมทั่วไป 2) เพื่อจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่คนพิการในการดำรงชีวิตในอนาคต 3) เพื่อให้คนพิการมีสุขภาพที่ดีทั้งทางกายและทางจิตใจ 4) เพื่อช่วยให้คนพิการประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา 5) เพื่อให้คนพิการมีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนปกติ 6) เพื่อพัฒนาความรู้จักตนเองของคนพิการ (กองการศึกษาพิเศษ, 2527)

การศึกษาภาคพิเศษสำหรับเด็กพิเศษในประเทศไทย มีการจัดการเรียนการสอนครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2481 โดยนางสาวเยเนวิฟ คอลฟิลด์ ชาวอเมริกันที่พำนักอยู่ในประเทศไทย ซึ่งริเริ่มให้มีการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น (ตาบอด) เป็นประเภทแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2482 และต่อมาในปี พ.ศ.2495 ได้มีการจัดตั้งกองการศึกษาพิเศษขึ้น ในกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อช่วยเหลือและรับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ ต่อมาได้มีการแต่งตั้งมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ เพื่อเปิดสอนคนพิการแขนขาและลำตัวขึ้นเป็นการเฉพาะ (กองการศึกษาพิเศษ, 2527)

ปัจจุบัน การศึกษาพิเศษที่รัฐได้ดำเนินการไปแล้ว มีดังนี้ 1) การศึกษาสำหรับเด็กหูตึง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2512 ที่โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ วิทยาลัยครูสวนดุสิต ต่อมาได้มีการจัดการสอนเด็กหูตึงให้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนพญาไท ในปี พ.ศ.2519 หลังจากนั้นได้มีการสนับสนุนโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติอีกหลายแห่ง 2) การศึกษาสำหรับเด็กหูหนวก 3) การศึกษาสำหรับเด็กตาบอด โดยเอกชนเป็นผู้ริเริ่มก่อน ซึ่งมีนางสาวเยเนวิฟ คลอฟิลด์ สตรีตาบอดชาวอเมริกัน เป็นผู้คิดอักษรไทยเป็นอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตาบอดไทย ในปี พ.ศ.2481 แล้วรับเด็กตาบอดเข้าเรียน ต่อมา พ.ศ.2482 มีการจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ และทางมูลนิธิได้เปิดรับนักเรียนตาบอดเข้ามาเรียนอย่างเป็นทางการตั้งแต่นั้นมา 4) การศึกษาสำหรับเด็กพิการทางร่างกาย เริ่มขึ้นในโรงพยาบาล ก่อน คือโรงพยาบาลศิริราช โดยมีอาสาสมัครเดินสอนตามเตียงแบบตัวต่อตัว ในปี พ.ศ.2498 หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร ได้ร่วมกับผู้มีจิตศรัทธา ก่อตั้งมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการขึ้น และมูลนิธินี้ได้อยู่ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และต่อมา ปี พ.ศ.2508 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระราชทานชื่อโรงเรียนนี้ว่า “โรงเรียนศรีสังวาลย์” 5) การศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน ปัญญาเลิศ และเด็กเรียนรู้อ่อน เริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ.2499 โดยกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดขึ้นในโรงเรียนรัฐบาล 3 โรงเรียนในกรุงเทพฯ ต่อมาได้ขยายชั้นเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับทั้งโรงเรียนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปี พ.ศ.2503 กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดตั้งโรงพยาบาลปัญญาอ่อน ที่ถนนดินแดง เขตพญาไท โดยมีนายแพทย์ รสชง ทัศนากุศล เป็นผู้อำนวยการคนแรก มีความเห็นว่าเด็กเหล่านี้ควรได้รับการเพิ่มพูนสมรรถภาพทางการศึกษา จึงได้จัดเป็นชั้นเรียนขึ้นภายในโรงพยาบาล โดยให้การศึกษอบรมตามหลักวิชาเพื่อให้ช่วยตนเองในชีวิตประจำวันได้ และมีการฝึกฝนอาชีพแบบต่างๆ ไปด้วย 6) การศึกษาสำหรับเด็กที่เจ็บป่วยในโรงพยาบาล

สรุปได้ว่า การศึกษาพิเศษในประเทศไทย เริ่มขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2482 โดยเริ่มจากการให้การศึกษพิเศษแก่คนตาบอด จากนั้นถึงเริ่มจัดการการศึกษาสำหรับคนหูหนวก คนพิการทางร่างกาย และคนปัญญาอ่อน โดยมีการดำเนินงานในลักษณะของการทำงานร่วมกันของภาครัฐกับเอกชน และดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้เริ่มต้นจากหน่วยทดลองสอนเด็กหูหนวกที่โรงเรียนโสมมณัส ในปี พ.ศ.2494 โดย ม.ร.ว.เสริมศรี เกษมศรี ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยกอลเดท (Gallaudet College) ประเทศสหรัฐอเมริกา วิทยาลัยทาง

ศิลปศาสตร์แห่งแรกและแห่งเดียวสำหรับคนหูหนวก การสอนคนหูหนวกในตอนนั้นเป็นการสอนพูดโดยใช้ภาษามือประกอบ ต่อมา คุณหญิงกมลมา ไกรฤกษ์ ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเดียวกัน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูใหญ่ในโรงเรียนสอนคนหูหนวกดุสิต ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเศรษฐเสถียร รวบรวมวิธีใช้ภาษามือขึ้นเป็นหนังสือภาษามือไทย เพื่อใช้วิธีสอนแบบรวม (Combined Method) ให้แก่คนหูหนวกในประเทศไทย โดยให้มีการสอนพูด รวมกับการใช้ภาษามือ และการสะกดนิ้วมือ ร่วมกับการอ่านและการเขียนตามปกติ และได้ดำเนินการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้รับความสนใจจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้โรงเรียนสอนคนหูหนวกไม่สามารถรับเด็กนักเรียนไว้ได้ทั้งหมด ดังนั้น มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกจึงได้ขอรับรองกรมประชาสงเคราะห์ ให้เปิดโรงเรียนสอนคนหูหนวกอีกเป็นแห่งที่สอง ชื่อว่า “โรงเรียนสอนคนหูหนวกทุ่งมหาเมฆ” (โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ) ส่วนโรงเรียนสอนคนหูหนวกที่อำเภอดุสิต ได้เปลี่ยนจาก “โรงเรียนสอนคนหูหนวกดุสิต” มาเป็นโรงเรียนเศรษฐเสถียร (วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2520) ต่อมาในปี พ.ศ.2515 ดร.มลิวัลย์ ธรรมแสง ได้นำวิธีสอนแบบระบบรวม (Total Communication หรือ T.C) เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย (J. Sri-on, 2001) ในปัจจุบัน การสอนคนหูหนวกในประเทศไทยใช้วิธีสอนแบบระบบรวม หรือแบบ Sim Com คือ ใช้การพูดร่วมกับการทำภาษามือตามภาษาพูด หรือการสะกดนิ้วมืออย่างต่อเนื่อง ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2541 วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตร การสอนภาษามือไทยสำหรับคนหูหนวกหรือผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีการเรียนการสอนแบบสองภาษา (Bilingual Education for the Deaf) โดยใช้ภาษามือร่วมกับภาษาปกติของคนปกติทั่วไป การสอนแบบสองภาษาเป็นปรัชญาที่เริ่มปรากฏขึ้น ในปี พ.ศ.2523 ที่ประเทศสวีเดน และสหรัฐอเมริกา เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จกับผลที่ได้จากวิธีสอนแบบระบบรวม วิธีสอนแบบนี้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษา จิตวิทยา การเรียนรู้ และภาษาศาสตร์ภาษามือ การวิจัยเหล่านั้นรายงานว่าเด็กหูหนวกที่มีพ่อแม่เป็นคนหูหนวก และได้ใช้ภาษามืออเมริกันตั้งแต่เป็นเด็ก จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านออกเขียนได้ การพัฒนาทางอารมณ์และสังคม ดีกว่าเด็กหูหนวกจากครอบครัวที่พ่อแม่เป็นผู้มีการได้ยิน ทั้งนี้เพราะเด็กอยู่ในสถานการณ์ที่ใช้สองภาษาตลอดเวลา ปรัชญาการสอนแบบสองภาษาเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเข้าใจว่าเด็กหูหนวกเรียนรู้ได้ดีจากช่องทางที่ไม่ผิดปกติ คือทางตา มากกว่าช่องทางที่ผิดปกติ คือการได้ยินทางหู และภาษาที่ใช้ในการรับรู้ด้วยตาได้ดีที่สุด คือภาษามือของคนหูหนวก การเรียนภาษามือของคนหูหนวกจะทำให้สมองมีการพัฒนาได้ดี และ

มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกับการเรียนภาษาที่สอง ทำให้สามารถเรียนรู้ความแตกต่างของภาษามือ และภาษาพูดได้เป็นอย่างดี (จิตประภา ศรีอ่อน, 2547)

ปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อทำการสอนให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทั้งหมด 6 ภาค ในประเทศไทย รวม 20 โรงเรียน (ภาคผนวก ฉ)

2.8 ศิลปศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ศิลปศึกษา หมายถึงการให้การศึกษาศิลปะกับเด็ก โดยจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529) ภายใต้ระบบการศึกษา และความสอดคล้องกับปรัชญาแนวคิดทางการศึกษา (อารี สุทธิพันธุ์, 2528) ซึ่งครูผู้สอน จะช่วยแนะนำและเสริมการสร้างสรรคงานศิลปะให้กับเด็ก ช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดี มีความขยันหมั่นเพียร ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สามารถดัดแปลงแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้สวยงาม สะอาดเรียบร้อย มีระเบียบแบบแผน เป็นพลเมืองที่ดีอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (เลิศ อานันท์นะ, 2529)

โสภา ถินถนอม (2539) กล่าวว่า ศิลปศึกษา คือ วิชาที่จัดประสบการณ์การเรียนการสอนทางด้านศิลปะ เพื่อส่งเสริมการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ รวมทั้งพัฒนาการด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียนตามวุฒิภาวะ เน้นการปลูกฝังทางด้านทัศนคติ และการสร้างการวาดภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ภาพ และงานสร้างสรรค์จากวัสดุต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มุ่งหมายจะปลูกฝังจิตสำนึกอันดีงามให้เกิดขึ้นแก่เด็ก ไม่ว่าจะเด็กเหล่านี้จะมีสภาพร่างกายปกติ หรือมีความบกพร่องก็ตาม เพราะการสอนศิลปะมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความรู้สึกลงในทางสุนทรีย์ และการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานทางศิลปะ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการการรับรู้ด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และการสร้างสรรค์สูงขึ้น โดยเฉพาะกับเด็กที่มีความบกพร่องหรือเด็กพิเศษ กิจกรรมทางศิลปะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนา ฟันฟูสภาพจิตใจ อารมณ์ สังคม และร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี

Lowenfeld (1975) ศึกษาพบว่าศิลปะเป็นวิธีที่จะส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก โดยให้ความสำคัญแก่เด็กเป็นอันดับแรก และผลที่ตามมาเป็นสิ่งสำคัญอันดับรอง โดยได้แสดงความคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีผลต่อเด็กในความเป็นมนุษย์ การขาดความรู้สึกลงในในด้านใดด้านหนึ่ง จะมีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็กทั้งหมด เพราะสิ่งที่เด็กทำออกมา เป็น

ส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของเด็กและมีผลกับเด็กคนนั้นทั้งสิ้น (All that a child does belongs to his personality and effects him as a whole) นอกจากนี้ ศิลปศึกษาจะรวมความคิดของเด็กด้วยความรู้สึกด้านการรับรู้ รวมเป็นสิ่งเดียวกันทั้งหมด สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับศิลปะบำบัดในเด็กพิเศษ เช่นตาบอด หูหนวก บกพร่องทางสติปัญญา และบกพร่องทางอารมณ์ พบว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ โดยกล่าวในบทความว่า "เราทุกคนมีความสามารถอยู่ในตัวอยู่แล้ว มากบ้างน้อยบ้างตามธรรมชาติ ไม่มีใครมีสิทธิที่จะขีดเส้นคั่นแบ่งมนุษย์แต่ละคนว่าคนไหนควรจะได้รับความสำเร็จ คนไหนไม่คู่ควรค่ากับการที่เราจะให้ความสำเร็จ"

การศึกษาเกี่ยวกับการทำงานศิลปะ เด็กทุกคนสามารถมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ นอกจากนี้ Silver (1973) ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานศิลปะของเด็กพิเศษ และนำเสนอต่อที่ประชุมของสมาคมศิลปศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา หรือ NAEA (National Art Education Association) พบว่าการสอนเด็กพิเศษโดยใช้กิจกรรมทางศิลปะคือการวาดภาพและการระบายสี จะสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการความคิดเพื่อพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับบริเวณที่ว่าง (Space) และการเรียงลำดับ (Order) ในเด็กพิเศษได้เป็นอย่างดี

Lim Lin Da (2000) ศิลปะเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กพิการ ศิลปะจะเป็นตัวช่วยส่งเสริมองค์ประกอบแต่ละด้าน คือ ด้านสรีระ ศิลปะจะช่วยในการทำงานร่วมกันของอวัยวะที่เคลื่อนไหว ทำให้เกิดความแข็งแรง มีกำลัง ด้านสังคม ศิลปะช่วยด้านปฏิสัมพันธ์การทำงานร่วมกัน และช่วยให้เกิดความคล่องตัวทางภาษา ด้านจิตใจ ศิลปะช่วยให้เกิดทักษะในเชิงสร้างสรรค์ ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะในการตัดสินใจ วิเคราะห์และแก้ปัญหา

ศรียา นิยมธรรม (2550) กล่าวว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เรียนรู้จากการใช้การเห็นเป็นประสาทสัมผัสผ้สนำ ฉะนั้น การสังเกตและเข้าใจธรรมชาติที่เห็น จึงถ่ายทอดออกมาในชิ้นงานศิลปะได้อย่างละเอียด การวาดภาพ การปั้น การแกะ การประดิษฐ์ เป็นสิ่งที่เด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนรู้ และช่วยพัฒนาความคิดสุนทรีย์ภาพได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระและควบคุมอารมณ์ได้ กรณีที่ใช้ทัศนศิลป์เป็นสื่อเพื่อการสื่อความหมาย แสดงอารมณ์ ทัศนศิลป์ก็จะมีบทบาทในลักษณะของศิลปะบำบัด และการบำบัดด้วยการใช้สี นอกจากนี้ ครูศิลปะยังอาจใช้ประโยชน์ในการสอน การออกแบบ การประดิษฐ์ ทั้งการออกแบบสื่อ การจัดสถานที่ การจัดสอน การออกแบบบัตร เป็นต้น

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน แม้ว่าจะให้หลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการเช่นเดียวกับกับนักเรียนปกติ แต่มีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องและข้อจำกัดของนักเรียน โดยมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถ

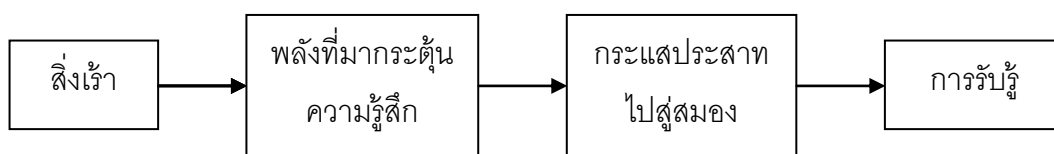
เพื่อให้นำไปประกอบอาชีพ ศิลปศึกษาจึงเป็นวิชาหนึ่งที่ได้รับ ความสำคัญในการให้การศึกษาทางวิชาชีพ ศิลปศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา แต่ยังมี การดัดแปลง ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายและข้อจำกัดของนักเรียน เช่น หัตถกรรม งานฝีมือ การประดิษฐ์ การเขียนภาพเหมือน ภาพสีน้ำ ประติมากรรมและเครื่องปั้นดินเผา ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะความรู้ทางศิลปะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต (รุ่งระวี ดิษฐ์เจริญ, 2549)

รูปแบบการเรียนรู้ อาจจะเป็นอุปสรรคในการสร้างสรรค์ศิลปะขั้นต้นของผู้พิการ เช่น คุณลักษณะของผู้พิการทางสายตา มีความยากลำบากในการคิดเชิงนามธรรมและมโนคติ ซึ่งเชื่อมโยงกับปัญหาการได้ยิน แต่อย่างไรก็ตาม นักการศึกษา กล่าวว่าผู้พิการทางสายตาสัมผัส มีความสนใจในภาพศิลป์มากกว่าผู้ที่สามารถได้ยิน เพราะงานภาพศิลป์ทำให้พวกเขามีโอกาสแสดงออก และสื่อความคิดผ่านทางรูปแบบที่เข้มแข็งที่สุดของพวกเขา (โยลันดา ที คาบูลอง, 2542)

ตอนที่ 3 ทฤษฎีการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ

3.1 ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะ

การเรียนรู้ทางศิลปะ เหตุการณ์ เรื่องราวข่าวสารต่างๆ รอบตัวเรา ต่างกระตุ้นและท้าทายให้มนุษย์รับสัมผัสอยู่ตลอดเวลา โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง เมื่อข่าวสารจากสิ่งแวดล้อมผ่านเข้าสู่ประสาทสัมผัสแล้ว จะเกิดเป็นความรู้สึก (Sensation) ขึ้น คือ การเห็น การได้ยิน การรู้รส การได้กลิ่น การรู้สึกถึงสัมผัสต่างๆ กระบวนการรู้สึกที่เกิดขึ้น เป็นผลของการตอบสนองขั้นแรกสุดของคนเราต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม จากนั้นสมองจึงจะทำการตีความรู้สึกที่เกิดขึ้นว่าสิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้รส หรือได้สัมผัสนั้นคืออะไร เกิดเป็นการรับรู้ (Perception) ขึ้น ความรู้และพฤติกรรมต่างๆ เกิดขึ้นได้จากการที่เรารับรู้โลกด้วยประสาทสัมผัสของเรานั้นเอง กระบวนการรับรู้จึงประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นของความรู้สึก และขั้นของการตีความ การรับรู้จะอาศัยทั้งความรู้สึกที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า และการตีความจากการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์เดิม (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์, 2550) Sartain (1973) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการตีความหมายของสิ่งเร้า โดยการค้นหาและสร้างความหมายขึ้นมาจากสิ่งเร้านั้น สามารถเขียนเป็นแผนภูมิที่ 1 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 การเกิดกระบวนการรับรู้

ดังนั้น การรับรู้ (Perception) คือการสัมผัสที่มีความหมาย เป็นการแปลหรือตีความสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นสิ่งที่ใด ๆ ซึ่งมีความหมายที่รู้จักและเข้าใจได้ (Feldman, 1978)

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2537) ได้กล่าวว่า ดวงตาของบุคคลสามารถรับรู้จากสิ่งกระตุ้นได้ประมาณ 180 องศา แต่จุดโฟกัสของสายตาคงอยู่บริเวณกึ่งกลางของ 180 องศา มีเพียง 3 องศาเท่านั้น หมายถึงบริเวณที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนที่สุด เพราะฉะนั้นสามารถเห็นรายละเอียดต่างๆของสิ่งที่เห็นได้เพียงเล็กน้อย การรับรู้รูปแบบต่างๆได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องใช้สายตาของบุคคลสามารถรับรู้ผลงานศิลปะในลักษณะรวมๆเท่านั้น นอกจากนี้ศึกษากการแยกแยะ ดูส่วนประกอบย่อยต่างๆที่ผลงานชิ้นนี้จัดเรียบเรียงเข้ากัน ซึ่งความต้องการทางการรับรู้ของบุคคลนั้น โดยสิ่งรับรู้ของมนุษย์จะรับรู้ภาพรวมๆมากกว่าในการรับรู้ที่ละจุดเล็กๆ หรือรายละเอียด เนื่องจากอวัยวะรับรู้สัมผัสหลายอย่างจะทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ มนุษย์ยังรับรู้ทางด้านคุณค่าและการวิเคราะห์ควบคู่กันไปด้วย

อำไพ ตีรณสาร (2536) ได้กล่าวถึงการรับรู้ทางศิลปศึกษาไว้ว่า ในการเรียนศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการรับรู้ทางศิลปศึกษาคือการรับรู้ทางตา เช่นการมองเห็น โดยอธิบายเพิ่มเติมว่าการมองเห็นเป็นคำควบคู่กันระหว่างการมองและการเห็น สำหรับการมองหรือการดู สามารถจัดว่าเป็นจุดเริ่มต้น ด้วยการส่งสายตาไปสู่จุดใดจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การเห็น ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการรับรู้ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษา ย่อมมาจากการรับรู้ที่มีคุณภาพ เพราะเป็นการมองอย่างมีจุดหมายและมองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่ ฉะนั้น ในการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา ผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้จะเพิ่มพูนขึ้นในตัวผู้เรียน สำหรับการเห็นนั้น อยู่ในขั้นตอนเบื้องต้นของการเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา โดยมีการรับรู้รูปแบบอื่นๆ มาเป็นส่วนประกอบเพื่อการเรียนรู้สมบูรณ์แบบขึ้น

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2533) ได้อธิบายการรับรู้ทางศิลปะ โดยทางทัศนศิลป์ว่า การมองเห็นรูปทรงที่เป็นศิลปะ และทำความเข้าใจกับวัตถุที่มองเห็น เป็นกระบวนการที่ลึกซึ้งกว่า

กระบวนการใช้สายตาตามปกติ และเกี่ยวข้องถึงการทำงานของสมอง ระบบประสาทของผู้ดู ซึ่งกำลังรับรู้ข้อมูลต่างๆ จากประสาทสัมผัสอีกด้วยการรับรู้ทางศิลปะเป็นการรับรู้ปริมาณหนึ่ง ที่ผู้ดูมีต่อรูปทรงที่มองเห็น (Visual Form) เมื่อได้รับรู้แล้ว การรับรู้ต่างๆ จะรวมตัวเป็นการสะสม (Funded Perception) และจะกลายเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Experience) ก็ต่อเมื่อมีการรวมคุณค่าของรูปทรงที่มองเห็นให้เป็นหนึ่งเดียวกัน การรับรู้เป็นกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ และเป็นกระบวนการของการตื่นตัวทางการสัมผัส และการสร้างความปรารถนาทางจิตใจ ซึ่งถูกปลูกเร้าให้เกิดขึ้นภายในตัวผู้ดู โดยส่วนประกอบต่างๆ ที่รวมตัวกันอยู่เป็นรูปทรงที่มองเห็น ซึ่งเรียกว่าส่วนประกอบที่มองเห็น (Visual Elements) เป็นส่วนประกอบที่ก่อให้เกิดคุณค่า และความสัมพันธ์กันในส่วนรวม ได้แก่ เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวสี เป็นต้น

ไพฑูริย์ พูลสุข (2539) กล่าวว่า การรับรู้ทางการเห็นเป็นประสาทสัมผัสที่มีศักยภาพที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ จะช่วยขยายขอบเขตของการรับรู้ของผู้เรียนทางด้านการใช้ประสาทสัมผัส โดยช่วยให้คนเราสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเป็นการมองด้วยการสังเกต ฟังพิจารณา เปรียบเสมือนศิลปินมองเห็นสิ่งที่เห็น และเก็บรายละเอียดจากสิ่งที่เห็น มาถ่ายทอดด้วยงานศิลปะ (Tyler, 1971) นอกจากนี้ พัฒนาการเกี่ยวกับการรับรู้ทางการเห็น ยังสามารถช่วยในการเพิ่มพูนความสามารถเฉพาะบุคคลในการเปรียบเทียบ พิเคราะห์สิ่งที่สังเกต และสามารถบันทึกด้วยการวาดภาพซึ่งเป็นภาษาทางการเห็น อันแสดงออกถึงการรับรู้ ความคิด และประสบการณ์ (Rouse, 1994) การรับรู้ทางการเห็นจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ศิลปะ โดยเฉพาะทัศนศิลป์ อันเกี่ยวข้องกับกระบวนการเห็นและการสื่อความหมาย ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องมือขั้นต้นของผู้ดู หรือรับรู้ศิลปะจากผลงานของผู้สร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นประโยชน์สำหรับผู้สร้างสรรค์งานศิลปะที่จะใช้เป็นตัวสื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกของตนสู่ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์อีกด้วย (สุชาติ สุทธิ, 2535)

ไพฑูริย์ เทวรักษ์ (2532) ได้กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการตีความสิ่งเร้าจากการสัมผัสของอวัยวะสัมผัสต่างๆ ทั้งนี้ต้องอาศัยประสบการณ์เดิม หรือการเรียนรู้ และการคิด การรับรู้เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนอยู่มาก เราจะต้องรับรู้ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ รับรู้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

การรับรู้จัดเป็นสื่อกลางสำคัญที่ทำให้เด็กมีประสบการณ์ และเป็นเครื่องนำความรู้เข้าสู่สมอง เพื่อให้สมองเก็บรวบรวมและจดจำสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไว้สำหรับเป็นพื้นฐานในการสร้างความคิดรวบยอดในการค้นหาความรู้อื่นๆ ต่อไป โดยอาศัยความเกี่ยวข้องระหว่างกันและกัน ด้วยเหตุนี้จึงถือว่าการรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ การรับรู้ที่อาจเกิดจากอาการรู้สึกของ

อินทรีย์สัมผัส เช่น การเห็น การได้ยิน การสัมผัส (เฮเลน กิตติพรพิมล, 2522) ถ้าหากอวัยวะรับสัมผัสบกพร่อง หรือขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง ก็จะทำให้การรับรู้นั้นขาดการรับรู้ที่สมบูรณ์ได้ (สุชา จันทรเอม, 2531) ในบรรดาการรับรู้ทางการสัมผัสต่างๆ การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะมนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้รูปธรรมทางจักขุสัมผัสถึงร้อยละ 90 (Gregory, 1996)

การรับรู้ทางสายตาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อน เกิดจากการทำงานของสายตาและสมอง คือการมองเห็นและการตีความสิ่งที่เห็น บวกกับการเรียนรู้ พัฒนาการในการรับรู้ทางสายตาขึ้นอยู่กับอายุ วุฒิภาวะ และสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น การรับรู้ทางสายตามีความสำคัญยิ่งต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะต้องใช้สายตาในการเรียนรู้ภาษาแทนการฟัง หรือประกอบกับการได้ยินที่เหลืออยู่เพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่นและเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ ดังที่นักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น Johnson (1955), Feldman (1961) ได้กล่าวไว้ว่า การรับรู้ทางสายตามีความสัมพันธ์กับสติปัญญาและการคิดทางเหตุผล (ศรียา นิยมธรรม, 2538)

การรับรู้ทางการเห็นจึงมีอยู่ 2 แบบ คือ 1) การรับรู้ทางการเห็นแบบตั้งใจ ซึ่งเป็นการรับรู้แบบปกติที่เกิดขึ้นรอบๆ ของเรา โดยสัญชาตญาณที่ใช้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตที่มีติดตัว โดยไม่มีการฝึกฝน 2) การรับรู้ทางการเห็นแบบไม่ตั้งใจ หรือการรับรู้ที่เป็นประสบการณ์ จึงต้องฝึกฝนไว้เป็นประสบการณ์ ที่ไม่ใช่เพื่อความอยู่รอดของชีวิต และมีได้ติดตัวมา (ทวีเกียรติ ไชยงยศ, 2538)

การรับรู้จะทำหน้าที่เป็นตัวแปลความหมายหรือสื่อข้อมูลจากการเห็น แต่การเข้าใจความหมายที่ได้จากการเห็นจะขึ้นอยู่กับศักยภาพในการรับรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ทางการเห็น (Visual experience) ของตนเองคือ บุคคลจะเห็นในสิ่งเดียวกัน แต่จะมีการรับรู้และแปลความหมายได้แตกต่างกันตามประสบการณ์ของการรับรู้ของแต่ละคนซึ่งมีไม่เท่ากัน (สุชาติ สุทธิ, 2535)

Lowenfeld (1975) ได้กล่าวถึงความสามารถในการรับรู้ภาพที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ โดยแบ่งลักษณะการรับรู้เป็น 2 แบบ คือ 1) Haptic Type เป็นการมองภาพด้วยความเป็นตัวของเขาเอง (body self) คือการมองด้วยประสบการณ์ ความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพที่ต้องการ 2) Visual Type เป็นการมองภาพจากสภาพแวดล้อม คือการมองแบบผู้สังเกต (Observer) เหมือนกล้องถ่ายรูป ที่เห็นอย่างไรก็ถ่ายทอดออกมาอย่างที่เห็น

Boeree (2000) กล่าวว่า Max Wertheimer ซึ่งนักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Psychologist) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมแบบบูรณาการ (Integrated Behavior) พวกเขาได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการรับรู้ (Perception) ของมนุษย์ ว่ามนุษย์จะรับรู้สิ่งต่างๆ เป็นภาพรวม เน้นในส่วนรวม (Whole) มากกว่าส่วนย่อย (Part) กระบวนการรับรู้ของมนุษย์จึงพยายามจะจัดรูปทรงที่ไม่เป็นรูปแบบให้กลายเป็นรูปแบบเดียวกัน โดยกำหนดกฎแห่งการรับรู้ที่มองเห็นจากภาพไว้ 6 ประการ ได้แก่ 1) Law of Pragnanz กฎของความเรียบง่าย วัตถุที่อยู่ในสภาพแวดล้อมจะถูกมองออกมาให้เป็นสิ่งที่เรียบง่าย 2) Law of Closure กฎของความสมบูรณ์ เป็นการจัดสิ่งที่รับรู้เป็นภาพรวมมากกว่าส่วนย่อย ภาพที่ขาดความสมบูรณ์เล็กน้อย แต่มนุษย์ก็สามารถต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปของภาพให้กลายเป็นภาพสมบูรณ์ได้ 3) Law of Similarity กฎของความเหมือน เป็นการจัดที่มีลักษณะเหมือนกันหรือลักษณะสำคัญเดียวกันไว้ด้วยกัน โดยอาศัยการจำแนกรูปร่าง ขนาด สี เป็นกลุ่มประเภทเดียวกัน 4) Law of Proximity กฎของความใกล้เคียง เป็นการจัดสิ่งที่อยู่ใกล้กัน มีความเกี่ยวข้องกัน มากกว่าสิ่งที่ไกลจากกัน โดยอาศัยการรับรู้สิ่งที่ใกล้เคียงกัน 5) Law of Symmetry กฎของความสมมาตร เป็นการจัดสิ่งที่มองเห็นให้เท่ากันทั้งสองข้าง รอบๆ จุดศูนย์กลาง 6) Law of Continuity กฎของความต่อเนื่อง เป็นการมองวัตถุโดยรวมทั้งชิ้นแม้ว่าจะไม่เห็นทั้งหมด เพราะเรารับรู้ว่าของสิ่งนั้นยังอยู่แม้ว่าจะมองไม่เห็น

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism Theory) ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) กล่าวว่าผู้ชมเห็นภาพงานศิลปะ โดยอาศัยฉากรับภายในลูนันยน์ตา หากแต่นักจิตวิทยาคอนสตรัคติวิสต์ กล่าวเสริมว่าผู้ชมจะเข้าใจงานศิลปะได้นั้นต้องอาศัยประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ จึงสามารถเข้าถึงความงามนั้นได้ ซึ่งนักจิตวิทยาเกสตัลท์ ให้ทัศนะว่านอกจากผู้ชมจะต้องอาศัยดวงตาในการชมงานศิลปะแล้ว ยังต้องอาศัยพฤติกรรมโดยสัญชาตญาณแห่งการรับรู้และการเรียนรู้ของสมองด้วย (ปยุตน์รัตน์ พิษณุไพบูลย์, 2536)

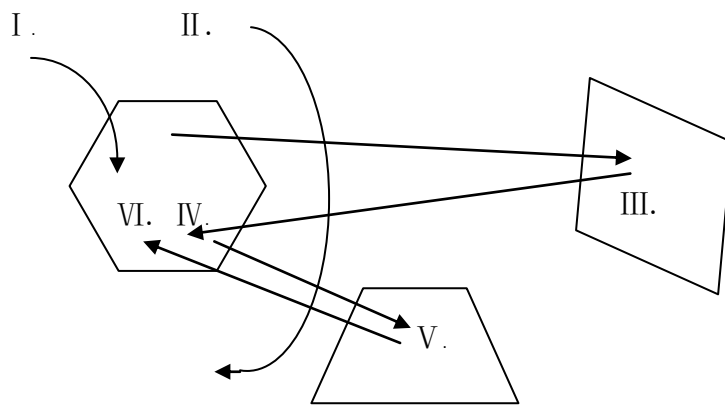
แนวคิดเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) กล่าวถึงการรับรู้จากสภาพส่วนรวมมาสู่ส่วนย่อย ได้ส่งมาสู่ทฤษฎีของอาร์เนม (Arnheim's Theory) ซึ่งทฤษฎีของเขาได้เสนอหลักการโดยสรุปว่า “เด็กเขียนภาพตามที่เห็น” เริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่างในสภาพส่วนรวมทั้งหมด แล้วจึงมองเห็นรายละเอียดตามมา และในแง่การรับรู้ของผู้ใหญ่ก็แตกต่างกับการรับรู้ของเด็ก จากการพัฒนาการความซับซ้อนของรูปทรงทางด้านศิลปะ จะเป็นลักษณะคู่ขนานกันระหว่างความซับซ้อนของรูปทรง และความสามารถในการรับรู้และการเข้าใจความซับซ้อนของงานศิลปะ หลักฐานการรับรู้พบว่ามีการพัฒนาการมาโดยกำเนิดเริ่มต้นจากความเข้าใจลักษณะโครงสร้างที่

เด่นสะดุดตา ในการพิสูจน์กระบวนการรับรู้ (Perceptual process) โดยได้ตั้งสมมติฐานว่า การรับรู้เกิดขึ้นจากการบันทึกภาพรวม โดยการแสดงออกทางด้านรายละเอียดและสัญลักษณ์ ก็แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเช่นกัน นอกจากการรับรู้จะต่างกันตามวัยแล้ว ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดยังแตกต่างกันในแต่ละบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการรับรู้ของแต่ละคน (Arnheim, 1954) ซึ่งสมรรถภาพในการรับรู้นี้อาจจะเกี่ยวข้องกับสติปัญญา ประสบการณ์ ความตั้งใจ และสภาพวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การแสดงออกทางศิลปะของเด็กทางด้านรายละเอียดมากหรือน้อยจึงไม่ใช่ความผิดของเด็ก แต่เป็นผลจากการรับรู้ที่ต่างกันโดยตรง และความงามของศิลปะทุกรูปแบบก็มีได้ขึ้นอยู่กับรายละเอียดมากหรือน้อย ความง่ายหรือความซับซ้อนก็มีคุณค่าทางความงามได้เช่นกัน ตามความคิดและความเชื่อของทฤษฎีความรู้สึกละและการเห็น จึงมุ่งกิจกรรมศิลปะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกอย่างเสรีภาพ และการส่งเสริมการแสดงออกในลักษณะนี้ย่อมสร้างเสริมให้เกิดคุณค่าอย่างกว้างขวาง ทั้งในแง่คุณค่าทางศิลปะและคุณค่าทางด้านบุคลิกภาพ โดยเฉพาะทางด้านบุคลิกภาพนั้นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกสัมผัสที่มีต่อสภาพแวดล้อมรอบด้าน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526)

Miller (1973) ศึกษาโดยวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้รูปภาพในวัฒนธรรมต่างๆ ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับการรับรู้รูปภาพไว้ดังนี้

1. ในการรับรู้รูปภาพแบบต่างๆ นั้น การที่ผู้สังเกตจะรับรู้สิ่งที่ปรากฏอยู่ในรูปภาพได้ ผู้สังเกตต้องเคยมีประสบการณ์กับรูปภาพมาก่อนแล้ว เพื่อจะรับรู้ได้ว่ารูปภาพเป็นสิ่งที่สื่อความหมายได้มากกว่าวัตถุพื้นผิวราบเพียงอย่างเดียว และความสามารถในการรับรู้วัตถุจริงได้ไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้สังเกตรับรู้ภาพของวัตถุดังกล่าวนั้น แต่ผู้สังเกตจะต้องสามารถรับรู้สิ่งชี้แนะในรูปภาพนั้นด้วย
2. ประสบการณ์ตรงของผู้สังเกตที่มีต่อรูปภาพ อาจมีความสำคัญต่อการรับรู้สิ่งชี้แนะ ความลึกในรูปภาพ ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ เช่น อายุ การศึกษาของผู้สังเกต อาจเป็นเพียงสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ต่างๆ ของผู้สังเกตที่มีต่อรูปภาพเท่านั้น
3. ประสบการณ์ของผู้สังเกตที่มีต่อรูปภาพอาจจะสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ ที่จะทำให้เกิดทักษะในการรับรู้รูปภาพ เช่น ความสามารถในการรับรู้สิ่งชี้แนะความลึกในรูปภาพ ผู้สังเกตที่มีอายุแตกต่างกันนี้ อาจกล่าวได้ว่าผู้สังเกตที่มีอายุมากกว่าจะมีโอกาสพบเห็นสิ่งที่ชี้แนะความลึกนั้นได้มากกว่า หรือการมีประสบการณ์ต่อรูปภาพ อาจจะทำให้ผู้สังเกตที่มีความสามารถสติปัญญาดี เรียนรู้ที่จะรับรู้รูปภาพได้ดีกว่า

McFee and Degge (1977) กล่าวถึง วัตถุประสงค์และเป้าหมายของศิลปศึกษาที่ เกี่ยวกับการเรียนการสอนชุมชนศิลปศึกษา เชื่อว่าการสอนเด็กวาดภาพขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่หนึ่งคือความพร้อมของเด็กรวมถึงการพัฒนาทางกาย ภาพสติปัญญาการพัฒนารับรู้ และทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ปัจจัยที่สองเกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการกับเด็กที่ข้อมูลความสามารถใน การจัดการกับรายละเอียดและการจัดระเบียบและจัดประเภทข้อมูลที่มาจากสภาพแวดล้อม ข้อเสนอปัจจัยสุดท้ายที่มีวิธีการวาดของเด็ก ๆ ได้รับอิทธิพลจากความสามารถในการจัดการกับ วัสดุศิลปะของพวกเขาเช่นเดียวกับความสามารถในการสร้างสรรค์และการประดิษฐ์ของพวกเขา จึงได้นำเสนอทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะ McFee's Perceptual Delineation Theory โดยมีปัจจัยที่ เกี่ยวข้อง 6 ประการ ดังรายละเอียดตามภาพที่ 1

McFee's Perceptual- Delineation Theory
(McFee and Degge, 1977)

ภาพที่ 1 ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะ ของ June King McFee

หมายเหตุ คำอธิบายแผนภาพความพร้อมของผู้เรียนในรายบุคคล

I . สภาพแวดล้อมในห้องเรียน II . แหล่งเรียนรู้ III. การจัดการกับข้อมูล IV . การตอบสนอง และการแสดงออกผ่านผลงานศิลปะ V . ผลสะท้อนกลับสู่ผู้เรียน

ปัจจัยทั้ง 6 ข้อนี้อ้วนส่งผลต่อการรับรู้ทางศิลปะของผู้เรียน การรับรู้ทางศิลปะจึงไม่ได้ เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนดูผลงานศิลปะเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่ส่งผลด้วย การจัด การเรียนการสอนจึงควรให้ความสนใจในปัจจัยต่างๆ อย่างครบถ้วน เพื่อให้การรับรู้ทางศิลปะของ ผู้เรียนมีคุณภาพ

การรับรู้ทางสายตา (Visual perception) เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างตาและสมอง ตามปกติคนเราจะมองเห็นสิ่งต่างๆเป็นภาพรวมมากกว่าแยกเป็นส่วนๆ อย่างไรก็ตามในภาพที่เห็นนั้นจะมีองค์ประกอบของภาพคือ เส้น รูปร่าง พื้นผิวและสี องค์ประกอบเหล่านี้จะรวมตัวกันเป็นส่วนของภาพ เช่นเดียวกับไวยากรณ์เป็นองค์ประกอบของภาษา ด้วยองค์ประกอบต่างๆนี้จะทำให้เรามองเห็นสิ่งต่างๆรวมเป็นภาพขึ้นมา และสมองของเราจะจำภาพนั้นไว้ได้ (Loken et al., 2000) สอดคล้องกับGetty Center (2011)กล่าวว่า องค์ประกอบของศิลปะ มีส่วนประกอบ หรือ ชิ้นส่วนของศิลปะที่สามารถแยกแยะ และ อธิบายของชิ้นส่วนได้อย่างถูกต้อง องค์ประกอบศิลปะมีองค์ประกอบดังนี้

1. ผิว (Texture) คือลักษณะผิวของสิ่งต่าง ๆ มีหยาบ ละเอียด ด้าน มัน ขรุขระ ราบเรียบ เป็นริ้วเป็นรอย ฯลฯ พื้นผิวให้ความรู้สึกทางกายสัมผัส และพื้นผิวที่เกิดจากการปรุงแต่ง เช่น การแกะสลักพื้นผิวของไม้เป็นลวดลายเพื่อให้สัมผัสได้เด่นชัด เทคนิคการสร้างพื้นผิวสามารถทำได้หลายแบบ ทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ อาจเขียนเป็นลวดลายหรือรูปร่างต่างๆ ประกอบการเขียนภาพ การแสดงรายละเอียดก็เป็นการแสดงพื้นผิวได้เช่นเดียวกัน ซึ่ง Loken et al. (2000) กล่าวว่า พื้นผิว เป็นองค์ประกอบของศิลปะ สิ่งที่ทำให้ความรู้สึกหรือมองว่าบุคคลที่สัมผัสพื้นผิวของชิ้นงาน ตัวอย่างเช่น กระดาษทราย รู้สึกหยาบ ลูกฟ้ายูรู้สึกนุ่ม เชื่อมต่อระหว่างความรู้สึกที่มองเห็นและสัมผัสได้เป็นอย่างดี

2. รูปทรง (Form) คือโครงสร้างทางรูปของงานศิลปะจะเป็นปริมาตรหรือมวลที่มีความสูง ความกว้างและความยาว รวมทั้งรูปภายในและรูปภายนอก เป็นโครงสร้างที่ก่อรูปขึ้นด้วยหน่วยเพียงหน่วยเดียว หรือหลายหน่วยรวมตัวกันขึ้น รูปทรงทางทัศนศิลป์อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ รูปทรงเรขาคณิต (Geometric form) รูปทรงอินทรีย์รูป (Organic form) และรูปทรงอิสระ (Free form) เช่น ลูกบอลทรงกลม, กล้องดีเฮลิยม, รูปทรงปิรามิด หรือ รูปทรงกระบอก ซึ่ง Loken et al. (2000) กล่าวว่ารูปทรงที่ศิลปินสร้างแรงบันดาลใจที่แตกต่างตามแหล่งที่มาเช่น ธรรมชาติและวัตถุที่บุคคลสร้างขึ้นเช่นเดียวกับเส้น

3. ที่ว่าง (Space) คือ คู่ของรูปทรงที่ขัดแย้งกันตรงกันข้าม มีบทบาทในการสร้างและเสริมรูปทรงไม่น้อยกว่าทัศนธาตุทั้งหลาย พจนานุกรมของมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University Dictionary) ให้คำจำกัดความของที่ว่างไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นที่ว่างภายในขอบเขตที่กำหนดให้ เช่น ที่ว่างภายในห้องที่มีฝ้าล้อมรอบ ประการที่สอง เป็นที่ว่างที่เป็นระยะที่วัดได้จากมวลหนึ่งไปยังมวลหนึ่ง ประการที่สาม เป็นการชี้แสดงเวลาหรือระยะเวลาที่ทำหรือเปลี่ยนแปลงไป

4. รูปร่าง (Shape) รูปร่าง คือเนื้อที่ของรูปร่างสี เส้น แสง และเงา หรือเนื้อที่ขององค์ประกอบทางศิลปะทั้งสามนี้รวมกัน รูปร่างจึงเป็นภาพสองมิติที่หมายถึงเนื้อที่ภายในเส้นขอบเขต เช่น ลากเส้นเป็นรูปวงกลม เนื้อที่ภายในวงกลมนั้นคือรูปร่างหรือรูปวงกลมแบนๆ มีลักษณะ 2 มิติ (รูปร่างแสดงเนื้อที่ของผิวที่เป็นระนาบ)ซึ่ง Loken et al. (2000) กล่าวว่า รูปร่างที่เกี่ยวข้องกับเส้นที่มีขอบเขตของรูปร่าง เช่นเดียวกับเส้น

5. สี (Color) สีมีคุณลักษณะของธาตุทั้งหลายรวมอยู่ครบถ้วน คือ เส้น น้ำหนัก ผิว และมีคุณสมบัติพิเศษเพิ่มขึ้น 2 อย่าง คือ ความเป็นสี (Hue) และความจัดของสี (Intensity) สีจะมีความหมายเป็นลักษณะเฉพาะตัว ให้ความรู้สึกทั้งในด้านดีและไม่ดีไปตามลักษณะของแต่ละสี

6. น้ำหนัก (Value) เป็นค่าของความอ่อนแก่ของสีดำหรือสีอื่นๆ หรือของแสงและเงา น้ำหนักมีสองมิติคือกว้างกับยาว น้ำหนักมีความเกี่ยวข้องกับทัศนธาตุหลายชนิด เช่น ช่องว่าง รูปทรง และเส้น รวมอยู่เป็นหน่วยเดียวกัน การให้น้ำหนักลงไปในภาพจะก่อให้เกิดเป็นสองมิติ และมีความยาว ความกว้าง ทิศทาง และรูปร่างพร้อมกับเส้นรอบนอกเสมอ

7. เส้น (Line) เส้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางศิลปะที่มองเห็น แสดงออกอย่างมีความหมาย และให้อารมณ์ความรู้สึกทางจิตใจแก่ผู้ดู หรือให้ความหมายของขนาด ความยาว และลักษณะทางกายภาพของเส้น มีมิติเดียวคือเส้นที่มีแต่ความยาว มีลักษณะต่าง ๆ คือ ตรง คด หยัก โค้ง ฯลฯ มีทิศทาง มีขนาดใหญ่ หนา บาง ทำหน้าที่แบ่งที่ว่างออกเป็นสองส่วน สร้างขอบเขตของที่ว่างเรียงชิดกันเป็นแผ่นราบ ซึ่งLoken et al. (2000) กล่าวว่า เส้นเป็นลายเส้นโดยใช้ปลายแหลม เช่น ปากกา, ดินสอ หรือแท่ง เป็นส่วนใหญ่ที่แสดงออกขององค์ประกอบหลักของการเขียนและการวาดภาพ ซึ่งมีความแตกต่างจากพื้นผิว รูปร่างและรูปทรง สำหรับจุดประสงค์ของศิลปะศึกษา จัดประเภทของเส้น 5 แบบ ได้แก่ เส้นแนวนอน, เส้นแนวตั้ง, เส้นทะแยงมุม, เส้นคดเคี้ยวไปมาและ เส้นโค้งจะใช้ในการแสดงการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ

โดยสรุป การรับรู้ทางศิลปะ คือการมองเห็นรูปทรงที่เป็นศิลปะ และพยายามทำความเข้าใจกับรูปทรงที่มองเห็นให้ลึกซึ้งซึ่งมากกว่ากระบวนการทางสายตาตามปกติ ทั้งยังเกี่ยวข้องกับการทำงานของสมองและระบบประสาทของผู้มองภาพ ซึ่งกำลังรับรู้ข้อมูลต่างๆ จากประสาทสัมผัส การรับรู้ทางการเห็นจึงเป็นศักยภาพของประสาทสัมผัสเบื้องต้นทางหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ช่วยขยายขอบเขตของการรับรู้ของผู้เรียนทางด้านการใช้ประสาทสัมผัส ทำให้คนเราสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเป็นการมองด้วยการสังเกต

ใช้สายตาพิจารณา เหมือนศิลปินมองสิ่งที่เห็นและเก็บรายละเอียดจากสิ่งที่เห็นมาถ่ายทอด เป็นงานศิลปะ ประสาทสัมผัสที่เกิดจากการเรียนรู้ทางศิลปะจะทำให้เกิดความฉับไวในการรับรู้ และนำไปสู่การคิดและการวิเคราะห์ต่อไป

3.2 การรับรู้ศิลปะโดยใช้สายตา (Visual Perception)

การรับรู้เป็นกระบวนการภายในที่ทำให้บุคคลสามารถรับรู้สิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัส ทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ซึ่งอวัยวะรับความรู้สึกแต่ละชนิดดังกล่าวจะรับพลังงานได้ เฉพาะอย่างแตกต่างกัน (รัชนี นพเกตุ, 2535)

สุชาติ เถาทอง (2536) กล่าวว่า การรับรู้ทางการเห็นเป็นกระบวนการธรรมชาติของ ประสาททางสายตา และประสบการณ์ของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าภายนอก ก่อให้เกิดการรับรู้ภาพ ที่ปรากฏในลักษณะต่างๆ หรือวัตถุ โดยมนุษย์สามารถเคลื่อนย้ายการมอง การเห็น ด้วยการ เคลื่อนไหวของสายตาจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เป็นการเคลื่อนไหวของดวงตาและการปรับ แก้วตาให้มองเห็น มนุษย์จึงรับรู้พื้นผิวของสิ่งต่างๆ ได้ทั้งหมด การมองเพื่อการได้เห็น หรือเรียกว่า “การมองเห็น” เป็นการรับรู้ที่สำคัญมาก โดยเฉพาะการมองเห็นค่าของความงามหรือสุนทรีย์ใน สุนทรีย์วัตถุ ทั้งวัตถุที่เกิดจากธรรมชาติและวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งนี้เพราะการมองเพื่อจะได้ เห็นคุณค่าความงาม ต้องมีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพื่อจำแนกการรับรู้ การเห็น โดยมีทฤษฎีการเห็นที่สำคัญดังนี้คือ

1. การเห็นรูปและพื้น (Figure and Ground) เป็นองค์ประกอบแรกที่มีมนุษย์มองเห็น จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลจากการที่เรามองเห็นวัตถุ ตาเราจะรับรู้พร้อมๆ กัน ทั้งรูปและพื้น วัตถุเป็นรูปและบริเวณรอบๆ พื้น การรับรู้ทางการเห็นมักจะมีปัญหาที่ดูได้ หลายมุมมอง ขึ้นอยู่กับว่าเราจะเพ่งหรือให้ความสำคัญบริเวณส่วนใด แต่เรื่องรูปและพื้นประเภท เหมือนจริง มักจะไม่ใช่ปัญหา เพราะรูปของความเป็นจริงจะแสดงความเด่นชัดของตัวเองว่า เป็นรูปอะไร

2. การเห็นแสงและเงา (Light and Shadow) การรับรู้ได้ หรือการมองเห็นได้ เพราะมีแสงสว่างส่องบริเวณวัตถุนั้นตั้งอยู่ ถ้าไม่มีแสง น้ำหนักของวัตถุจะไม่เกิดขึ้น หรือถ้ามี แสงสว่างเท่ากัน เงาจะไม่เกิดขึ้น คุณค่าของแสงและเงา (Value) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษา ทั้งในด้านความงามที่มาจากธรรมชาติ และเกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จำนวนและชนิด ของแสงที่ตกกระทบลงบนวัตถุ สามารถทำให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกหลากหลาย เช่นสงบเสงี่ยม นุ่มนวล ไร่ใจ ตื่นเต้น

3. การเห็นตำแหน่งและสัดส่วน (Position and Proportion) การรับรู้หรือมองเห็นได้เกิดขึ้นเพราะตำแหน่งของตัวเราและตำแหน่งของวัตถุ การเห็นวัตถุสิ่งนั้นเป็นเงื่อนไขต่อการกำหนดมิติและระยะในภาพ ผู้ที่สามารถแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม ภาพที่ปรากฏจะมีความสมจริงบนพื้นฐาน รูปแบบธรรมชาติ และรูปแบบทางความคิดต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

4. การเห็นความเคลื่อนไหว (Motion) การรับรู้และได้มองเห็น เพราะความเคลื่อนไหวเองมีผลทำให้ความสามารถเข้าใจถึงการเคลื่อนที่ไปอย่างรวดเร็ว เชือกชัก ทิศทาง หรือจังหวะ เป็นต้น องค์ประกอบส่วนนี้ถ้ามีการบันทึกภาพถ่าย ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ จะสามารถมองเห็นรูปร่าง รูปทรง และจังหวะลีลาของการเคลื่อนไหวของวัตถุได้ชัดเจนขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาด้านทัศนศิลป์ได้เป็นอย่างดี

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นเด็กที่อวัยวะรับสัมผัสบกพร่องหรือขาดไปสิ่งหนึ่งก็คืออวัยวะรับสัมผัสทางการได้ยิน ซึ่งทำให้การรับรู้ขาดความสมบูรณ์ไป แต่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ยังมีอวัยวะรับสัมผัสในส่วนอื่นๆ เช่น อวัยวะรับสัมผัสทางการเห็น หรือการรับรู้โดยผ่านอวัยวะรับสัมผัสทางตา เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กเหล่านี้ใช้สายตาเรียนรู้แทนการฟัง ใช้การเคลื่อนไหวทางมือและท่าทางแทนคำพูด เมื่อทดสอบการรับรู้ทางการได้ยินของเด็กหูหนวก ผลการทดสอบมักแสดงให้เห็นว่าคะแนนของเด็กหูหนวกนั้นต่ำกว่าเด็กปกติในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้คำพูด แต่เมื่อใช้ภาษามือเป็นสื่อกลางก็สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการโต้ตอบมากขึ้น (ศรียา นิยมธรรม, 2535)

3.3 แนวคิดและทฤษฎีศิลปะวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะ

เกณฑ์การวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการวิเคราะห์และวิจารณ์ศิลปะ จะช่วยให้การศึกษามีลำดับขั้นตอนตามความเข้าใจ และรัดกุม คำตอบที่ได้ชัดเจน ตามผู้ที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจว่า งานศิลปะเป็นอย่างไร มีลักษณะอย่างไร อาศัยพื้นฐานทางศิลปะมาประกอบกัน (สน สีมাত্রัง, 2527) ในทางกลับกัน ถ้านักวิจารณ์ศิลปะไม่มีหลักและทฤษฎีหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน บทวิจารณ์ที่น่าเสนอออกมา จะกลายเป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือไปได้ เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานส่วนตัวของนักวิจารณ์เกินไป (กรมวิชาการ, 2532)

ความรู้พื้นฐานศิลปะ หมายถึง ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ องค์ประกอบพื้นฐานความรู้ของบุคคล ที่มีแนวความคิด

ศิลปะวิจารณ์ คือ การวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะ (Feldman, 1973) เป็นการสร้างความเข้าใจในคุณค่าของงานศิลปะด้วยวิธีการมองควบคู่กับการคิด (Feldman,

1972) เป็นการแสดงทัศนคติความรู้ ความเข้าใจ พิจารณาถึงรายละเอียดและส่วนประกอบของศิลปะด้วยการวิเคราะห์ การแยกแยะ เป็นการสร้างความเข้าใจในคุณค่าของงานศิลปะ (สมโภชน์ทองแดง, 2536) ดึงดูดให้นักเรียนเกิดการตอบสนองและการอภิปราย ซึ่งนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์และเกิดประสบการณ์ทางศิลปะ (Wolff, 1997)

Feldman (1981) ได้ศึกษาเรื่องการวิจารณ์ศิลปะจนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง กล่าวว่า “เป้าหมายหลักของการวิจารณ์ศิลปะ คือ การสร้างความเข้าใจในคุณค่าของศิลปะด้วยวิธีการมองควบคู่กับการคิด” คนดูงานศิลปะที่ได้รับการฝึกฝนมาก่อน จะพบข้อมูลและรายละเอียด อันเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์คุณค่าที่มีอยู่ในงานศิลปะนั้นๆ และข้อที่น่าสนใจก็ไม่ได้อยู่ที่ตัวรายละเอียดเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ว่า รายละเอียดนั้นที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของงานนั้นเพียงใด เมื่อมีความเข้าใจแล้ว เป้าหมายอีกประการหนึ่งคือ ความสุข และความพึงพอใจ ซึ่งตามปกติแล้ว การที่ได้รู้ว่ามีอะไรอยู่ในผลงานศิลปะ มีส่วนทำให้เกิดการยอมรับผลงานชิ้นนั้น เมื่อได้วิเคราะห์ แยกแยะอย่างมีขั้นตอน อย่างมีระบบก็ยิ่งทำให้รู้ความหมาย และเกิดความพอใจขึ้น การวิจารณ์จึงเป็นผลทางปริมาณที่ช่วยสร้างความพึงพอใจในงานศิลปะให้แก่เรา ทฤษฎีศิลปะวิจารณ์ของ Edmund Burke Feldman 4 ขั้น คือ การบรรยาย วิเคราะห์ ดีความ และประเมินผลหรือตัดสิน (Feldman, 1972)

ขั้นที่ 1 ขั้นพรรณนา (Description) เป็นกระบวนการบันทึกสิ่งต่างๆที่ค้นพบในงานอย่างทันทีทันใดโดยยังไม่มี การสรุปจะเกี่ยวข้องกับ 1) การใช้ชื่อสิ่งที่พบในผลงานศิลปะ 2) การบอกหรือวิเคราะห์เทคนิควิธีในการสร้างผลงาน

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์รูปแบบ (Formal analysis) เป็นรูปแบบเจาะลึกเข้าไปมากกว่าการวิเคราะห์เชิงพรรณนา มุ่งไปที่การวิเคราะห์ขององค์ประกอบศิลปะคุณค่า ที่ก่อให้เกิดผลงานนั้นขึ้นมา เป็นการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งที่ผู้วิเคราะห์ได้สำรวจไว้ในขั้นแรก

ขั้นที่ 3 การตีความ (Interpretation) เป็นกระบวนการที่ผู้วิเคราะห์แสดงออกถึงความหมายต่างของผลงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของงานวิจารณ์และเป็นเรื่องที่ทำทาย การศึกษาศิลปะไม่ใช่เพื่อให้รู้ข้อเท็จจริงของตัวศิลปะเท่านั้น แต่เพื่อให้รู้ว่ามันมีผลกระทบต่อผู้ชมอย่างไร ผู้วิเคราะห์จะกล่าวถึงความหมายของผลงานศิลปะที่มีต่อผู้ชม

ขั้นที่ 4 การประเมินหรือตัดสิน (Evaluation or Judgment) เป็นการประเมินค่างานศิลปะชิ้นหนึ่งเพื่อจัดอันดับโดยการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับงานชิ้นอื่นๆที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันว่ามีคุณค่าศิลปะและสุนทรียศาสตร์มากน้อยกว่ากันเพียงใด ซึ่งต้องมีเหตุผลและใช้หลักเกณฑ์อย่างมีคุณธรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้การสอนศิลปวิจารณ์ของ Gene A Mittler (Mittler, 1993) เป็นแนวปฏิบัติการวิจารณ์ผลงานศิลปะ จึงเสนอขั้นตอนในการปฏิบัติการวิจารณ์ผลงานศิลปะเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การพรรณนา (Description) เป็นขั้นตอนในการกล่าวถึงพิจารณาคุณค่าทางเรื่องราว เนื้อหาสาระที่ปรากฏให้เห็นในผลงานศิลปะ เพื่อจะบอกให้รู้ว่าสิ่งที่เห็นและรายละเอียดขององค์ประกอบศิลป์ (Element of Art) เช่น เส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว รูปร่าง และบริเวณว่าง
2. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นตอนการอธิบายหลักในการสร้างสรรค์งานศิลปะ และการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบศิลป์และหลักการศิลปะ (Principles of Art) เช่น สัดส่วน จังหวะ เอกภาพ
3. การตีความ (Interpretation) เป็นขั้นตอนการค้นคว้าความหมายจากสิ่งต่างๆภายในผลงาน ได้มุ่งสะท้อนให้เกิดผลต่ออารมณ์ความรู้สึก หรือความคิดต่างๆในการสื่อสารต่อผู้ชมมองผลงานศิลปกรรมนั้นอย่างไร
4. การตัดสิน (Judgment) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการวิจารณ์อันเป็นความพยายามเพื่อตอบคำถามตามแนวทฤษฎีศิลปะ (Theories of Art) ซึ่งเป็นใช้เป็นเกณฑ์ (Criteria) ในการบ่งชี้ความสำเร็จในคุณค่าเชิงสุนทรียภาพของผลงานศิลปกรรม

D'Onofrio (1981) กล่าวถึงการใช้ทฤษฎีของ Parsons เป็นวิธีการใช้ตรรกะ โดยตั้งคำถามสำหรับเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน คำถามพวกนี้จะใช้เป็นส่วนของการศึกษาที่ตั้งเป้าหมายไว้ในการตัดสินใจกว้างๆของเด็กเกี่ยวกับ ภาพวาดและโฟกัสที่ความตั้งใจของเด็กๆที่เป็น formal issues เช่น การวาดภาพและการลงสี พวกเราก็สนใจเหตุผลของเด็ก เพื่อตอบสนองการรับรู้ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ชัดเจนและมีประโยชน์ต่อการศึกษา ต่อการทดสอบการตัดสินใจของเด็ก สำหรับการตอบสนองการรับรู้ นั้น อาจจะยอมรับถึงการจัดกลุ่มของเด็กๆที่ตอบสนอง ในการตัดสินใจแตกต่างกัน เพราะ มุมมองของเด็กที่มีต่อภาพวาดที่มีสีนั้น แตกต่างกัน ในการทดสอบการตัดสินใจจะกลายเป็นไปได้ที่จะประเมินผลในทางที่เด็กๆประเมินไว้ที่เกี่ยวข้องระหว่าง form and content คือการสะท้อนของความสามารถความสวยงามในระดับของเด็ก

3.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะ

Titus (1963) ได้ค้นคว้าและรวบรวมทฤษฎีศิลปะ (Theories of Art) ไว้ว่ามีทั้งหมด 7 ทฤษฎีด้วยกัน ซึ่งการให้ความหมายของศิลปะก็แตกต่างกันไปตามแนวคิดหลัก ซึ่งทฤษฎีศิลปะทั้ง 7 ทฤษฎี มีดังต่อไปนี้

1. ศิลปะ คือ การเลียนแบบ (Art as Imitation) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีเก่าแก่ มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ โดยมีพื้นฐานความคิดมาจาก Plato และ Aristotle ซึ่งถือว่าการเลียนแบบวัตถุธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนจัดว่าเป็นสิ่งสวยงามที่สุด ดังนั้น ความคิดและแก่นของทฤษฎีนี้คือการเลียนแบบวัตถุธรรมชาติอะไรบางอย่าง การเลียนแบบที่ปรากฏออกมานั้นก็คือศิลปะ
2. ศิลปะ คือ ความพึงพอใจ (Art as Pleasure) ทฤษฎีนี้มองว่าศิลปินคือบุคคลซึ่งพึงพอใจในความงาม และใช้เวลาของเขาสร้างสิ่งสวยงาม ศิลปินจึงพึงพอใจในงานของตนเอง และยังหวังให้บุคคลอื่นพึงพอใจในผลงานของตนด้วย ดังนั้น ความหมายของศิลปะก็คือการให้ความพึงพอใจทางสุนทรียะ
3. ศิลปะ คือ การเล่น (Art as Play) ความคิดที่ว่าศิลปะคือรูปแบบของการเล่นนี้เริ่มจากแนวคิดของ Kant จากนั้น Schiller นำมาปฏิบัติ และ Spencer นำไปพัฒนาต่อไป จนกลายเป็นทฤษฎีที่เรียกกันว่า "Spieltrieb" หรือเรียกว่าทฤษฎีแรงกระตุ้นให้เล่น ทั้งนี้การเล่นนั้นถือว่าเป็นการแสดงออกที่เกิดจากชีวิตจิตใจ ที่ต่างไปจากกิจกรรมที่เป็นงาน (Work) ของมนุษย์ แต่ให้ความพึงพอใจสูง ผลงานของ Spencer ถือว่าศิลปะคือการแสดงออกของพลังงานส่วนเกิน เช่นเดียวกับการเล่น ศิลปะก็คือการแสดงออกซึ่งเกิดขึ้นเองของพลังที่สำคัญแก่ชีวิต ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ไม่คำนึงถึงประโยชน์
4. ศิลปะ คือ ความรู้สึกคล้อยตาม (Art as Empathy) ท่าทีของระบบประสาทที่รู้สึกคล้อยตาม ซึ่งเกิดกับผู้ที่กำลังชมศิลปวัตถุ เป็นการสร้างจินตนาการของผู้ชมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับศิลปวัตถุ โดยการถ่ายทอดความรู้สึกและการตอบสนองของผู้ชมลงไปในศิลปวัตถุชิ้นนั้น
5. ศิลปะ คือ การสื่อสาร (Art as Communication) นักปราชญ์จำนวนมากคิดว่าการสื่อสารเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ แท้จริงแล้วนับว่าการสื่อสารเป็นหัวใจของศิลปะ ซึ่ง Tolstoy กล่าวไว้ว่า "ศิลปะ คือการสื่อสารด้วยอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่ง ให้แก่บุคคลอื่นๆ ที่มีอารมณ์อย่างเดียวกัน โดยการใช้เส้น สี เสียง การเคลื่อนไหว หรือคำพูด อารมณ์ยิ่งรุนแรงเพียงใด ศิลปะก็ยิ่งดีเพียงนั้น"
6. ศิลปะ คือ การแสดงออก (Art as Expression) ทฤษฎีนี้ถือว่าวัตถุประสงค์ของศิลปะอยู่ที่การแสดงอารมณ์ภายในของมนุษย์ออกมาให้ปรากฏ แม้ว่าศิลปะเป็นการแสดงออกซึ่งอารมณ์ก็ตาม แต่การแสดงอารมณ์ทุกอย่างก็ไม่ได้เป็นศิลปะไปเสียทั้งหมด

7. ศิลปะ คือ คุณลักษณะของประสบการณ์ (Art as a Quality of Experience)

Dewey กล่าวว่า ศิลปะคือคุณลักษณะซึ่งแทรกอยู่กับประสบการณ์ ซึ่งพบได้ในประสบการณ์ทั่วไปของเราเอง ลักษณะทางสุนทรียก็มิได้อยู่ในประสบการณ์ทั่วไปทั้งหมด

Tolstoy (1960) ให้ทัศนะว่า ศิลปะเป็นการแสดงออกด้านอารมณ์และความรู้สึก เพื่อสื่อสารไปยังผู้อื่นให้เกิดการรับรู้ร่วมกับศิลปิน ซึ่งสรุปว่าศิลปะเป็นวิธีการสื่อสารระหว่างมนุษย์ ในขณะที่ภาษาสื่อสารความคิด แต่ศิลปะสื่อสารความรู้สึก

Fry (1937) จิตรกรและนักวิจารณ์ศิลปะเป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนแนวคิดที่ว่าศิลปะคือการแสดงออกซึ่งอารมณ์ หรือสิ่งที่อยู่ภายในของชีวิตและธรรมชาติ เช่นเดียวกับลีโอ ตอลสตอย แต่มีความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากศิลปะคือการแสดงออกหรือเป็นตัวแทนของอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดแล้ว งานนั้นจะต้องแสดงคุณค่าของรูปทรง องค์ประกอบทางศิลปะ อันได้แก่ เส้น น้ำหนัก พื้นที่ว่าง (Space) สี และลักษณะผิวด้วย จึงจะถือว่าเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่า

การแสดงออกทางศิลปะเป็นสิ่งที่ เป็นพัฒนาการทางด้านจิตใจของมนุษย์ เพราะมนุษย์ทุกคนต่างได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวตลอดเวลา จึงมีผลทำให้ตนแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมนั้นให้ปรากฏด้วยวิธีการต่างๆ การแสดงออกทางศิลปะเป็นการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ คือการแปรประสบการณ์ของตนเองออกมาเป็นสัญลักษณ์ที่ตนเองและผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ ศิลปะเป็นสื่อสำคัญในการแสดงออกซึ่งเป็นสาระของชีวิต (ชลูด นิมเสมอ, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับ ประเทิน มหาพันธ์ (2531) กล่าวว่า ขบวนการมุ่งหมายสำคัญของศิลปศึกษา การแสดงออกทางศิลปะ ได้แก่ความสามารถในการแสดงความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ โดยใช้ภาษาของศิลปะเป็นสื่อ นอกจากนี้ De Farancesco (1985) กล่าวว่า การแสดงออกทางศิลปะ เป็นการแสดงออกตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งมีการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ความชื่นชอบ และจุดมุ่งหมายต่างกัน จึงมีผลทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้การใช้รูปร่าง สี การจัดองค์ประกอบที่ไม่ซ้ำแบบใคร เพื่อจะสื่อสารกับผู้อื่นได้

Hospers (1960) แนะนำเกี่ยวกับการที่จะสื่อความหมายของการแสดงออกในงานศิลปะ และการที่จะแปลความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับอารมณ์ไว้ว่าต้องค้นหาสาเหตุแห่งเงื่อนไขปัญหาที่เป็นความรู้สึกแห่งการเริ่มต้นของการแสดงออกให้ได้เสียก่อน เพื่อที่จะสามารถนำมาอ้างอิงถึงได้ คือ 1) วัตถุภายนอกสิ่งใดบ้าง ที่สามารถเป็นสื่อแสดงความรู้สึกภายในให้ปรากฏออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ เช่น การแสดงออกทางสีหน้า หรือท่าทาง (Facial expression of gesture) ที่สามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นๆ กำลังมีความสุขหรือเศร้า เป็นต้น ซึ่งถ้าเราหยุดเพียงแค่นี้ เราก็จะได้ผลงานที่เป็นแค่การแสดงออกของความรู้สึกภายในของ

ผู้สร้างสรรค์ออกมาเท่านั้น Hospers เชื่อว่ายังคงต้องอาศัยศิลปะเป็นสื่อ นำพาไปสู่เบื้องหลังของการสร้างสรรค์ผลงานนั้นๆ 2) ในงานศิลปะนั้นอาจจะกล่าวถึงการแสดงออกบางอย่าง หรือบรรจุความรู้สึกที่แน่นอนบางอย่างที่เป็นอารมณ์ร่วม หรือมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่เป็นปกติในชีวิตออกมาได้ เช่นท่วงทำนองของดนตรีที่มีจังหวะเร็ว เร่งเร้า มีระดับเสียงสูงๆ ต่ำๆ เราไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเสียงดนตรีที่บ่งบอกถึงความสนุกสนานอย่างแน่นอน แต่เป็นสิ่งที่เราสามารถแปลความหมายได้โดยง่าย เพราะเป็นประสบการณ์เดิมที่ผ่านมาแล้ว เช่นเดียวกับงานด้านจิตรกรรม เมื่อเรามองเห็นเส้นหยักปรากฏอยู่ในงานนั้น ก็ย่อมไม่ใช่คุณสมบัติของสุนทรียะวัตถุที่แสดงความรู้สึกต่อเราว่าเป็นการสื่อแสดงความหมายในทางสงบเยือกอย่างแน่นอน เป็นต้น

จากข้อเสนอแนะของ Hospers ดังกล่าว นับเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ดูงานศิลปะเกิดความเข้าใจในพื้นฐานของการสืบหาความงาม หรือเกิดการรับรู้แห่งการแปลความหมายระดับหนึ่ง ซึ่งเหมือนกับความหมายที่ Croce (1913) ได้กล่าวไว้ หรืออาจจะเป็นสื่อ นำพาไปหาสิ่งที่ลึกซึ้งที่ปรากฏอยู่ในตัวผลงาน สามารถเกิดความเข้าใจได้สอดคล้องกับศิลปิน มองเห็นความร่าเริง เบิกบาน ความสงบ ความอิสระ ความหรูหรา ในผลงานศิลปะได้อีกด้วย

นภเนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวว่า ศิลปะเป็นกิจกรรมการแก้ปัญหา เพราะศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ และสามารถแก้ปัญหาผ่านผลงานต่างๆ ในการค้นหาคำตอบ เด็กได้ค้นพบวิธีการใหม่ๆ ในการแสดงออกซึ่งสิ่งที่ตนเห็น ได้กลิ่น ได้ยิน และรู้สึก รวมถึงเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ในการใช้อุปกรณ์ทางศิลปะ เป็นต้น เด็กจะได้เรียนรู้ว่าไม่มีคำตอบที่ “ถูก” เพียงคำตอบเดียวสำหรับทุกๆ คำถาม ในการทำกิจกรรมศิลปะ เด็กจำเป็นต้องรวบรวมระเบียบความคิดของตน รวมถึงพยายามที่จะแสดงความคิดดังกล่าวผ่านงานทางศิลปะ ซึ่งต้องใช้ทักษะต่างๆ เช่น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และการนำเสนอกิจกรรมศิลปะซึ่งเป็นกิจกรรมที่ท้าทายทั้งความคิดและความรู้สึกของเด็ก ตามแผนภูมิที่ 2 ข้างล่างนี้

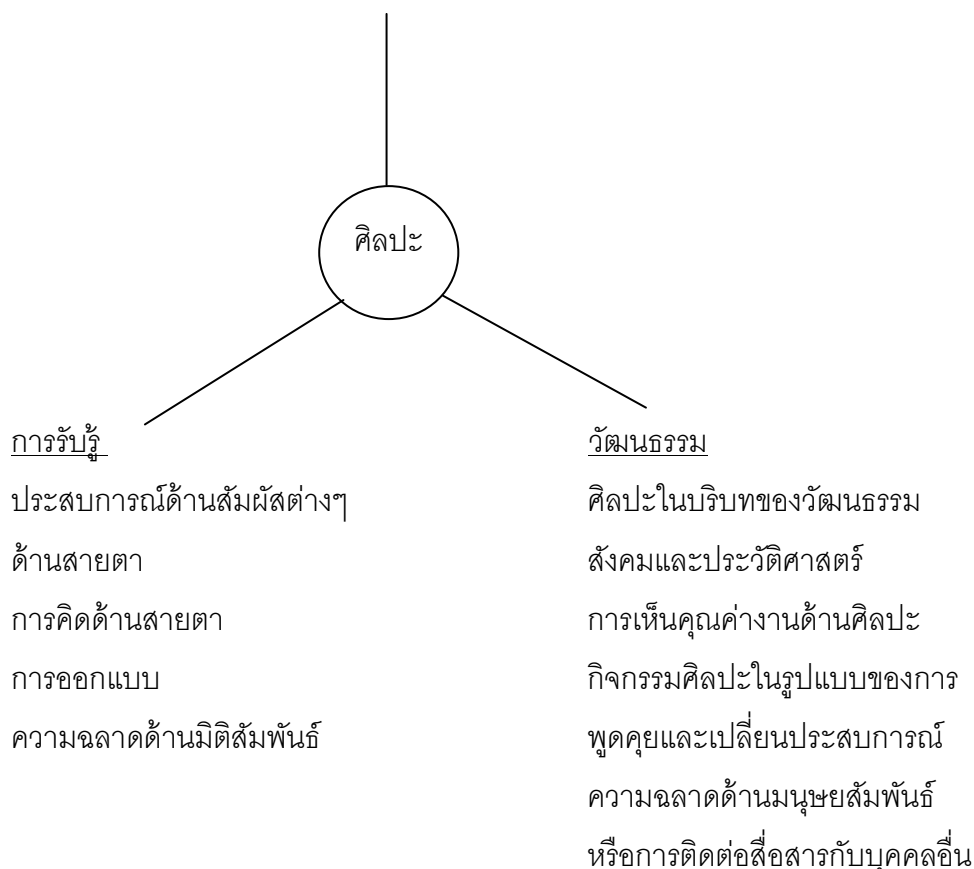
เทคนิค

การแสดงออกด้านสายตา เช่น ภาพวาด (Visual expression)

การใช้อุปกรณ์ วิธีการต่างๆ

ความสัมพันธ์ของตากับมือ

ความฉลาดทางด้านการใช้ร่างกายหรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย

ที่มา : นกเนตร ธรรมบวร, 2544

แนวทางการวิจารณ์คุณค่าความงาม ควรคำนึงถึงหลักการดังนี้ 1) การแสดงออก (Expression) คือการปล่อยให้อารมณ์ ความรู้สึก แสดงตัวออกมาภายนอก โดยผ่านทาง รูปทรงของศิลปะ ซึ่งอาจเป็นรูปทรงของคน สัตว์ สิ่งของ สภาพธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม หรือเป็นรูปทรงนามธรรมที่สร้างขึ้นจากการประกอบกันของทัศนธาตุโดยตรง หรือทั้ง 2 อย่าง รวมกัน การแสดงออกทางศิลปะเป็นส่วนที่สำคัญในลำดับต้น เพราะถ้าขาดการแสดงออกแล้ว ผลงานศิลปะย่อมไร้คุณค่า ขาดจิตวิญญาณ 2) วิธีการ (Technique) การกระทำอย่างใด อย่างหนึ่งที่คนทั่วไปปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน 3) กลเม็ด (Trick) การกระทำในลักษณะเฉพาะตัว ที่เป็นเทคนิคที่คนทั่วไปไม่ทำ หรือทำน้อยที่สุด 4) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative)

กระบวนการอิสระ ไม่ติดยึดในรูปแบบใดแบบหนึ่ง มีเสรีภาพทางความคิด มีความริเริ่มและก้าวหน้า ดังนั้น ผลงานศิลปะที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึงเป็นผลงานที่มีคุณค่าเสมอ

5) การเป็นตัวของตัวเอง (The Originality) การสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีรูปแบบ เทคนิควิธีการ และความคิดสร้างสรรค์เฉพาะตน จะเป็นความคิดที่ไม่เหมือนคนอื่น (ยศนันท์ แยมเมือง และคณะ, 2544)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการแสดงออกทางศิลปะเป็นพัฒนาการทางด้านจิตใจของมนุษย์ ช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพหรือพลัง เพราะทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนที่มีการได้ยินหรือคนพิการทางการได้ยิน ก็ได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวตลอดเวลา จึงมีผลทำให้เกิดการแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมนั้น การแสดงออกทางศิลปะเป็นการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ซึ่งพลังนั้นจะช่วยส่งผลต่อการรับรู้ และการประพฤติปฏิบัติทุกด้านของการแสดงออกทางศิลปะ

3.5 ทฤษฎีการแสดงออกทางศิลปะ

Feldman (1967) ได้ศึกษารูปแบบผลงานศิลปะต่างๆ และแบ่งประเภทหรือรูปแบบผลงานไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) แบบถ่ายถอดตามที่ปรากฏเห็น (Accuracy) ผลงานประเภทนี้มีการแสดงออกอยู่ 2 อย่าง คือ สิ่งที่ปรากฏเห็น และทักษะที่แสดงออก ผลงานจึงเป็นการลอกเลียนแบบตามความเป็นจริง ความสมบูรณ์ของความจริงจะถูกกำหนดไว้ในความคิดก่อนการสร้างผลงาน 2) แบบระเบียบ (Order) ผลงานไม่มีความซับซ้อนในโครงสร้าง ความรู้สึกของระเบียบนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเที่ยงตรงในการวาด ความเป็นระเบียบเป็นความคงที่ของการจัดวางภาพ รูปร่างหรือรูปทรงพื้นฐานที่ดูเรียบง่ายถูกนำมาสร้างความรู้สึกร่วมระหว่างศิลปินและผู้ชม 3) แบบจินตนาการเพื่อฝัน (Fantasy) เป็นความพยายามในการใช้ความคิดเป็นหลักที่จะสร้างรูปแบบที่เต็มไปด้วยความต้องการ ถ่ายทอดตามจินตนาการ กระบวนการ และประสบการณ์ในการรับรู้ ผสมผสานกับทักษะที่ดี ทำให้ผลงานมีลักษณะที่แตกต่างจากความเป็นจริง 4) แบบอารมณ์ (Emotion) รูปแบบอารมณ์สะท้อนให้เห็นลักษณะบุคลิกภาพและทัศนคติที่แสดงออก โดยอาศัยสื่อและทักษะ ให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกและอารมณ์ร่วมต่อผลงาน

Collingwood (1958) เป็นนักสุนทรียศาสตร์ชาวอังกฤษ ที่เขียนผลงานเกี่ยวกับ "กฎแห่งศิลปะ" (The Principle of Art) เชื่อว่าสาระสำคัญของศิลปะคือการแสดงออกทางความรู้สึก เป็นกระบวนการที่จับสั่นในตัวของมันเอง หรือเพื่อตัวเอง และไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนหรือสามารถกระตุ้นความรู้สึกของผู้อื่นให้เหมือนตัวศิลปิน ศิลปะที่แท้จริงสำหรับเขาเป็นสิ่งที่อยู่

ในความคิด ไม่ใช่สิ่งที่อยู่ในรูปของกายภาพ การแสดงออกทางความรู้สึกเพื่อตัวเอง อาจเกิดภายในใจหรือเกิดขึ้นพร้อมการปฏิบัติจริง แต่ศิลปะที่แท้จริง (Art Proper) คือสิ่งที่อยู่ในใจหรือเป็นเพียงความคิดเท่านั้น

ศิลปะที่อยู่ในรูปวัตถุทางกายซึ่งมีค่าต่ำกว่า จึงมีลักษณะเป็นรูปธรรม ความเชื่อของ Collingwood จัดว่าเป็นพวกจิตนิยม ซึ่งมีความเชื่อว่า “จิต” สำคัญกว่า “วัตถุ” และ “ความคิด” สำคัญกว่า “การปฏิบัติ” เมื่อศิลปะที่แท้จริงเกิดขึ้นในความคิด “ทักษะ” และ “เทคนิค” จึงไม่ใช่สิ่งที่บอกถึงความเป็นศิลปะที่แท้จริง ทักษะหรือเทคนิคคือเครื่องมือสำหรับถ่ายทอดจินตนาการสู่ศิลปะในรูปวัตถุทางกายภาพ แต่ศิลปะที่แท้จริงเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ (วรรณพร พัฒนเสถียรกุล, 2552)

Heinrich Wölfflin (1864 - 1945) นักประวัติศาสตร์ศิลปะชาวสวิส ที่กล่าวถึงทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะ โดยใช้มาตรฐานการสร้างสรรค์ศิลปะของศิลปิน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาทัศนระของศิลปินที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะ บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าศิลปินมีการรับรู้ทางศิลปะไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป และมีการถ่ายทอดผลงานตนเองในลักษณะที่เรียกว่า “รูปทรงที่มีเจ้าของ” (Forms of belonging) เนื่องจากต้องการแสดงความเป็นตัวตนของตนเอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นในงานศิลปกรรมทุกรูปแบบ เช่น งานจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ วูล์ฟฟลินได้กล่าวถึงสื่อและเนื้อหาในศิลปะ ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการปกปิดความเป็นแบบอย่าง (Style) ของผลงานทุกชิ้น ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากการรับรู้ การมอง หรือจินตนาการของศิลปิน และยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงลักษณะของคนและเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ด้วย

Wölfflin (1915) กล่าวว่า การที่จะมองเห็นและเข้าใจในแบบอย่างทางศิลปะได้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยาการมอง (Psychology of Vision) เพราะความเข้าใจที่เกิดจากการรับรู้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องอธิบายด้วยคำพูด และเขายังเข้าใจว่าประวัติศาสตร์ก็คือประวัติของวิธีการถ่ายทอด ซึ่งวิธีการถ่ายทอดจะเป็นไปตามลักษณะของวิธีการรับรู้ที่เกิดขึ้นในเวลาและสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยแบ่งลักษณะของวิธีการรับรู้ดังกล่าวแบ่งออกเป็น 5 ด้าน หรือ 5 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีข้อ 2 ข้อ มีพัฒนาการที่เริ่มจากข้อแรกไปยังข้อที่สอง ที่เป็นไปตามพัฒนาการทางการรับรู้ทั้ง 5 ด้าน

พัฒนาการทางการรับรู้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1. เส้นรอบนอกสู่พื้นภาพ (Linear and Painterly) “การรับรู้เส้นรอบนอก” (ข้อที่ 1) คือการมองที่มุ่งความสนใจไปที่เส้นรอบๆ วัตถุ (Contoured and Outline) เป็นการสัมผัสเชิงกายภาพที่เรามีต่อวัตถุต่างๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับพื้นผิวของวัตถุนั้น ไปสู่ “การรับรู้พื้นภาพ”

(ข้อที่ 2) เป็นการรับรู้หรือการแสดงออกที่มุ่งให้ความสำคัญกับมวลและปริมาตรของสิ่งต่างๆ บนพื้นภาพ เป็นการรับรู้ความต่อเนื่องของวัตถุมากกว่าความแตกต่างของวัตถุ

2. ระนาบสู่ความลึก (Plane and Recession) คือการมองจากแนวระนาบที่มีแต่ความกว้างและยาว (ข้อที่ 1) ไปสู่ความมีมิติของรูปภาพ (ข้อที่ 2) คือความลึก

3. รูปทรงปิดสู่รูปทรงเปิด (Closed Form and Open Form) “รูปทรงปิด” (ข้อที่ 1) ลักษณะของความรู้สึกถึงการรวมตัวเข้าหากัน ไปสู่ “รูปทรงเปิด” (ข้อที่ 2) ลักษณะของการรับรู้ทางด้านนี้เป็นความรู้สึกเป็นอิสระที่จะเคลื่อนตัวไปในทางทิศทางต่างๆ

4. พหุภาพสู่เอกภาพ (Multiplicity and Unity) เอกภาพ (Unity) ใ้เป้าหมายสำคัญของการสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิด เป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสมดุลของส่วนประกอบต่างๆ ที่อยู่ทั้ง 2 ข้างให้เท่ากัน ซึ่งเราเรียกว่าการสร้างเอกภาพจากพหุภาพ (Multiplicity) เอกภาพเป็นผลที่เกิดจากการรวมตัวของส่วนประกอบส่วนใหญ่และส่วนย่อย หรือเกิดจากการจัดความสำคัญให้แก่กลุ่มของส่วนประกอบต่างๆ ทำให้พหุภาพรวมตัวกันเป็นเอกภาพ

5. ความชัดเจนทั้งภาพสู่ความชัดเจนสัมพัทธ์ (Absolute Clarity and Relative Clarity) “ความชัดเจนทั้งภาพ” (ข้อที่ 1) คือการได้เห็นรูปทรงทั้งหมดอย่างเด่นชัด โดยทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในรูปทรงนั้นจะเผยตัวออกมาให้เห็นทั้งหมด เกิดเป็นเอกภาพของส่วนใหญ่และส่วนย่อย ไปสู่ “ความชัดเจนสัมพัทธ์” (ข้อที่ 2) คือการที่รูปทรงแสดงตัวเองออกมาอย่างมีไหวพริบ ไม่โจ่งแจ้ง เหมือนความชัดเจนทั้งภาพ

แนวคิดเรื่องการรับรู้และการแสดงออกนี้ พีระพงษ์ กุลพิศาล (2533) กล่าวว่า เป็นแนวคิดการรับรู้เชิงจิตวิทยา ไม่ใช่เชิงประวัติศาสตร์ กล่าวคือผลงานศิลปะปรกรรมไม่ว่าจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง โบราณหรือทันสมัย ก็สามารถรับรู้ได้ตามทฤษฎีนี้โดยไม่มีเงื่อนไขของเวลาหรือยุคสมัยไหนเข้ามาเกี่ยวข้องกับทฤษฎี เช่น เมื่อต้องการรับรู้ผลงานแนวลัทธิประทับใจ ก็ไม่ควรรับรู้หรือมุ่งไปที่ความชัดเจนทั้งภาพ แต่ควรมุ่งรับรู้ในความชัดเจนเชิงสัมพัทธ์ เป็นต้น แนวคิดแต่ละคู่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายผลงานศิลปะปรกรรม โดยไม่จำเป็นต้องยึดเฉพาะผลงานที่วูล์ฟฟลินอ้าง ทฤษฎีของวูล์ฟฟลินจึงเป็นทฤษฎีการรับรู้ที่แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างการรับรู้ที่ศิลปินมีต่อโลกภายนอก กับสิ่งที่ศิลปินถ่ายทอดออกมา การรับรู้แต่ละคู่ จากข้อหนึ่งไปข้อที่สอง เช่น 1) เส้น 2) พื้นภาพ 3) ระนาบ 4) ความลึก 5) รูปทรงปิด 6) รูปทรงเปิด 7) พหุภาพ 8) เอกภาพ 9) ความชัดเจนทั้งภาพ และ 10) ความชัดเจนสัมพัทธ์ เป็นทฤษฎีที่จะช่วยให้การรับรู้ของมนุษย์ที่มีต่อผลงานศิลปะปรกรรมสอดคล้องกันยิ่งขึ้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทั้งหลายเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความสามารถในการรับรู้ และการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ สำหรับทฤษฎีวูล์ฟฟินเป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้กับ นักเรียนที่เรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบภาพตะวันออกและภาพตะวันตก อยู่ในหลักสูตรการศึกษา แขนกกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 4 การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

4.1 หลักสูตรการศึกษาแกนกลาง พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ฝึกการรับรู้ เรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนเปิดโอกาสให้แสดงออกทางศิลปะอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการ ส่งเสริม สนับสนุนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าถึงจินตนาการ ซาบซึ้งในสุนทรียภาพ และ เห็นคุณค่าทั้งศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

ในด้านทัศนศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอ ผลงาน สามารถวิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย บรรยาย จุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้คำศัพท์ทางทัศนศิลป์ มีความสามารถ ทักษะและ เทคนิคในการใช้วิธี วัสดุ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ประเมิน วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็น มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม นำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

โดยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 คือ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าทางทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่าง อิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับ ม.6

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม. 6	1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมายในรูปแบบต่างๆ	● ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ
	2. บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์	● ศัพท์ทางทัศนศิลป์
	3. วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์	● วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
	4. มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์	● เทคนิค วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการในการสร้างงานทัศนศิลป์
	5. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ด้วยเทคโนโลยีต่างๆ โดยเน้นหลักการออกแบบและการจัดองค์ประกอบศิลป์	● หลักการออกแบบและการจัดองค์ประกอบศิลป์ด้วยเทคโนโลยี
	6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่	● การออกแบบงานทัศนศิลป์

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

มาตรฐาน ศ 1.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ศ 1.2 ระดับ ม. 6

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.6	1. วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก	● งานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและตะวันตก
ม.6	2. ระบุงานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง และบรรยายผลตอบรับของสังคม	● งานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง
	3. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม	● อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ระดับมัธยมศึกษา โดยจัดเป็นสายสามัญที่ให้ความรู้ทั่วไปและสายอาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ มีทักษะในการแสดงออกทางศิลปะ เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความนิยมชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับสูงต่อไป

4.2 หลักสูตรการเรียนการสอนของคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้หลักสูตรเช่นเดียวกับเด็กปกติ เนื้อหาบางส่วนจะปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นพื้นฐานวิชาชีพที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้รับตามความถนัดของตนเอง และเลือกแผนการเรียนในระดับมัธยมปลายได้อย่างเหมาะสม (หยาดนภา สลาม, 2548)

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นหลักสูตรการสอนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนโสตศึกษา เป็นหลักสูตรแกนกลางเช่นเดียวกับที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลโดยทั่วไป โดยที่รัฐกำหนดให้ใช้หลักสูตรแกนกลางร้อยละ

70 และอีกร้อยละ 30 เป็นการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนโสตศึกษาแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และศักยภาพของนักเรียนของตน

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ศรียา นิยมธรรม (2519) พบว่าการที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีประสาทสัมผัสที่ทำงานได้ไม่เต็มที่ ซึ่งส่งผลถึงพัฒนาการทางด้านนามธรรมทั้งในแง่ของความเข้าใจและความคิดที่ด้อยลงไปด้วยเชื่อว่าความคิดด้านนามธรรมนั้นเป็นผลมาจากการใช้คำพูด การวิจัยโดยใช้แบบทดสอบด้วยการเล่าเรื่องจากภาพ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของภาษา แต่มีเกณฑ์การให้คะแนนเรียงความคิดรูปธรรมไปยังนามธรรม พบว่าความคิดในด้านนามธรรมนี้ เด็กหูหนวกมีความด้อยกว่าเด็กปกติในทุกระดับ

สุรพล รังสฤษติกุล (2530) ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบการรับรู้ความลึกจากภาพ 2 มิติ ที่มีตัวชี้ความลึกต่างกันของนักเรียนปกติ และนักเรียนหูหนวก ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2” โดยมีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ความลึกจากภาพ 2 มิติ ด้วยการชี้ตัวชี้ความลึก 3 แบบ คือ ตัวชี้แบบอาศัยแนวเส้น แบบอาศัยขนาด และแบบอาศัยการบังกัน โดยใช้นักเรียนปกติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำนวน 50 คน และนักเรียนหูหนวกจากโรงเรียนเศรษฐเสถียร และโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนปกติและนักเรียนหูหนวก สามารถรับรู้ความลึกจากภาพ 2 มิติ โดยใช้ตัวชี้ความลึกแบบอาศัยแนวเส้น แบบอาศัยขนาด และแบบอาศัยการบังกัน มีผลแตกต่างกัน และตัวชี้ความลึกแบบอาศัยขนาดทำให้เกิดการรับรู้ดีกว่า และพบว่านักเรียนปกติสามารถรับรู้ความลึกจากภาพ 2 มิติ ดีกว่านักเรียนหูหนวก

จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร (2531) ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติ ในชั้นสาธิตการศึกษาพิเศษอนุบาลละอออุทิศสวนดุสิต” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติที่ระดับอายุและเพศเดียวกัน ประชากรที่ศึกษาเป็นนักเรียนอนุบาลศึกษา ในชั้นสาธิตการศึกษาพิเศษอนุบาลละอออุทิศสวนดุสิต ซึ่งประกอบด้วยเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 4-6 ปี จำนวน 30 คน และเด็กที่มีสมรรถภาพการฟังเป็นปกติ อายุระหว่าง 4-6 ปี

จำนวน 45 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวาดภาพของกูดอิน์ฟ-แฮนริส ผลการวิจัยพบว่าความสามารถทางการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กปกติไม่มีความแตกต่างกัน และพบว่าความสามารถทางศิลปะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคน มีการแสดงออกในด้านรายละเอียดมากกว่าเด็กปกติ

นิภา เพียรเลิศ (2534) ศึกษาเรื่อง “ผลของตำแหน่งภาษามือในรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กหูหนวก” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนหูหนวกที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเศรษฐเสถียร และโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ รวมทั้งสิ้น 50 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 5 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเทปโทรทัศน์สารคดี 3 เรื่อง ที่มีการเสนอภาษามือให้ปรากฏบนจอ ในลักษณะแตกต่างกัน 5 แบบ คือ ซ้ายบนคางที่ ขวาบนคางที่ ขวาล่างคางที่ ซ้ายล่างคางที่ และแบบไม่คางที่ คือภาษามือเปลี่ยนตำแหน่งจากซ้ายบนไปขวาบน ขวาล่างไปซ้ายล่าง ตามลำดับ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ตำแหน่งภาษามือที่เสนอแบบคางที่ในตำแหน่งแตกต่างกัน ให้ผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตำแหน่งภาษามือที่เสนอแบบคางที่กับแบบไม่คางที่ ให้ผลต่อผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2535) ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ และความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรม ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร” เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของชายด์ และแบบทดสอบความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรมของเบนเนทท์, วิซอร์ และเวสแมน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนจากแบบทดสอบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน และทดสอบความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรมระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพฯ แตกต่างกัน

ทิตวัจน์ ณรงค์แสง (2542) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่เด็กหูหนวก” ผ่านสื่อละครใบ้ และละครใบ้ประกอบภาษามือ โดยมีนักเรียนหูหนวกระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 120 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า 1) กรณีของละครใบ้ : ความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนหูหนวกภายหลังชมละครใบ้ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนหูหนวกภายหลังชมละครใบ้ มีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 2) กรณีของละครใบ้ประกอบภาษามือ : ความรู้เรื่องโรคเอดส์และทัศนคติในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนหูหนวกภายหลังการชมละครใบ้ประกอบภาษามือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสื่อละครใบ้ และละครใบ้ประกอบภาษามือ ว่าได้รับความรู้และความสนุกสนานจากสื่อที่ตนได้รับ

หาญพล เจือเพชร (2548) ศึกษาเรื่อง “การออกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อถ่ายทอดเสียงดนตรีสำหรับคนหูหนวก” วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและออกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อถ่ายทอดเสียงสำหรับคนหูหนวก และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของคนหูหนวกที่มีต่องานออกแบบภาพเคลื่อนไหว เพื่อให้ได้แนวทางและรูปแบบของสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดเสียงดนตรีให้คนหูหนวกสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความรู้สึกและอารมณ์ของเสียงดนตรีได้ โดยใช้ภาพเคลื่อนไหวแทนที่เสียงดนตรีเพื่อชดเชยการได้ยิน จากการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีความเห็นต่องานออกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อถ่ายทอดเสียงดนตรีสำหรับคนหูหนวก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่าจะสามารถถ่ายทอดเสียงดนตรีสำหรับคนหูหนวกได้

ธีรวัฒน์ กำเนิดศิริ และคณะ (2551) ศึกษาเรื่อง “โครงการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมสอนภาษามือด้วยภาพเคลื่อนไหว 3 มิติ เพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาไทย-อังกฤษของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน กรณีศึกษาโรงเรียนอนุสารสุนทรสอนคนหูหนวก เชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์จากสื่อของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และสามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนโสตศึกษาอื่นได้ จึงพัฒนาโปรแกรมสอนภาษามือด้วยภาพเคลื่อนไหว 3 มิติ โดยเริ่มต้นพัฒนาคำศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อช่วยพัฒนาสื่อในการเรียนรู้คำศัพท์สำคัญที่ใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

กมลชนก คลังแสง (2553) ศึกษาเรื่อง “การจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปะบำบัดสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ณ ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการแห่งประเทศไทย” จากการจัดกิจกรรมสรุปได้ว่าภาษามือของประเทศไทยและประเทศลาวเหมือนกัน สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ และสามารถทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้บรรลุผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสรุปผลกิจกรรมได้ดังนี้ 1) กิจกรรมการแนะนำตนเองในกลุ่ม การแนะนำชื่อของตนเองให้เพื่อนในกลุ่มรู้จักเป็นภาษามือ เด็กสามารถทำได้ และเข้าใจซึ่งกันและกัน 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษามือ (คำศัพท์) การเลือกคำศัพท์ในชีวิตประจำวันมาคนละ 1 อย่าง โดยการวาดรูปแล้วอธิบายเป็นภาษามือ เด็กเข้าใจคำสั่งและสามารถทำได้ดี 3) การเล่านิทานและการแสดง

ความรู้สึก การเล่านิทานของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นปีที่ 4 และให้เด็กนักเรียนอธิบายการเล่านิทานโดยการแสดงความรู้สึกด้วยการวาดภาพเรื่องราวจากนิทาน การทำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมนี้ เด็กมีความกล้าแสดงออก สามารถออกมาเล่านิทาน และสรุปกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งเด็กมีสีหน้าที่มีความสุข

งานวิจัยต่างประเทศ

Mills (1957) ศึกษาเรื่อง “ความสามารถทางศิลปะกับการรับรู้ทางสายตา (Perception)” พบว่าในเด็กมัธยมชั้นสูงขึ้นไป จะพบความแตกต่างกันในเรื่องการรับรู้ทางสายตา ระหว่างกลุ่มที่เรียนวิชาศิลปะ และกลุ่มที่ไม่ได้เรียนศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค้นพบว่าตัวแปรเรื่องเพศมีผลต่อเด็กที่เรียนวิชาศิลปะ โดยเฉพาะเพศหญิงจะมีความสามารถด้านการรับรู้ทางสายตาดีกว่าเพศชาย และในด้านอาชีพผู้ปกครอง พบว่ามีผลต่อการรับรู้ทางสายตาของเด็ก เช่น กลุ่มวิชาชีพกับกลุ่มใช้แรงงาน พบว่ามีความแตกต่างกัน

Lantz and Lennenberg (1966) ศึกษาเรื่อง “ความจำเกี่ยวกับเรื่องสี” พบว่าเด็กหูหนวกอายุ 6 ขวบ ทำได้น้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติ ถึงแม้ว่าทั้งสองกลุ่มจะมีการรับรู้เรื่องสีได้คล้ายคลึงกัน แต่ในผู้ใหญ่กลับไม่แสดงถึงความแตกต่างของการจำเรื่องสี แต่มีความแตกต่างในการจำเรื่องรูปแบบของสี รูปแบบของเด็กและผู้ใหญ่หูหนวกนั้นคล้ายคลึงกัน และสามารถพยากรณ์ได้จากความแม่นยำในการสื่อสาร ซึ่งจะแสดงถึงแบบแผนที่ต่างกับคนปกติ

Silver (1973) ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการทางด้านศิลปะและความคิดความจำของเด็กที่มีความบกพร่องทางการสื่อสาร” โดยทำการสังเกตและศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กพิเศษกลุ่มหนึ่ง เพื่อที่จะค้นหาลักษณะพิเศษที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็ก ผลการศึกษาและการสังเกตพบว่าเด็กเหล่านี้ใช้ศิลปะในการแสดงความรู้สึก ความนึกคิดของเขา และศิลปะยังสามารถค้นหาและพัฒนาความสามารถพิเศษที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็กได้อีกด้วย ซิลเวอร์สรุปได้ว่าศิลปะเป็นส่วนสำคัญที่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ เพื่อค้นหาและพัฒนาความสามารถทางการพูดของเด็กพิเศษ ซึ่งเด็กเหล่านี้สามารถใช้กระบวนการทางศิลปะที่เปิดกว้างในการแก้ปัญหา และพัฒนาความคิดของเขาได้

Wood (1977) ศึกษาเรื่อง “การรับรู้ทางทัศนศิลป์โดยตรง และสภาพการมีความบกพร่องทางการเรียนรู้” ทำการศึกษากับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยการใช้ศิลปะเป็นพื้นฐานของการทดลองครั้งนี้ และใช้แบบทดสอบ “Visual Perceptual Abilities” ทดสอบเด็กก่อนและ

หลังการทดลอง ผลปรากฏว่าเด็กพิเศษเหล่านี้สามารถถ่ายทอดการรับรู้ทางสายตาได้ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองด้วยศิลปะ

Goude & Derefeldt (1981) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาระบบการรับรู้ของ Wofflin ในการอธิบายคุณลักษณะของศิลปะ โดยการเปรียบเทียบนักศึกษาศิลปะ และนักศึกษาที่ไม่มีความรู้ทางศิลปะ มหาวิทยาลัย Stockholm ประเทศสวีเดน” และพบว่าระบบของ Wofflin ที่ใช้โดยนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม สามารถเชื่อถือได้ นอกจากนี้ การให้คะแนนด้วยตัวเองตามธรรมชาติตามแนวคิดของ Wofflin เข้ากันได้กับทฤษฎีของเขาที่อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในการพัฒนาของศิลปะจากยุคเรเนอซองส์ไปจนถึงยุคบาโรค

Strassman (1986) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติ” ในการทำความเข้าใจเรื่องที่ตนเองอ่านโดยสรุปเป็นภาษาของตนเอง แล้ววัดผลโดยการให้ตอบคำถามแบบอธิบายความ ผลการศึกษาพบว่าวิธีการฝึกอ่านแบบต่างๆ ไม่มีผลต่อความสามารถในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านแต่อย่างใด ซึ่งเด็กปกติสามารถอ่าน เข้าใจ และสรุปเป็นภาษาของตนเองได้ดีกว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

Wang (1992) จากมหาวิทยาลัย Chicago ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบการสื่อสารภาษากายของเด็กหูหนวกในประเทศจีนและอเมริกา” ในประเด็นของความสามารถในการเรียนรู้ภาษา ซึ่งเป็นการศึกษาบทบาทของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก โดยพิจารณาจากการสื่อสารภาษากายของเด็กหูหนวกสองกลุ่มซึ่งมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน คือ วัฒนธรรมจีนและอเมริกัน พบว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการสื่อสารภาษากายของเด็กหูหนวกต่างกันไป เช่น ประเภทของการแสดงท่าทางของเด็กหูหนวก เมื่อทำการสื่อสารจะมีผลต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม

Reiter (1993) จากมหาวิทยาลัย Arizona ศึกษาเรื่อง “ผลของวิธีการสื่อสารและระดับการศึกษาต่อทัศนคติที่มีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลระดับการศึกษา วิธีการในการสื่อสารความคุ้นเคยกับคนหูหนวก และความรู้เรื่องการใช้ภาษามือที่มีต่อการยอมรับเด็กหูหนวกของเด็กปกติในวัยเดียวกัน พบว่าระดับการศึกษาของเด็กหูหนวกมีผลต่อการยอมรับของเด็กปกติมากที่สุด ความสนิทสนมคุ้นเคยกับเด็กหูหนวกของเด็กปกติ ก็มีผลต่อการมีทัศนคติที่ดีของเด็กหูหนวก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแสดงออกเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านต่างๆของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีวูล์ฟลิทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 5 ด้านคือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูล
2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูล มีขั้นตอนการทำงานดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากหนังสือตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ในรูปแบบของการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจทักษะและแบบสังเกตพฤติกรรม โดยกำหนดขอบเขตของการสังเกตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างแบบสำรวจทักษะและแบบสังเกตพฤติกรรม

1.3 ศึกษาข้อมูลการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีวูล์ฟฟลินจากหนังสือตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในงานวิจัย และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนโสตศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมี 4 แห่ง จำนวนทั้งหมด 53 คน คือ

- 2.1. โรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ จำนวน 19 คน
- 2.2. โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ จำนวน 10 คน
- 2.3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 13 คน
- 2.4. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 11 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย

ตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ

ตอนที่ 1 ถามข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถและความถนัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนโสตศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีลักษณะเป็นแบบวัดสถานการณ์ปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยมีคำถามหรือสถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะโดยอิสระของนักเรียน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะที่เกี่ยวกับข้อคำถาม จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. วิเคราะห์การสร้างแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยแบบปลายเปิดเกี่ยวกับ
ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยแบบปลายเปิดเกี่ยวกับ
ข้อมูลการแสดงออกทางศิลปะโดยอิสระของผู้ให้สัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ
โดยกำหนดกรอบการให้คะแนนตามทฤษฎีของวูล์ฟลินและการศึกษาของ D'Onofrio and
Nodine (1981:14-23) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการตอบรับงานศิลปะโดยการพูดของเด็ก ช่วงอายุระหว่าง
4 ปี ถึง 15 ปี จาก การทดสอบนักเรียนในการมองภาพงานศิลปะจำนวน 4 ภาพ และถามนักเรียน
ในระหว่างการมองภาพ แต่ละภาพจากชุดคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและโดยคำตอบของนักเรียนมา
วิเคราะห์ตามระดับสุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)

4. ดัดแปลงชุดคำถาม (8ข้อ) ในงานวิจัยของ D'Onofrio and Nodine โดยนำคำถามมา
จัดลำดับความสอดคล้องเพื่อความต่อเนื่องในการคิดของนักเรียนบนพื้นฐานของ ศิลปวิจารณ์
ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การจัดลำดับคำถามสำหรับวัดความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะบนพื้นฐานของ
ศิลปวิจารณ์

ศิลปวิจารณ์	ลำดับคำถาม
1. การบรรยาย	1. นักเรียนชอบภาพนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด 2. นักเรียนคิดว่าศิลปินมีเหตุผลอะไรในการวาดภาพนี้
2. การวิเคราะห์	1. ลักษณะการจัดองค์ประกอบศิลป์ในภาพนี้เป็นอย่างไร 2. ทำไมศิลปินจึงใช้วิธีการแบบนี้ในการวาดภาพ
3. การตีความ	1. นักเรียนคิดว่าภาพนี้คนทั่วไปดูแล้วเข้าใจง่ายหรือไม่ นักเรียนดูแล้วเข้าใจอย่างไร 2. ความสำคัญของภาพนี้เกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง
4. การตัดสินคุณค่า	1. ภาพนี้เป็นงานศิลปะที่ดี หรือไม่เพราะเหตุใด 2. นักเรียนคิดจะเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไรบ้าง

5. สร้างตารางวิเคราะห์ที่ขึ้นมาเป็นเกณฑ์การให้คะแนนการแสดงออกทางศิลปะตาม ทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน D'Onofrio and Nodine และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียดในภาคผนวก ข)
6. ศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกภาพและเนื้อหาในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ เส้น มิติ รูปทรง องค์ประกอบ และ รายละเอียด โดยงาน 1 ชิ้นจะต้องมีคุณสมบัติตามทฤษฎี ของวูล์ฟฟลินทั้ง 5 ด้าน
7. นำแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้าน เนื้อหา (Content Validity) ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถามที่มีความตรงตามเนื้อหาจะมี IOC เข้าใกล้ 1.00 ถ้าข้อใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรจะปรับปรุงข้อคำถามใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

(อวยพร เรืองตระกูล, 2552)

ค่า IOC พบว่าได้ IOC = 0.8 แสดงว่าแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยที่ได้เป็นไปตามความสอดคล้อง อย่างน้อยสูงกว่า 0.5 ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

8. นำแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งหมด 19 คน จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 โรงเรียน โสตศึกษาจังหวัดชลบุรี จำนวน 6 คน วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00- 12.00 น. ปัญหาที่พบ คือ ไม่สามารถให้คะแนนได้ เนื่องจากผลค่าเฉลี่ยในชุดคำถามต่ำกว่าเกณฑ์การให้คะแนน (คะแนนเฉลี่ยทั้งหมด 9.4%) อาจมีสาเหตุมาจากนักเรียนไม่สามารถจดจำคำถามที่ผู้วิจัยถามได้

ในการอธิบายภาพครั้งที่ 2-4 จึงต้องแก้ปัญหาโดยใช้สื่ออธิบายรายละเอียดเพิ่มวิธีทำให้เข้าใจมากขึ้น

ดังนั้นจึงนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ทดลองในครั้งที่ 2 ที่โรงเรียนดอนบอสโก จำนวน 13 คน ในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00-15.30 น. (คะแนนเฉลี่ยทั้งหมด 10.5%)

9. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจความสามารถในการแสดงออกที่มีลักษณะเฉพาะทางศิลปะ เน้นการสำรวจวิธีแสดงออกระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะที่มีความหลากหลาย โดยกำหนดคำถามหรือคำสั่งในการปฏิบัติงานตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระทัศนศิลป์ มัธยมศึกษาตอนปลาย วิเคราะห์ผลโดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจผลงานเด็กตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาเกณฑ์มาจากทฤษฎีวูล์ฟลิน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะที่เกี่ยวกับแบบสำรวจความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2. วิเคราะห์การสร้างแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามระดับของความรู้สึที่ตนเองเห็นตั้งแต่ 0 - 10 ตามทฤษฎีของวูล์ฟลิน

3. ศึกษาการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลินและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์จากเกณฑ์การให้คะแนนการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิน เพื่อนำมาสรุป

4. ศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกภาพและเนื้อหาในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีของวูล์ฟลิน 5 ด้านคือ เส้น มิติ รูปทรง องค์ประกอบ และ รายละเอียด โดยงาน 1 ชิ้นจะต้องมีคุณสมบัติตามทฤษฎีของวูล์ฟลินทั้ง 5 ด้าน

5. นำแบบสำรวจความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) ค่า IOC = 0.9 เป็นความสอดคล้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. นำแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี กับนักเรียนจำนวน 6 คน วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00- 12.00 น. ปัญหาที่พบคือ นักเรียนไม่เข้าใจวิธีการประเมินภาพตามเกณฑ์การประเมินลงในแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ

ดังนั้นจึงนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ทดลองในครั้งที่ 2 ที่โรงเรียนดอนบอสโกจำนวน 13 คน ในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00-15.30 น.

7. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป การคัดเลือกภาพสำหรับเก็บข้อมูลในแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะมีเกณฑ์ในการคัดเลือกโดยเลือกจากผลงานทั้งรูปแบบศิลปะตะวันออกและตะวันตกที่ ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ศ 1.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้มัธยมศึกษาตอนปลาย และใช้เกณฑ์การคัดเลือกผลงานตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 5 ด้านคือ เส้น มิติ รูปทรง องค์ประกอบ และ รายละเอียด โดยงาน 1 ชิ้นจะต้องมีคุณสมบัติตามทฤษฎีของ วูล์ฟฟลินทั้ง 5 ด้าน ดังรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาคำสั่งในการปฏิบัติงาน ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระทัศนศิลป์ มัธยมศึกษาตอนปลาย ตามกรอบการกำหนดคำสั่งที่เป็นไปตามมาตรฐาน ศ 1.2 และใช้เกณฑ์การคัดเลือกผลงานตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 5 ด้านคือ เส้น มิติ รูปทรง องค์ประกอบ และ รายละเอียด โดยงาน 1 ชิ้นจะต้องมีคุณสมบัติตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินทั้ง 5 ด้าน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 สังเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อหาเกณฑ์การคัดเลือกภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก	งานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและตะวันตก

ตารางที่ 5 สังเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อหาเกณฑ์การคัดเลือกภาพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ระบุงานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง และบรรยายผลตอบรับของสังคม	งานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง
2. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม	อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์

จากตารางสรุปว่า เกณฑ์คัดเลือกภาพในงานวิจัยนี้ ได้แก่ 1) เป็นภาพที่มีรูปแบบศิลปะ ตะวันออกและตะวันตก 2) เป็นภาพที่วาดโดยศิลปินที่มีชื่อเสียง และ 3) แสดงถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกอย่างชัดเจน

2. ศึกษาแนวทางการสร้างเกณฑ์การคัดเลือกภาพจากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ และวิเคราะห์เกณฑ์การคัดเลือก (Arnason, 1986; Short, 1995)

2.1 เลือกผลงานที่มีคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบศิลปะตะวันออกและตะวันตกตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ ศ. 1.2 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้มัธยมศึกษาตอนปลาย ตามข้อกำหนดในรายวิชาบังคับหรือวิชาเลือกศิลปะ รายวิชาเลือกแผนศิลปะ

2.2 มีรายละเอียดของภาพตามทฤษฎีของวูล์ฟลิททั้ง 5 ด้าน ได้แก่ เส้น มิติ รูปทรง องค์ประกอบและรายละเอียด นอกจากนี้ผลงานทั้ง 4 ภาพจะต้องมีคุณสมบัติที่มีเนื้อหาตามที่กำหนดในข้อ 2.1 เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออกและตะวันตก โดยเป็นภาพที่มีชื่อเสียง ที่ได้รับรางวัลระดับประเทศหรือระดับนานาชาติเช่น รางวัลศิลปกรรมแห่งชาติ หรือได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือศิลปะ

2.2.1 เป็นภาพที่มี 2 มิติ คือ มีด้าน 2 ด้าน กว้าง และยาว หรือภาพ 3 มิติ คือ มีความกว้าง ยาว และมีความลึก มีความสมบูรณ์ตามหลักองค์ประกอบศิลป์ได้แก่ เส้น รูปทรง

พื้นผิวและสี (Loken et al., 2000) มีเรื่องราวเหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3 เป็นงานทัศนศิลป์ในรูปแบบศิลปะตะวันออกหรือตะวันตกที่มีวัฒนธรรมที่วาดภาพและประติมากรรมโดยศิลปินตะวันออก เช่น ไทย จีน ญี่ปุ่น อินเดีย และแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติที่ชัดเจน แยกจากกัน และศิลปินตะวันตก เช่น กรีก โรมัน เป็นศิลปะที่มีลักษณะรวมกัน ไม่แยกเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์

ทั้งนี้ผลงานทั้งตะวันออกและตะวันตกจะต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ๑.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยได้คัดเลือกทั้งหมด 10 ภาพที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เลือกภาพที่คิดว่าเหมาะสม 4 ภาพ โดยเป็นภาพศิลปะตะวันออก 2 ภาพ และศิลปะตะวันตก 2 ภาพ แล้วนำภาพที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกไปใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกภาพ จำนวน 4 ภาพดังนี้

1. ภาพตะวันออก ชื่อ “ขลุ่ยทิพย์ (Musical Rhythm)” ศิลปินคือ เขียน ยิมศิริ (Khien Yimsiri) จากหนังสือทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ยศนันท์ แยมเมือง และคณะ, 2544)
2. ภาพตะวันออก ชื่อ “คลื่นยักษ์แห่งคานากะวะ (The Great Wave off Kanagawa)” ศิลปินคือ คาซึชิเกะ โฮะกุไซ (Katsushika Hokusai) (Art and Culture, 2553)
3. ภาพตะวันตก ชื่อ “กู่ร้อง (The Scream)” ศิลปินคือ เอ็ดวาร์ด มุนช์ (Edvard Munch) จากหนังสือศิลปะสมัยใหม่ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2523)
4. ภาพตะวันตก ชื่อ “ดาวิด หรือ เดวิด (David)” ศิลปินคือ ไมเคิล แองเจโล (Michaelangelo) จากหนังสือประวัติศาสตร์ประติมากรรมและสถาปัตยกรรมเสรี (ประเสริฐ วรรณรัตน์, 2552) และ วิกิพีเดีย สถาปัตยกรรมเสรี, 2555 : ออนไลน์)

3. ศึกษาทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน โดยแต่ละด้านจะมี 2 ข้อ แบ่งออกเป็น 10 ข้อ มาวิเคราะห์การสังเกตการคัดเลือกภาพ 4 ภาพแทนทฤษฎีวูล์ฟฟลินทั้ง 5 ด้าน ตามพื้นฐานศิลปะ (Loken Peter et al., 2000) และอธิบายทฤษฎีให้นักเรียนเข้าใจตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 6

4. การวิเคราะห์การเลือกภาพ 4 ภาพ ที่มีพื้นฐานทางศิลปะ รายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 ภาพขลุ่ยทิพย์ (Musical Rhythm) ลักษณะเส้นที่มีโครงสร้างแกนในของรูปปั้น มิได้ยึดหลักโครงสร้างของมนุษย์ที่มีความลึกเหมือน 3 มิติ ไลน์น้ำหนักของสี รูปทรงปิดและรูปทรงเปิดที่ให้ความรู้สึกอิสระที่มีท่วงท่าของร่างกายที่ดูอ่อนช้อย นุ่มนวล สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับ จังหวะ การเคลื่อนไหวของรูปทรง เป็นรูปปั้นของคนนั่งเป่าขลุ่ยที่ให้ความเป็นเอกภาพ จุดเด่นของ ผลงานชิ้นนี้อยู่ที่การนำหลักองค์ประกอบของเส้นที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวที่มีความชัดเจนทั้งภาพ

4.2 ภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ (The Great Wave off Kanagawa) เป็นภาพพิมพ์ไม้ที่มีเส้นโค้ง เส้นม้วน คมชัด แสงเงาและสีไล่น้ำหนักตามโทนสีเย็น ซึ่งเป็นสีของน้ำทะเล และความลึกของคลื่นด้วยสีเข้มและสีอ่อน เป็นลักษณะของภาพระนาบ 2 มิติ รูปทรงเปิดที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวของทะเล และเป็นพื้นภาพที่เกิดจากการวาดองค์ประกอบ มีความเป็นเอกภาพของคลื่นใหญ่ และพหุภาพที่มีลักษณะของภาพ 3 แบบ คือ 1) คลื่นยักษ์ 2) เรือ 3 ลำ และ 3) ภูเขาไฟฟูจิ

4.3 ภาพกู่ร้อง (The Scream) ลักษณะเส้นและพื้นภาพผสมผสานที่มีการแสดงออก ด้วยสีตัดกันของภาพ แต่มีความประสานสัมพันธ์กันโดยส่วนรวม เช่น สีเขียว สีส้ม สีนํ้าเงิน สีแดง และสีม่วงเป็นต้น มีความเคลื่อนไหว เส้นที่หมุนวนทำให้รู้สึกการหมุนเวียนของภาพ เส้นทแยงมุมที่เป็นราวสะพานได้สร้างแบบ Perspective เป็นรูปทรงปิดที่มีลักษณะความกดดันปิดกั้นของภาพ และรูปทรงเปิดเป็นรูปทรงที่บิดเบี้ยว สับสน วุ่นวาย และให้ความรู้สึกเปิดกว้าง ภาพคนยืนบน สะพานเป็นจุดเด่นอยู่ตรงกลางโดยมีเบื้องหลังของพหุภาพที่มีลักษณะของภาพ 5 แบบ คือ 1) คน กำลังปิดหู 2) สะพาน 3) คนสองคนเดินอยู่ข้างหลัง 4) เรือ 5) ภูเขาสีดำ มีความชัดเจนทั้งภาพและความขัดแย้งกัน เป็นวิถีไฟแปร่งที่ให้ความรู้สึกที่แข็งๆ รุนแรงตามอารมณ์ของศิลปิน

4.4 ภาพดาวิด หรือ เดวิด (David) แสดงการใช้เส้นโค้งและเส้นลักษณะอื่นๆ ได้สัมพันธ์กลมกลืน ทั้งในส่วนหน้าของใบหน้าและเส้นที่มีโครงสร้างแกนในของรูปปั้นที่มีความลึกเหมือน 3 มิติ ไลน์น้ำหนักแสงเงาและเป็นลักษณะการถ่ายทอดรูปแบบเหมือนจริง เป็นรูปทรงปิด และรูปทรงเปิดลักษณะให้ความรู้สึกถึงความพร้อมในการออกต่อสู้ โดยรวมมีความเป็นเอกภาพ ด้วยเส้น รูปวางรูปทรง สี แสงเงาที่สัมพันธ์กลมกลืน

5. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของภาพจากหนังสือเรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง สาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ หนังสือที่มีภาพประกอบพร้อม

เนื้อหาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออกและตะวันตก รวมถึงวารสารศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำภาพที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ มาแสดงให้นักเรียนมองและตอบคำถามตามแบบ ประเมินการแสดงออกทางศิลปะทั้ง 2 ตอน โดยมีแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ

ตารางที่ 6 เกณฑ์คัดเลือกสำหรับการเก็บข้อมูลตามทฤษฎีรูปฟลินทั้ง 5 ด้าน

ทฤษฎีรูปฟลิน	คำอธิบาย
เส้น (Linear)	<ul style="list-style-type: none"> - ภาพวาดที่มีเส้นต่อเนื่องกัน มีน้ำหนัก - ให้ความรู้สึกตามลักษณะของเส้น - การแสดงความเคลื่อนไหวให้เห็นลำดับทิศทาง เช่น เส้นโค้ง เส้นทแยงมุมที่เส้นเอียง เส้นหยัก ฯลฯ - เป็นส่วนองค์ประกอบหลักในการวาดภาพและประติมากรรมซึ่งมีความแตกต่างจากพื้นผิว รูปทรงและพื้นที่ว่าง <p>(Loken et al., 2000)</p>
ระนาบ (Plane)	<ul style="list-style-type: none"> - ภาพเป็นระนาบ 2 มิติ มีความกว้าง ยาว และไม่มีควมลึก - สามารถสร้างรูปทรงได้ทั้ง 2 มิติและ 3 มิติ สามารถบังคับความเคลื่อนไหวของที่ว่าง - แนวเส้นที่ต่อเนื่องกัน ปิดล้อมพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ทำให้เกิดรูปร่าง หรือกลุ่มของจุดและเส้น <p>(Getty Center, 2011, ชลูด นิมเสมอ, 2539)</p>
รูปทรงเปิด (Open Form)	<ul style="list-style-type: none"> - ภาพวาดที่ให้ความรู้สึกเชื่อมต่อกันของพื้นที่ภายนอกและภายในของรูป ให้ความรู้สึกอิสระ ไม่ปิดทึบ
เอกภาพ (Unity)	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือความเป็นระเบียบของภาพ - ความกลมกลืนขององค์ประกอบพื้นฐานและความสมดุลของภาพ - การรวมกันของรูปทรงในภาพเป็นจุดเด่น <p>(ชลูด นิมเสมอ, 2539)</p>

ตารางที่ 6 เกณฑ์คัดเลือกสำหรับการเก็บข้อมูลตามทฤษฎีวูล์ฟลินทั้ง 5 ด้าน (ต่อ)

ทฤษฎีวูล์ฟลิน	คำอธิบาย
ความชัดเจนทั้งภาพ (Clearness)	- ภาพที่มีความชัดเจน สามารถมองเห็นรายละเอียดต่างๆ ในภาพได้ (Getty Center, 2011)
ความลึก (Recession)	- ภาพมีความลึกเหมือน 3 มิติ สามารถบอกถึงระยะใกล้ – ไกล ของวัตถุที่อยู่ในภาพ
รูปทรงปิด (Closed Form)	- ภาพวาดที่ให้ความรู้สึกแยกกันระหว่างพื้นที่จุดเด่นภายในภาพกับพื้นที่จุดเด่นภายนอก ไม่เชื่อมโยงกัน ให้ความรู้สึกปิดที่บทุกด้าน (Wolfflin, 1915)
พหุภาพ (Multiplicity)	- ภาพที่มีจุดเด่นหลายหลาก และจุดรองกระจัดกระจาย (Wolfflin, 1915)
มีความชัดเจนสัมพัทธ์ (Unclearness)	- รายละเอียดของภาพไม่ชัดเจน แต่ดูรวมแล้วเป็นภาพสวยงาม (Wolfflin, 1915)
พื้นภาพ (Painterly)	- ภาพวาด (ภาพเพนท์) ที่เกิดจากการวาดภาพองค์ประกอบที่ต่างกันแต่นำมารวมกันอย่างกลมกลืนโดยไม่มีเส้นขอบ - แสดงให้เห็นถึงขอบของรูปร่างรูปทรงได้อย่างชัดเจน บางครั้ง อาจทำให้น้ำหนักของรูปทรงกลมกลืนไปกับพื้นหลัง โดยให้ผู้ชมคาดเดารูปทรง (Wolfflin, 1915)

3.2 **แบบสังเกตพฤติกรรม** เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งใช้สังเกตผู้เรียน เป็นรายบุคคล ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ด้านการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ จากหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระศิลปะ (มัธยมศึกษาตอนปลาย) การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ตามทฤษฎีวูล์ฟลินและพฤติกรรมกรับรู้การแสดงผลของนักเรียนมัธยมตอนปลาย (วรัญญา วงศ์สุรักษ์, 2548)

แบบสังเกตพฤติกรรมมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.2.1 ศึกษาการรับรู้และการแสดงออกตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 ทฤษฎีวูล์ฟลินและพฤติกรรมกรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย นำมาสรุป และวิเคราะห์เป็น 4 ประเด็น คือ ความสามารถเข้าใจทัศนศิลป์ และการแสดงออกทางศิลปะ ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตกตามทฤษฎีวูล์ฟลิน 5 ด้าน พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.2 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม และตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรม จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

3.2.3 นำการรับรู้และการแสดงออกทั้ง 4 ประเด็นมาสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง และสร้างตารางแสดงรายละเอียดของพฤติกรรมที่คาดหวัง (รายละเอียดภาคผนวก ฉ) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสังเกตพฤติกรรม) แล้วจึงสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรม

3.2.6 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

3.2.7 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) ค่า IOC = 1 เป็นความสอดคล้องกัน และการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2.8 แก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรม ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี จำนวน 6 คน ในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00- 12.00 น.และครั้งที่ 2 ที่โรงเรียนดอนบอสโก จำนวน 13 คน ในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00-15.30 น.

3.2.9 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือ 2 อย่าง ได้แก่ แบบสำรวจทักษะและแบบสังเกต และเลือกภาพจำนวน 4 ภาพจากจำนวนทั้งหมด 10 ภาพ สำหรับใช้เป็นภาพประกอบแบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจทักษะ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมความตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) และเกณฑ์ในการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ (รายชื่อของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดแสดงไว้ในภาคผนวก ก)

1. ผู้ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ในการทำงานทางวิชาการด้านเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน
2. ผู้ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการทำงานทางวิชาการด้านศิลปศึกษาเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน
3. ครู อาจารย์ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทด้านศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน
4. ผู้ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาโททางด้านศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนศิลปะ ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการทางการได้ยินได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เลือกวิชาเลือกศิลปะหรือแผนศิลปะของโรงเรียนโสตศึกษา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 4 แห่ง คือ 1) โรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ 2) โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ 3) โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี และ 4) โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 53 คน มีลำดับชั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 นำแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้สัมภาษณ์นักเรียนรายบุคคล โดยแบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยมีผู้ช่วยเก็บข้อมูล

โดยการถ่ายภาพและบันทึกเทปวีดีโอการแสดงออกของนักเรียนเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการบันทึกภาพและวีดีโอ 1 ชั่วโมงต่อคน จำนวนทั้งหมด 4 ภาพ

4.2 นำแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาให้ให้นักเรียนสังเกตภาพจำนวน 4 ภาพ

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ 2 ตอน ได้แก่ แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ และแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อประเมินผลงานด้านต่างๆตามเกณฑ์การให้คะแนนตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการศึกษาการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีวูล์ฟฟลิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows) โดยมีการวิเคราะห์ตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละส่วน ดังนี้

1.1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ของคำตอบในแต่ละข้อ ตามเกณฑ์การให้คะแนนการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน ในช่วงการสัมภาษณ์ช่วงที่ 1 ช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสถานภาพของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยด้วยภาษามือแปลออกมาเป็นภาษาเขียน ผู้วิจัยใช้ภาษามือไทย ในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ได้ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ตรวจสอบให้คะแนนแบบสำรวจทักษะตามเกณฑ์ให้คะแนนตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน นำคะแนนที่ได้มาจากค่ามัธยฐานคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

คะแนนผลรวมจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งมีสเกล 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ แล้วนำมาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ โดยกำหนดความหมายค่าตัวเลขดังนี้

การประเมินความเหมาะสมของแบบวัดระดับการคิดของ Georgiana Short (1995) ด้านคิดขั้นสูงไว้ 3 ระดับ คือ

ระดับการคิดขั้นต่ำ	1-2 มิติ	(Most Reductive Group 1-2 D)
ระดับการคิดขั้นปานกลาง	3- 4 มิติ	(Moderately Reductive Group 2-3 D)
ระดับการคิดขั้นสูง	5-6 มิติ	(Least Reductive Group 4-6D)

หลังจากนั้น ประเมินความเหมาะสมของแบบวัดระดับการคิดของ Georgiana Short (1995) โดยเทียบกับเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลด้านทักษะไว้ 4 ระดับ คือ

4	(คะแนนรวม 16-20)	หมายความว่า ด้านทักษะดีมาก
3	(คะแนนรวม 11-15)	หมายความว่า ด้านทักษะดี
2	(คะแนนรวม 6-10)	หมายความว่า ด้านทักษะปานกลาง
1	(คะแนนรวม 1-5)	หมายความว่า ด้านทักษะน้อย

1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกข้อมูลที่ได้นำมาแจกแจงความถี่แต่ละข้อแล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ใช้กับผลของข้อมูลจากแบบสำรวจทักษะและแบบสังเกตพฤติกรรม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

f = จำนวนผู้เรียนสามารถรับรู้ทางศิลปะ

n = จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด

(บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539)

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ \bar{X} หรือ μ คือค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n = จำนวนผู้เรียนในโรงเรียน

(บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{n} - \frac{(\sum fx)^2}{n}}$$

เมื่อ $\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนคุณตัวความถี่

$\sum fx^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนคุณด้วยความถี่

n = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

(บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539)

6. การสรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติที่กำหนดแล้ว จึงสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ การวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ส่วนอภิปรายผลการวิจัย เป็นการสรุปรวมผลจากประสบการณ์ที่ได้การเก็บรวบรวมข้อมูลและสาระสำคัญโดยอภิปรายถึงข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบ ตาราง กราฟและแผนภูมิฮิสโตแกรม (Histogram) ประกอบคำบรรยาย และเผยแพร่ผลงานวิจัยลงในวารสาร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิทซ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสถานการณ์ของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ ตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยด้วยภาษามือที่แปลออกมาเป็น ภาษาเขียน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ ตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลรวมแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 ประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระดับด้านทักษะของนักเรียน

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสถานภาพของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 7 ข้อมูลจากสภาพปัจจุบันและสถานภาพของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์		จำนวน	ค่าร้อยละ	
1. เพศ	ชาย	19	35.8	
	หญิง	34	64.2	
2. อายุ	18 ปี	10	18.9	
	19 ปี	16	30.2	
	20 ปี	18	34.0	
	21 ปี ขึ้นไป	9	17.0	
3. การได้ยิน	ใส่เครื่องช่วยฟัง	29	54.7	
	ไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง	24	45.3	
	ระดับการได้ยิน	71 - 80	0	0
	81 - 90*	8	15.1	
	91 ขึ้นไป**	39	73.6	
	ไม่แน่ใจ	6	11.3	
4. โรงเรียน	เศรษฐเสถียร	19	35.8	
	โสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ	10	18.9	
	โสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี	13	24.5	
	โสตศึกษาจังหวัดนครปฐม	11	20.8	
5. ประสบการณ์การเรียนวิชาพื้นฐานศิลปะ	เคยเรียน	40	75.5	
	ไม่เคยเรียน	13	24.5	

* นักเรียนที่มีระดับการได้ยินข้างซ้าย 90 dB และข้างขวา 54 dB จำนวน 1 คน

** นักเรียนที่มีระดับการได้ยินข้างขวา 91 dB ขึ้นไปและข้างซ้าย 50 dB จำนวน 1 คน

จากตารางที่ 7 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทั้งหมดจำนวน 53 คนที่เข้าร่วมในการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.2) มากกว่าเพศชาย นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19 - 20 ปี (ร้อยละ 30.2 และ 34.0 ตามลำดับ) นักเรียนที่ใช้เครื่องช่วยฟังมีจำนวนใกล้เคียงกับนักเรียนที่ไม่ได้ใส่เครื่องช่วยฟัง (ร้อยละ 54.7 และ 45.3 ตามลำดับ) ความสามารถในการได้ยินของนักเรียนร้อยละ 73.6 อยู่ที่ระดับ 91 dB ขึ้นไป โรงเรียนเศรษฐเสถียร มีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเข้าร่วมการวิจัยมากที่สุด (ร้อยละ 35.8) ของทั้งหมด 4 โรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนร้อยละ 75.5 มีประสบการณ์การเรียนวิชาพื้นฐานศิลปะ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงผลทางศิลปะ ตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงผลทางศิลปะโดยผู้วิจัยด้วยภาษามือที่แปลออกมาเป็น ภาษาเขียน (ภาคผนวก ฉ) การสัมภาษณ์ด้วยแบบประเมินการแสดงผลทางศิลปะโดยผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือช่วงที่ 1 ให้นักเรียนดูภาพแล้วอธิบายตามความเข้าใจ (4 คะแนน) ช่วงที่ 2 ให้สัมภาษณ์หลังอ่านเอกสารแล้ว (4 คะแนน) ช่วงที่ 3 ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามความเข้าใจ (2 คะแนน) คะแนนรวมแบบประเมินการแสดงผลทางศิลปะเท่ากับ 10 คะแนน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนแบบประเมินการแสดงผลทางศิลปะทั้ง 3 ช่วงของนักเรียนแต่ละโรงเรียนและนักเรียนทั้งหมดจะถูกนำเสนอในรูปของตาราง (ตารางที่ 8, ตารางที่ 9, ตารางที่ 10 และตารางที่ 11)

ตารางที่ 8 ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือและแปลออกมาเป็นภาษาเขียน

โรงเรียน	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน				
		ช่วงที่1	ช่วงที่2	ช่วงที่3	ทุกช่วง
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	1.95	2.53	0.95	5.42
	SD	0.71	0.70	0.52	1.17
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	2.00	2.30	0.80	5.10
	SD	0.67	0.48	0.42	1.29
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	1.85	2.23	0.42	5.00
	SD	0.38	0.60	0.28	0.91
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	2.18	2.18	1.18	5.55
	SD	0.75	0.60	0.40	1.29
นักเรียนทั้งหมด (53 คน)	\bar{X}	1.98	2.34	0.96	5.28
	SD	0.64	0.62	0.44	1.15

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 8 ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวน 53 คน จากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย ช่วงที่ 1 นักเรียนอธิบายภาพตามที่เข้าใจ โดยใช้ภาษามือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.98$) หลังจากที่นักเรียนอ่านเอกสารแล้ว (ช่วงที่ 2) แล้วพบว่าค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.34$) และค่าเฉลี่ยของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะที่ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามที่ความเข้าใจ (ช่วงที่ 3) อยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.96$) เมื่อรวมผลประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียนทุกช่วง พบว่านักเรียนแต่ละคนมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.28$)

ผลรวมของคะแนนแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนแต่ละโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในช่วงของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย หลังจากที่นักเรียนอ่านเอกสารแล้ว (ช่วงที่ 2) โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.53$) รองลงมาคือ โรงเรียนที่ 2 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.30$) ในแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยอยู่ในช่วงเดียวกัน ส่วนโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันในช่วงที่ 1-2 คือ โรงเรียนที่ 4 ($\bar{X} = 2.18$) นอกจากนี้โรงเรียนที่ 4 ยังมีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะที่ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามที่เข้าใจ (ช่วงที่ 3) อยู่ในระดับที่น้อยที่สุดคือ ($\bar{X} = 1.18$)

ตารางที่ 9 ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือและแปลออกมาเป็นภาษาเขียน

โรงเรียน		ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน			
		ช่วงที่1	ช่วงที่2	ช่วงที่3	ทุกช่วง
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	2.11	2.37	1.26	5.74
	SD	0.57	0.68	0.45	1.45
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	2.20	2.40	1.10	5.70
	SD	0.63	0.52	0.32	1.16
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	2.08	2.15	1.00	5.23
	SD	0.49	0.55	0.00	0.93
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	2.45	2.45	1.18	6.09
	SD	0.69	0.69	0.40	1.58
นักเรียนทั้งหมด (53 คน)	\bar{X}	2.19	2.34	1.15	5.68
	SD	0.59	0.62	0.36	1.31

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวน 53 คน จากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย ช่วงที่ 1 นักเรียนอธิบายภาพตามที่เข้าใจโดยใช้ภาษามือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.19$) หลังจากที่นักเรียนอ่านเอกสารแล้ว (ช่วงที่ 2) แล้วพบว่าค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.34$) และค่าเฉลี่ยของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะที่ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามที่มีความเข้าใจ (ช่วงที่ 3) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.15$) เมื่อรวมผลแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทุกช่วงที่ 1-3 พบว่านักเรียนแต่ละคนมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.68$)

ผลรวมของคะแนนแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนแต่ละโรงเรียนพบว่าโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าโรงเรียนที่ 1-3 และค่าเฉลี่ยเท่ากันในช่วงที่ 1-2 คือ โรงเรียนที่ 4 ($\bar{X} = 2.45$) ส่วนโรงเรียนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะที่ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามที่ได้เข้าใจ (ช่วงที่ 3) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.26$)

ตารางที่ 10 ภาพ “กู๋ร้อง” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือและแปลออกมาเป็นภาษาเขียน

โรงเรียน	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน				
		ช่วงที่1	ช่วงที่2	ช่วงที่3	ทุกช่วง
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	2.05	2.58	1.16	5.79
	SD	0.78	0.69	0.50	1.51
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	1.70	2.10	1.00	4.80
	SD	0.67	0.74	0.00	1.23
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	2.00	2.08	0.92	5.00
	SD	0.00	0.28	0.28	0.41
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	2.36	2.60	1.18	5.91
	SD	0.81	0.70	0.40	1.81
นักเรียนทั้งหมด (53 คน)	\bar{X}	2.04	2.37	1.08	5.43
	SD	0.68	0.66	0.38	1.39

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 10 ภาพ “กู๋ร้อง” พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวน 53 คน จากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย ช่วงที่ 1 นักเรียนอธิบายภาพตามที่เข้าใจ โดยใช้ภาษามือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.04$) หลังจากที่นักเรียนอ่านเอกสารแล้ว (ช่วงที่ 2) แล้วพบว่าค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.37$) และค่าเฉลี่ยของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะที่ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามที่ความเข้าใจ (ช่วงที่ 3) อยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.08$) เมื่อรวมผลแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทุกช่วง พบว่านักเรียนแต่ละคนมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 5.43$)

ผลรวมของคะแนนแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนแต่ละโรงเรียนพบว่าโรงเรียนที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้งช่วงที่ 1, 2 และ 3 ของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.36, 2.60$ และ 1.18 ตามลำดับ) จากผลลัพธ์ของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียนทุกช่วงรวมกัน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.91$) รองลงมา คือโรงเรียนที่ 1 โดยผลแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของช่วงที่ 1, 2 และ 3 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.05, 2.58$ และ 1.16 ตามลำดับ) เมื่อรวมแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียนทุกช่วง พบว่ามีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.79$)

ตารางที่ 11 ภาพ “ดาวิด” ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ด้วยภาษามือและแปลออกมาเป็นภาษาเขียน

โรงเรียน	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน				
		ช่วงที่1	ช่วงที่2	ช่วงที่3	ทุกช่วง
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	1.58	2.21	0.74	4.53
	SD	0.69	0.71	0.45	1.58
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	1.80	2.00	0.80	4.60
	SD	0.67	0.74	0.42	1.58
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	1.46	2.31	0.92	4.69
	SD	0.52	0.48	0.28	0.85
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	1.91	2.18	1.09	5.18
	SD	0.70	0.60	0.30	1.17
นักเรียนทั้งหมด (53 คน)	\bar{X}	1.66	2.19	0.87	4.72
	SD	0.65	0.62	0.39	1.34

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 11 ภาพ“ดาวิด” พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวน 53 คน จากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย ช่วงที่ 1 นักเรียนอธิบายภาพตามที่เข้าใจ โดยใช้ภาษามือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.66$) หลังจากที่นักเรียนอ่านเอกสารแล้ว (ช่วงที่ 2) แล้วพบว่าค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.19$) และค่าเฉลี่ยของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะที่ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามที่ความเข้าใจ (ช่วงที่ 3) อยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.87$) เมื่อรวมผลแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทุกช่วง พบว่านักเรียนแต่ละคนมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.72$)

ผลรวมของคะแนนแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียนแต่ละโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในกลุ่มของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.91, 2.18$ และ 1.09 ตามลำดับ) เมื่อรวมแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทุกช่วง พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.18$) นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนที่ 3 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในช่วงของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ ช่วงที่ 2 หลังจากที่นักเรียนอ่านเอกสารแล้ว โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.31$) รองลงมาคือ โรงเรียนที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.21$) ในแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะช่วงเดียวกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ

ผลการประเมินภาพทั้ง 4 ภาพของนักเรียนตามความรู้สึกรู้สึก 0 – 10 โดยใช้ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น(1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9) และพื้นภาพ(10) นำเสนอในรูปแบบตาราง (Table) แผนภูมิกระจาย (Scatter Diagrams) และ แผนภูมิช่วงความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% Confident Interval หรือ CI)

1. ตาราง (ตารางที่ 12, ตารางที่ 14, ตารางที่ 16 และตารางที่ 18) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียน 4 โรงเรียน และค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน (ค่าต่ำสุด - สูงสุดของเกณฑ์) โดยผู้วิจัย

2. แผนภูมิแท่ง (แผนภูมิที่ 3, แผนภูมิที่ 5, แผนภูมิที่ 7 และแผนภูมิที่ 9) แสดงผลค่าเฉลี่ยของการประเมินจากภาพของนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียนและ จากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน ของนักเรียน และ เกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยที่กำหนดไว้ สำหรับการนำเสนอข้อมูลด้วยแผนภูมิกระจาย (J. Stevenson. 1999) เป็นการนำเสนอข้อมูลจำนวน 2 ชุด ที่มีตัวแปร 2 ตัว ในการศึกษาข้อมูลแสดงระดับความสัมพันธ์ของข้อมูลทั้ง 2 ชุดและการตรวจสอบการแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลทั้ง 2 ชุด

- แกนนอน (X) เป็น เกณฑ์ประเมินภาพตามทฤษฎีวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น(1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9) และพื้นภาพ(10)

- แกนตั้ง (Y) คือ ค่าเฉลี่ยของการประเมินภาพของนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียน โดยประเมินตามความรู้สึกรู้สึก (0 – 10) ของนักเรียน 4 โรงเรียน และค่าเกณฑ์ประเมินโดยผู้วิจัย

- วิธีการอ่านแผนภูมิ โดยอ่านแกนแนวนอน (X) ที่ละเส้น และพิจารณาแกนแนวตั้ง (Y) พร้อมกัน เช่น 1) แกนแนวนอนที่ 1 คือ เส้น และเปรียบเทียบแกนแนวตั้ง (Y) คือคะแนนการประเมินของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน จะเห็นได้ว่า คะแนนของการประเมินของนักเรียนทั้ง

4 โรงเรียนมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์การให้คะแนนโดยผู้วิจัยที่กำหนดไว้คือค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมินในระดับ 2-6 คะแนน หรือ ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน 4 คะแนน ซึ่งหมายถึงว่า คะแนนของนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของผู้วิจัยที่กำหนดไว้ 2) เกณฑ์คะแนนที่ 4 คือ เอกภาพ และเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ตั้ง (Y) คือคะแนนการประเมินของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน จะเห็นได้ว่า คะแนนของการประเมินของนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียนมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ของการให้คะแนนโดยผู้วิจัยที่กำหนดไว้คือค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมินในระดับ 6-10 คะแนน หรือ ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน 8 คะแนน ซึ่งหมายถึงว่า คะแนนของนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ของผู้วิจัยที่กำหนดไว้ เป็นต้น

3. ตาราง (ตารางที่ 13, ตารางที่ 15, ตารางที่ 17 และตารางที่ 19) ผลการประเมินภาพตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน(ค่าต่ำสุด - สูงสุดของเกณฑ์) โดยผู้วิจัย

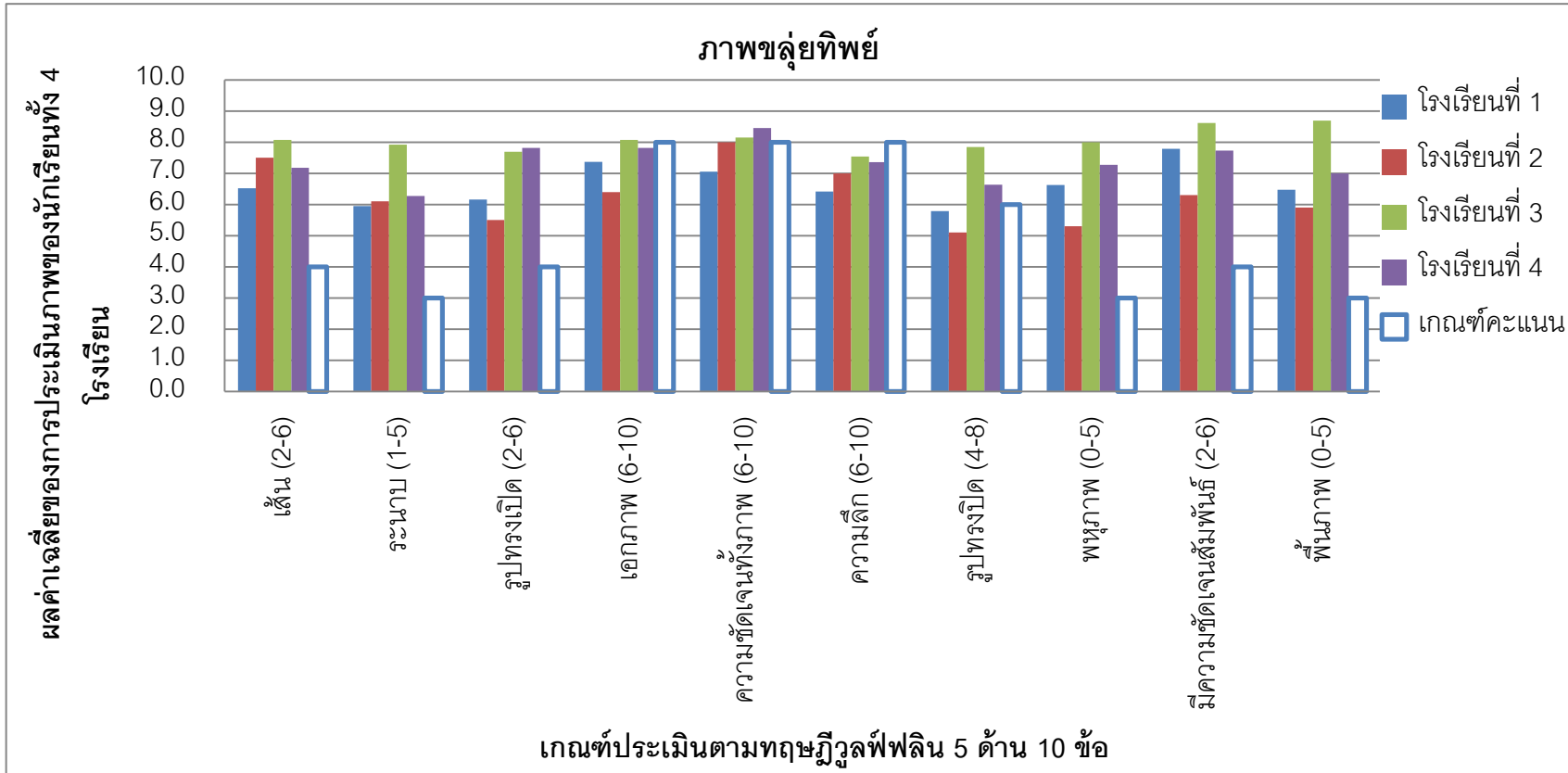
4. แผนภูมิ (แผนภูมิที่ 4, แผนภูมิที่ 6, แผนภูมิที่ 8 และแผนภูมิที่ 10)แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินภาพ ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน) จากข้อ 3 โดยมีช่วงความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% Confident Interval หรือ CI)

ตารางที่ 12 ภาพ“ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน

โรงเรียน		เส้น (2-6)	ระนาบ (1-5)	รูปทรงเปิด (2-6)	เอกภาพ (6-10)	ความชัดเจน ทั้งภาพ (6-10)	ความลึก (6-10)	รูปทรงปิด (4-8)	พหุภาพ (0-5)	ความชัดเจน สัมพันธ์ (2-6)	พื้นภาพ (0-5)
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	6.5	5.9	6.2	7.4	7.1	6.4	5.8	6.6	7.8	6.5
	SD	3.1	2.9	2.5	3.0	2.9	2.7	3.0	3.3	2.3	3.2
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	7.5	6.1	5.5	6.4	8.0	7.0	5.1	5.3	6.3	5.9
	SD	2.3	2.0	2.6	2.5	1.2	2.2	2.3	2.7	2.6	2.4
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	8.1	7.9	7.7	8.1	8.2	7.5	7.8	8.0	8.6	8.7
	SD	2.7	2.8	2.7	2.1	2.4	3.0	2.7	2.0	2.2	2.2
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	7.2	6.3	7.8	7.8	8.5	7.4	6.6	7.3	7.7	7.0
	SD	2.1	1.8	1.5	1.2	1.1	2.1	2.2	1.3	1.4	1.8
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน		4.0	3.0	4.0	8.0	8.0	8.0	6.0	3.0	4.0	3.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน		2-6	1-5	2-6	6-10	6-10	6-10	4-8	0-5	2-6	1-5

* ค่าที่อยู่ในเกณฑ์การประเมิน

แผนภูมิที่ 3 ภาพ“ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยของผลประเมินภาพจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน

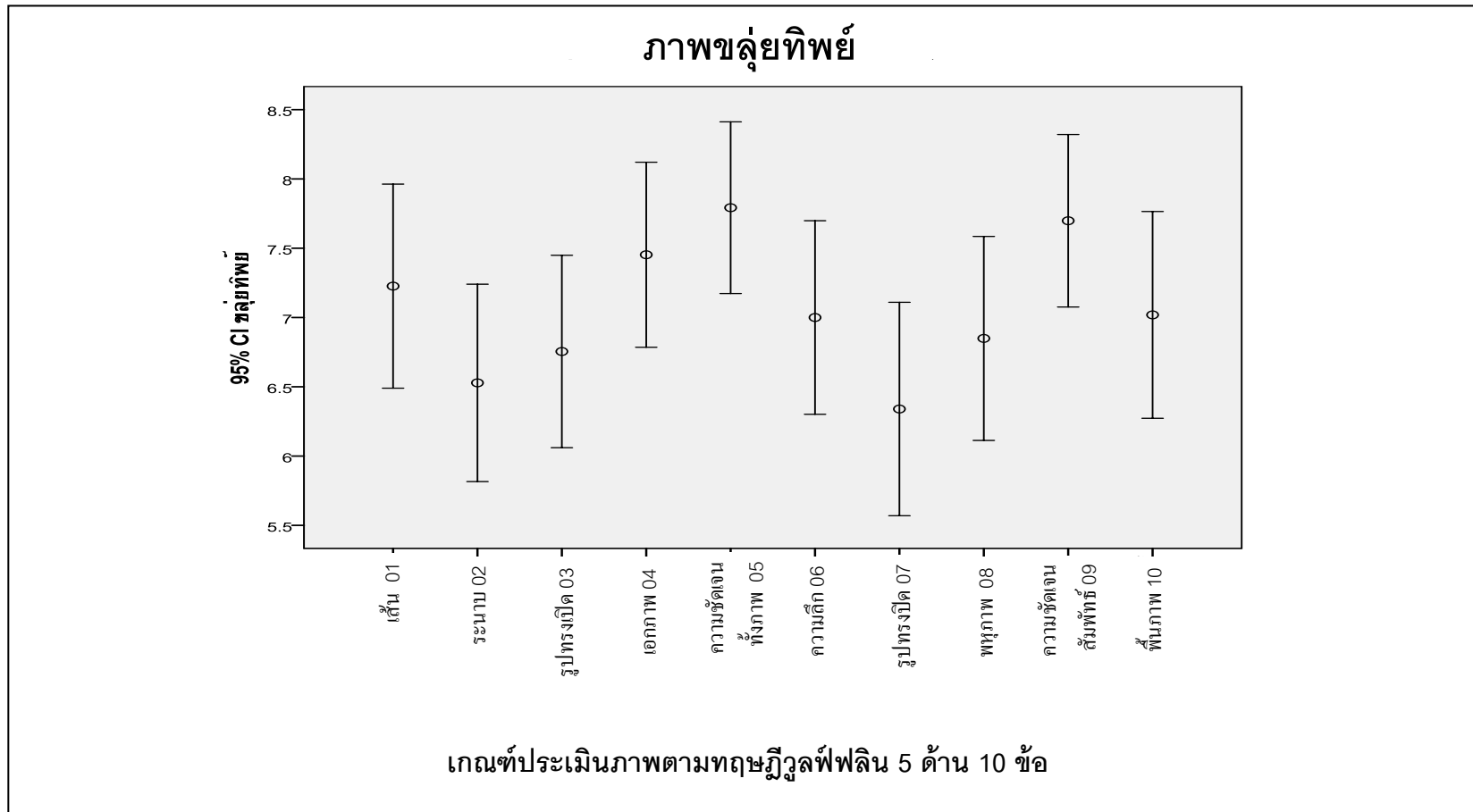

ตารางที่ 13 ภาพ“ขลุ่ยทิพย์” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของ วูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

ขลุ่ยทิพย์		เส้น (2-6)	ระแนบ (1-5)	รูปทรงเปิด (2-6)	เอกภาพ (6-10)	ความชัดเจนทั้งภาพ (6-10)	ความลึก (6-10)	รูปทรงปิด (4-8)	พู่ภาพ (0-5)	ความชัดเจนสัมพันธ์ (2-6)	พื้นภาพ (0-5)
		ผลประเมินภาพของนักเรียน (53คน)	\bar{X}	7.2	6.5	6.8	7.5*	7.8*	7.0*	6.3*	6.8
	SD	2.7	2.6	2.5	2.4	2.2	2.5	2.8	2.7	2.3	2.7
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน		4.0	3.0	4.0	8.0	8.0	8.0	6.0	3.0	4.0	3.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน		2-6	1-5	2-6	6-10	6-10	6-10	4-8	0-5	2-6	0-5

*ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ประเมิน

แผนภูมิที่ 4 ผลการประเมินภาพ“ขลุ่ยทิพย์” ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีช่วงความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% CI)

จากตารางที่ 12-13 และแผนภูมิ 3 - 4 ซึ่งเป็นผลการประเมินภาพ“ขลุ่ยทิพย์” จากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น (1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9) และพื้นภาพ(10) ของนักเรียนโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน พบว่านักเรียนแต่ละโรงเรียนสามารถรับรู้ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน ได้ 4 ใน 10 ข้อ คือ เอกภาพ ความชัดเจนทั้งภาพ ความลึก และรูปทรงปิด ยกเว้นโรงเรียนที่ 2 ซึ่งสามารถประเมินได้มากกว่าโรงเรียนอื่นอีก 1 ข้อ คือ รูปทรงเปิด แม้ว่าคะแนนประเมินเฉลี่ยจะต่างกันแต่ก็อยู่ในเกณฑ์ค่าที่ประเมินเดียวกัน ผลคะแนนประเมินเฉลี่ยแยกแต่ละโรงเรียนตามลำดับการการรับรู้ดังนี้

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 1 พบว่าผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 7.4$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.1$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.4$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 5.8$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 2 พบว่าผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 8.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 7.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 6.4$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 5.5$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 5.1$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 3 พบว่า ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 8.2$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 8.2$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 8.1$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 7.8$)

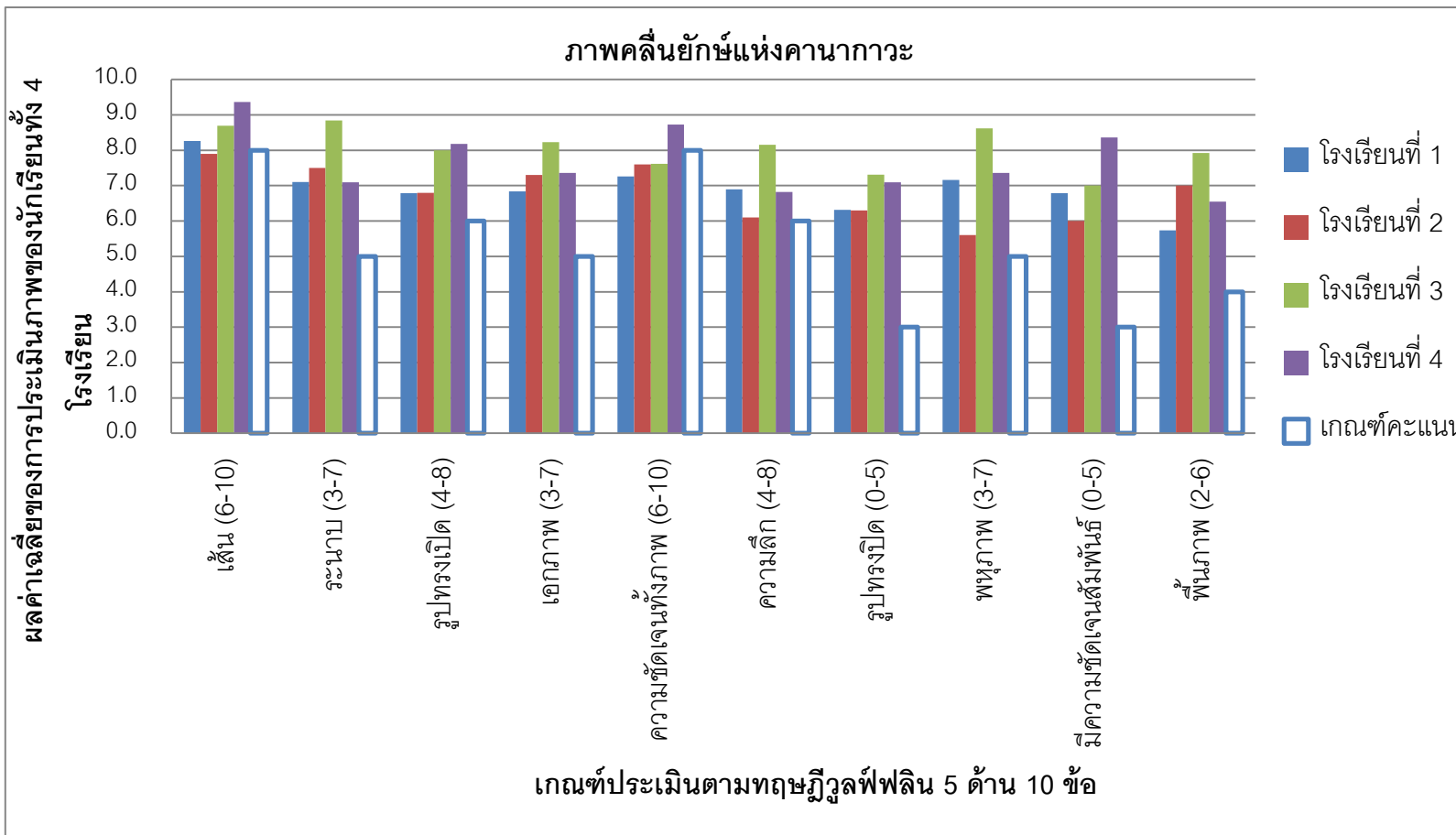
การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 4 พบว่าผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 8.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 7.8$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 7.4$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 6.6$)

ตารางที่ 14 ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน

โรงเรียน		เส้น (6-10)	ระนาบ (3-7)	รูปทรงเปิด (4-8)	เอกภาพ (3-7)	ความชัดเจน ทั้งภาพ (6-10)	ความลึก (4-8)	รูปทรงปิด (0-5)	พหุภาพ (3-7)	ความชัดเจน สัมพันธ์ (0-5)	พื้นภาพ (2-6)
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	8.3	7.1	6.8	6.8	7.3	6.9	6.3	7.2	6.8	5.7
	SD	1.9	2.9	3.1	2.6	2.6	2.4	2.8	2.3	2.9	3.3
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	7.9	7.5	6.8	7.3	7.6	6.1	6.3	5.6	6.0	7.0
	SD	2.8	1.8	2.4	2.5	2.0	2.6	2.9	2.2	2.7	3.1
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	8.7	8.8	8.0	8.2	7.6	8.2	7.3	8.6	7.0	7.9
	SD	2.4	1.9	3.1	2.5	2.3	2.5	2.3	2.7	3.2	3.2
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	9.4	7.1	8.2	7.4	8.7	6.8	7.1	7.4	8.4	6.5
	SD	1.1	2.0	1.5	1.5	1.1	1.5	2.5	2.1	1.3	2.3
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน		8.0	5.0	6.0	5.0	8.0	6.0	3.0	5.0	3.0	4.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน		6-10	3-7	4-8	3-7	6-10	4-8	0-5	3-7	0-5	2-6

*ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ประเมิน

แผนภูมิที่ 5 ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าเฉลี่ยของผลประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน

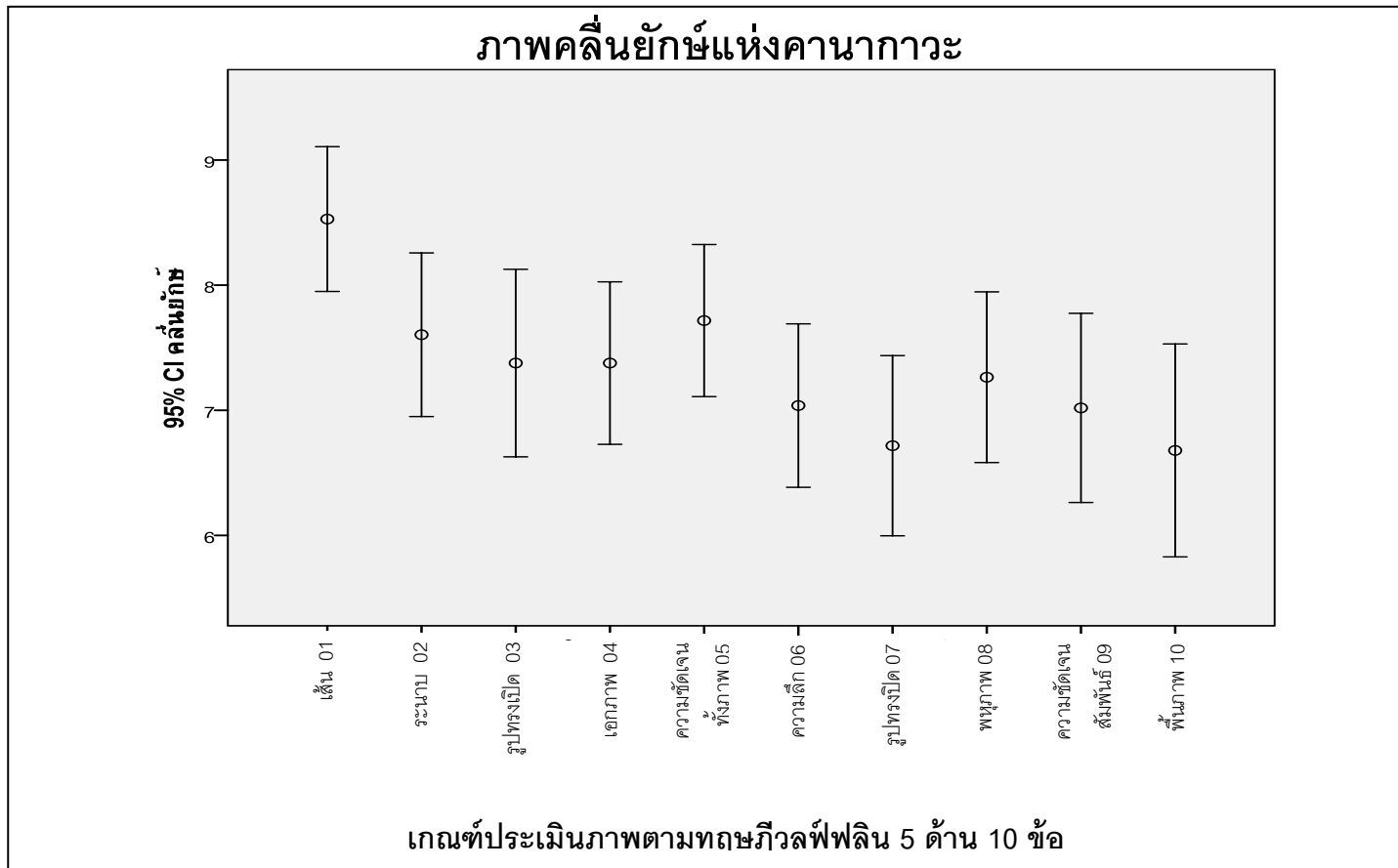

ตารางที่ 15 ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาว่า” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

คลื่นยักษ์		เส้น (6-10)	ระนาบ (3-7)	รูปทรงเปิด (4-8)	เอกภาพ (3-7)	ความชัดเจนทั้งภาพ (6-10)	ความลึก (4-8)	รูปทรงปิด (0-5)	พหุภาพ (3-7)	ความชัดเจนสัมพันธ์ (0-5)	พื้นภาพ (2-6)
		ผลประเมินภาพของนักเรียน (53คน)	\bar{X}	8.5*	7.6	7.4*	7.4	7.7*	7.0*	6.7	7.3
	SD	2.1	2.4	2.7	2.4	2.2	2.4	2.6	2.5	2.7	3.1
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน		8.0	5.0	6.0	5.0	8.0	6.0	3.0	5.0	3.0	4.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน		6-10	3-7	4-8	3-7	6-10	4-8	0-5	3-7	0-5	2-6

*ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ประเมิน

แผนภูมิที่ 6 ผลการประเมินภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีช่วงความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% CI)

จากตารางที่ 14 –15 และแผนภูมิที่ 5 - 6 ซึ่งเป็นผลการประเมินภาพ“คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” จากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น(1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9)และพื้นภาพ(10) ของนักเรียนโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน พบว่านักเรียนทั้ง 4 โรงเรียนสามารถรับรู้ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินโดยผลการประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่ประเมินเดียวกันได้ 4 ใน 10 ข้อ คือ เส้น รูปทรงเปิด ความชัดเจนทั้งภาพ และความลึก ทำให้ผลรวมของค่าประเมินเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ผลที่ได้มีดังนี้คือ ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 8.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.7$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 7.4$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 7.0$) นอกจากนี้ยังพบว่า

โรงเรียนที่ 1 นักเรียนสามารถรับรู้ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินมากที่สุดคือสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้ 6 ใน 10 ข้อ ผลคือ ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 8.3$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.3$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.9$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 6.8$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 6.8$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านพื้นภาพ ($\bar{X} = 5.7$)

รองลงมาคือโรงเรียนที่ 2 ที่นักเรียนสามารถรับรู้ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินโดยสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้ 5 ใน 10 ข้อ โดยค่าเฉลี่ยของผลที่ประเมินอยู่ในเกณฑ์ประเมินมาตรฐาน ได้แก่ ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 7.9$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 6.8$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.1$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านพหุภาพ ($\bar{X} = 5.6$)

จากการประเมินภาพของโรงเรียนที่ 3 พบว่านักเรียนสามารถรับรู้ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินโดยสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้ 3 ใน 10 ข้อ ได้แก่ ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 8.7$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 8.0$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.6$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 4 พบว่านักเรียนสามารถรับรู้ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้ 3 ใน 10 ข้อ ได้แก่ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น

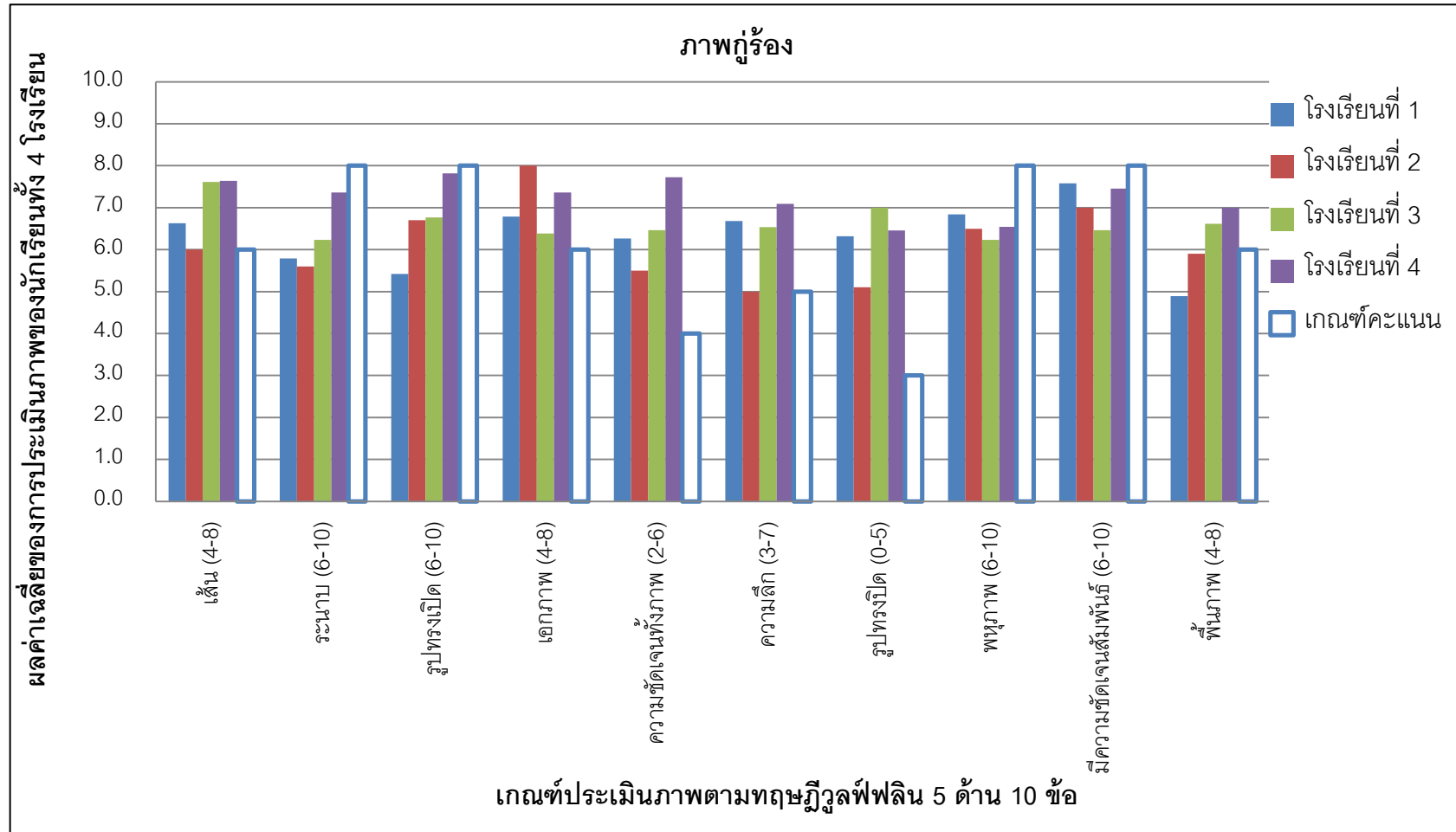
($\bar{X} = 9.4$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 8.7$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก
($\bar{X} = 6.8$)

ตารางที่ 16 ภาพ “กู๋ร็อง” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิทของนักเรียน 4 โรงเรียน

โรงเรียน		เส้น (4-8)	ระนาบ (6-10)	รูปทรงเปิด (6-10)	เอกภาพ (4-8)	ความชัดเจน ทั้งภาพ (2-6)	ความลึก (3-7)	รูปทรงปิด (0-5)	พหุภาพ (6-10)	ความชัดเจน สัมพันธ์ (6-10)	สีพื้นภาพ (4-8)
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	6.6	5.8	5.4	6.8	6.3	6.7	6.3	6.8	7.6	4.9
	SD	2.0	2.8	3.3	2.0	2.6	2.7	3.1	2.6	2.4	2.4
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	6.0	5.6	6.7	8.0	5.5	5.0	5.1	6.5	7.0	5.9
	SD	2.7	2.2	2.5	1.1	2.9	1.9	2.5	1.4	3.1	2.3
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	7.6	6.2	6.8	6.4	6.5	6.5	7.0	6.2	6.5	6.6
	SD	3.8	3.3	3.5	3.6	3.3	3.0	3.8	3.4	4.1	3.5
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	7.6	7.4	7.8	7.4	7.7	7.1	6.5	6.5	7.5	7.0
	SD	0.9	2.2	1.5	1.8	1.7	1.4	2.1	2.1	1.8	2.2
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน		6.0	8.0	8.0	6.0	4.0	5.0	3.0	8.0	8.0	6.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน		4-8	6-10	6-10	4-8	2-6	3-7	0-5	6-10	6-10	4-8

*ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ประเมิน

แผนภูมิที่ 7 ภาพ “กู๋ร้อง” ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียน 4 โรงเรียน

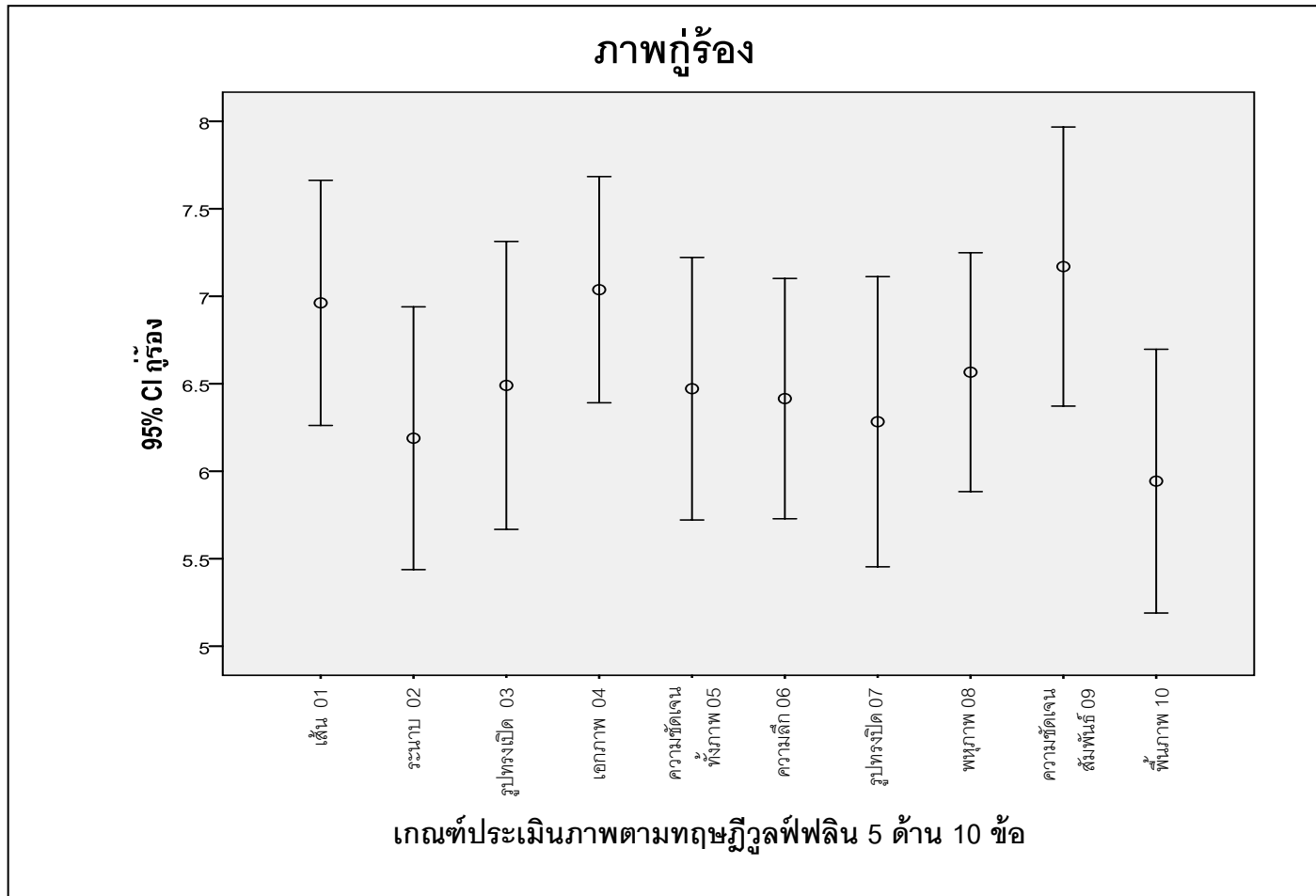

ตารางที่ 17 ภาพ “กู๋ร็อง” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

กู๋ร็อง		เส้น (4-8)	ระนาบ (6-10)	รูปทรงเปิด (6-10)	เอกภาพ (4-8)	ความชัดเจนทั้งภาพ (2-6)	ความลึก (3-7)	รูปทรงปิด (0-5)	พหุภาพ (6-10)	ความชัดเจนสัมพันธ์ (6-10)	สีพื้นภาพ (4-8)
		ผลประเมินภาพของนักเรียน (53คน)	\bar{X}	7.0*	6.2*	6.5*	7.0*	6.5	6.4*	6.3	6.6*
	SD	2.5	2.7	3.0	2.3	2.7	2.5	3.0	2.5	2.9	2.7
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน		6.0	8.0	8.0	6.0	4.0	5.0	3.0	8.0	8.0	6.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน		4-8	6-10	6-10	4-8	2-6	3-7	0-5	6-10	6-10	4-8

*ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ประเมิน

แผนภูมิที่ 8 ผลการประเมินภาพ “กู๋ร้อง” ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีช่วงความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% CI)

จากตารางที่ 16 -17 20 และแผนภูมิที่ 7- 8 ซึ่งเป็นผลการประเมินภาพ“กู๋ร้อง” จากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น(1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9) และพื้นภาพ(10) ของนักเรียนโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน โดยศึกษาจากผลเฉลี่ยค่าประเมินของนักเรียนทั้งหมดพบว่านักเรียนสามารถรับรู้ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินได้มากที่สุดคือ 8 ใน 10 ข้อ มี เส้น ระบาย รูปทรงเปิด เอกภาพ ความลึก พหุภาพ ความชัดเจนสัมพันธ์ และพื้นภาพ เนื่องจากภาพนี้เป็นภาพสีน้ำมันที่วาดค่อนข้างง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดซึ่งสามารถมองเห็นอย่างชัดเจนและประเมินได้ ผลที่ประเมินได้มีดังนี้ ผลประเมินเฉลี่ยด้านมีความชัดเจนสัมพันธ์ ($\bar{X} = 7.2$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 7.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 7.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านพหุภาพ ($\bar{X} = 6.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 6.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.4$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านระบาย ($\bar{X} = 6.2$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านพื้นภาพ ($\bar{X} = 5.9$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 1 พบว่านักเรียนสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้ ผลประเมินเฉลี่ยด้านมีความชัดเจนสัมพันธ์ ($\bar{X} = 7.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านพหุภาพ ($\bar{X} = 6.8$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 6.8$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.7$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 6.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 6.3$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านระบาย ($\bar{X} = 5.8$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านพื้นภาพ ($\bar{X} = 4.8$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 2 พบว่านักเรียนสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้มากที่สุดคือ 8 ด้าน โดยผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 8.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านมีความชัดเจนสัมพันธ์ ($\bar{X} = 7.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 6.7$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านพหุภาพ ($\bar{X} = 6.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 6.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านพื้นภาพ ($\bar{X} = 5.9$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 5.5$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 5.0$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 3 พบว่านักเรียนสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้มากที่สุดคือ 8 ข้อ เช่นเดียวกับโรงเรียนที่ 2 แต่แตกต่างกัน คือ ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 7.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านพื้นภาพ ($\bar{X} = 6.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก

($\bar{X} = 6.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านมีความชัดเจนสัมพัทธ์ ($\bar{X} = 6.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ
($\bar{X} = 6.4$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านระนาบ ($\bar{X} = 6.2$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านพหุภาพ ($\bar{X} = 6.2$)

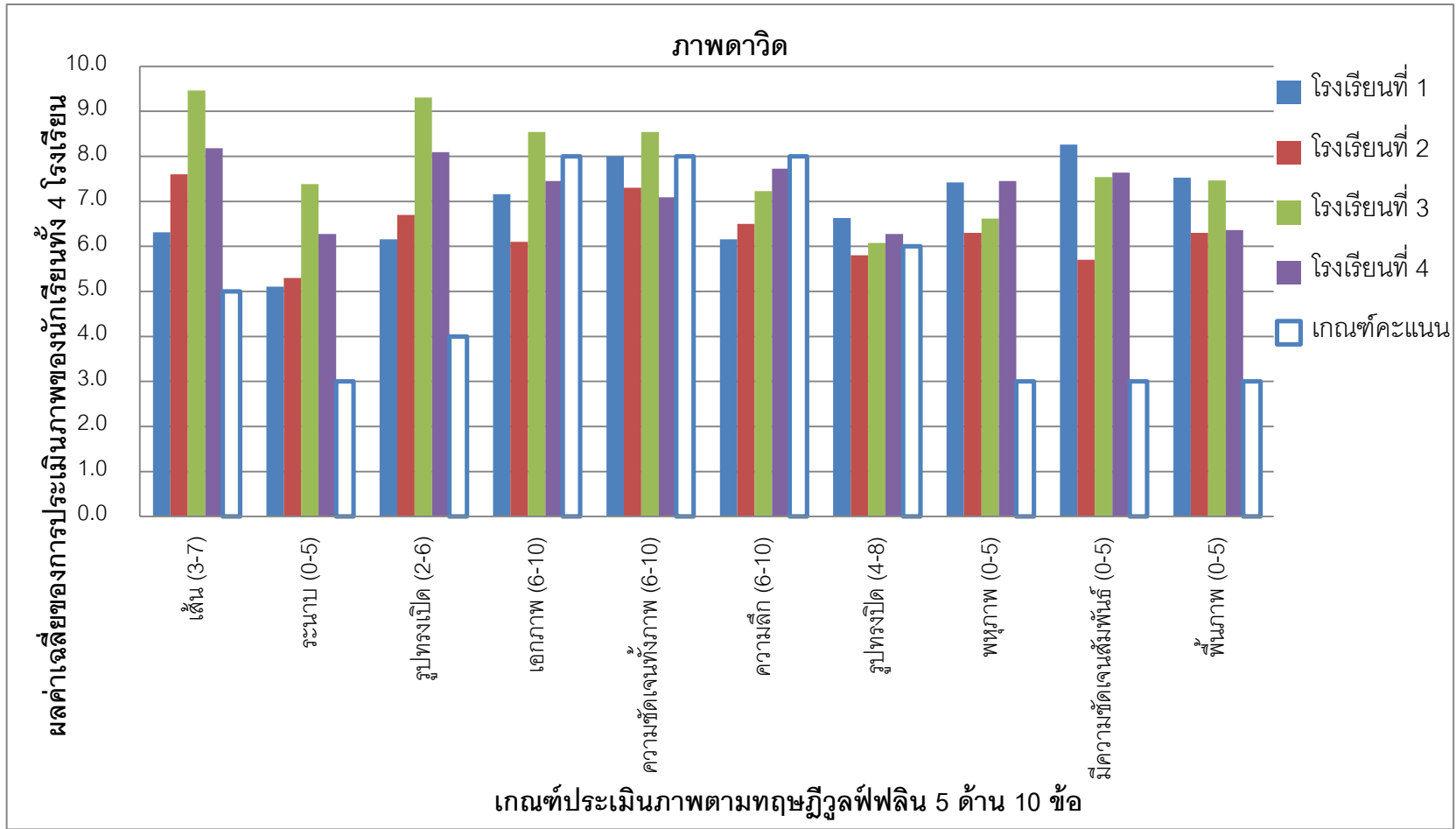
จากโรงเรียนที่ 4 พบว่านักเรียนสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้ 6 ข้อ โดยมีผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงเปิด ($\bar{X} = 7.8$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 7.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านมีความชัดเจนสัมพัทธ์ ($\bar{X} = 7.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านระนาบ ($\bar{X} = 7.4$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 7.4$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านพื้นภาพ ($\bar{X} = 7.0$)

ตารางที่ 18 ภาพ “ดาวิด” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟลิทของนักเรียน 4 โรงเรียน

โรงเรียน		เส้น (3-7)	ระนาบ (0-5)	รูปทรงเปิด (2-6)	เอกภาพ (6-10)	ความชัดเจนทั้งภาพ (6-10)	ความลึก (6-10)	รูปทรงปิด (4-8)	พู่ภาพ (0-5)	ความชัดเจนสัมพันธ์ (0-5)	พื้นภาพ (0-5)	
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	6.3	5.1	6.2	7.2	8.0	6.2	6.6	7.4	8.3	7.5	
	SD	3.0	2.5	3.2	2.6	2.2	2.4	2.7	2.9	2.8	2.4	
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	7.6	5.3	6.7	6.1	7.3	6.5	5.8	6.3	5.7	6.3	
	SD	2.2	2.5	2.5	2.3	3.1	2.4	2.7	2.3	2.8	2.9	
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	9.5	7.4	9.3	8.5	8.5	7.2	6.1	6.6	7.5	7.5	
	SD	0.8	3.0	1.0	2.5	2.1	2.7	3.0	4.1	3.4	3.5	
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	8.2	6.3	8.1	7.5	7.1	7.7	6.3	7.5	7.6	6.4	
	SD	1.3	2.3	1.2	1.6	3.0	1.7	1.9	1.3	1.9	2.1	
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน			5.0	3.0	4.0	8.0	8.0	8.0	6.0	3.0	3.0	3.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน			3-7	0-5	2-6	6-10	6-10	6-10	0-5	0-5	0-5	0-5

*ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ประเมิน

แผนภูมิที่ 9 ภาพ “ดาววิด” ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟลิทของนักเรียน 4 โรงเรียน

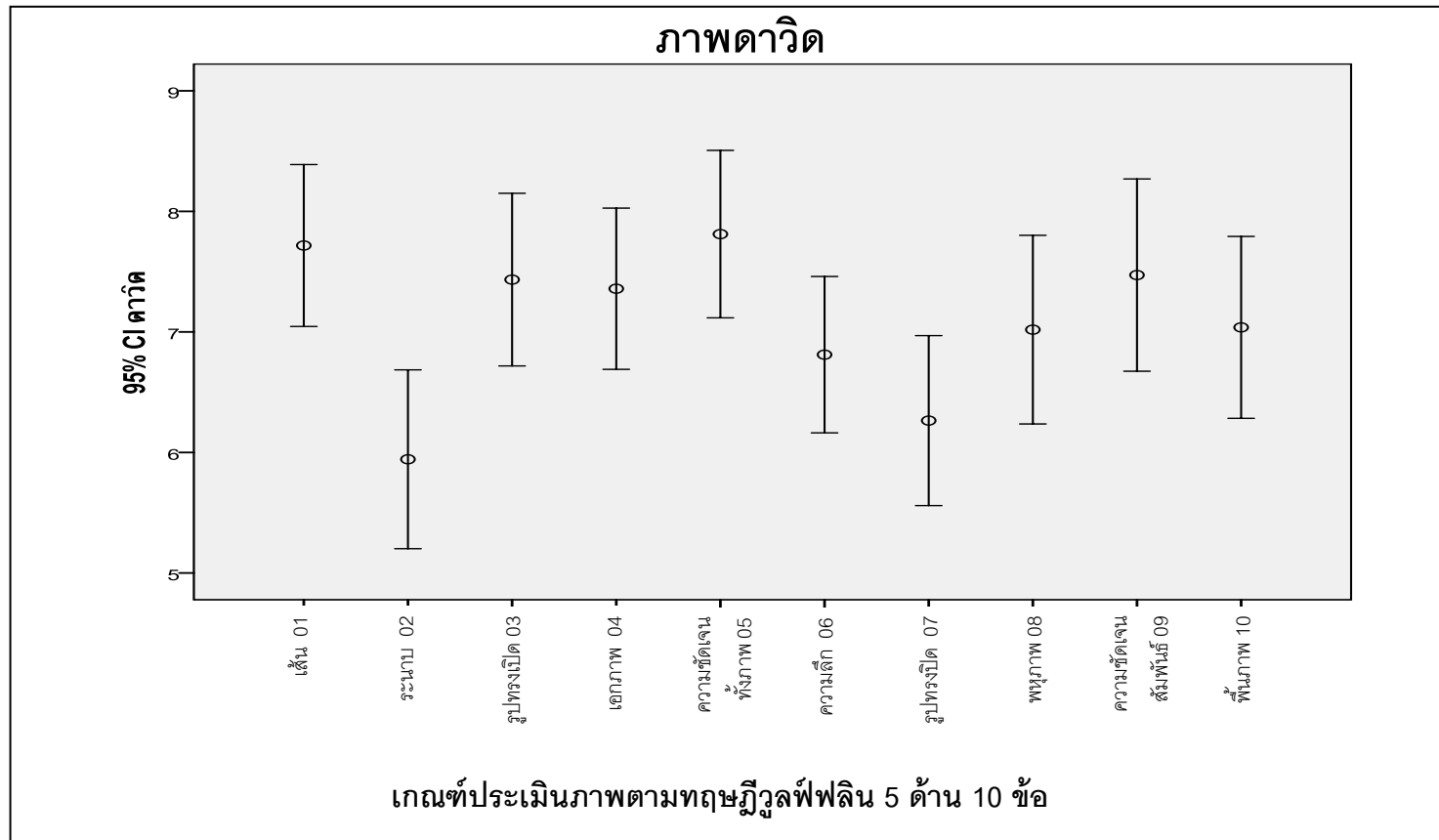

ตารางที่ 19 ภาพ “ดาวิด” ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิทของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

ดาวิด		เส้น (3-7)	ระนาบ (0-5)	รูปทรงเปิด (2-6)	เอกภาพ (6-10)	ความชัดเจนทั้งภาพ (6-10)	ความลึก (6-10)	รูปทรงปิด (4-8)	พหุภาพ (0-5)	ความชัดเจนสัมพันธ์ (0-5)	พื้นภาพ (0-5)
ผลประเมินภาพของนักเรียน (53คน)	\bar{X}	7.7	5.9	7.4	7.4*	7.8*	6.8*	6.3*	7.0	7.5	7.0
	SD	2.4	2.7	2.6	2.4	2.5	2.4	2.6	2.8	2.9	2.7
ค่ากลางของเกณฑ์ประเมิน		5.0	3.0	4.0	8.0	8.0	8.0	6.0	3.0	3.0	3.0
ค่าต่ำสุด-สูงสุดของเกณฑ์ประเมิน		3-7	0-5	2-6	6-10	6-10	6-10	0-5	0-5	0-5	0-5

*ค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ประเมิน

แผนภูมิที่ 10 ผลการประเมินภาพ “ดาววิด” ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินของนักเรียนทั้งหมด (53 คน) แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีช่วงความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% (95% CI)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 18-19 และแผนภูมิที่ 9 - 10 ซึ่งเป็นการประเมินภาพ “ดาวিদ” จากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น(1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9) และพื้นภาพ(10) ของนักเรียนโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน โดยศึกษาจากผลเฉลี่ยค่าประเมินภาพของนักเรียนทั้งหมดพบว่านักเรียนสามารถรับรู้ ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินสามารถประเมินภาพอยู่ในเกณฑ์ค่าที่มาตรฐานได้ 4 ใน 10 ข้อ คือ เอกภาพ ความชัดเจนทั้งภาพ ความลึก และรูปทรงปิด ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.8$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 7.4$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.8$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 6.3$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 1 พบว่านักเรียนสามารถรับรู้ตามทฤษฎีศิลปะของ วูล์ฟฟลินได้ 4 ใน 10 ข้อ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แม้ว่าผลเฉลี่ยจะต่างกัน ได้แก่ ผลประเมินเฉลี่ย ด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 8.0$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 7.2$) ผลประเมินเฉลี่ยด้าน รูปทรงปิด ($\bar{X} = 6.6$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเส้น ($\bar{X} = 6.3$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.2$)

นอกจากนั้นทั้ง 3 โรงเรียนที่มีนักเรียนสามารถรับรู้ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินได้ 3 ใน 10 ข้อ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แม้ว่าผลประเมินเฉลี่ยจะต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 2 พบว่า ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.3$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 6.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 6.1$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 5.8$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 3 พบว่าผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 8.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 8.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 7.2$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 6.1$)

การประเมินภาพของโรงเรียนที่ 4 พบว่าผลประเมินเฉลี่ยด้านความลึก ($\bar{X} = 7.7$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านเอกภาพ ($\bar{X} = 7.5$) ผลประเมินเฉลี่ยด้านความชัดเจนทั้งภาพ ($\bar{X} = 7.1$) และผลประเมินเฉลี่ยด้านรูปทรงปิด ($\bar{X} = 6.3$)

5. นักเรียนประเมินภาพตามความรู้สึกโดยใช้ทัศนศิลป์ของของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น(1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9) และพื้นภาพ(10) คำตอบที่อยู่ในช่วงเกณฑ์ประเมินเดียวกับผู้วิจัยจะถือว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้องโดยจะได้ข้อละ 1 คะแนน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้ในแต่ละภาพของนักเรียนแต่ละโรงเรียนจะนำมาเสนอในรูปแบบของตาราง

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนจากการประเมินภาพโดยใช้ทัศนศิลป์ของของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ

โรงเรียน		ชลุ่ย	คลีน	กู่ร้อง	ดาวิด
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	5.24	5.79	6.95	5.47
	SD	1.43	2.17	1.41	1.15
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	6.45	6.35	7.60	5.65
	SD	1.50	1.33	1.49	2.03
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	4.42	3.96	5.23	4.46
	SD	1.63	1.61	1.73	1.09
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	5.82	6.05	7.45	5.36
	SD	2.04	1.69	1.15	1.48
นักเรียนทั้งหมด (53 คน)	\bar{X}	5.39	5.50	6.75	5.24
	SD	1.73	1.98	1.69	1.44

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 20 พบว่า คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำได้จากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ การประเมินภาพทั้ง 4 ภาพ นักเรียนทั้งหมดสามารถใช้ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 10 ข้อ คือ เส้น(1) ระบาย(2) รูปทรงเปิด(3) เอกภาพ(4) ความชัดเจนทั้งภาพ(5) ความลึก(6) รูปทรงปิด(7) พหุภาพ(8) ความชัดเจนสัมพันธ์(9) และพื้นภาพ(10) สามารถประเมินภาพ"กู๋รอง" ได้ถูกต้อง 8 ใน 10 ข้อ และได้คะแนนเฉลี่ยที่ดีที่สุดคือ ($\bar{X} = 6.75$) คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน รองลงมา คือ ภาพ "คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ" "ขลุ่ยทิพย์" และ "ดาวิด" ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.50, 5.39$ และ 5.24 คะแนนตามลำดับ) เมื่อศึกษาผลการสำรวจทักษะแยกตามโรงเรียนพบว่า นักเรียนจากโรงเรียนที่ 2 ได้คะแนนจากการประเมินภาพตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินสูงที่สุดทั้ง 4 ภาพ โดยได้คะแนนเฉลี่ยภาพ"กู๋รอง" มากที่สุดคือ ($\bar{X} = 7.60$) คะแนน รองลงมาคือภาพ "ขลุ่ยทิพย์" "คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ" และ "ดาวิด" ($\bar{X} = 6.45, 6.35$, และ 5.65 คะแนนตามลำดับ) นักเรียนที่ประเมินภาพตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือนักเรียนจากโรงเรียนที่ 3 โดยได้ค่าคะแนนเฉลี่ยจากภาพ"กู๋รอง" ($\bar{X} = 5.23$) ส่วนภาพที่เหลือ คือ "ดาวิด" "ขลุ่ยทิพย์" และ "คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ" ได้น้อยกว่า 5 คะแนน ($\bar{X} = 4.46, 4.42$ และ 3.96 ตามลำดับ)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลรวมแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ

ศึกษาการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิทของนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียนโดยนำผลรวมคะแนนจากคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตารางดังนี้

1. ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนรวมจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน 4 โรงเรียน
2. ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนรวมจากตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะและประเมินภาพของนักเรียนทั้งหมด

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน 4 โรงเรียน

โรงเรียน		ชลุ่ย			คลีน			กู่ร้อง			ดาวิด		
		แบบประเมิน			แบบประเมิน			แบบประเมิน			แบบประเมิน		
		1	2	รวม	1	2	รวม	1	2	รวม	1	2	รวม
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	5.4	5.2	10.7	5.7	5.8	11.5	5.8	6.9	12.7	4.5	5.5	10
	SD	1.2	1.4	1.6	1.4	2.2	2.5	1.5	1.4	2.5	1.6	1.1	2.2
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	5	6.5	11.5	5.3	6.4	11.7	5.1	7.6	12.7	4.8	5.7	10.5
	SD	0.9	1.5	1.6	1.1	1.3	0.7	0.3	1.5	1.4	0.6	2	1.8
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	5.4	4.4	9.8	5.9	4	9.9	5.7	5.2	10.9	5.1	4.5	9.5
	SD	1.3	1.6	2.2	1.5	1.6	2.5	1.8	1.7	3.4	1.3	1.1	1.9
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	5.2	5.8	11	5.6	6	11.7	4.8	7.5	12.3	4.5	5.4	9.9
	SD	1.3	2	2	1.1	1.7	1.9	1.2	1.2	1.6	1.5	1.5	1.4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 21 ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” พบว่า คะแนนจากแบบประเมิน การแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 คือแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียน ของโรงเรียนที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุดอยู่เช่นเดียวกับโรงเรียนที่ 1 โดยผลรวมเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.4$) ส่วนคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 2 คือแบบประเมินตนเองด้านการ แสดงออกทางศิลปะที่นักเรียนประเมินภาพได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 2 ซึ่งมีคะแนน เฉลี่ย ($\bar{X} = 6.5$) ส่วนผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 2 ($\bar{X} = 11.5$) คะแนน และรองลงมาคือ นักเรียนของ โรงเรียนที่ 4 ($\bar{X} = 11.0$) คะแนน

จากภาพ“คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” พบว่า คะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทาง ศิลปะตอนที่ 1 คือแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียนของโรงเรียนที่ 3 อยู่ ในระดับมากที่สุด โดยผลรวมเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.9$) ส่วนคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทาง ศิลปะตอนที่ 2 คือแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะที่นักเรียนประเมินภาพได้อยู่ใน ระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 2 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 6.4$) ส่วนผลรวมคะแนนจากแบบประเมิน การแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 2 ($\bar{X} = 11.7$) คะแนน เช่นเดียวกับนักเรียนของโรงเรียนที่ 4 ที่มีคะแนนเท่ากัน

ภาพ “กุรู๋อง” คะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 คือแบบประเมิน การแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียนของโรงเรียนที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุดโดยผลรวม เฉลี่ย ($\bar{X} = 5.8$) ส่วนคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 2 คือแบบประเมิน ตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะที่นักเรียนประเมินภาพได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 2 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 7.6$) ส่วนผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 1 ($\bar{X} = 12.7$) คะแนน เช่นเดียวกับนักเรียน ของโรงเรียนที่ 2 ที่มีคะแนนเท่ากัน

ภาพ “ดาวิด” คะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 คือแบบประเมิน การแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยของนักเรียนของโรงเรียนที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุดโดยผลรวม เฉลี่ย ($\bar{X} = 5.1$) ส่วนคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 2 คือแบบประเมิน ตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะที่นักเรียนประเมินภาพได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 2

ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.7$) ส่วนผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนที่ 2 ($\bar{X} = 10.5$) คะแนน

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะโดยนักเรียนทั้งหมด 53 คน

แบบสำรวจทักษะ		ชลุ่ย	คลีน	กู่ร้อง	ตาวิด
คะแนนผลรวมจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมด	\bar{X}	5.28	5.68	5.43	4.72
	SD	1.15	1.31	1.39	1.34
คะแนนผลรวมจากแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมด	\bar{X}	5.39	5.5	6.67	5.24
	SD	1.73	1.98	1.86	1.44
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	\bar{X}	10.67	11.18	12.1	9.95
	SD	1.86	2.2	2.54	1.91

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 22 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทั้งหมด 53 คน ผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมดโดยใช้ภาพ 4 ภาพ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงความคิดเห็นภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.68$) รองลงมา คือ ภาพ “กูรูอง” มีคะแนนรวมเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.43$) และภาพ ดาวิดได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) นอกจากนี้นักเรียนส่วนใหญ่สามารถประเมินภาพได้จากคะแนนผลรวมแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมดโดยใช้ภาพ 4 ภาพ พบว่านักเรียนสามารถประเมินภาพ “กูรูอง” ได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 6.67$) รองลงมา คือ ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” มีคะแนนรวมเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.50$) และภาพ “ดาวิด” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 5.24$) เมื่อรวมผลคะแนนของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะด้วยกันพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอธิบายภาพและประเมินภาพได้ จากการวิเคราะห์พบว่า ภาพที่มีคะแนนผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ภาพ “กูรูอง” ($\bar{X} = 12.10$) รองลงมาคือ ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” มีคะแนนผลรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 11.18$) และภาพ “ดาวิด” มีคะแนนผลรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 9.95$)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระดับด้านทักษะของนักเรียน

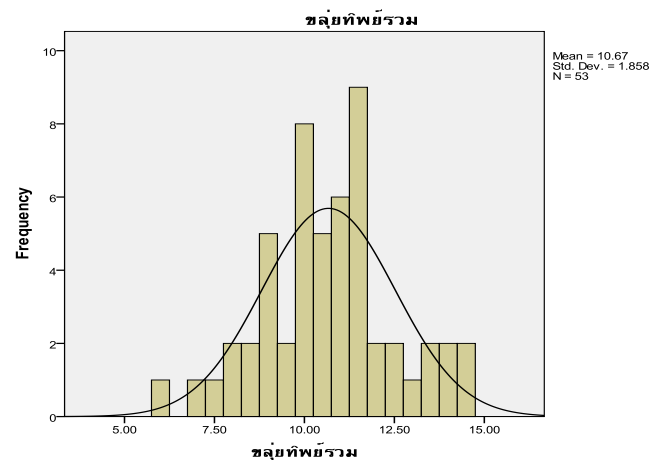
วิเคราะห์ผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ โดยนำมาเปรียบเทียบกับระดับด้านทักษะ ตามคะแนนรวมที่นักเรียนทำได้และนำเสนอโดยวิธี

1. ตารางที่ 23,24, 25 และ 26 ค่าความถี่ (คน) ของจำนวนนักเรียนแต่ละระดับและค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
2. แผนภูมิที่ 11,12 ,13 และ 14 ฮิสโตแกรมของจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนนต่างๆกันโดย
แกนนอน (x) เป็นระดับคะแนนรวมเฉลี่ยของผลสำรวจทักษะ
แกนตั้ง (Y) เป็นจำนวนนักเรียน

ตารางที่ 23 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ของเชียน ยิ้มศิริ

ระดับด้านทักษะ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ด้านทักษะดีมาก (15-20 คะแนน)	0	0
ด้านทักษะดี (10-14คะแนน)	31	58.5
ด้านทักษะปานกลาง (5-9คะแนน)	22	41.5
ด้านทักษะน้อย (0-4 คะแนน)	0	0

แผนภูมิที่ 11 ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

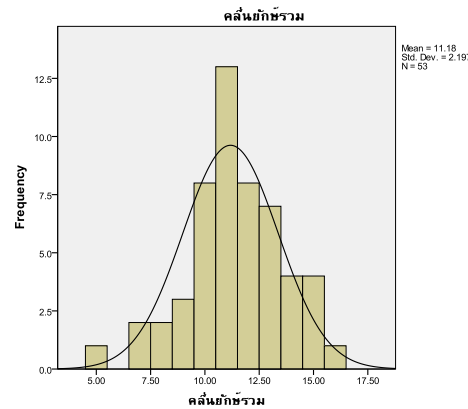
แผนภูมิฮิสโตแกรมแสดงค่าผลรวมผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนบนแกนนอน (X) และจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนน (Frequency) บนแกนตั้ง (Y)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 23 จากแผนภูมิแสดงค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ การประเมินภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ของนักเรียนทั้งหมด พบว่าการกระจายตัวของผลคะแนนเป็นไปตามปกติ (Normal Distribution) ระดับความสามารถด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้านทักษะดี (14-10 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 69.8 โดยมีมากกว่านักเรียนแสดงความคิดเห็นด้านทักษะปานกลาง (9-5 คะแนน) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.2 ของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด

ตารางที่ 24 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ของ คาซึชิเกะ โฮกุไซ

ระดับด้านทักษะ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ด้านทักษะดีมาก (15-20 คะแนน)	1	1.9
ด้านทักษะดี (10-14คะแนน)	36	67.9
ด้านทักษะปานกลาง (5-9คะแนน)	16	30.2
ด้านทักษะน้อย (0-4 คะแนน)	0	0

แผนภูมิที่ 12 ภาพ“คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

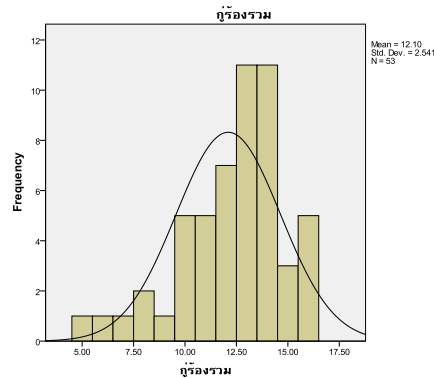
แผนภูมิฮิสโตแกรมแสดงค่าผลรวมผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ บนแกนนอน (X) และจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนน (Frequency) บนแกนตั้ง (Y)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 24 จากแผนภูมิแสดงค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ การประเมินภาพ“คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” ของนักเรียนทั้งหมดพบว่าการกระจายตัวของผลคะแนนเป็นไปตามปกติ (Normal Distribution) ระดับความสามารถด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์วิเคราะห์ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้านทักษะดีมาก (20-15 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 5.7 นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้านทักษะดี (14-10 คะแนน) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 71.7 โดยมีมากกว่านักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้านทักษะปานกลาง (9-5 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 22.6 ของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด

ตารางที่ 25 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ภาพ “กู๋ร้อง” ของ เอ็ดวาร์ด มุนท์

ระดับด้านทักษะ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ด้านทักษะดีมาก (15-20 คะแนน)	8	15.1
ด้านทักษะดี (10-14คะแนน)	35	66.0
ด้านทักษะปานกลาง (5-9คะแนน)	10	18.9
ด้านทักษะน้อย (0-4 คะแนน)	0	0

แผนภูมิที่ 13 ภาพ “กู๋ร้อง” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

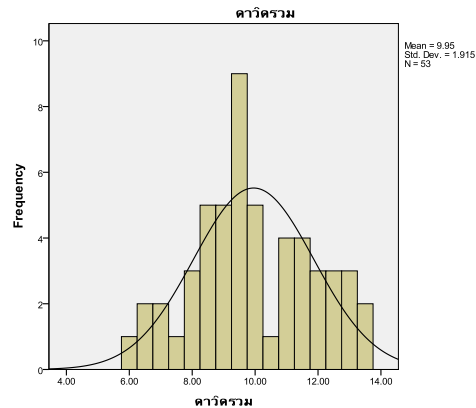
แผนภูมิฮิสโตแกรมแสดงค่าผลรวมผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนบนแกนนอน (X) และจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนน (Frequency) บนแกนตั้ง (Y)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 25 แผนภูมิแสดงค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ การประเมินภาพ “กู๋ร้อง” ของนักเรียนทั้งหมดพบว่าการกระจายตัวของผลคะแนนเป็นไปตามปกติ (Normal Distribution) ระดับความสามารถด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์วิเคราะห์ภาพ “กู๋ร้อง” นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้านทักษะศิลปะดีมาก (20-15 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 15.1 นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้านทักษะดี (14-10 คะแนน) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.0 โดยมีมากกว่านักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้านทักษะปานกลาง (9-5 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 18.9 ของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด

ตารางที่ 26 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ ภาพ “ดาวิด” ของ ไมเคิล แองเจโล

ระดับด้านทักษะ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ด้านทักษะดีมาก (20-15 คะแนน)	0	0
ด้านทักษะดี (14-10คะแนน)	25	47.2
ด้านทักษะปานกลาง (9-5คะแนน)	28	52.8
ด้านทักษะน้อย (4-0 คะแนน)	0	0

แผนภูมิที่ 14 ภาพ “ดาวิด” ค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ของนักเรียนทั้งหมด (53 คน)

แผนภูมิฮิสโตแกรมแสดงค่าผลรวมคะแนนแบบประเมินของนักเรียนบนแกนนอน (X) และจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนน (Frequency) บนแกนตั้ง (Y) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 26 แผนภูมิแสดงค่าความถี่ของผลรวมคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ การประเมินภาพ “ดาวิด” ของนักเรียนทั้งหมดพบว่าการกระจายตัวของผลคะแนนเป็นไปตามปกติ (Normal Distribution) ระดับความสามารถด้านทักษะของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์วิเคราะห์ภาพ “ดาวิด” ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้านทักษะดี (14-10 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 47.2 โดยมีน้อยกว่านักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นด้านทักษะปานกลาง (9-5 คะแนน) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 52.8 ของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะสัมภาษณ์ บันทึกให้คะแนนและนำมาวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามวัตถุประสงค์ (ข้อ 1-3 รวม 10 คะแนน, ข้อ 4 รวม 10 คะแนน)

ตารางที่ 27 ภาพ “ขลุ่ยทิพย์” ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน 4 โรงเรียน

โรงเรียน		ข้อที่ 1					ข้อที่ 2				ข้อที่ 3		ข้อที่ 4				
		ผู้สังเกตที่นำมาใช้วิเคราะห์	ผู้สังเกตศิลปะที่เขียนภาพ	สังเกตรายละเอียดได้ดี	อธิบายคำศัพท์ศิลปะโดยใช้ภาษาสื่อไทยได้	แสดงความคิดเห็นแตกต่างจากเพื่อน	สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตก	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก	สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีศิลปะได้ 7 ข้อขึ้นไป	วิเคราะห์ไม่เป็นลำดับ แต่ทำตามทฤษฎีศิลปะได้ 4-6 ข้อ	มีลักษณะในการรับรู้และตอบคำถาม	มั่นใจในการตอบคำถาม	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของศิลปะ	ใช้คำอธิบายด้วยความมั่นใจ	ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม	ช่วยเหลือเพื่อน และครู
โรงเรียนที่ 1	\bar{X}	0.87	0.45	0.76	0.84	0.76	0.97	0.95	0.92	0.47	0.82	1.53	1.68	2.00	2.00	2.00	
	SD	0.23	0.28	0.26	0.24	0.26	0.11	0.16	0.19	0.39	0.25	0.51	0.48	0.00	0.00	0.00	
โรงเรียนที่ 2	\bar{X}	0.80	0.45	0.55	0.45	0.80	0.75	0.75	0.75	0.10	0.60	1.30	1.60	1.90	2.00	2.00	
	SD	0.26	0.28	0.37	0.28	0.26	0.26	0.35	0.35	0.21	0.21	0.48	0.52	0.32	0.00	0.00	
โรงเรียนที่ 3	\bar{X}	0.69	0.35	0.77	0.73	0.62	0.85	0.88	0.88	0.35	0.69	1.46	1.46	1.85	2.00	2.00	
	SD	0.25	0.38	0.26	0.26	0.36	0.24	0.22	0.22	0.43	0.25	0.52	0.52	0.38	0.00	0.00	
โรงเรียนที่ 4	\bar{X}	0.91	0.36	1.00	0.91	0.95	0.91	0.91	0.91	0.27	0.77	1.27	1.27	1.91	2.00	2.00	
	SD	0.20	0.39	0.00	0.20	0.15	0.20	0.20	0.20	0.34	0.26	0.47	0.47	0.30	0.00	0.00	
รวมคะแนนทั้งหมด	\bar{X}	0.82	0.41	0.77	0.75	0.77	0.89	0.89	0.88	0.33	0.74	1.42	1.53	1.92	2.00	2.00	
	SD	0.24	0.33	0.29	0.29	0.29	0.21	0.23	0.24	0.38	0.25	0.50	0.50	0.27	0.00	0.00	

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 27 พบว่า พฤติกรรมนักเรียนขณะสัมภาษณ์มีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อดูแยกตามประเด็นด้านการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ 4 ด้านพบว่า นักเรียนส่วนมากให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี คะแนนของข้อที่ 4 ความมั่นใจในตัวเอง ความตั้งใจเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบสังเกตพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.00$) นักเรียนสามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.89$) สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.89$) สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกเป็นอย่างดี นักเรียนรู้จักการนำภาพมาวิเคราะห์ ($\bar{X} = 0.82$) มากกว่าที่สนใจสังเกตรายละเอียดก่อน ($\bar{X} = 0.77$) แต่ไม่สนใจซื้อศิลปิน แม้ว่าจะได้รับอ่านเอกสารแล้ว ยังจำชื่อศิลปินและผลงานไม่ได้ ($\bar{X} = 0.41$) และนักเรียนยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางศิลปะมากพอ โดยเฉพาะการนำเอาพื้นฐานทางศิลปะมาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 7 ข้อขึ้นไป ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.33$)

ตารางที่ 28 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการนักเรียน 4 โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ภาพเคลื่อนไหว
คานากาวะ

โรงเรียน		ข้อที่ 1					ข้อที่ 2				ข้อที่ 3		ข้อที่ 4				
		ผู้สังเกตที่นำมาให้ วิเคราะห์	ผู้สังเกตที่เขียนภาพ	สังเกตรายละเอียดได้ดี	อธิบายคำศัพท์ที่คิดปะโดย สัมภาษณ์ไทยได้	แสดงความคิดเห็น แตกต่างจากเพื่อน	สามารถแยกความ แตกต่างระหว่างคิดปะ	แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับคิดปะด้วยปาก	แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับวัฒนธรรม	สามารถวิเคราะห์ตาม ทฤษฎีจิตพัฒนาได้ 7 ข้อ	วิเคราะห์ไม่เป็นลำดับ แต่ ทำตามทฤษฎีจิตพัฒนาได้	มีสมาธิในการรับรู้และ ตอบคำถาม	มั่นใจในการตอบคำถาม	แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประโยชน์ของ	เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ความยินดี	ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม ซบเซาหรือเพื่อนและครู	
โรงเรียนที่ 1	เฉลี่ย	0.79	0.32	0.92	0.79	0.76	0.87	0.87	0.87	0.42	0.84	1.58	1.58	1.95	2.00	2.00	
	SD	0.25	0.25	0.19	0.30	0.31	0.23	0.23	0.23	0.34	0.24	0.51	0.51	0.23	0.00	0.00	
โรงเรียนที่ 2	เฉลี่ย	0.75	0.35	0.70	0.65	0.80	0.95	0.90	0.85	0.25	0.75	1.30	1.50	1.90	2.00	2.00	
	SD	0.35	0.34	0.26	0.24	0.26	0.16	0.21	0.24	0.26	0.26	0.48	0.53	0.32	0.00	0.00	
โรงเรียนที่ 3	เฉลี่ย	0.77	0.23	0.81	0.69	0.69	0.88	0.92	0.81	0.19	0.62	1.54	1.62	1.92	2.00	2.00	
	SD	0.26	0.33	0.25	0.25	0.25	0.22	0.19	0.25	0.33	0.22	0.52	0.51	0.28	0.00	0.00	
โรงเรียนที่ 4	เฉลี่ย	0.86	0.36	0.95	0.86	0.82	0.91	0.91	0.95	0.23	0.77	1.55	1.64	1.91	2.00	2.00	
	SD	0.23	0.39	0.15	0.23	0.25	0.20	0.20	0.15	0.41	0.26	0.52	0.50	0.30	0.00	0.00	
รวมคะแนน ทั้งหมด	เฉลี่ย	0.77	0.31	0.82	0.73	0.74	0.86	0.86	0.83	0.27	0.73	1.46	1.53	1.84	2.00	2.00	
	SD	0.28	0.30	0.26	0.28	0.28	0.25	0.25	0.26	0.33	0.26	0.53	0.53	0.44	0.00	0.00	

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 28 พบว่าผลวิเคราะห์ พฤติกรรมนักเรียนขณะสัมภาษณ์ นักเรียนมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อดูแยกตามประเด็นด้านการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ 4 ด้านพบว่า นักเรียนส่วนมากให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 1.90$) นักเรียนสามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.86$) สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.86$) สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.83$) เป็นอย่างดี ส่วนมากนักเรียนสนใจสังเกตรายละเอียดก่อน ($\bar{X} = 0.82$) รู้จักภาพที่นำมาให้วิเคราะห์ ($\bar{X} = 0.77$) แต่ไม่สนใจชื่อศิลปิน แม้ว่าจะได้รับอ่านเอกสารแล้ว ยังจำชื่อศิลปินและผลงานไม่ได้ ($\bar{X} = 0.31$) และนักเรียนยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางศิลปะมากพอ โดยเฉพาะการนำเอาพื้นฐานทางศิลปะมาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 7 ข้อขึ้นไป ($\bar{X} = 0.27$)

ตารางที่ 29 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน 4 โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ภาพผู้วิจัย

โรงเรียน		ข้อที่ 1					ข้อที่ 2			ข้อที่ 3		ข้อที่ 4				
		รู้จักภาพที่นำมาใช้วิเคราะห์	รู้จักศิลปินที่เขียนภาพ	สังเกตรายละเอียดได้ดี	อธิบายคำศัพท์ศิลปะโดยใช้ภาษาสื่อไทยได้	แสดงความคิดเห็นแตกต่างจากเพื่อน	สามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตก	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก	สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีศิลปะได้ 7 ข้อขึ้นไป	วิเคราะห์ไม่เป็นลำดับ แต่ทำตามทฤษฎีศิลปะได้ 4-6 ข้อ	มีสมาธิในการรับดูและตอบคำถาม	มั่นใจในการตอบคำถาม	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของศิลปะ	เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความยินดี	ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือเพื่อน และครู
โรงเรียนที่ 1	MI	0.87	0.45	0.95	0.87	0.82	0.82	0.82	0.58	0.39	0.79	1.58	1.68	1.95	2	2
	SD	0.23	0.33	0.16	0.23	0.25	0.25	0.25	0.25	0.39	0.25	0.51	0.48	0.23	0	0
โรงเรียนที่ 2	MI	0.8	0.4	0.75	0.7	0.9	0.65	0.6	0.65	0.45	0.85	1.3	1.6	1.8	2	2
	SD	0.26	0.39	0.26	0.26	0.21	0.34	0.39	0.34	0.37	0.24	0.48	0.52	0.42	0	0
โรงเรียนที่ 3	MI	0.77	0.19	0.77	0.81	0.69	0.88	0.88	0.77	0.27	0.73	1.38	1.46	1.77	2	2
	SD	0.26	0.25	0.26	0.25	0.33	0.22	0.22	0.26	0.33	0.26	0.51	0.52	0.44	0	0
โรงเรียนที่ 4	MI	0.91	0.32	0.91	0.86	0.86	0.86	0.86	0.82	0.32	0.77	1.73	1.82	2	2	2
	SD	0.2	0.4	0.2	0.23	0.23	0.23	0.23	0.25	0.34	0.26	0.47	0.4	0	0	0
รวมคะแนนทั้งหมด	MI	0.81	0.35	0.82	0.79	0.78	0.78	0.77	0.67	0.36	0.76	1.46	1.58	1.8	2	2
	SD	0.26	0.33	0.26	0.26	0.28	0.28	0.29	0.28	0.34	0.26	0.53	0.53	0.47	0	0

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 29 พบว่าผลวิเคราะห์ พฤติกรรมนักเรียนขณะสัมภาษณ์ นักเรียนมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อดูแยกตามประเด็นด้านการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ 4 ด้านพบว่า นักเรียนส่วนมากให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 1.90$) ส่วนมากนักเรียนสนใจสังเกตรายละเอียดก่อน ($\bar{X} = 0.82$) และรู้จักภาพที่นำมาให้วิเคราะห์ ($\bar{X} = 0.81$) มากกว่า นักเรียนสามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.78$) สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.77$) และสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.67$) แต่นักเรียนยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางศิลปะมากพอ โดยเฉพาะการนำเอาพื้นฐานทางศิลปะมาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน ทำให้นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 7 ข้อขึ้นไป ($\bar{X} = 0.36$) และไม่สนใจซื้อศิลปิน แม้ว่าจะได้รับอ่านเอกสารแล้วยังจำชื่อศิลปินและผลงานไม่ได้ ($\bar{X} = 0.35$) เนื่องจากภาพนี้เป็นภาพแนวสัญลักษณ์ ซึ่งดูยากสำหรับนักเรียน เพราะที่ไม่มีจุดเด่นของวัฒนธรรมชาติใด

ตารางที่ 30 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเรียน 4 โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ภาพวาด

โรงเรียน		ข้อที่ 1					ข้อที่ 2			ข้อที่ 3		ข้อที่ 4				
		รู้ลักษณะที่นำมาให้วิเคราะห์	รู้จักศิลปินที่เขียนภาพ	สังเกตรายละเอียดได้ดี	อธิบายคำศัพท์ศิลปะโดยใช้ภาษาสื่อไทยได้	แสดงความคิดเห็นแตกต่างจากเพื่อน	สามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตก	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก	สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีศิลปะได้ 7 ข้อขึ้นไป	วิเคราะห์ไม่เป็นลำดับ แต่ทำตามทฤษฎีศิลปะได้ 4-6 ข้อ	มีสมาธิในการรับรู้และตอบคำถาม	มั่นใจในการตอบคำถาม	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของศิลปะ	เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความยินดี	ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือเพื่อน และครู
โรงเรียนที่ 1	เฉลี่ย	0.87	0.55	0.95	0.87	0.87	0.95	0.95	0.87	0.45	0.84	1.53	1.79	1.95	2	2
	SD	0.23	0.37	0.16	0.23	0.23	0.16	0.16	0.23	0.4	0.24	0.51	0.42	0.23	0	0
โรงเรียนที่ 2	เฉลี่ย	0.8	0.6	0.65	0.6	0.85	0.9	0.9	0.85	0.2	0.65	1.3	1.6	1.8	1.9	2
	SD	0.26	0.32	0.41	0.32	0.24	0.21	0.32	0.34	0.26	0.34	0.48	0.52	0.42	0.32	0
โรงเรียนที่ 3	เฉลี่ย	0.85	0.38	0.73	0.69	0.69	0.85	0.88	0.81	0.38	0.69	1.46	1.62	1.92	2	2
	SD	0.24	0.36	0.26	0.33	0.33	0.24	0.22	0.25	0.46	0.25	0.52	0.51	0.28	0	0
โรงเรียนที่ 4	เฉลี่ย	0.95	0.73	0.95	0.91	0.91	0.91	0.91	0.91	0.45	0.86	1.82	1.91	2	2	2
	SD	0.15	0.34	0.15	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.35	0.32	0.4	0.3	0	0	0
รวมคะแนนทั้งหมด	เฉลี่ย	0.83	0.55	0.81	0.76	0.8	0.87	0.88	0.83	0.38	0.75	1.47	1.67	1.84	1.98	2
	SD	0.26	0.35	0.29	0.29	0.28	0.24	0.25	0.27	0.37	0.29	0.53	0.51	0.45	0.16	0

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 30 พบว่าผลวิเคราะห์ พฤติกรรมนักเรียนขณะสัมภาษณ์ นักเรียนมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อดูแยกตามประเด็นด้านการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ 4 ด้านพบว่า นักเรียนส่วนมากให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 2.00$) นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.88$) มากกว่าแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.87$) นักเรียนรู้จักภาพที่นำมาให้วิเคราะห์ ($\bar{X} = 0.83$) มากกว่า และสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตก ($\bar{X} = 0.83$) เป็นอย่างดี ส่วนมากนักเรียนสนใจสังเกตรายละเอียดก่อน ($\bar{X} = 0.81$) แต่นักเรียนยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางศิลปะมากพอ โดยเฉพาะการนำเอาพื้นฐานทางศิลปะมาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 7 ข้อขึ้นไป ($\bar{X} = 0.38$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษากการแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีวูล์ฟลินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟลิน 5 ด้าน คือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2553 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของ โรงเรียนโสตศึกษา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ 2) โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ 3) โรงเรียนโสตศึกษานนทบุรี และ 4) โรงเรียนโสตศึกษานครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 53 คน แบ่งเป็นนักเรียนหญิง 34 คน นักเรียนชาย 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย และตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัย ใช้ถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนโสตศึกษา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน

ตอนที่ 2 แบบสำรวจความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ เป็นแบบสำรวจความสามารถในการแสดงออกที่มีลักษณะเฉพาะทางศิลปะ เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะด้านต่างๆได้อย่างอิสระ มีคำถามหรือคำสั่งในการปฏิบัติงานตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้านคือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผลงานตามกรอบของมาตรฐาน ศ 1.2

2. **แบบสังเกตพฤติกรรม** เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมใช้บันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่คาดหวัง โดยมีผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึกระหว่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียน ประกอบด้วยตารางแสดงรายละเอียดของพฤติกรรมที่คาดหวัง ซึ่งสังเคราะห์ 4 ประเด็น คือ 1) ความสามารถเข้าใจทัศนศิลป์ และการแสดงออกทางศิลปะ 2) ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ 3) วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน 4) พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1) ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร วารสาร บทความ ตำรา วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ ศิลปศึกษาสำหรับเด็กพิเศษและการสอนศิลปศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สังเกตสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

2) นำเครื่องมือที่ออกแบบแล้ว ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา, ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในสาขาศิลปศึกษาและการศึกษาพิเศษ การตรวจค่าของผู้ทรงคุณวุฒิมาตรวจสอบค่าความตรงของเครื่องมือพบว่าได้ค่า IOC = 0.8, 0.9 และ 1 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในช่วงของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะและแบบสังเกตพฤติกรรม (อวยพร เรื่องตระกูล, 2552) ที่ระบุว่าเป็นค่าความตรงที่น่าเชื่อถือได้

3) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 19 คน จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี จำนวน 6 คน เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00 - 12.00 น. พบปัญหาว่า

นักเรียนไม่สามารถเข้าใจคำอธิบายได้เพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นยังไม่สามารถจำขั้นตอนของการทำแบบทดสอบได้อย่างสมบูรณ์ และเมื่อวิเคราะห์ผลประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ทั้ง 4 ภาพ ($\bar{X} = 3.1, 3.7, 3.8$ และ 3.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน) ส่วนผลการทำแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคือ $\bar{X} = 4.8 - 6.8$ คะแนนทั้ง 4 ภาพ

4) ปรับปรุงแก้ไขวิธีการใหม่โดยการสร้างสื่ออธิบายขั้นตอนการสัมภาษณ์และวิธีการทำแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะแล้วนำกลับไปทดสอบครั้งที่ 2 ใหม่ที่โรงเรียนดอนบอสโกกับนักเรียนจำนวน 13 คน เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2555 เวลา 9.00 - 15.30 น. ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถเข้าใจในคำสั่งจากสื่อที่อธิบายขั้นตอนการสัมภาษณ์ได้อย่างถูกต้อง ทำให้ผลแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นทั้ง 4 ภาพ ($\bar{X} = 4.7, 4.6, 4.0$ และ 5.0 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน) ส่วนผลการทำแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะได้ค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน คือ $\bar{X} = 4.9 - 6.8$ คะแนนทั้ง 4 ภาพเช่นกัน

5) เมื่อปรับปรุงวิธีอธิบายขั้นตอนการสัมภาษณ์แล้ว นำแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยไปทดสอบและวิเคราะห์ผลสรุปว่าเครื่องมือทั้งหมดมีความตรงสามารถใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยได้ ผู้วิจัยจึงนำแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะและแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้น ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามโรงเรียนที่กำหนดไว้ในโครงร่างวิทยานิพนธ์

6) สัมภาษณ์นักเรียนรายบุคคล โดยแบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ใช้ภาพในแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยทั้งหมด 4 ภาพ ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนรายบุคคลด้วยตนเองโดยใช้ภาษามือ มีผู้ช่วยเก็บข้อมูลและบันทึกเทปวิดีโอการแสดงออกของนักเรียนเป็นรายบุคคล ใช้เวลาประมาณ 45 นาที ต่อคน นักเรียนทำแบบประเมินตนเองด้านการวิเคราะห์ศิลปะ ทั้งหมด 10 ข้อ ตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ เส้น มิติ รูปทรง องค์ประกอบ และรายละเอียด โดยดูจากภาพศิลปะ 4 ภาพ และวิเคราะห์ตามระดับความรู้สึกที่เห็นตั้งแต่ 0 - 10

7) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะและแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อประเมินผลงานในแต่ละเรื่องตามเกณฑ์ให้คะแนนการแสดงออกทางศิลปะของวูล์ฟฟลิน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลรวมคะแนน (Σ) และเสนอผลงานในรูปแบบตาราง กราฟและแผนภูมิฮิสโตแกรม (Histogram) ประกอบคำบรรยาย และเผยแพร่ผลงานวิจัยลงในวารสาร

สรุปผลการวิจัย

ผลวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ผลการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ พบว่าการแสดงออกทางศิลปะ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด มีค่าผลรวมคะแนนทั้ง 2 ส่วนของ นักเรียนทั้งหมดมากขึ้นแตกต่างกันไปในแต่ละภาพ ตามการแจ่มแจ้งความถี่ของคะแนนที่ได้พบว่า คะแนนของนักเรียนมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Normal Distribution) โดยภาพที่นักเรียนแสดงความ แสดงความคิดเห็นและมองภาพได้ดีที่สุด คือ ภาพ กู๊ร้อง (The Scream) ($\bar{X} = 12.10$) รองลงมา คือ ภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ (The Great Wave off Kanagawa) ($\bar{X} = 11.18$) ส่วนภาพขลุ่ยทิพย์ (Musical Rhythm) และภาพดาวิด (David) มีค่าเฉลี่ยรวมของแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะ โดยผู้วิจัยและแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 10.6$ และ 9.95 ตามลำดับ) เมื่อนำตารางที่ 12 14 16 18 ซึ่งเป็นการประเมินภาพตามความรู้สึกของนักเรียนมา จัดเรียงใหม่ให้มองข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้นจะเป็นดังตารางที่ 30 (ภาคผนวก ค) การวิเคราะห์จะเป็น ดังนี้

ด้านที่ 1 การรับรู้ด้านเส้น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นและ แสดงออกทางศิลปะได้ตามเกณฑ์การรับรู้ขั้นพื้นฐานทางศิลปะของทฤษฎีวูล์ฟฟลิน 1 ภาพใน 4 ภาพ คือ ภาพกู๊ร้องที่พบว่านักเรียนทั้งหมดสามารถแสดงออกได้ตามเกณฑ์มาตรฐานด้านเส้นและพื้นภาพ

ด้านที่ 2 การรับรู้ด้านมิติ พบว่า นักเรียนสามารถประเมินได้ 1 ภาพใน 4 ภาพ คือ ภาพ กู๊ร้อง ขณะที่ผลประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานในหัวข้อความลึกคือ สามารถประเมินภาพได้ถูกต้อง ทั้งหมด 4 ภาพ

ด้านที่ 3 การรับรู้ด้านรูปทรง พบว่า นักเรียนสามารถประเมินภาพได้ 2 ภาพใน 4 ภาพ คือ ภาพกู๊ร้อง และภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ ขณะที่ นักเรียนทั้งหมดมีการแสดงออกในหัวข้อรูปทรง ปิดโดยสามารถประเมินภาพได้ 2 ภาพใน 4 ภาพ คือ ภาพขลุ่ยทิพย์ และภาพดาวิด

ด้านที่ 4 การรับรู้ด้านองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนสามารถประเมินภาพได้ตามเกณฑ์ มาตรฐาน 3 ภาพใน 4 ภาพ คือ ภาพกู๊ร้อง ขลุ่ยทิพย์ และดาวิด ขณะที่หัวข้อพหุภาพ นักเรียนทั้งหมด สามารถประเมินภาพได้ในเกณฑ์มาตรฐานเพียง 1 ภาพ คือ ภาพกู๊ร้อง

ด้านที่ 5 การรับรู้ด้านรายละเอียด พบว่า ในหัวข้อความชัดเจนทั้งภาพ นักเรียนสามารถประเมินภาพได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 3 ภาพใน 4 ภาพ คือ ภาพขลุ่ยทิพย์ ภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาว่า และภาพดาววิด

ผลการเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม พฤติกรรมนักเรียนขณะสัมภาษณ์ทั้ง 4 ภาพจะมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อดูแยกตามประเภทด้านการรับรู้และการแสดงออก 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 ความสามารถเข้าใจทัศนศิลป์ และการแสดงออกทางศิลปะ พบว่า นักเรียนไม่สามารถจำชื่อผลงานและศิลปิน ถึงแม้ว่าจะได้รับอ่านเอกสารประกอบภาพแล้ว แต่นักเรียนจะสนใจที่รายละเอียดและรู้จักกับภาพที่นำมาวิเคราะห์มากกว่า ข้อที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ พบว่า นักเรียนสามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและศิลปะตะวันตก นอกจากนี้ยังสามารถแสดงความคิดเห็นและวัฒนธรรมในภาพของศิลปะตะวันออกและตะวันตกได้ แต่นักเรียนที่สนใจจะสังเกตความแตกต่างของภาพของศิลปะตะวันออกและตะวันตก ข้อที่ 3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก ตามทฤษฎีวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน พบว่า นักเรียนไม่มีความรู้พื้นฐานทางศิลปะมากพอที่จะนำพื้นฐานศิลปะมาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน ทำให้นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินได้ 7 ข้อขึ้นไป และข้อที่ 4 พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม พบว่า นักเรียนทั้งหมดให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี นักเรียนบางคนจะมีความมั่นใจตนเองในการตอบคำถามและสมาธิในการรับรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพทั้ง 4 ภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตามวัตถุประสงค์ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด พบว่าจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะสัมภาษณ์ นักเรียนมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อดูแยกตามประเภทด้านการรับรู้และการแสดงออก 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1

ความสามารถเข้าใจทัศนศิลป์ และการแสดงออกทางศิลปะ พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่สนใจที่จะอ่านรายละเอียดของเอกสารที่ได้รับแจกไป เช่นชื่อของผลงานหรือชื่อศิลปิน แม้ว่าจะได้รับอ่านเอกสารประกอบภาพแล้ว ก็ยังจำไม่ได้และไม่สนใจที่จะตอบคำถามที่เกี่ยวกับชื่อหรือเทคนิคการทำผลงานของศิลปิน แต่นักเรียนจะสนใจสังเกตรายละเอียดและรู้จักหรือจำภาพที่นำมาให้วิเคราะห์มากกว่า สอดคล้องกับพีระพงษ์ กุลพิศาล (2533) กล่าวว่า การรับรู้ทางศิลปะ โดยเฉพาะทางทัศนศิลป์ไว้ว่า หมายถึงการมองเห็นรูปทรงที่เป็นศิลปะ และพยายามทำความเข้าใจกับรูปทรงที่มองเห็นนั้นๆ เป็นกระบวนการที่ลึกซึ้งกว่ากระบวนการใช้สายตาตามปกติธรรมดาโดยส่วนประกอบต่างๆ ที่รวมตัวกันอยู่เป็นรูปทรงที่มองเห็นซึ่งเรียกว่าส่วนประกอบที่มองเห็น (Visual Elements) เป็นส่วนประกอบที่ก่อให้เกิดคุณค่าและความสัมพันธ์กันในส่วนรวม ได้แก่ เส้น รูปว่าง รูปทรง พื้นผิวสี เป็นต้น ข้อที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ พบว่า นักเรียนสามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและศิลปะตะวันตก และสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตกและวัฒนธรรมเกี่ยวกับตะวันออกและตะวันตกได้ แต่นักเรียนที่สนใจจะสังเกต ตาม ข้อที่ 3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก ตามทฤษฎีวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน พบว่า นักเรียนยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางศิลปะมากพอ โดยเฉพาะการที่จะนำเอาพื้นฐานทางศิลปะมาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลินได้ไม่เกิน 7 ข้อซึ่งเท่ากับร้อยละ 70 และข้อที่ 4 พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม พบว่า นักเรียนทั้งหมดให้ความร่วมมือและมีความตั้งใจในการให้สัมภาษณ์ เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์โดยใช้ภาษามือด้วยตนเองโดยไม่มีล่ามแปล นักเรียนจึงมีความผ่อนคลายและมีความพร้อมในการมีปฏิสัมพันธ์สอดคล้องกับมลิวัลย์ ธรรมแสง (2549) ที่กล่าวว่า คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะติดต่อกันโดยใช้ภาษามือและมีวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง นอกจากนี้ยังให้การยอมรับผู้ที่สามารถใช้ภาษามือในการสื่อสารได้ ทำให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากผู้วิจัยใช้ภาษามือเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากสภาพปัจจุบันพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางศิลปะจากการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของมัธยมศึกษาตอนปลาย ศ 1.2 เนื่องจากเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินที่ใช้เป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ผลงานศิลปะสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ทางศิลปะสามารถนำทฤษฎีไปใช้ในการวิเคราะห์ผลงานศิลปะได้ด้วยตนเอง (Wolfflin, 1915) ดังนั้นจึง

สอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่านักเรียนบางคนที่มีพื้นฐานการเรียนรู้ศิลปะมาก่อน จะมีความเข้าใจและวิเคราะห์ผลงานศิลปะโดยใช้ภาษามือได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

ผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 19 - 21 ปีขึ้นไป ขณะที่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยทั่วไปมีอายุเฉลี่ย 17 - 18 ปีซึ่งสอดคล้องกับสุชา จันทร์ธอม (2525) ที่กล่าวว่า เด็กหูหนวกเริ่มเรียนล่าช้ากว่าเด็กปกติตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล และความล่าช้านี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อต้องเรียนในชั้นที่สูงขึ้น โดยมักมีความล่าช้าทางด้านวิชาการด้านภาษาและการติดต่อกับบุคคลทั่วไปในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ Lowenfeld (1975) ได้ศึกษาพบว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 14 - 17 ปีเป็นชั้นที่เด็กจะมีการตัดสินใจทางศิลปะได้ดีกว่าช่วงอายุอื่น และสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์สามารถมองเห็นภาพรายละเอียดได้มากขึ้น แตกต่างจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เนื่องจากนักเรียนบางคนมีอายุมากกว่า 17 ปี จึงอาจทำให้ความคิดสร้างสรรค์และการมองโลกแตกต่างไปจากนักเรียนปกติ ฉะนั้นความคิดในการวิเคราะห์และการมองเห็นผลงานศิลปะอาจจะแตกต่างไปจากนักเรียนปกติซึ่งเรียนอยู่ในชั้นเดียวกัน เพราะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องใช้สายตาเป็นประสาทนำในการเรียนรู้มากกว่าปกติ ทำให้มีความสามารถในการสังเกต เก็บรายละเอียด นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นทางการเห็นมากกว่านักเรียนปกติ แต่การตีความและการแปลความหมายจะน้อยกว่านักเรียนปกติ (จุฑารัตน์ สมจริง, 2551)

ผลการวิจัยจากแผนภูมิที่ 10 - 13 แสดงถึงผลรวมของคะแนนจากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะโดยผู้วิจัยและแบบประเมินตนเองด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนทั้งหมดเป็นโค้งปกติ (Normal Distribution) แสดงให้เห็นถึงการกระจายของคะแนนตั้งแต่ร้อยละน้อยไปถึงมาก แสดงว่านักเรียนทั้งหมดมีด้านทักษะตามทฤษฎีของวูล์ฟพิลน มากบ้างน้อยบ้างเหมือนนักเรียนปกติ แต่เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มักจะอธิบายได้เฉพาะรายละเอียดของสิ่งที่มองเห็นจากภาพมากกว่าความสามารถที่จะเข้าใจถึงความคิดเห็นของศิลปินที่แท้จริงในการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกของศิลปินที่เกิดขึ้น ในการสร้างผลงานศิลปะชิ้นนั้นๆ นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีนักเรียนจำนวนมากที่สามารถวิเคราะห์ภาพได้ดี แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความสามารถเท่ากับนักเรียนปกติได้เช่นกัน ถ้าหากนักเรียนมีความสนใจในศิลปะและได้รับการสอนวิธีวิเคราะห์ผลงานศิลปะตามขั้นตอนก็จะสามารถแสดงออกทางการรับรู้ศิลปะได้ทั้งการใช้ภาษาเขียนและภาษา

เมื่อ สอดคล้องกับศรียา นิยมธรรม (2535) ที่กล่าวว่า เด็ก หุนหนวมมีข้อจำกัดในเรื่องเกี่ยวกับการใช้คำพูด แต่สามารถใช้ภาษามือเป็นสื่อกลางในการโต้ตอบได้ดีกว่า

จากแบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะพบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์ภาพที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติได้ โดยเฉพาะภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาวะของศิลปินชาวญี่ปุ่น ซึ่งเป็นศิลปะตะวันออกสอดคล้องกับทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลินที่กล่าวว่า ศิลปะตะวันออกมีความแตกต่างตามเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถมองเห็นได้ เป็นไปตามผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนสามารถนำทฤษฎีวูล์ฟฟลินมาวิเคราะห์ผลงานศิลปะในยุคปัจจุบันได้ ดังที่พีระพงษ์ กุลพิศาล (2533) กล่าวว่า ทฤษฎีวูล์ฟฟลินเป็นแนวคิดในการรับรู้เชิงจิตวิทยา กล่าวคือ บุคคลสามารถรับรู้ผลงานศิลปกรรมได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับเวลาหรือยุคสมัย นอกจากนี้ Wolfflin (1915) ยังได้กล่าวถึง สื่อและเนื้อหาศิลปะว่า เป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการปกปิดความเป็นแบบอย่างตัวตน (Style) ของผลงานทุกชิ้น ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากการรับรู้ทางการมอง หรือจินตนาการของศิลปิน ทั้งยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงลักษณะของบุคคล เชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ เป็นไปตามผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนสามารถรับรู้และจำแนกลักษณะของบุคคล เชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ได้จากการภาพวาดและภาพผลงานประติมากรรม เพราะความเข้าใจดังกล่าวเกิดจากการรับรู้โดยตรง

จากการสัมภาษณ์นักเรียนโดยใช้ภาษามือพบว่า นักเรียนแสดงให้เห็นว่าสามารถรับรู้พื้นฐานทางศิลปะทั้ง 5 ด้าน ได้อย่างถูกต้องเพียง 7 ข้อจากจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ อาจเนื่องมาจากทฤษฎีนี้มีรายละเอียดบางข้อเป็นเรื่องเกี่ยวกับนามธรรม เป็นการยากที่จะอธิบายรายละเอียดให้นักเรียนเข้าใจอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยภาษามือ และการใช้ภาษามืออธิบายเกี่ยวกับผลงานศิลปะ ทำให้นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างครบถ้วนสอดคล้องกับ Myklebust and Brutten (1953) ที่แสดงความคิดเห็นว่า คนหูหนวกส่วนใหญ่จะสามารถรับรู้เรื่องราวที่เป็นรูปธรรมได้ ทำให้นักเรียนมีข้อจำกัดอยู่เกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับนามธรรม เช่นเดียวกับดารุณี อุทัยรัตนกิจ (2538) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีข้อจำกัดทางภาษาและถ้อยคำ ทั้งด้านการรับรู้และการแสดงออก เนื่องจากเด็กจะมีความจำกัดในการเชื่อมโยงระหว่างการใช้คำกับประสบการณ์ ประการที่สอง เด็กมีความสามารถจำกัดด้านทักษะการพูด และมีความลำบากในการเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่นโดยการใช้ภาษาพูด เพราะการใช้ภาษามือไม่สามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆได้ครบถ้วน

ผลการแสดงออกของการแสดงออกของนักเรียนตามทฤษฎีวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ เส้น มิติ รูปทรง องค์ประกอบ และรายละเอียด พบว่า

ด้านเส้น นักเรียนสามารถมองเห็นได้ทั้ง 2 หัวข้อมีเพียงภาพเดียว คือ ภาพกู่ร้อง เพราะอาจมีสาเหตุมาจากที่ภาพดังกล่าวเป็นภาพวาดแบบสัญลักษณ์ ไม่ใช่ภาพเหมือนจริงที่มีทั้งเส้นและพื้นภาพหลายหลากผสมผสานกัน นอกจากนี้ยังเป็นภาพที่สื่ออารมณ์มากกว่าความงาม ทำให้นักเรียนประเมินภาพได้ตามที่มองเห็น สอดคล้องกับที่ Hospers (1960) กล่าวถึงการแสดงออกโดยทั่วไปว่าบุคคลสามารถแสดงความรู้สึกภายในให้ปรากฏออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ เช่น การแสดงออกทางสีหน้าหรือท่าทางที่บ่งบอกถึงความรู้สึกภายในของผู้สร้างสรรค์ ผลงาน ผลการวิจัยจึงแสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งหมดสามารถรับรู้ภาพทางด้านเส้นตามตามทฤษฎีวูล์ฟลินได้ แต่ภาพอื่นๆ ซึ่งเป็นภาพทิวทัศน์และภาพประติมากรรมซึ่งเป็นภาพที่สังเกตเกี่ยวกับส่วนประกอบด้านเส้นได้ยาก สอดคล้องกับ สุชาติ เกาทอง (2536) กล่าวว่า การเห็นรูปและพื้น เป็นองค์ประกอบที่มนุษย์สามารถมองเห็นจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจะรับรู้ได้ทางสายตาพร้อมกันทั้งรูปและ โดยเฉพาะวัตถุเป็นรูปและบริเวณรอบๆพื้น จะพบปัญหาด้านการรับรู้ได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของส่วนใดส่วนหนึ่ง

ด้านมิติ ในหัวข้อระนาบและหัวข้อความลึก พบว่า นักเรียนทั้งหมดสามารถรับรู้ต่อมิติตามทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟลิน คือ ความลึกเป็นอย่างดี ตามที่ สุชาติ เกาทอง (2536) กล่าวว่า การเห็นตำแหน่งและสัดส่วนของวัตถุใดวัตถุหนึ่ง เป็นเงื่อนไขของการกำหนดมิติและระยะในภาพ ผู้ที่สามารถแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้อย่างเหมาะสมจะมองเห็นภาพที่ปรากฏตามความจริง

ด้านรูปทรง จากผลการผู้วิจัยพบว่านักเรียนสามารถประเมินรูปทรงเปิดได้อย่างถูกต้องจากภาพกู่ร้อง และภาพคลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ เนื่องจากเป็นภาพทิวทัศน์และทะเลซึ่งให้ความรู้ถึงการเปิดกว้างในสิ่งที่ตาสามารถรับรู้ได้ ซึ่งนักเรียนสามารถประเมินรูปทรงปิดได้จากขลุ่ยทิพย์และภาพดาวิด เนื่องจากเป็นภาพของรูปประติมากรรมคนเพียงคนเดียวที่สื่อให้เห็นถึงความหมายที่ชัดเจนของความสมบูรณ์ในภาพ สอดคล้องกับ Boeree (2000) กล่าวถึง Wertheimer นักจิตวิทยาากลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Psychologist) ว่าได้ศึกษาเรื่องกระบวนการรับรู้ (Perception) ของมนุษย์ ตามทฤษฎีความสมบูรณ์ (Law of Closure) ว่ามนุษย์จะรับรู้ภาพรวมมากกว่าส่วนย่อย แม้ว่าภาพจะขาดความสมบูรณ์เพียงเล็กน้อย มนุษย์ก็จะสามารถต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปของภาพให้กลายเป็นภาพที่สมบูรณ์ได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนสามารถประเมินภาพได้ แต่นักเรียนยังไม่มีคามละเอียดพอที่จะรับรู้ในศิลปะได้มากกว่าข้อมูลของภาพที่มองเห็นสอดคล้องกับ พีระพงษ์ กุลพิศาล (2533) ที่ได้อธิบายถึงการรับรู้ทางศิลปะโดยเฉพาะทางทัศนศิลป์ว่า การมองเห็นรูปทรงที่เป็นศิลปะ และการ

พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปทรงที่มองเห็น เป็นกระบวนการที่ลึกซึ้งกว่ากระบวนการใช้สายตาตามปกติ

ด้านองค์ประกอบ ในหัวข้อเอกภาพและหัวข้อพหุภาพ นักเรียนสามารถอธิบายและรับรู้จากภาพในหัวข้อเอกภาพได้ดีกว่าหัวข้อพหุภาพ เพราะนักเรียนเข้าใจคำว่าจุดเด่นของภาพและใช้สายตาในการประเมินภาพโดยตรง ซึ่งตามที่ Boeree (2000) กล่าวถึง Wertheimer ที่เชื่อว่ามนุษย์มีพฤติกรรมแบบบูรณาการ (Integrated Behavior) โดยเฉพาะกระบวนการรับรู้ว่ามีมนุษย์จะรับรู้สิ่งต่างๆ เป็นภาพรวม (Whole) ได้ดีกว่าส่วนย่อย (Part)

ด้านรายละเอียด พบว่านักเรียนสามารถอธิบายหัวข้อความชัดเจนทั้งภาพ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานได้มากกว่าความชัดเจนสัมพันธ์ อาจมาจากที่นักเรียนไม่ทราบความหมายที่แท้จริงเพราะเป็นสิ่งที่อธิบายได้ยาก เนื่องจาก Feldman (1967) ได้ศึกษารูปแบบผลงานศิลปะต่างๆ โดยแบ่งผลงานศิลปะไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) แบบถ่ายถอดตามที่ปรากฏเห็น (Accuracy) ผลงานประเภทนี้มีการแสดงออกอยู่ 2 อย่าง คือ สิ่งที่ปรากฏเห็น และทักษะที่แสดงออก ผลงานจึงเป็นการลอกเลียนแบบตามความเป็นจริง ความสมบูรณ์ของความจริงจะได้รับการกำหนดไว้ในความคิดก่อนการสร้างผลงาน 2) แบบระเบียบ (Order) ผลงานจะไม่มี ความซับซ้อนในโครงสร้าง ความรู้สึกของระเบียบนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเที่ยงตรงในการวาด ความเป็นระเบียบเป็นความคงที่ของการจัดวางภาพ รูปร่างหรือรูปทรงพื้นฐานที่ดูเรียบง่ายจะถูกนำมาสร้างความรู้สึกร่วมระหว่างศิลปินและผู้ชม 3) แบบจินตนาการเพื่อฝัน (Fantasy) เป็นความพยายามในการใช้ความคิดเป็นหลักที่จะสร้างรูปแบบที่เต็มไปด้วยความต้องการ ถ่ายทอดตามจินตนาการ กระบวนการ และประสบการณ์ในการรับรู้ผสมผสานกับทักษะที่ดี ทำให้ผลงานมีลักษณะที่แตกต่างจากความเป็นจริง 4) แบบอารมณ์ (Emotion) รูปแบบอารมณ์สะท้อนให้เห็นลักษณะบุคลิกภาพและทัศนคติที่แสดงออก โดยอาศัยสื่อและทักษะให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกและอารมณ์ร่วมต่อผลงาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความเข้าใจในผลงานประเภทลอกเลียนแบบตามความเป็นจริง เป็นการรับรู้ได้จากผลงานที่ไม่มี ความซับซ้อนในโครงสร้าง ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การแสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งเป็นรายละเอียดที่ไม่มี ความซับซ้อนมากเกินไป

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำเป็นต้องใช้การรับรู้ทางสายตาเป็นสิ่งสำคัญ การบกพร่องทางภาษาทำให้เกิดการขาดประสบการณ์และส่งผลถึงการพัฒนาความคิดตามที่ Furth (1973) ศึกษาพบว่า ภาษาของเด็กไม่ส่งผลต่อความคิด ภาษามีผลกับความคิดระดับที่

เป็นรูปธรรม และขั้นปฏิบัติการอย่างเป็นทางการมากกว่า ในเรื่องเกี่ยวกับนามธรรมอาจจะมี ความสำคัญต่อการรับรู้ด้านภาษาสัญลักษณ์จากการพูดหรือภาษาท่าทาง เมื่อทดสอบการรับรู้ ทางการได้ยินของเด็กหูหนวก ขณะที่ศรียา นิยมธรรม (2535) พบว่าผลการทดสอบมักแสดงให้เห็นว่า คะแนนของเด็กหูหนวกต่ำกว่าเด็กปกติ ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้คำพูด แต่เมื่อใช้ภาษามือเป็นสื่อ เด็กหู หนวกก็สามารถโต้ตอบได้มากขึ้น จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถโต้ตอบได้ทันที เมื่อใช้ภาษามือในการสื่อสารสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมี สายตาที่ดีมาก มีการสังเกตเห็นได้อย่างละเอียด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกใช้วิธีการ อย่างเหมาะสม ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน และสภาพ ความบกพร่องของตนเองเป็นสิ่งสำคัญ

การแสดงออกทางศิลปะเป็นการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ซึ่งพลังนั้นจะช่วยส่งผลต่อการ รับรู้ และการประพฤติปฏิบัติทุกด้านของการแสดงออกทางศิลปะ นภเนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวว่า ศิลปะยังถือเป็นกิจกรรมการแก้ปัญหาอีกด้วย เพราะกิจกรรมศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ และ แก้ปัญหาผ่านผลงานต่างๆในการค้นหาคำตอบ เด็กจะได้พบวิธีการใหม่ๆในการแสดงออกซึ่งสิ่งที่ตน เห็น ได้กลิ่น ได้ยิน และรู้สึก รวมถึงเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ เด็กจะได้เรียนรู้ว่าไม่มีคำตอบที่ “ถูก” จึง จำเป็นต้องรวบรวมระเบียบความคิดของตน รวมถึงพยายามที่จะแสดงความคิดดังกล่าวผ่านงานทาง ศิลปะ ซึ่งต้องใช้ทักษะต่างๆ เช่นการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และนำเสนอกิจกรรมศิลปะซึ่งเป็น กิจกรรมที่ท้าทายทั้งความคิดและความรู้สึกของเด็ก

การวิเคราะห์ศิลปะจึงเป็นการแสดงออกทางศิลปะด้านหนึ่งซึ่งช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดหาเหตุผล สามารถแสดงออกถึงความคิดของตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจและเพิ่มทักษะทาง ความคิดด้านต่างๆที่เป็นระบบ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตและศึกษาต่อในระดับสูงได้

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตบางประการที่น่าสนใจซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการ วิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ถ้านักเรียนได้เรียนการวิเคราะห์ศิลปะ และได้รับฟังพร้อมทั้งได้แสดงความคิดเห็นกับ ครูผู้สอนหรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน นักเรียนก็สามารถเข้าใจในงานศิลปะและรู้จักวิธีการวิเคราะห์ ศิลปะได้อย่างแตกฉานมากขึ้น

2. ผู้สอนจำเป็นต้องมีความเข้าใจพื้นฐานศิลปะของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถมีการวิเคราะห์ศิลปะด้วยตัวเอง สอดคล้องกับการวิเคราะห์วิจารณ์ที่นักเรียนสนใจ และการวิเคราะห์ภาพที่ผู้สอนต้องการจะนำเสนอ

3. สื่อการสอนที่ใช้ควรมีหลายแบบ หากสามารถพานักเรียนไปศึกษาจากสถานที่จริง การใช้สื่อที่เป็นของจริง หรือให้เด็กเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญการวาดและปั้น จะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้มากกว่าและทำให้นักเรียนเข้าใจแก่นเรื่องของการพื้นฐานศิลปะได้ง่ายขึ้น

4. บรรยากาศในการสอนควรสนุกสนานและเป็นกันเอง เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปะไปใช้ในการสอนศิลปะพื้นฐานวิจารณ์ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับขั้นที่สูงขึ้น เช่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย ที่มีระดับขั้นของการคิดและการใช้เหตุผลที่สูงขึ้น เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิเคราะห์ศิลปะในปัจจุบัน

2. ควรมีการฝึกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทุกระดับขั้นเรียนรู้การวิเคราะห์ศิลปะและพื้นฐานวิจารณ์ศิลปะ

3. ควรมีผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะดูภาพและให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลชนก คลังแสง. 2553. การจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปะบำบัดสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. บทความวิจัย. คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การศึกษาพิเศษ, กongs. 2527. เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. กรุงเทพมหานคร : กองการศึกษาพิเศษ.

(อัดสำเนา)

(อัดสำเนา)

การศึกษาพิเศษ, กongs. 2551. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551.

(อัดสำเนา).

กิตติศักดิ์ อุบล. 2528. ความถนัดทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พิการทางกาย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกตุร วงศ์ก้อม. 2548. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ. คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.2543.

คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา.

จิตประภา ศรีอ่อน. 2543. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องพัฒนาการทางภาษาของเด็กหูหนวก. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. (อัดสำเนา)

เด็กหูหนวก. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. (อัดสำเนา)

จิตประภา ศรีอ่อน. 2543. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการเรียนประวัติความเป็นมา

ของภาษาไทย. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. (อัดสำเนา)

จิตประภา ศรีอ่อน. 2547. การสอนแบบสองภาษาสำหรับเด็กหูหนวก (Bilingual Education

for the Deaf) วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.

จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร. 2531. การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทาง

การได้ยิน และเด็กปกติในชั้นสาธิตการศึกษาพิเศษ อนุบาลลอออุทิศ สหวิทยาลัย

รัตนโกสินทร์ สวนดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จุฑารัตน์ สมจริง. 2551. **เลือกสื่อแบบไหนถึงจะโดนใจกลุ่มเด็กพิการ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :http://www.ccdkm.org/youthmedia/index.php?option=com_content&view=article&id=70:2008-12-16-03-40-07&catid=46:disables&Itemid=88 [16 ธันวาคม 2554]
- จุไรรัตน์ เปรมวัชรเสีเยียร. 2530. **จิตวิทยาวัยรุ่น.** ภาควิชาจิตวิทยา และการแนะแนว
วิทยาลัยครูจันทระเกษม.
- ชวพล ลิตติพานิช. 2548. **การปรับตัวในการทำงานของบัณฑิตที่มีความพิการทางการได้ยิน ที่จบการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอนุหนวศึกษา รุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชะลูด นิยมเสมอ. 2537. **องค์ประกอบศิลป์.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชะลูด นิยมเสมอ. 2539. **องค์ประกอบของศิลปะ.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. 2538. **การศึกษาสำหรับคนพิการไทยในยุคโลกาภิวัตน์.**
กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทวี ไพลีสฐพัฒน์พงษ์. 2545. **ผลการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ด้วยคอมพิวเตอร์ช่วย บูรณาการการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร.**
วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตวัจน ณรงค์แสง. 2542. **การศึกษาเปรียบเทียบการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ แก่เด็กอนุหนวโดยผ่านสื่อละครใบ้และสื่อละครใบ้ประกอบภาษามือ.**
วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวัฒน์ กำเนิดศิริ และทีมวิจัย. 2551. **โครงการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมสอนภาษามือด้วย ภาพเคลื่อนไหว 3 มิติ เพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้อำคำศัพท์ภาษาไทย – อังกฤษของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน กรณีศึกษา โรงเรียนอนุสารสุนทรสอนคนอนุหนว เชียงใหม่.** บทความวิจัย. สาขาวิชาแอนิเมชัน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2544. **การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิภา เพียรเลิศ. 2534. **ผลของตำแหน่งภาษามือในรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กหูหนวก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรันดร์ สันติตระกูล. 2527. **เอกสารการศึกษาคนหูหนวก-คนหูตึง อันดับ 1.** (ม.ป.ท.)
- นุชลดดา ไรจนประภาพรรณ. 2541. **ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2539. **วิธีวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเทิน มหาจันทร์. 2531. **ศิลปะในโรงเรียนประถม.** กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- ประเสริฐ สิวรัตนา. 2525. **ความเข้าใจในศิลปะ.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2535. **การเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ และความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรมระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปยุตต์รัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. 2536. **ความซาบซึ้งในภาพจิตรกรรม. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (กรกฎาคม-กันยายน) : 77-87.**
- ผดุง อารยะวิญญู. 2523. **การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2533. **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจเทรตติ้ง.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2542. **การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติที่มีความต้องการพิเศษ.** กรุงเทพมหานคร : จำไทย เพรส.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2542. **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** กรุงเทพมหานคร : แว่นแก้ว.

พนม เกตุมาน. 2550. **พัฒนาการวัยรุ่น** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

http://www.psyclin.co.th/new_page_56.htm. [16 ธันวาคม 2554]

พริ้มเพรา ดิษยวณิช. **เอกสารประกอบการบรรยายวิชาพฤติกรรมศาสตร์ 304202**

(อัดสำเนา)

พิมพ์พรธม เทพสุเมธานนท์. 2539. **ศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2531. **มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร : ภาคพัฒนา

ตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2533. **การรับรู้ทางศิลปะ สามมิติทางศิลปะและศิลปศึกษา**.

กรุงเทพมหานคร : หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

พูนพิศ อมาตยกุล. 2545. **โลกกว้างทางการศึกษา**. [รายการวิทยุออกอากาศทางสถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย]. 20 สิงหาคม 2545.

ไพบุลย์ เทวรักษ์. 2523. **ผลของการรับรู้เวลาในสภาวะเสียงรบกวนและเสียงดนตรี :**

รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ พูลสุข. 2539. **ผลการสอนศิลปะวิจารณ์ตามแนวทฤษฎีของยีน เอ มิทเลอร์**

ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา

ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มลิวัลย์ ธรรมแสง. 2520. **การสอนคนหูหนวกโดยใช้ระบบรวม**. มุลินธิอนุเคราะห์คนหูหนวก

ในพระบรมราชินีนาถ 25 ปีแห่งการจัดการศึกษาของคนหูหนวกในประเทศไทย.

มลิวัลย์ ธรรมแสง. 2549. **วิธีสอนภาษาให้แก่คนหูหนวก**. เอกสารประกอบการสอนวิชา

การจัดการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.

ยศนันท์ แยมเมือง และคณะ. 2544. **ทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. หนังสือสาระการเรียนรู้

พื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

โยลันดา ที คาปูลอง. 2542. **ศิลปะเด็กพิเศษ Art For All**. ใน **การสอนศิลปะสำหรับเด็กและ**

เยาวชนผู้พิการ.

- รจนา ทรรทรานนท์. 2526. **เมื่อลูกหูพิการจะทำอย่างไร**. กรุงเทพมหานคร : คลินิกโสตสัมผัส
และการพูด ภาควิชาโสต ศอ นาสิก ลาริงซ์วิทยา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล
รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รักชนก คชไกร. 2541. **ความเครียด บุคลิกภาพ แรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรม
การเผชิญปัญหาของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
สังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพฯ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัชนี นพเกตุ. 2539. **การรับรู้**. กรุงเทพมหานคร : ประกายพริก.
- รัญจวน คำชิวพิทักษ์. 2550. **การรับรู้และอัตมโนทัศน์กับการวัดและประเมินผลการศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 4. เอกสารการสอนชุดวิชา 24401 จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการวัด
และประเมินผลทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- รุ่งระวี ดิษฐ์เจริญ. 2549. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยสอนแบบบูรณาการด้วย
วิธีการเล่านิทานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนโสตศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาศิลปศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ละออ ชูติกร. 2530. **การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร :
ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- เลิศ อานันท์นะ. 2529. **สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปะเด็กในระบบโรงเรียน.
เอกสารประกอบการอภิปราย กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์.**
- วรรณพร พัฒนเสถียรกุล. 2552. **ความเข้าใจความหมายพื้นฐานทางศิลปะของนักศึกษา
ในมหาวิทยาลัยศิลปากร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาทฤษฎีศิลป์
คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รวารวรรณ คงคล้าย. 2539. **ปัญหาในการสื่อสารของคนหูหนวกในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้อง
การค้าขาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัญญา วงศ์สุรักษ์. 2548. **พัฒนาการของวัยเรียน**. กรุงเทพมหานคร : บีแอนด์ที พลับพลึงซึ่ง.
- วารี ธีระจิตร. 2537. **การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529. การสอนในระดับอุดมศึกษา. **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 5.**
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชาการ,กรม. 2551. **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.** กรุงเทพมหานคร.
- วิชาการ,กรม.2551. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2549 - 2559.**
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. **ศิลปะศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพรอารต์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. **วิวัฒนาการศิลปะศึกษาและสุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน.**
รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวางแผนและพัฒนา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. **การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ.**
เอกสารการสอน ชุดวิชาการสร้างเสริมทักษะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วุฒิ วัฒนสิน. 2541. **ศิลปะระดับมัธยมศึกษา.** แผนกวิชาศิลปะศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศรียา นิยมธรรม. 2519. **พัฒนาการทางภาษา.** เอกสารประกอบการสอนศึกษาพิเศษ 502
หน้า 195. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศรียา นิยมธรรม. 2535. **ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยา การศึกษา
และสังคม.** ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ศรียา นิยมธรรม. 2538. **ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยาการศึกษาและ
สังคม.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรียา นิยมธรรม. 2550. **ทัศนศิลป์เพื่อการศึกษาพิเศษ.** กรุงเทพมหานคร : แวนแก้ว.
- ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม. 2519. **พัฒนาการทางภาษา.** กรุงเทพมหานคร :
บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. กรมวิชาการ. 2532. **การสอนความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร :
คุรุสภา.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. 2551. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**
กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพมหานคร : ชุมชนุสภกรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.

สน สี่มาตริง. 2527. **เกณฑ์การวิเคราะห์วิจารณ์ศิลปะ.** รวมบทความวิชาการ มัณฑศิลป์ 27

กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาการพิมพ์.

สมโภชน์-ทองแดง. การวิจารณ์ศิลปะ. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 22**

(กรกฎาคม-กันยายน 2536) : 90-103.

สวนดุสิต,วิทยาลัยครู. 2520. **การศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.**

กรุงเทพมหานคร : ครูสภา.

สายพิณ ยานะ. 2550. **กลวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นตาบอดที่ศึกษาในจังหวัด**

เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สารินี เกษมสันต์ ณ อยุธยา. 2548. **การศึกษาทัศนระของครูศิลปะและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการ**

การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษในวิชาศิลปศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริลักษณ์ กลิ่นขจรและ ชนินันท์ แย้มขวัญเย็น. 2548. **ปัจจัยที่มีผลกระทบการดูล่ามภาษามือ**

ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สุชา จันทน์เอม. 2525. **จิตวิทยาเด็กพิเศษ.** กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.

สุชา จันทน์เอม. 2531. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุชา จันทน์เอม. 2536. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุชา จันทน์เอม. 2536. **จิตวิทยาพัฒนาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุชาติ เกาทอง. 2536. **หลักการทัศนศิลป์.** กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์.

สุชาติ สุทธิ. 2535. **เรียนรู้การเห็น: พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์.** กรุงเทพมหานคร :

โอเดียนสโตร์

สุภลักษณ์ ธนเกษพิศาล. 2534. **การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้า อายุ 7-9 ปี**

ในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาภรณ์ ชุ่มเม็ดดาจิต. 2541. **การศึกษาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร คุณานุกร. 2523. **ภาษาท่าทาง.** กรุงเทพมหานคร : ศึกษิตสยาม.
- สุรพล รังษฤษติกุล. 2530. **การเปรียบเทียบการรับรู้ความลึกของภาพ 2 มิติ ที่มีตัวชี้ความลึกต่างกันของนักเรียนปกติและนักเรียนหูหนวก ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทราภรณ์ อนันต์มหงษ์. 2532. **ผลของการใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถทางการสังเกตและรับรู้ด้วยสายตาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.** สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรี ศิวะแพทย์. 2549. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- เสาวลักษณ์ อนุดิษฐ์. 2542. **การพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาศิลปะปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา ถินถนอม. 2539. **ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, วิชาเอกการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หนึ่งฤทัย ต่อสุวรรณ. 2546. **สภาพปัจจุบันของล่ามภาษามือในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- หยาดนภา สลามา. 2548. **รายงานการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษนันทบุรี โรงเรียนโสตศึกษานันทบุรี ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 5 จังหวัดสุพรรณบุรี และโรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญาคุณ** โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- หาญพล เจือเพ็ชร. 2548. **การออกแบบภาพเคลื่อนไหวเพื่อถ่ายทอดเสียงดนตรีสำหรับคนหูหนวก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- อวยพร เรืองตระกูล. 2552. **สถิติการศึกษาชั้นนำ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ตำราและเอกสารทาง
วิชา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัฉรภา ธรรมาภรณ์. 2531. **จิตวิทยาการเรียนรู้**. ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อัมพร พันธุ์พานิชย์. 2537. **ผลของการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกที่มีต่อ
ความสามารถในการออกแบบลายกระเบื้องของนักเรียนอนุบาล
โรงเรียนเศรษฐเสถียรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ กลุ่มวิชา
ศิลปหัตถกรรม สาขางานดิน**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี สุทธิพันธุ์. 2528. **การวาดเขียน**. กรุงเทพมหานคร : วิมวอลอาร์ต.
- อุบล ตูจินดา. 2532. **หลักและวิธีสอนศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- อำไพ ตีรณสาร. 2536. **ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ**. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 22** (กรกฎาคม-กันยายน) : 64-76.
- อำไพ ตีรณสาร. 2553. **Mcfee's Perception-Delineation Theory** [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~tampai1/ampai/artelem/mcfee.htm>. [18 กรกฎาคม 2554]
- เฮเลน กิตติพรพิมล. 2522. **ผลของการเรียนในโรงเรียนที่มีต่อการรับรู้ความลึกของภาพ
2 มิติ ของเด็กอายุ 5 ปี และ 6 ปี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Arnheim, Rudolf. 1949. The Gestalt theory of Expression. *Psychological Review*
56(3) : 156-171.
- Arnheim, Rudolf. 1954. **Art and Visual Perception**. Berkeley, California: University of
California Press.
- Berton, Graham and Kendall. 1969. Deafness and Memory. *The Psychology of
Deafness*. North-Western University.
- Blachowicz, C.L.Z. 1999. Vocabulary in Dynamic Reading Assessment: Two Case
Studies. *Reading Psychology* 20(3) : 213-236.

- Blandy, Doug. 1991. Conceptions of Disability: Toward a Sociopolitical Orientation to Disability for Art Education. **Studies in Art Education** 32, 3 : 131-144.
- Blandy, Doug. 1994. Assuming Responsibility: Disability Rights and the Preparation of Art Educators. **Studies in Art Education** 35, 3 : 179-187.
- Boeree, C. George. 2000. **Gestalt Psychology**. [online]. Available from : <http://webpace.ship.edu/cgboer/gestalt.html> [2012, January 10]
- Boyston, Elise Reid. 1954. **Creative Expression with Crayon**. Worcester Mass : David.
- Brown, R. 1958. **Words and Things**. N.Y.: Free Press.
- California State Department of Education. 2001. **Visual and Performing Arts Framework for California Public Schools Kindergarten through Grade Twelve**. p 2. [Online]. Available from : www.csupomona.edu/~ls/Arts%20Framework.pdf. [2012, January 10]
- Clark, B.R. and Leslie, P.T. 1971. Visual Motor Skill and Reading Ability of Deaf Children. **Perceptual and Motor Skills**. 33 : 263-268.
- Collingwood, R.G. 1958. **The Principle of Art**. New York : Oxford University Press.
- Croce, Benedetto. 1913. **The Essence of Aesthetic**. London : William Heiniman.
- D'Onofrio, A. and Nodine, C.F. 1981. Children's Responses to Paintings. **Studies in Art Education** 20(1) : 14-23.
- David (Michelangelo). 2012. [Online]. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/David_%28Michelangelo%29 [2012, May 13]
- David S.Martin. 2004. **Advances in Cognition, Education and Deafness**. 1 edition. Gallaudet University Press.
- Davis, H. and Silverman, S.R. 1970. **Hearing and Deafness**. Revised 3rd Edition. New York, N.Y. : Holt, Rinehart and Wiston.
- De Francesco, Halo 2. 1958. **Art Education : It's Means and Ends**. New York : Harper.
- Drachnik, Cay. 1976. A Historical Relationship between Art Therapy and Art Education and the Possibilities for Future Integration. **Art Education**, 29(7) : 16-19.
- Efland, A. 1979. Conceptions in Teaching Art Education. **Art Education**. 32 : 21-33.
- Feldman, E.B. 1967. **Art as Image and Idea**. New Jersey : Frenetic-Hall.

- Feldman, E.B. 1972. **Varieties fo Visual Experience: Art as Image and Idea**. Englewood Clefts, NJ : Harry N.Abrams.
- Feldman, E.B. 1973. The Teacher as Model Critic. **Journal of aesthetic education**. 7(1) : 50-57.
- Feldman, E.B. 1981. **Varieties of Visual Experience**. Second Printing. New York : Prentice-Hall.
- Feldman, Sherly Cleark. 1961. Visual Perception of Children and Their Relation to Reading. **Dissertation Abstract International** 22 (October-November) : 1084-1085.
- Furth, H.G. 1964. Research with the Deaf : Implications for Language and Cognition. **Psychological Bulletin**, 62 : 145-164.
- Furth, H.G. and Youniss, J. 1971. Formal Operations and Language: A Comparison of Deaf and Hearing Adolescents. **International Journal of Psychology**, 6 : 49-64.
- Furth, H.G. 1973. **Deafness and Learning**. Belmont, CA : Wadsworth.
- Fry, Roger. 1937. **Vision and design**. Harmondsworth, Middelsex : Penguin Books.
- Gearhart, B.R. and Weishahn, N. 1976. **Educating Handicapped Children in Regular Schools**. St Louis : Mosby.
- Getty Center.2011.[Online]. Available From : http://www.getty.edu/education/teachers/building_lessons/formal_analysis.html [2012, May 15]
- Geogiana Short. 1983. Understanding Domain Knowledge for Teaching: Higher Order Thinking in Pre-Service Art Teacher Specialists. **Reprint from Studies in Art Education**. 36(3) : 154-169.
- Goude, Gunner and Derefeldt, Gunilla. 1981. A Study of Wolfflin's System for Characterizing Art. **Studies in Art Education** 22, 3 : 32-41.
- Gilbert, J. and Levee, R.F. 1967. Performances of Deaf and Normally Hearing children on the Bender Gestalt and the Archimedes Spiral Tests. **Perceptual and Motor Skills** 24 : 1059-1066.

- Greene, J. Craig and Hasselbring, T. S. 1981. The Acquisition of Language Concepts by Hearing Impaired Children Through Selected Aspects of An Experimental Core Art Curriculum. **Studies in Art Education** 22, 2 : 32-37.
- Gregory, R. L. 1996. **What do qualia do?**. *Perception* 25 : 377-379.
- Guay, Doris M. Pfeuffer. 1993. Cross-Site Analysis of Teaching Practices: Visual Art Education with Student Experiencing Disabilities. **Studies in Art Education** 34, 4 : 222-232.
- Guay, Doris M. Autumn. 1994. Students with Disabilities in the Art Classroom: How Prepared Are We?. **Studies in Art Education** 36, 1 : 44-56.
- Harrison, Charles and Wood, Paul. 1992. **Art in Theory 1900-1990 An Anthology of Changing Ideas**. New York.
- Hiskey, H., A. 1956. Study of Intelligence of the Deaf and Hearing. **American Annals of The Deaf** 101 : 329.
- Hospers, John. 1955. **The Concept of Artistic Expression**. Proceedings of the Aristotelian Society. New Series 55 : 313-344.
- Hospers, John. 1960. **Art and Emotion**. from proceedings of the Fourth International Congress on Aesthetic.
- Johnson, D.M. 1955. **Perception and Thought The Psychology of Thought and Judgment**. New York : Harper and Brothers.
- Keogh, B.K. and Vernon, M. and Smith, C.E. 1970. **Deafness and Visuo – motor function**. *The Journal of Special Education*. 4 : 41- 47.
- Kesner, R.P. and Baker, T.B. 1980. Neuroanatomical Correlates of Language and Memory: A Developmental Perspective. In R.L., Ault (Ed.), **Developmental Perspectives**, Santa Monica, C.A.: Goodyear : 156-215.
- Ladd, Paddy. 2003. **Understanding Deaf Culture: In Search of Deafhood**. Multilingual Matters.
- Lantz, D., & Lenneberg. 1966. E. H. Verbal communication and color memory in the Deaf and Hearing. **Child Development** 37 : 765-779.

- Loken, Peter et al., 2000. **The World of Visual Art and Aesthetics: Its Functions and Limitations**: [Online]<http://www.macalester.edu/academics/psychology/whathap/ubnnp/aesthetics/perception.html> [2012, May 13]
- Lowenfeld, Vicktor. 1975. **Creative and Mental Growth**. New York : The Macmillan Company.
- Marsshart, Marc. 1993. **Psychological Development of Deaf Children**. New York : Oxford University.
- McFee, J.K., & Degge, R.M. (1977). **Art, Culture, and Environment: A Catalyst for Teaching**, pp.272-297. Belmont, Calif : Wadworth Pub.
- Michael, John.A. 1983. **Art and Adolescence: Teaching Art at the Secondary Level**. Teachers College press, Columbia University New York and London.
- Miller, R.J. 1973. Cross-Cultural Research in The Perception of Pictorial Materials. **Psychological Bulletin** 81 : 135-150.
- Mittler, G.A. 1993. **Art in Focus: Aesthetics, Criticism, History, Studio**. Paper Present of The Conference of Visual Art Criticism at Rajaphat Institute, Suan Dusit, Bangkok: Thailand, (20-22 December).
- Monro, Thomas. 1956. **Art Education, It's Philosophy and Psychology**. New York : Liberal Arts Press.
- Moore.1987. **Educating the Deaf: Psychology, Principles, Practices**. (3rd ed.). Boston : Houghton Mifflin.
- Mykebust, H. 1964. **The Psychology of Deafness**. New York : Grune and Stratton.
- Myklebust, T. and Brutten, M. 1953. A Study of Visual Perception of Deaf Children. **Acta Otolaryngologica**, Supplementum : 105.
- Pfeuffer, Guay and Doris, M. 1993. Cross-Site Analysis of Teaching Practices: Visual Art Education with Students Experiencing Disabilities. **Studies in Art Education** 34(4) : 222-232.
- Piaget J.1977. **The Essential Piaget**. Howard Gruber, New York : Basic Books.
- Pioch, Nicolas. 2002. **Katsushika Hokusai** [Online]. Available from: Web Museum <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/hokusai/> [2012, April 13]

- Reiter, R., W. 1993. Attitudes toward Hearing Impaired Children: The Effect of Mode of Communication and Academic Competence. **Masters dissertation, University of Arizona, Dissertation Abstract International AAC : 1350768.**
- Richard L. Gregory. 1996. Peculiar Qualia. **Perception** 25 (7) : 755-756.
- Robbins, N.L. 1981. The Effects of Signed Text on the Reading Comprehension of Hearing Impaired Children. **Unpublished Doctoral Dissertation** : University of Nebraska Lincoln.
- Röhrig, Bettina. **Museum of Florence** [Online]. Available from:
http://www.museumsinflorence.com/musei/David_by_michelangelo.html
 [2012, April 12]
- Rouse, S.N.1994. Visual Perception: An Integral Part of the Art Education Curriculum. **Dissertation Abstracts Intranational** : 32.
- Ruesch J., and Kees, W. 1971. **Nonverbal Communication**. California : Universtiy of California Press.
- Sartain, A.G., North, A.J., Strang, J.R. and Chapman, H.M. 1973. **Psychology: Understanding Human Behavior**. New York : McGraw-Hill Company.
- Schirmer, B.R. 2001. **Psychological, Social and Educational Dimensions of Deafness**. London : Allyn and Bacon.
- Silver, Rawley A. and others. 1973. A Study of Cognitive Skill Development Through Art Experiences; An Educational Program for language and Hearing Impaired and Aphasic Children. **New York State Education Department** : Albany. Office of Urban Education.
- Strassman, B. , K. 1986. Training an Inferential and Constructive Reading Process in Deaf and Hearing Youngsters. n.p., **Dissertaion Abstract International** 46 : 3688A.
- Stevenson J., William.1999. **The Basic Quality Control Tools**. 6th ed., Irwin/McGrawHill.
- Teaching hearing-impaired children**. 2008. [Online]. Available From :
<http://www.hear-it.org/Teaching-hearing-impaired-children> [2008, January 10]
- Titus, Harold H. 1963. **Living Issues in Philosophy** .4th ed.; New York : American Book.

- Tolstoy, Leo N. 1960. **What is Art?** by Almyer Maude. New York : MacMillan Publishing.
- Tyler, C.W. 1971. **Stereoscopic Depth Movement: Two Eyes Less Sensitive Than One.** Science, New York. 174 : 958-961.
- Wang, X. 1992. Resilience and Fragility in Language Acquisition: A Comparative Study of Gestural Communication System of Chinese and America Deaf Children. Doctoral dissertation, University of Chicago. **Dissertation Abstract International.**
- Willis,D.J. and Faubion,J.H. 1979. Hearing Disabled Children and Youth. In Marin B. Swanson and Diane J.Willis (eds.). **Understanding Exceptional Children.** Publishing Company.
- Wolff, T.,&Geahigan, G. (1997). **Urbana:** University of Illinois Press : 352.
- Wolfflin, Heinrich. 1915. **Principles of Art History : The Problem of the Development of Style in Later Art.** Translated from 7th German Edition (1929) into English by MD Hottinger (Dover Publications, New York 1932 and reprints.).
- Wood, N.E. 1977. Directed Art, Visual Perception and Learning Disabilities. **Academic Therapy** : 455-462.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ดีจงกิจ
อาจารย์ประจำสาขาวิชา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกยูร วงศ์ก่อม
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. อาจารย์อัมพร พันธุ์พานิชย์
โรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์
5. อาจารย์นภดล วิรุฬห์ชาติตะพันธ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายนามผู้เชี่ยวชาญในตรวจสอบคะแนนในการวิจัย

1. อาจารย์อัมพร พันธุ์พานิชย์
โรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์
2. อาจารย์นวลทิพย์ ตีรสสุวรรณ
โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ
3. อาจารย์ศิริลักษณ์ ศิริวงศ์
โรงเรียนวัดเวตวันธรรมมาเวช

ภาคผนวก ข
กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนโสตศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จากจำนวนโรงเรียนที่เลือกแบบเจาะจง 4 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวนทั้งหมด 53 คน ได้แก่

1. โรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ จำนวน 19 คน
2. โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ จำนวน 10 คน
3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 13 คน
4. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 11 คน

ภาคผนวก ค
ตารางข้อมูลบทที่ 5

ตารางที่ 31 ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน 5 ด้าน คือ 1) เส้น 2) มิติ 3) รูปทรง 4) องค์ประกอบ และ 5) รายละเอียด 10 ข้อ

ทฤษฎีศิลปะของวูล์ฟฟลิน		ขลุ่ยทิพย์	คลื่นยักษ์แห่งคานากาว่า	กุ๊ร้อง	ดาวิด
เส้น	เส้น	7.2 ± 2.7	8.5* ± 2.1	7.0* ± 2.5	7.7 ± 2.4
	พื้นภาพ	7.0 ± 2.7	6.7 ± 3.1	5.9* ± 2.7	70.2 ± 2.7
มิติ	ระนาบ	6.5 ± 2.6	7.6 ± 2.4	6.2* ± 2.7	5.9 ± 2.7
	ความลึก	7.0* ± 2.5	7.0* ± 2.4	6.4* ± 2.5	6.8* ± 2.4
รูปทรง	รูปทรงเปิด	6.8 ± 2.5	7.4* ± 2.7	6.5* ± 3.0	7.4 ± 2.6
	รูปทรงปิด	6.3* ± 2.8	6.7 ± 2.6	6.3 ± 3.0	6.3* ± 2.6
องค์ประกอบ	เอกภาพ	7.5* ± 2.4	7.4 ± 2.4	7.0* ± 2.3	7.4* ± 2.4
	พหุภาพ	6.8 ± 2.7	7.3 ± 2.5	6.6* ± 2.5	7.0 ± 2.8
รายละเอียด	ความชัดเจนทั้งภาพ	7.8* ± 2.2	7.7* ± 2.2	6.5 ± 2.7	7.8* ± 2.5
	ความชัดเจนสัมพันธ์	7.7 ± 2.3	7.0 ± 2.7	7.2 ± 2.9	7.5 ± 2.9

*การรับรู้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ภาคผนวก ง

ตารางวิเคราะห์การแสดงผลทางศิลปะ

ตารางที่ 32 ตารางวิเคราะห์การรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ

สิ่งที่น่าสนใจ แนวคิด	พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย	พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
การรับรู้	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการทางกาย: สนใจรูปร่างหน้าตาและการแต่งกายมาก จะหันไปใช้เครื่องสำอางที่โฆษณาอยู่ทั่วไป เด็กวัยรุ่นที่รูปร่างหน้าตาดี แต่งตัวสวยงามจะเป็นที่รู้จักและชื่นชอบในหมู่วัยรุ่นด้วยกัน - พัฒนาการทางอารมณ์: วัยนี้ต้องการอิสรภาพมากขึ้น มักจะแสดงอาการแข็งกร้าว เมื่อถูกจำกัดเสรีภาพ มักมีอารมณ์เพื่อผื่นเกี่ยวกับอนาคต - พัฒนาการทางสังคม: พอใจที่จะอยู่ในกลุ่มเพศเดียวกันและมักจะทำตามกลุ่ม - พัฒนาการทางสติปัญญา: พัฒนาการทางสมองเกือบเท่าผู้ใหญ่เป็นวัยที่เริ่มมีแนวทางชีวิตสำหรับตัวเอง <p>(วรัญญา วงศ์สุรักษ์, 2548)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการทางกาย: พัฒนาการเหมือนคนทั่วไป แต่มีปัญหาทางภาษาพูด ขาดการสื่อความหมายและภาษาเขียน สลับคำ ไม่เป็นประโยค - พัฒนาการทางอารมณ์: ปัญหาในเรื่องการปรับตัว จึงมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำกว่าปกติ - พัฒนาการทางสังคม: มีปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับเด็กปกติได้ - พัฒนาการทางสติปัญญา: การเรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติ เนื่องจากต้องใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ - เด็กเหล่านี้มีปัญหาทางการพูด การพูดเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การเรียนการสอนสำหรับเด็กเหล่านี้จึงมุ่งเน้นเกี่ยวกับภาษาและการพูดเป็นสำคัญ <p>(ผดุง อารยะวิญญู , 2523)</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการรับรู้ภาษา การแปลความหมาย โดยแสดงออกใน 3 รูปแบบลักษณะ คือ การสื่อสาร การใช้ภาษามือ และวัฒนธรรมสำหรับคนหูหนวก (มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2549)

ตารางที่ 32 ตารางวิเคราะห์การรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ (ต่อ)

สิ่งที่น่าสนใจ แนวคิด	พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย	พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
<p>การแสดงออก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ขั้นตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้นศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art)อายุ 14-17ปี (Lowenfeld, 1975) : <ul style="list-style-type: none"> - สามารถแสดงออกในสิ่งซึ่งไม่ใช่เป็นความจริงในธรรมชาติ เช่นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกทางสีหน้า และมีการเปลี่ยนแปลงหรือตัดทอนพื้นที่ว่างได้ตามต้องการ - สามารถควบคุมให้การวาดภาพเป็นตามจุดมุ่งหมายได้ และใช้วัสดุได้ทุกประเภท - สามารถใช้หลักการของทัศนียภาพ (Perspective) ได้ - สามารถวาดภาพได้สัดส่วน ท่าทางและรายละเอียดได้ถูกต้อง - มีสติปัญญาแบบเหตุผลเชิงนามธรรม และสามารถวาดได้ใกล้เคียงความเป็นจริง 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กพิจารณาแสดงออกทางศิลปะของเด็กทั้งหมด เพราะสิ่งที่เด็กทำออกมาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของเด็กและพัฒนา ศักยภาพของตนเองได้ (Lowenfeld, 1975) - มีความสนใจในภาพศิลป์มากกว่าผู้ที่สามารถได้ยิน เพราะงานภาพศิลป์ทำให้พวกเขามีโอกาสแสดงออกและสื่อความคิดผ่านทางรูปแบบที่เข้มแข็งที่สุด(โยลันดา ที่ คาปูลอง, 2542) - วาดภาพจะช้ากว่า เพราะขาดจินตนาการและความคิดเชิงนามธรรม แต่สามารถเก็บรายละเอียดและสะท้อนให้เห็นถึงความจำทางการเห็นที่ดีได้มากกว่าเด็กปกติ - การแสดงออกทางศิลปะ สามารถพัฒนาความสามารถด้านนี้ไปใช้สื่อสารกับผู้อื่นด้วยการวาดภาพได้ (ศรียา นิยมธรรม, 2550)

ตารางที่ 32 ตารางวิเคราะห์การรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ (ต่อ)

สิ่งที่น่าสนใจ แนวคิด	พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย	พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
การแสดงออก	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาการสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยรุ่นจะมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ เริ่มจากอายุ 11-15 ปีโดยจะมีขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) ในขั้นนี้พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กจะเป็นขั้นสุดยอด คือวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ เด็กสามารถที่จะคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่ สนใจสร้างสิ่งที่เป็นนามธรรม ความคิดก้าวหน้า กว้างไกล พยายามแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อความสามารถของตนเอง มีจินตนาการจนบางครั้งอาจเหมือนเพ้อฝัน (Piaget, 1977) 	<ul style="list-style-type: none"> - จำกัดในการเชื่อมโยงคำเข้ากับประสบการณ์ - จำกัดในทักษะการพูดที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเข้ากับผู้อื่น (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2538) - มีความสามารถในการรับรู้ การแปลความหมาย และการจดจำสารจากสื่อในโทรทัศน์ได้ แต่การแสดงออกทางอารมณ์ไม่ชัดเจน (จุฑารัตน์ สมจริง, 2551)

ตารางที่ 33 ตารางวิเคราะห์แนวคิดการแสดงออก

สิ่งที่น่าสนใจ แนวคิด	การรับรู้	การแสดงออก
Wolfflin (1929)	<ul style="list-style-type: none"> - Linear and Painterly การรับรู้ภาพที่เห็นจากเส้นรอบรูปและพื้นภาพ - Plane and Recession การรับรู้ความแบนเป็นระนาบและความลึกของภาพ - Closed Form and Open Form ความรู้สึกรวมตัวเข้าหากันในลักษณะเป็นรูปทรงปิด และความรู้สึกเป็นอิสระที่จะเคลื่อนตัวไปในทางทิศทางต่างๆในลักษณะเป็นรูปทรงเปิดของภาพ - Multiplicity and Unity องค์ประกอบทั้งหมดของภาพรวมตัวกันที่ทำให้เกิดความงาม - Absolute Clarity and Relative Clarity การรับรู้ถึงความสวยงามจากรายละเอียดคมชัดของภาพหรือจากภาพที่ไม่ชัดเจนแต่มีรูปแบบรวมที่สวยงาม 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับมวลและปริมาตรต่างๆ - การมองจากระนาบสัมผัสของรูปภาพ - เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกที่รวมตัวเข้าหากันในลักษณะรูปทรงปิด และความรู้สึกเป็นอิสระที่จะเคลื่อนตัวไปในทิศทางต่างๆในลักษณะรูปทรงเปิด - การสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิด เป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสมดุลของส่วนประกอบต่างๆ ทั้ง 2 ข้าง และการแก้ปัญหาดูด้วยการเพิ่ม- ลดส่วนประกอบต่างๆ - การเห็นรูปทรงทั้งหมดอย่างเด่นชัด

ตารางที่ 33 ตารางวิเคราะห์แนวคิดการแสดงออก (ต่อ)

<div style="text-align: center;">สิ่งที่</div> <div style="text-align: center;">นำเสนอ</div> <div style="text-align: center;">แนวคิด</div>	<div style="text-align: center;">การรับรู้</div>	<div style="text-align: center;">การแสดงออก</div>
Lowenfeld (1975)	<ul style="list-style-type: none"> - Haptic Type: การมองภาพด้วยความเป็นตัวของตัวเอง คือการมองด้วยประสบการณ์ ความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อสิ่งที่ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพที่ต้องการ - Visual Type: การมองภาพจากสภาพแวดล้อม คือการมองแบบผู้สังเกต (Observer) เหมือนกล้องถ่ายรูปที่เห็นอย่างไรก็ถ่ายทอดออกมาอย่างนั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ขั้นขีดเขียน (Scribbling stage) อายุ 2-4 ปี - ขั้นก่อนสัญลักษณ์ (Preschematic stage) อายุ 4-7 ปี - ขั้นสัญลักษณ์ (Schematic stage) อายุ 7-9 ปี - ขั้นเริ่มเหมือนจริง (The Drawing Realism) อายุ 9-12 ปี - ขั้นเหตุผล (The Age of Reasoning) อายุ 12-14 ปี - ขั้นตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้นศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art) อายุ 14-17 ปี
John A. Michael (1983)	- เราต้องรับศิลปะเข้าไปก่อน จึงแสดงจะออกทางศิลปะนั้นได้	- การแสดงออกทางศิลปะเป็นตัวกระตุ้นประสาทสัมผัสให้ทำงานเพราะว่ามีมือของเราไม่สามารถนำดินสอให้วาดภาพขึ้นมาได้ถ้าเราไม่เข้าใจในภาพนั้นมาก่อน

ตารางที่ 33 ตารางวิเคราะห์แนวคิดการแสดงออก (ต่อ)

<div style="text-align: center;">สิ่งที่น่าสนใจ</div> <div style="text-align: center;">แนวคิด</div>	<div style="text-align: center;">การรับรู้</div>	<div style="text-align: center;">การแสดงออก</div>
Gestalt Psychologist (Boeree, 2000)	<ul style="list-style-type: none"> - Law of Pragnanz: วัตถุที่อยู่ในสภาพแวดล้อมจะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่เรียบง่าย - Law of Closure: จัดสิ่งที่รับรู้เป็นภาพรวมมากกว่าส่วนย่อย ภาพที่ขาดความสมบูรณ์เล็กน้อย แต่มนุษย์ก็สามารถต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปของภาพให้กลายเป็นภาพสมบูรณ์ได้ - Law of Similarity: เป็นการจัดสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน โดยอาศัยการจำแนกรูปร่าง ขนาด สี เป็นกลุ่มประเภทเดียวกัน - Law of Proximity: เป็นการจัดสิ่งที่อยู่ใกล้กัน มีความเกี่ยวข้องกัน มากกว่าสิ่งที่ไกลกัน โดยอาศัยการรับรู้ - Law of Symmetry: เป็นการจัดสิ่งของที่มองเห็น ให้เท่ากันทั้งสองข้าง รอบๆ จุดศูนย์กลาง - Law of Continuity : เป็นการดูวัตถุโดยรวมทั้งชิ้นแม้ว่าจะไม่เห็นทั้งหมด เพราะเรารับรู้ว่าวัตถุนั้นยังอยู่ 	

ตารางที่ 34 ตารางวิเคราะห์ทฤษฎี

ทฤษฎี / สิ่งที่น่าสนใจ	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
<p>Lowenfeld (1975) ขั้นตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้นศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art)อายุ 14-17ปี</p>	<p>- สามารถแสดงออกในสิ่งซึ่งไม่ใช่เป็นความจริงในธรรมชาติ เช่น การแสดงออกซึ่งความรู้สึกทางสีหน้า และมีการเปลี่ยนแปลงหรือตัดทอนพื้นที่ว่างได้ตามต้องการ</p>	<p>- มีความสนใจในภาพศิลปะมากกว่าผู้ที่ได้ยิน สามารถแสดงออกและสื่อความคิดผ่านทางรูปแบบศิลปะได้ดี (โยลันดา ที่ คาปูลอง, 2542)</p> <p>- สามารถจดจำสารจากสื่อโทรทัศน์ได้ โดยสามารถ รับรู้ ดีความ และเข้าใจความหมาย แต่การแสดงออกทางอารมณ์ไม่ชัดเจน (จุฑารัตน์ สมจริง, 2551)</p>
	<p>- สามารถควบคุมให้การวาดภาพเป็นตามจุดมุ่งหมายได้ และใช้วัสดุได้ทุกประเภท</p>	<p>- สามารถพัฒนาการแสดงออกทางศิลปะ ไปใช้สื่อสารกับผู้อื่นด้วยการวาดภาพได้ (ศรียา นิยมธรรม, 2550)</p>
	<p>- สามารถวาดภาพได้สัดส่วน ท่าทางและรายละเอียดได้ถูกต้อง</p>	<p>- สามารถเก็บรายละเอียดและสะท้อนให้เห็นถึงความจำทางการเห็นที่ดีได้มากกว่าเด็กปกติ (ศรียา นิยมธรรม, 2550)</p>

ตารางที่ 34 ตารางวิเคราะห์ทฤษฎี (ต่อ)

สิ่งที่น่าสนใจ ทฤษฎี	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
Lowenfeld (1975) ขั้นตัดสินใจ (The Period of Decision) หรือขั้น	- มีสติปัญญาแบบเหตุผลเชิงนามธรรม และสามารถวาดได้ใกล้เคียงความเป็นจริง	- วาดภาพจะช้ากว่าเด็กปกติ เพราะขาดจินตนาการและความคิดเชิง นามธรรม (ศรียา นิยมธรรม, 2550)
ศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art)อายุ 14-17ปี	- สามารถใช้หลักการของทัศนียภาพ (Perspective) ได้	- เรียนและรับรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆโดยใช้มิติสัมพันธ์ได้ดีกว่าการใช้ ภาษาพูด (ศรียา นิยมธรรม, 2550)

ตารางที่ 34 ตารางวิเคราะห์ทฤษฎี (ต่อ)

สิ่งที่น่าสนใจ ทฤษฎี	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
Piaget (1977) พัฒนาการสติปัญญา และความคิดของเด็ก วัยรุ่น	- มีความสามารถในการตัดสินใจ	- แสดงถึงความเข้าใจบางอย่างในความคิดรวบยอดขั้นปฏิบัติการ อย่างเป็นทางการ ไม่มีจะสามารถเรียนรู้ความคิดรวบยอดนี้จากการ ฝึกฝนอย่างเดียวกัน (Furth, 1973)
ปฏิบัติการคิดด้วย นามธรรม(Formal Operational Stage)	- สามารถเข้าใจกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ต่างๆ	สามารถเข้าใจกฎ ระเบียบข้อบังคับเหมือนนักเรียนปกติ
	- สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีต เข้ากับปัจจุบัน เพื่อสามารถวางแผนใน อนาคต	- ข้อจำกัดทางภาษาและถ้อยคำทั้งด้านการรับรู้และการแสดงออก - มีความจำกัดด้านการเชื่อมโยงคำเข้ากับประสบการณ์ - มีความจำกัดด้านทักษะการพูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับ ผู้อื่น (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2538)
	- มีความสามารถในการตัดสินใจ	- แสดงถึงความเข้าใจบางอย่างในความคิดรวบยอดขั้นปฏิบัติการ อย่างเป็นทางการ ไม่มีจะสามารถเรียนรู้ความคิดรวบยอดนี้จากการ ฝึกฝนอย่างเดียวกัน (Furth, 1973)

ภาคผนวก จ

การพัฒนาเกณฑ์การคัดเลือกภาพและกรอบมองภาพ

ตารางที่ 35 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระทัศนศิลป์

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.6	1. วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก	งานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและตะวันตก
	2. ระบุงานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง และบรรยายผลตอบรับของสังคม	งานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง
	3. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม	อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์

เกณฑ์การคัดเลือกภาพ

- คัดเลือกภาพตามกรอบมาตรฐาน ศ 1.2 ตามข้อกำหนดในรายวิชาบังคับหรือวิชาเลือกศิลปะ รายวิชาเลือกแผนศิลปะ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออกและตะวันตก โดยเป็นภาพที่มีชื่อเสียง ที่ได้รับรางวัลระดับประเทศหรือระดับนานาชาติเช่น รางวัลศิลปกรรมแห่งชาติ หรือได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือศิลปะตั้งแต่สมัยกลางจนถึงสมัยใหม่ (ค.ศ. 1400 – ปัจจุบัน)
- เป็นภาพที่มี 2 มิติ คือ มีด้าน 2 ด้าน กว้าง และยาว หรือภาพ 3 มิติ คือ มีความกว้าง ยาว และมีความลึก มีความสมบูรณ์ตามหลักองค์ประกอบศิลป์ มีเรื่องราวเหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- เป็นงานทัศนศิลป์ในรูปแบบศิลปะตะวันออกหรือตะวันตก

3.1 รูปแบบศิลปะตะวันออก เป็นภาพที่เน้นเรื่องราว วัฒนธรรมที่วาดโดยศิลปินชาว ตะวันออก เช่น ไทย จีน ญี่ปุ่น อินเดีย และแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติที่ ชัดเจน แยกจากกัน

3.2 รูปแบบศิลปะตะวันตกเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนกลาง จนถึงสมัยใหม่ (ค.ศ.1400 –ปัจจุบัน) โดยศิลปินชาวตะวันตก กรีก โรมัน เป็นศิลปะที่มีลักษณะรวมกัน ไม่แยกเชื้อ ชาติและเผ่าพันธุ์

ทั้งนี้ผลงานทั้งตะวันออกและตะวันตกจะต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ศ. 1.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระเรียนรู้ศิลปะชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย

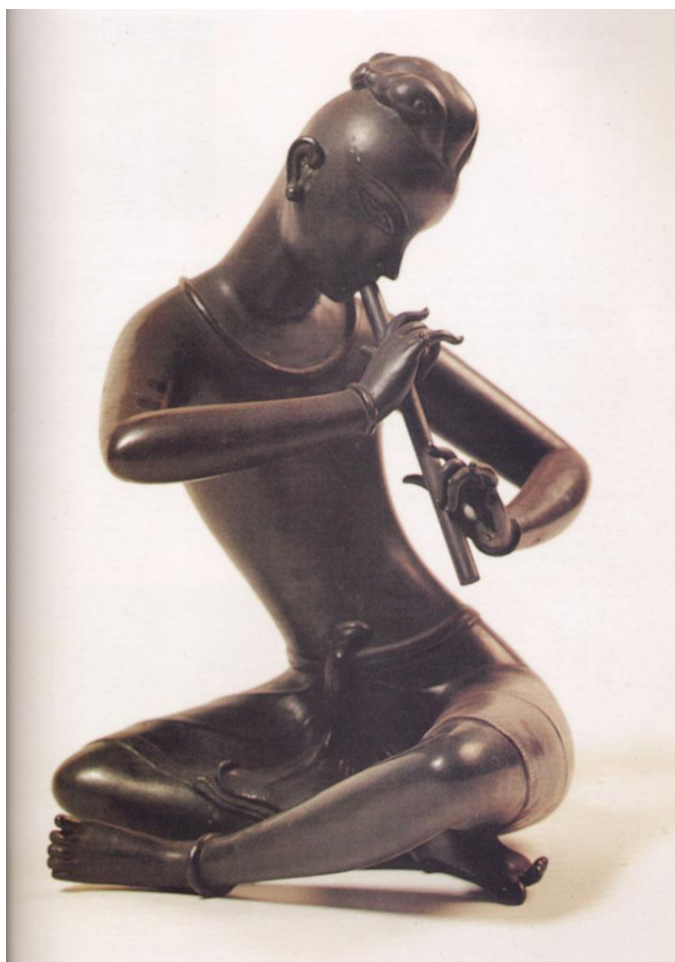
ตารางที่ 36 กรอบการอธิบายทฤษฎีให้นักเรียนเข้าใจ

ทฤษฎีรูปฟลิน	คำอธิบาย
เส้น (Linear)	- ภาพวาดที่มีเส้นต่อเนื่องกัน มีน้ำหนัก และให้ ความรู้สึกตามลักษณะของเส้น
ระนาบ (Plane)	- ภาพเป็นระนาบ 2 มิติ มีความกว้าง ยาว และไม่มี ความลึก
รูปทรงเปิด (Open Form)	- ภาพวาดที่ให้ความรู้สึกเชื่อมต่อกันของพื้นที่ภายนอก และภายในของรูป ให้ความรู้สึกอิสระ ไม่ปิดทึบ
เอกภาพ (Unity)	- ภาพที่มีจุดเด่น จุดรอง ความสมดุลของภาพมารวมกัน เป็นจุดเดียว
ความชัดเจนทั้งภาพ (Clearness)	- ภาพที่มีความชัดเจน
ความลึก (Recession)	- ภาพมีความลึกเหมือน 3 มิติ สามารถบอกถึงระยะใกล้ – ไกล ของวัตถุที่อยู่ในภาพ
รูปทรงปิด (Closed Form)	- ภาพวาดที่ให้ความรู้สึกแยกกันระหว่างพื้นที่จุดเด่น ภายในภาพกับพื้นที่จุดเด่นภายนอก ไม่เชื่อมโยงกัน ให้ ความรู้สึกปิดทึบทุกด้าน
พหุภาพ (Multiplicity)	- ภาพที่มีหลายหลากจุดเด่น จุดรองกระจาย

ตารางที่ 36 กรอบการอธิบายทฤษฎีให้นักเรียนเข้าใจ (ต่อ)

ทฤษฎีมูลफलिन	คำอธิบาย
มีความชัดเจนสัมพัทธ์ (Unclearness)	- รายละเอียดของภาพไม่ชัดเจน แต่ดูรวมแล้วเป็นภาพสวยงาม
พื้นภาพ (Painterly)	- ภาพวาด (ภาพเพนท์) ที่เกิดจากการวาดภาพองค์ประกอบที่ต่างกันแต่นำมารวมกันอย่างกลมกลืนโดยไม่มีเส้นขอบ

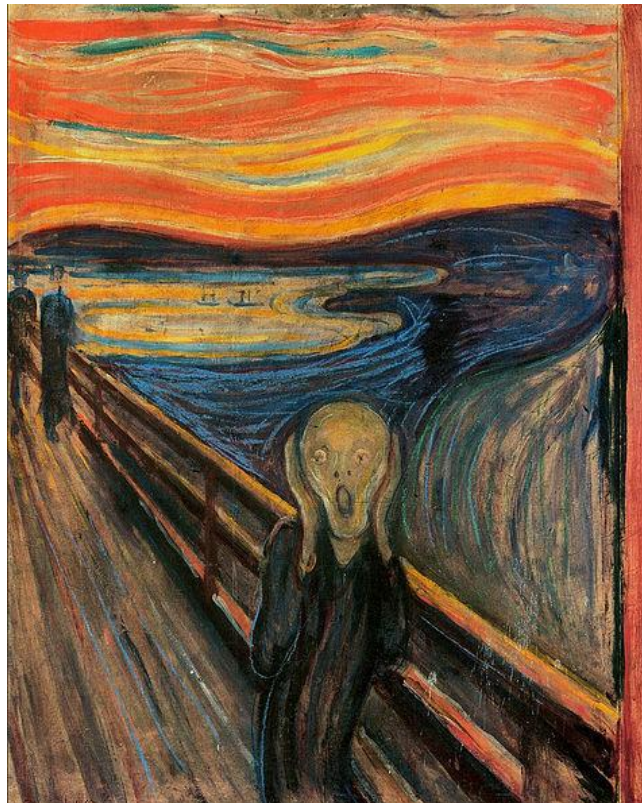
คัดเลือกภาพที่ผู้ทรงคุณวุฒิเลือก 4 ภาพ จาก 10 ภาพ

“ขลุ่ยทิพย์ (Musical Rhythm) 2492 หล่อสำริด ขนาด 55x 38 เซนติเมตร
ประติมากรรวมผู้ชายกำลังเป่าขลุ่ย ของเชียน ยี่มศิริ เป็นสมบัติของพิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์

ภาพ “คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ” (The Great Wave off Kanagawa) เป็นผลงานภาพพิมพ์แกะไม้แบบญี่ปุ่น (Japanese woodblock printing) ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของ คาสึชิกะ โฮะกุไซ (Katsushika Hokusai) ศิลปินชาวญี่ปุ่น

“กู่ร้อง” (The Scream) คือภาพวาด ขนาด 91x73.5 เซนติเมตรวาดโดย เอ็ดวาร์ด มุนช์ (Edvard Munch) ชาวนอร์เวย์ เป็นศิลปินที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำลัทธิเอกซ์เพรสชันนิสม์ ปัจจุบันอยู่ใน Munch Museum Oslo, Norway.

ดาวิด (David) คือหินอ่อน สูง 160 นิ้ว ฝีมือโดย ไมเคิล แองเจโล ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่ หอศิลป์อะคาเดมี (Galleria dell' Accademia), ฟลอเรนซ์ ที่ประเทศอิตาลี

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์
เพศ	☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
อายุ
การได้ยิน	☐ 1. ใส่เครื่องช่วยหูฟังเดซิเบล ☐ 2. ไม่ใส่เครื่องช่วยหูฟัง
โรงเรียน
ชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 6
ประสบการณ์การเรียนรู้	☐ 1. เคยเรียน
วิชาพื้นฐานศิลปะ	☐ 2. ไม่เคยเรียน
วันที่ให้สัมภาษณ์
เวลาที่ให้สัมภาษณ์	เริ่มเวลา.....ถึง.....น. (เวลาในการให้สัมภาษณ์.....นาที)
ผู้สัมภาษณ์

ตารางที่ 37 เกณฑ์การให้คะแนนการแสดงผลงานศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิน ในช่วงการสัมมนาครั้งที่ 1 และสัมมนาครั้งที่ 2

หลักการวิจารณ์ศิลปะ (D'Onofrio, 1981)	คำอธิบาย	เกณฑ์การให้คะแนน
ขั้นบรรยาย (1คะแนน)	1. มองเห็นภาพผลงานในขั้นต้นว่าเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร เช่น เนื้อหาภาพคืออะไร	0.3
	2. เทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นแบบใด เช่น สีน้ำ, สีชอล์ก, สีน้ำมัน	0.3
	3. สามารถอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาในภาพได้ 2 ประเด็นขึ้นไป เช่น เป็นภาพบุคคลสำคัญทางการเมือง, ภาพสถาปัตยกรรม ภาพประวัติศาสตร์	0.4
ขั้นวิเคราะห์ (1คะแนน)	1. สามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานเรื่องหลักทัศนธาตุ เช่น เส้น สี แสง เงา ฯลฯ	0.3
	2. รูปแบบการถ่ายทอดผลงานว่าเป็นประเภทใด	0.3
	2.1 รูปแบบเหมือนจริง 2.2 รูปแบบสัญลักษณ์ 2.3 รูปแบบนามธรรม	
	3. สามารถอธิบายการองค์ประกอบผลงานได้เช่น 3.1 จากภาพรวมเป็นส่วนย่อย 3.2 จัดแบบกลมกลืน 3.3 จัดภาพแบบขัดแย้ง 3.4 จัดแบบเอกภาพ	0.4

ตารางที่ 37 เกณฑ์การให้คะแนนการแสดงผลทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟลิน ในช่วงการสัมมนาช่วงที่ 1 และสัมมนาช่วงที่ 2 (ต่อ)

หลักการวิจารณ์ศิลปะ (D'Onofrio, 1981)	คำอธิบาย	เกณฑ์การให้คะแนน
ขั้นการตีความ (1คะแนน)	1. สามารถอธิบายความหมายของผลงานที่ศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการสื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ เช่น ภาพวันประกาศอิสรภาพของไทย, สงครามของปีกาโซ	0.5
	2. บอกความหมายที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ภาพเน้นการใช้วัสดุท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ต้องการสื่อเรื่องศาสนา สงคราม, ภาพPotato สื่อเรื่องความยากจน	0.5
ขั้นการตัดสินคุณค่า (1คะแนน)	1. สามารถบอกประสบการณ์ของตนเองที่มีความสอดคล้องกับผลงานได้ เช่น รู้จักภาพโมนาลิซ่า เพราะเคยดูใน TV., อ่านหนังสือ	0.5
	2. สรุปให้เห็นข้อดีและข้อด้อยที่เกี่ยวข้องเนื้อหา และ หลักทัศนธาตุหรือหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ เป็นต้น	0.5

คำอธิบาย หลังจากจบการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1

ชื่อผลงาน: ชุดุ่ยทิพย์ 2492 (Musical Rhythm)

เทคนิค: หล่อสำริด

ขนาด: 55x38 เซนติเมตร

ศิลปิน: เขียน ยิ้มศิริ (Khien Yimsiri)

เป็นประติมากรรมผู้ชายกำลังเป่าชุดุ่ย ของ เขียน ยิ้มศิริ เป็นสมบัติของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรีอนุสรณ์ ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 1 เหรียญทอง ประเภทประติมากรรม ในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ปีพ.ศ. 2492 ศิลปินได้สร้างผลงานในลักษณะตรงตามอุดมคติ วัฒนธรรมไทย สิ่งที่น่าสนใจแสดงออก คือ การใช้เส้นที่ดูอ่อนช้อย ประสานกับจังหวะท่าทางในเชิงองค์ประกอบศิลป์ ท่านเป็นศิลปินที่บุกเบิก ในการนำเอาคุณค่าลักษณะแนวประเพณีไทย มาเป็นรูปแบบในการสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาการ จากประติมากรรมแบบประเพณีไทย คลี่คลายมาสู่ประติมากรรมแบบร่วมสมัย ที่แฝงความเป็นไทยอยู่ เนื้อหาของการแสดงออก เป็นอิริยาบถต่างๆที่อ่อนช้อยละเมียดละไม ให้ความรู้สึกถึงความงามของเส้น ที่เคลื่อนไหวประสานสัมพันธ์อย่างสมบูรณ์

เส้น ผลงานชิ้นนี้ ได้คลี่คลายไปสู่ความงามทางศิลปะของการใช้เส้น ที่ประสานรับกัน อย่างมีจังหวะการแสดงออก จึงมิได้ยึดหลักโครงสร้างของมนุษย์อย่างแท้จริง จะเห็นได้จากใบหน้า แขน และสะโพกที่ดูอ่อนช้อยเกินจริง ผลงานชนิดนี้ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ไปกับท่าร้ายว่า ที่เป็นแบบฉบับของศิลปวัฒนธรรมไทย

รูปร่างรูปทรง ท่วงท่าของร่างกายที่ดูอ่อนช้อย นุ่มนวล สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับ จังหวะการเป่าชุดุ่ย จะเป็นได้จากท่าทางของนักดนตรีที่ เคียงตัว แขน นิ้วมือ นิ้วเท้า ที่แสดงลีลา เคลื่อนไหวอยู่โดยตลอดทำให้เกิดความรู้สึกราวกับว่า ได้ยินเสียงชุดุ่ยออกมาจริงๆ ตามท่าทางที่ บ่งบอกของนักดนตรี

สี บรรณสีน้ำตาลแดง ไล่แสงเงาโดยใช้แสงนั้น

แสงเงา วิธีการปั้นแสดงการใช้แสงเงาที่กลมกลืน มีความลึก เพื่อให้ความเด่นขึ้นมา ดู ลักษณะอ่อนช้อย ผสมผสาน จังหวะลีลาและเส้นสายของศิลปะไทย บวกใช้กิริยาของคนที่กำลัง เป่าชุดุ่ย

ลักษณะผิว ผิวเรียบ รูปแบบจากพระพุทธรูปปางลีลาสมัยสุโขทัย

การจัดองค์ประกอบ เป็นรูปปั้นของคนนั่งเป่าชุดุ่ยที่ให้ความเป็นเอกภาพ จุดเด่นของ ผลงานชิ้นนี้อยู่ที่การนำหลักองค์ประกอบของเส้น ที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เหมือนกำลังเป่าชุดุ่ย เล่นเพลงจริง

คำอธิบาย หลังจากจบการสัมมนาครั้งที่ 1

ชื่อผลงาน: คลื่นยักษ์แห่งคานากาวะ (The Great Wave off Kanagawa)

เทคนิค: ภาพพิมพ์แกะไม้แบบญี่ปุ่น

ขนาด: กว้าง 10 นิ้ว ยาว 15 นิ้ว

ศิลปิน: คาสึชิเกะ โฮกุไซ (Katsushika Hokusai)

เป็นผลงานภาพพิมพ์แกะไม้แบบญี่ปุ่น (Japanese woodblock printing) ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของ คาสึชิเกะ โฮกุไซ (Katsushika Hokusai) ศิลปินผู้เร่ร่อนนามขามอาทิตย์อุทัย โดยเป็นผลงานชิ้นแรกจากชุด “36 ทิวทัศน์ของภูเขาไฟฟูจิ” วาดขึ้นในสมัยเอโดะของญี่ปุ่น หรือราวๆ 250 ปีมาแล้ว ถ้าเทียบประเทศไทย จะตรงกับอยุธยาตอนปลาย เก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะเมโทรโพลิทัน นิวยอร์ก (1760-1849)

เป็นภาพคลื่นขนาดใหญ่ที่ถูกลมพัดเข้าใส่เรือประมงในจังหวัดคานากาวะมีฉากหลังเป็นภูเขาไฟฟูจิ

เส้น เป็นภาพพิมพ์ไม้ที่มีเส้นคมชัด แสดงเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นอย่างชัดเจน

แสงเงาและสี ให้ทิวสีฟ้า ซึ่งเป็นสีของน้ำทะเล และความลึกของคลื่นด้วยสีเข้มและสีอ่อน

การจัดองค์ประกอบ ศิลปิน **เน้น** คลื่นที่ใหญ่โต มีฟองกระจายทั่วภาพ และมีภูเขาไฟฟูจิเป็นรูปเล็กๆอยู่ด้านหลัง เรือพายและชาวประมงที่พยายามต่อสู้กับคลื่นให้ความรู้สึกของอันตรายจากคลื่นยักษ์หรือสึนามินั่นเอง

คำอธิบาย หลังจากจบการสัมมนาครั้งที่ 1

ชื่อผลงาน:	กู่ร้อง (The Scream)
เทคนิค:	สีน้ำมัน และดินสอสี บนกระดาษแข็ง
ขนาด:	91x73.5 เซนติเมตร
ศิลปิน:	เอ็ดวาร์ด มุนช์ (Edvard Munch)

เอ็ดวาร์ด มุนช์ (Edvard Munch) เป็นศิลปินที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำลัทธิการแสดงออก ซึ่งนำเสนอภาวะลึกลับซับซ้อนทางจิตใจ ส่งผลต่อการพัฒนาศิลปะแนว German Expressionism ในต้นศตวรรษที่ 20 ภาพนี้ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน Munch Museum Oslo, เมืองออสโลประเทศนอร์เวย์

เป็นภาพวาด ที่ถ่ายทอดความรู้สึกออกมาในแนวสัญลักษณ์มากกว่าการวาดภาพให้เหมือนจริง โดยจับเอาอารมณ์ความรู้สึกภายในสมองมาแปลงให้เป็นภาพ ท้องฟ้าเป็นสีแดงอมเหลืองเจือเขียวชนิดๆ ล่อให้เห็นเข้าไปถึงความรู้สึกของมนุษย์ (ไม่สามารถระบุเพศได้) ผู้ที่ยืนตกใจอยู่กลางภาพ วิวเบื้องหลังบิดเบือนเหมือนจะทำให้เกิดความสับสนกระวนกระวาย ฟ้าเบื้องบน ดูแปรปรวน ตาของคนในภาพอยู่ในสภาพตกใจสุดขีด มือทั้งสองพยายามอุดหู เหมือนต้องการจะปิดกั้นตัวเองจากเสียงร้องที่ตะโกนออกมา

เส้น เส้นที่หมุนวนทำ ให้ดูแล้วรู้สึกถึงการหมุนเวียนของภาพ เส้นทแยงมุมที่เป็นราวสะพานนั้นได้สร้างให้ Perspective ที่บิดเบือนไปทั่วภาพ

รูปร่างรูปทรง แสดงความเจ็บปวด รูปทรงที่บิดเบี้ยว สับสน ยุ่งเหยิง

สี สีแดงกับสีม่วงอมน้ำเงินที่ตรงข้ามนี้ ได้ถูกนำมาผสมกัน ซึ่งการผสมกันของสีนี้บวกกับองค์ประกอบต่างๆที่กล่าวมาทำให้ภาพนี้สื่อถึงพลังที่ถูกบีบคั้นบังคับกดดัน ที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิดของจิตใจของคน เป็นการปลดปล่อยอารมณ์ผ่าน

แสงเงา แสดงความรู้สึกที่ตาเห็นแสงและเงา นิยมใช้สีตัดกันรุนแรง แต่มีความประสานสัมพันธ์กัน โดยส่วนรวม เช่น ใช้สีเขียว สีส้ม สีน้ำเงิน สีแดง และสีม่วง เป็นต้น

ลักษณะผิว ฝีแปรงที่ให้ความรู้สึกที่แข็งๆดิบรุนแรง

การจัดองค์ประกอบ ภาพคนยืนบนสะพานเป็นจุดเด่นอยู่ตรงกลางโดยมีเบื้องหลังเป็นทะเลมีเรือแล่นอยู่ไกลๆและท้องฟ้าที่แปรปรวน ให้ความรู้สึกเปิดกว้าง ไม่มีที่สิ้นสุด

คำอธิบาย หลังจากจบการสัมมนาครั้งที่ 1

ชื่อผลงาน: ดาวิด (David)

เทคนิค: หินอ่อน

ขนาด: สูง 160 นิ้ว

ศิลปิน: ไมเคิล แองเจโล (Michelangelo)

สร้างในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่ หอศิลป์อคาเดมี (Galleria dell'Accademia) ฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี

เป็นประติมากรรมหินอ่อน มีลักษณะเป็นแบบลอยตัว ขนาดสูง 160 นิ้ว รูปสลักเรือนร่าง (Figure) ของเด็กหนุ่มเปลือยกาย มีความสูงใหญ่ ยืน หันหน้าไปทางซ้ายมือ สายตาจับจ้องมองตรงไปขมวดคิ้วเล็กน้อย มือซ้ายถือแผ่นสลิงวางพาดไว้บนไหล่ซ้าย มือขวาถือก้อนหิน กล้ามเนื้อในทุกส่วนของร่างกายดูแข็งแรง ให้ความรู้สึกถึงความพร้อมในการออกต่อสู้กับศัตรู รูปดาวิดมีลักษณะทางกายภาพสอดคล้องกับอุดมคติของกรีกและโรมันที่เน้นกายวิภาคที่สมจริงตามสัดส่วนของมนุษย์

เส้น แสดงการใช้เส้นโค้งและเส้นลักษณะอื่นๆ ได้สัมพันธ์กลมกลืนกัน ทั้งในส่วนหน้าของใบหน้าส่วนเส้นผม เป็นเส้นผมม้วนโดยมีเส้นน้ำของสลัก

รูปร่างรูปทรง เป็นลักษณะการถ่ายทอดรูปแบบเหมือนจริง ในอุดมคติจากกรีกและโรมัน
สี หินอ่อน ไล่แสงเงาโดยใช้แสงนั้น

แสงเงา วิธีการแกะสลักแสดงการใช้แสงเงาที่กลมกลืน มีความลึก บริเวณใบหน้าและมือสว่าง เพื่อให้ความเด่นขึ้นมา ดูลักษณะเหมือนคนจริง

ลักษณะผิว แสดงการใช้ลักษณะผิวในส่วนหน้าและมือด้วยแกะสลักให้นุ่มนวลเหมือนจริง

การจัดองค์ประกอบ โดยรวมมีความเป็นเอกภาพด้วยเส้น รูปร่างรูปทรง สี แสงเงาที่สัมพันธ์กลมกลืน

แบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้และการแสดงออก
เรื่อง การวิเคราะห์การแสดงออกทางศิลปะตามทฤษฎีของวูล์ฟฟลิน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

.....

แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ที่ใช้สังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ด้านการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระศิลปะ (มัธยมศึกษาตอนปลาย) ทฤษฎีวูล์ฟฟลินและพฤติกรรมกรรับรู้การแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีคำอธิบายของพฤติกรรมตามตาราง

คำชี้แจง เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมตามที่ระบุรายละเอียดไว้ ให้ทำเครื่องหมายค่าความถี่ 1 ชิด ต่อพฤติกรรมที่ปรากฏ 1 ครั้ง หากมีพฤติกรรมที่น่าสนใจ แต่ไม่ตรงกับพฤติกรรมที่ระบุ ให้เขียนไว้ที่ช่องหมายเหตุ

การรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ	พฤติกรรมที่คาดหวัง	คำอธิบาย
1. ความสามารถเข้าใจทัศนศิลป์ และการแสดงออกทางศิลปะ	1. รู้จักภาพที่นำมาให้วิเคราะห์ อย่างน้อย 1 ข้อ (1คะแนน)	1. จำชื่อรูปภาพได้ 2. แสดงอาการที่รู้จักภาพ (อธิบายท่าทาง) 3. สามารถแสดงความคิดเห็นได้
	2. รู้จักศิลปินที่วาดภาพ อย่างน้อย 1 ข้อ (1 คะแนน)	1. รู้จักชื่อศิลปิน 2. แสดงอาการคุ้นชื่อศิลปินเมื่อผู้สอนบอก
	3. สังเกตรายละเอียดได้ดี (1 คะแนน)	เมื่อดูภาพที่ผู้สอนนำเสนอ นักเรียนสามารถบอกรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในภาพได้ อย่างน้อย 1 อย่าง

การรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ	พฤติกรรมที่คาดหวัง	คำอธิบาย
1. ความสามารถเข้าใจทัศนศิลป์ และการแสดงออกทางศิลปะ	4. อธิบายคำศัพท์ศิลปะโดยใช้ภาษามือไทย (Thai Sign Language) ได้ (1 คะแนน)	แสดงความคิดเห็นที่ตรงประเด็นตามทฤษฎีวูล์ฟลิน 5 ด้านได้ โดยใช้ภาษามือไทย อธิบายคำศัพท์ศิลปะ
	5. แสดงความคิดเห็นแตกต่างจากเพื่อน (1 คะแนน)	ความคิดเห็นของนักเรียนมีประเด็นหรือรายละเอียดที่แตกต่างจากนักเรียนส่วนใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์ (แต่อยู่ในเนื้อหาเดียวกัน ไม่นอกเรื่อง)
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีผลต่องานทัศนศิลป์	1. สามารถแยกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตกได้ (1 คะแนน)	บอกได้ว่าเป็นศิลปะตะวันออกหรือตะวันตก
	2. แสดงความเห็นเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกและตะวันตกได้ (1 คะแนน)	บอกความแตกต่างระหว่างศิลปะตะวันออกและตะวันตกได้ อย่างน้อย 1 ข้อ
	3. แสดงความเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกได้ (1 คะแนน)	สามารถบอกความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกและตะวันตก อย่างน้อย 1 ข้อ
3. วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์รูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก ตามทฤษฎีวูล์ฟลิน 5 ด้าน	1. สามารถวิเคราะห์ตามทฤษฎีวูล์ฟลินได้อย่างดี (1 คะแนน)	สามารถอธิบายด้วยตัวเองได้ 7 ข้อขึ้นไป ตามความเข้าใจของนักเรียน
	2. วิเคราะห์ไม่เป็นลำดับ แต่ทำตามทฤษฎีวูล์ฟลินได้ (1 คะแนน)	สามารถอธิบายด้วยตัวเองได้ 4-6 ข้อขึ้นไป

การรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะ	พฤติกรรมที่คาดหวัง	คำอธิบาย
4. พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม	1. มีสมาธิในการรับรู้และตอบคำถาม (2คะแนน)	ตั้งใจฟังคำถามที่อาจารย์อธิบาย ถ้าไม่เข้าใจก็จะถาม
	2. มั่นใจในการตอบคำถาม (2คะแนน)	ตอบคำถามอย่างมั่นใจ ถ้าไม่รู้ก็จะบอกอธิบายคำตอบอย่างละเอียดชัดเจน
	3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของศิลปะ (2คะแนน)	อธิบายประโยชน์ของการเรียนศิลปะได้ อย่างน้อย 1 ข้อ
	5. เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความยินดี (2คะแนน)	1. เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ถ้าไม่เข้าใจ ก็จะถาม 2. กล้าแสดงออก
	6. ช่วยเหลือเพื่อน ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม (2 คะแนน)	ช่วยเหลือครู และเพื่อนเวลาทำกิจกรรม

ภาคผนวก ช

ภาพการทำกิจกรรมระหว่างการสัมภาษณ์และสำรวจทักษะ

ผู้วิจัยเตรียมตัวจะสัมภาษณ์นักเรียน (โรงเรียนเศรษฐเสถียร)

ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนฟัง อ่านเอกสารอย่างละเอียดเพื่อสรุปและอธิบายเพิ่มเติมจากเอกสาร

นักเรียนแสดงออกทางศิลปะด้วยภาษามือตามนักเรียนที่เข้าใจ
(โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม)

นักเรียนเตรียมตัวจะแสดงออกทางศิลปะด้วยภาษามือ
(โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี)

ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนสัมภาษณ์ 3 ช่วง และวิธีสัมภาษณ์มี 4 ขั้นตอนในพื้นฐานวิจารณ์
(โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ)

ภาคผนวก ซ

รายชื่อโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทย

โรงเรียนโสตศึกษาในภาคกลาง

1. โรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์
ที่อยู่ 137 ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 02-2414738 โทรสาร 02-2414455
2. โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ
ที่อยู่ 55/1 ถนนอาจารย์สงเคราะห์ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120
โทร. 02-2855618, 02-2860733 โทรสาร 02-2866129
3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี
ที่อยู่ 17/20 หมู่ 2 ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ต.ไทรน้อย อ.บางบัวทอง จ. นนทบุรี 11110
โทร. 02-5717052, 02-5710336 โทรสาร 02-5714193
4. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม
ที่อยู่ 69 ต.วัดแค อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม 73120
โทร. 034-332309, 034-227669 โทรสาร 034-227670
5. โรงเรียนโสตศึกษาปานเลิศ
ที่อยู่ ต.บางกระพี้ อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี 15110
โทร. 036-440732 โทรสาร 036-428159
6. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์
ที่อยู่ ถนนอำเภอเมือง-บ้านนายม ต.บ้านโตก อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
โทร. 056-725256 โทรสาร 056-725256

โรงเรียนโสตศึกษาในภาคเหนือ

1. โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร
ที่อยู่ 6 ถนนโสตศึกษา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300
โทร. 053-222475 โทรสาร 053-357177

โรงเรียนโสตศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสุรินทร์
ที่อยู่ 107 หมู่ 7 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ 32140
โทร. 044-551793 โทรสาร 044-551793

2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น
ที่อยู่ ถ.เหล่านาดี อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
โทร. 043-221751 โทรสาร 043-222962
3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี
ที่อยู่ ถนนรอบเมือง ต.หนองบัว อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000
โทร. 042-323682 โทรสาร 042-323683
4. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร
ที่อยู่ ถนนห้าชั้นความหาราช ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร 49000
โทร. 042-612237 โทรสาร 042-612961
5. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
ที่อยู่ หมู่ 14 ถนนแจ้งสนิท ต.นิเวศน์ อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด 45170
โทร. 043-569278 โทรสาร 043-569278
6. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชัยภูมิ
ที่อยู่ 294 ต.บ้านเล่า อ.เมือง จ.ชัยภูมิ 36000
โทร. 044-854307 โทรสาร 044-854445

โรงเรียนโสตศึกษาในภาคใต้

1. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา
ที่อยู่ 171/26 ถ.กาญจนาวนิช ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90112
โทร. 074-212516 โทรสาร 074-218301
2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่อยู่ 37 ถนนทุ่งสง-นาบอน ต.หนองหงส์ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช 80110
โทร. 075-412690 โทรสาร 075-412690

โรงเรียนโสตศึกษาในภาคตะวันออก

1. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี
ที่อยู่ 90 ถนนบางแสนล่าง ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20130
โทร. 038-382638 โทรสาร 038-382029

2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

ที่อยู่ 120 หมู่ 17 ถนนปราจีน-เขาใหญ่ ต.เนินหอม

โทร. 037-407442, 037-407443 โทรสาร 037-407445

โรงเรียนโสตศึกษาในภาคตะวันตก

1. โรงเรียนโสตศึกษาเพชรบูรณ์

ที่อยู่ 2 หมู่ 9 ต.พงศ์ประศาสน์ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77140

โทร. 032-619064 โทรสาร 032-619064

2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

ที่อยู่ ถนนลั่นช้าง-เขาปูน ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71000

โทร. 034-517220 โทรสาร 034-517221

3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก

ที่อยู่ 60 ถนนเจดีย์ยุทธหัตถี ต.ป่ามะม่วง อ.เมือง จ.ตาก 63000

โทร. 055-511031 โทรสาร 055-514067

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว เอมอัชฌา สิลมัฐ เกิดวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2529 จังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้มีปัญหาทางการได้ยินระดับหูตึงรุนแรง (95 เดซิเบล) ตรวจพบครั้งแรกที่โรงพยาบาลรามาริบัติเมื่ออายุ 2 ปี และได้ทำการตรวจเพิ่มเติมอีกครั้งที่โรงพยาบาลศิริราช จึงได้เข้ารับการบำบัดโดยการฝึกพูดที่โรงพยาบาลรามาริบัติ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์เจียมจิต ถวิลและที่คลินิกของศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล โดยรองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ดีจงกิจ และ นาวาอากาศเอกหญิงสุณีย์ มุขเงิน จากนั้นจึงเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร และเมื่อปีพ.ศ. 2551 ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ผู้วิจัยได้เข้ารับการผ่าตัดใส่ประสาทหูเทียมข้างขวาที่โรงพยาบาลราชวิถี ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2551 โดยยังใช้เครื่องช่วยหูฟังสำหรับหูซ้าย หลังจากนั้นสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศิลปบัณฑิต เอกประติมากรรมประยุกต์ ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2553